

Vak 23

F. J. M. Lambermon
1877

DE STILLE KRIJG
DER
VRIJMETSELARIJ
TEGEN
TROON EN ALTAAR.

Naar Dokumenten.

(Uit het Hoogduitsch.)

Tweede Vermeerderde Oplage.

AMSTERDAM,
G. BORG.
1877.

$\frac{7}{2}$

295

125







VAK 23
125.

DE STILLE KRIJG

DER

VRIJMETSELARIJ

TEGEN

TROON EN ALTAAR.

Naar Dokumenten.

(Uit het Hoogduitsch.)

Tweede Vermeerderde Oplage.

Dilixerunt magis tenebras quam
lucem; erant enim eorum maal
opera.

Zij beminden meer de duisternis
dan het licht; want hunne wer-
ken waren boos. Joan. III. 19

AMSTERDAM,

G. BORG.

1877.



VERMONT STATE LIBRARY

n
v
d
v
d
g
n
s
e
g
b
s
v
A
c
c

VOORREDE.

Wanneer men den loop der gebeurtenissen van de nieuwere en nieuwste geschiedenis niet slechts oppervlakkig beschouwt, maar dezelve tot in hare oorzaken dieper navorscht, zal men altijd op één punt komen, van waar de booze geest van onzen tijd de vervalsching der waarheid, der geschiedenis en des rechts doet uitgaan. Er is eene vreeselijke stelselmatigheid in de diepe misleiding van geest en hart. Men volge slechts den stroom der godsdienstige, sociale en politieke meeningen, en men zal vinden, dat hij overal uit eene en dezelfde giftbron voortvloeit. Wel zijn er nog bijvloeiende zijbeken, die hun slijkerig water in den hoofdstroom uitstorten: doch zij zijn ook slechts bijzaak.

Deze hoofdmacht des kwaads is de geregelde ordening van menschelijke dwalingen en hartstochten in het geheime genootschap der vrijmetselarij.

De christelijke wereld heeft zich sedert eenige decennien gerustgesteld in de meening, dat deze nachtelijke vereeniging zoo vreeselijk niet is, en allengs belachelijker wordt. Men heeft zich vergist. Zelfs vóór de eerste Fransche revolutie was de vrijmetselarij nog niet zoo machtig als thans, nog niet zoo vast aaneengesloten en nog niet zoo geheel in 't bezit van de toongerende kringen en der pers van dit werelddeel, als in onze dagen. Het is dus meer dan tijd, om uit de sluimering te ontwaken en den vijand van nabij te verkennen.

Wij hebben getracht, dit te doen uit de zekerste bron-

nen, grootendeels volgens de oorkonden der Loge zelf. Iedere volzin, dien wij schrijven, is door bewijzen gestaafd. Daaronder zal men er vinden, welke in Duitschland en ook in Nederland nog onbekend, of in 't geheel niet openbaar gemaakt zijn. Een bijzonder gunstige zamenloop van omstandigheden verschaft ons in 't buitenland nog de laatste opheldering over het geheime genootschap.

Daar wij echter wel de zaak, maar niet de personen bestrijden, hebben wij ons onthouden, de namen van nog in leven zijnde mannen aan te toonen. Deze, op den geest van het christendom berustende houding, noodzaakte ons dikwijls, slechts aan te wijzen, waar wij duidelijk hadden kunnen spreken.

Wij betuigen nu reeds, en zullen het verder nog herhalen, dat wij niet alle vrijmetselaars het einddoel der geheime orde ten laste leggen. Slechts weinigen zijn volkomen ingewijd, verweg de meeste broeders dwalen onschuldig. Daarom wenschen wij, dat voornamelijk zij ons werkje lezen, en zich eindelijk zullen doen overtuigen.

Wij besluiten deze voorrede met de woorden van Barruel (*Mémoires pour servir à l'histoire du Jacobinisme*. I, p. XX.) *Hambourg 1803.*) "Tot welken godsdienst, welke regeering, welke klasse der burgerlijke maatschappij gij ook behoort — zoodra het Jacobinisme zegeviert, wanneer de plannen en eeden der geheime genootschappen vervuld worden, dan is het gedaan met uwen godsdienst, uw priesterschap, uwe regeering en uwe wetten, met uw bezit en uw recht. Uwe rijkdommen, uwe velden en huizen, tot zelfs uwe hutten en uwe kinderen — alles behoort van dat oogenblik af niet meer u toe!"

I.

INLEIDING.

De strijd tegen troon en altaar is langs de geheele slaglinie ontbrand. Het Liberalisme, in al zijn schakeeringen van het vreedzame blauw tot het bloedige rood, is tegenwoordig meester van den toestand. De monarchieën, welke zich daaraan overleveren, laten zich, half zonder het te willen, door de golven meêvoeren en sturen, onder de verzekeringen der hoogste trouw van de zijde der gebiedende partij, onophoudelijk de Republiek te gemoet. Maar deze zelfs zal niet meer de Republiek van Lamartine in 1848 zijn, maar de sociaal-democratische.

Zulk een uitslag is dubbel te verwonderen, wanneer men de wereldberoemde geesteloosheid en de inwendige verdeeldheid van genoemde partij in aanmerking neemt. Wij kunnen slechts opheldering vinden in de organisatie, waardoor het Liberalisme gesteund wordt, n.l. in het internationale genootschap der vrijmetselaars, hetwelk, geholpen door begunstigende uitzonderingswetten, vooral in de laatste twintig jaren zulke verbazende vorderingen heeft gemaakt, dat het zich zelfs op een getal van zeventien millioen

broeders beroemt. (1) Het is algemeen bekend, dat de meeste leden der liberale ministeriën van Italië, Spanje, Portugal, Frankrijk, België en elders tot haar zijn toegetreden; de meest gevreesde democratische woordvoerders en de hoofden der liberale partijen in de Parlementen behooren haar toe; in haren dienst schrijft, ten deele bewust, ten deele onbewust, de liberale pers.

Deze toestand is langzamerhand voorbereid, en door eene taaie volharding tot zijnen tegenwoordigen bloei opgevoerd. Een der ingewijden schrijft: „De grootste en de geleerdste mannen hebben aan onze vereeniging eene konstitutie gegeven, waardoor haar wijsheid eeuwig bestaat. Wij wandelen, in eene drie-dubbele nacht gehuld, te midden onzer tegenstanders, zien ongezien hun zwakke zijde en verkrijgen zoodoende de heerschappij over hunnen geest en hun hart. Hunne hartstochten dienen ons als drijfveeren, waardoor wij hen, zonder dat zij iets vermoeden, in 't spel medeslepen, om ze ondanks zichzelf te dwingen, gemeenschappelijk met ons te handelen, terwijl zij wanen hunne bijzondere wenschen te bevredigen. Het ware dwaasheid geweest, in een

(1) Wanneer dit getal, hetwelk in den zomer van 1872 door alle bladen de ronde deed, geen rhetorische overdrijving is, dan heeft men zeker de broedervereenigingen meêgerekend, wier taak het is, de groote menigte voor de ideeën der vrijmetselarij voor te bereiden. In de Vereenigde Staten van Noord-Amerika vindt men b. v. ongeveer honderd dergelijke geheime voorbereidings-vereenigingen; de meest bekende zijn: *Odd-Fellows*, *Good-Fellows*, *Druiden*, *Redmen*, *Seven-Wise-Men*, *Hermanns-Söhne*, *Ordens-Söhne der Freiheit*, *Harugaris*, *Knights of Pythia*, enz. Zij vormen ongeveer 25,000 loges met na-genoeg twee millioen leden. Laatstgenoemde soort is in de laatste jaren ook in Duitschland ingevoerd en heeft reeds loges te Berlijn, Stuttgart, Dresden, Zurich, enz. In Amerika en in Frankrijk bestaan nog ondergeschikte graden, en loges met twee graden voor vrouwen. Zie Laacher St. 1873, deel 1, blz. 100. Buitendien staan de *Internationale*, de *Vrededonden*, de *Vereenigingen der Solidaires*, *Vrijdenkers*, enz., allen meer of min in betrekking tot de vrijmetselarij.

open strijd te treden; door verspreiding van vrijzinnigheid en onafhankelijkheid moest men het reuzenbouwwerk, hetwelk de eerzuchtigen hadden opgericht, allengs zoeken te ondermijnen. In den eigen schaduw eener overheid arbeidt de vrijmetselarij aan het groote haar toevertrouwde werk. De machtige, geduchte vrijmetselarij volgt u op den voet, bespiedt uwe schreden, doorgrondt uwe gedachten tot in 't diepste uwer ziel, bewaakt u te midden der duisternis, waarmede gij u omringt. Haar geheime, onvermijdelijke invloed vernietigt al uwe plannen; haar machtige arm zal u den dolk ontwingen. En door uwe hulp, mijne broeders, zijn de talrijke volkeren van hun ketenen bevrijd. (1)''

Het zij verre van ons, de geheele liberale partij en al haar medeleden tot de Loge te rekenen, of ook van alle vrijmetselaars te zeggen, dat zij geheel bewust naar het doel der geheime orde streven; ja wij zijn overtuigd, dat de eene of andere lezer der navolgende verhandelingen, die misschien zelf een deel dier nachtelijke vereeniging uitmaakt, zich aan onze woorden zal ergeren, wijl hij zoo iets nog nooit in de Loge gehoord heeft. Dat doet echter niets ter zake; niet allen zijn enkel als mede-eters en mede-betalers opgenomen. Evenmin werpe men ons tegen, dat er vorsten en prinszen tot de Loge zijn toegetreden, en door de noodzakelijke verschooning dezer laatsten, ieder woord ten nadeele der Loge als een den Koning vijandige gezindheid moet worden aangemerkt. (2)

(1) *Wiener Journal für Freimaurer, Manuskript für Brüder.* 2e Jaargang, 1ste deel, blz. 66.

(2) De eed van een schotschen „Oud- of Grootmeester en ridder van den H. Andreas bij zijn opnemingsritueel, luidt: Ik N. N., beloof en zweer bij God, den schepper der wereld, voor mijnen wettigen meester dezer hooge schotsche Loge, in tegenwoordigheid der aanwezige schotsche

Het is toch algemeen bekend, dat vorsten of hun aanverwanten, zelfs wanneer zij voor den schijn de hoogste ambten in de Loge bekleeden, in geen geval, „werklieden” of „bouwmeesters”, maar juist „bouwheeren” zijn, en dien tengevolge in eene verhouding tot de Loge staan als een rijk rentenier, welke zich een prachtig kasteel wil laten bouwen, tot zijn architect, welke zelf een nog veel rijker rentenier wil worden. Maar niemand, en dit is eene eer, wordt lichter bedrogen dan een aristocratische natuur, niemand daarentegen moeilijker dan een doortrapte booswicht. Men beschuldige ons daarom niet van oneerbiedigheid tegen vorstelijke personen, welke aan de Loge de eer van hun lidmaatschap bewijzen. In de volgende hoofdstukken spreken wij slechts over de geheime bouwmeesters, niet over eventueele beschermers.

Het is inderdaad meer dan tijd, dit te doen, daar een groot deel der Katholieken, niettegenstaande het tegendeel dagelijks meer en meer blijkt, in de vrijmetselarij een onschadelijk zwets- en drinkpartijtje zien van eenige liberale brassers, of hoogstens een geheim verbond vol verwoestende innerlijke verdeeldheid. (1)

bondsbroeders, een vrijwilligen en plechtigen eed, dat ik de geheimen, welke mij zullen geopenbaard worden, en de meeningen, welke ik omtrent dezelve vorm, op het geheimste voor de geheele wereld zal verbergen en aan niemand het geringste deel ervan zal openbaren, al ware het ook de meester der geheele orde, in zoover ik hem niet in een rechtmatige hooge schotsche Loge heb erkend, of hij mij niet als zoodanig door mijne overheden dezer Loge is bekend gemaakt.” Sarsena blz. 212. Eckert, die *Frage der staatlichen Anerkennung des Freimaurer-ordens in Oesterreich*. 2de uitg. Weenen 1862 blz. 5. — Wij hopen, dat deze eed voldoende zal zijn, om elke aanklacht van oneerbiedigheid tegen hooge beschermers onmogelijk te maken.

(1) Wij zijn overtuigd, dat de schrijver van het artikel „Vrijmetselarij” in de *histor. polit. Blätter* (deel 8. 1841) in 't jaar 1873 geheel anders zou schrijven. Uit deze en nog eenige dergelijke artikelen (jaarg. 1862) hebben Duitschland's Katholieken grootendeels hunne geringschattende meening nopens de Loge gevormd.

Deze meening, welke vroeger misschien eenigen schijn van juistheid had, is thans niet meer houdbaar; met elken dag wordt het een vreeselijkere ernst. Zeer juist zijn de woorden van den Bisschop van Mentz, vrijheer von Ketteler, in zijn werk „Vrijheid, Gezag en Kerk.” (blz. 218.) „De vrijmetselarij alleen beweegt zich over de gansche wereld in een merkwaardigen toestand van uitzondering, en is in het grondwettig bezit daarvan. Op weinige uitzondering na, wordt alleen zij niet door de pers besproken, en zij wil ook niet besproken worden. Terwijl de priester spreekt en oordeelt over alle andere toestanden, die den mensch belang inboezemen; terwijl het Christendom met al zijn leerstukken en instellingen, de Staat in al zijn rechten en konstituties het voorwerp der besprekingen zijn; terwijl zelfs de intiemste persoonlijke toestanden der menschen worden blootgelegd, vormt de vrijmetselarij alleen met eene algemeene Europeesche toestemming een „Raak mij niet aan.” Ieder vrees er over te spreken als over een soort van spook.

Dit verschijnsel is het eerste bewijs voor de ontzaglijke macht, welke de vrijmetselarij in de wereld uitoefent.”

In de volgende regels zullen wij spreken over den verborgen oorlog der vrijmetselarij 1°, tegen de katholieke Kerk; 2°, tegen het Christendom; 3°, tegen het koningschap; 4°, tegen de maatschappelijke orde; 5°, tegen God zelf. Wij houden ons voor 't meerendeel aan oorkonden en onwederlegbare uitspraken der Loge zelve en zullen ons van elke overdrijving onthouden, en in onze gevolgtrekkingen slechts zoover gaan, als de aangehaalde bewijsstukken ons noodzaken.

II.

DE STILLE KRIJG DER VRIJMETSSELARIJ TEGEN DE KATHOLIEKE KERK.

Het is onnoodig, ons met de geschiedenis der vrijmetselarij bezig te houden; zij zou ons te ver doen afwijken van de taak, die wij ons gesteld hebben. Alleen willen wij doen opmerken, dat in dit punt gewoonlijk door twee uitersten wordt gefaald. Eenigen voeren de geschiedenis van het genootschap terug tot den broedermoorder Caïn, en leveren zoodoende veel-
eer eene geschiedenis van het kwaad onder de menscheid in 't algemeen. (1) Anderen dagteekenen haar stichting eerst van 't jaar 1717, door den natuur-
vorschcr Desaguliers en de godgeleerden James Anderson en George Puyne, niettegenstaande er toch onloochenbaar oudere aktestukken voorhanden zijn. (2) Het zekerste is haar stichting te bepalen uit de joodsche synagoge gedurende de christelijke tijdrekening. Dat blijkt uit den geheelen toon van het bijwerk in le-

(1) Zie o. a. *de Camille, storia della setta anticristiana. Firenze* 1872, 2 deelen. Vgl. *Civiltà cattolica quad.* 524 p. 190.

(2) Zie Schrödl. in de *Wetzer-Welle'sches Kirchenlexikon* onder art. Vrijmetselaars.

genden, uit het karakter en het einddoel der vereeniging. Natuurlijk zijn de naam zelf en het metselaarsceremonieel een toevoegsel uit lateren tijd.

Daar nu het genootschap zich ten doel stelt, het Christendom te vervangen en zelfs zijne plaats, zoowel wat innerlijke als uitwendige macht betreft, te vervullen; in 't geheim alles in Kerk en Staat, in gemeente en gezin, in meeningen en gewoonten aan zich te onderwerpen, en zich als hoogsten souverainen Bond, als zoo-genaamde «koninklijke kunst» in de menschheid tracht te vestigen, zoo volgt hieruit van zelf, dat zij de aartsvijandin van den door Gods Zoon opgerichten wereldtempel, de katholieke Kerk, moet zijn.

I. Deze vijandschap toont zich voornamelijk op het gebied van geloof. De schat der geopenbaarde waarheden, »het bolwerk des geloofs» (1 Tim. 6, 20) gold voor de Kerk ten allen tijde als haar dierbaarste kleinood, tot welks ongeschondene bewaring zij hoofdzakelijk geroepen is. Met ontzaglijke moeite en met ontelbare worstelingen tegen de dwaalingen van wederspannige heethoofden, heeft zij haar taak volbracht, en liever liet zij geheele volken aan haren moederlijken schoot ontrukken, dan ook zelfs het geringste toe te geven. Zij beschouwt het geloof als den wortel en den grondslag der rechtvaardiging, als richtsnoer voor het zedelijk leven, en verplicht hare kinderen, liever het leven te verliezen, dan ook maar een enkel leerstuk prijs te geven. De onafzienbare rij der bloedgetuigen bewijst, dat haar stem is begrepen en gehoorzaamd wordt. Luistert men nu naar de verdedigers der Loge, dan bestaat er geen vereeniging, zoo verdraagzaam en zoo voorkomend jegens de Kerk als zij. In het Duitsche Vierdejaars-verslag (1841, 1e deel) tracht een der «broeders» dit aldus te bewijzen: «Zij, — de vrijmetselarij — heeft zich steeds aan elke bepaalde

inmenging in kerkelijke of politieke toestanden ontrokken en mocht er in slagen, haren oorspronkelijken schoonen weg weder te vinden, wanneer het aan vreemde invloeden was gelukt, haar voor een oogenblik van denzelfven weg te dringen." Zoolang de oude Staat nog eenigzins op zijn christelijk karakter bestond; zoolang hij wel is waar langs administratieven weg de Kerk in haar levensuitingen onderdrukte, maar het geloof nog niet zoo openlijk liet ondermijnen, waren zulke schoone woorden voorzeker noodig. Maar dit alles is thans geheel anders geworden, en derhalve zijn ook de verontschuldigungen der Loge overbodig. Zij kan nu de haar aangehoren vijandschap tegen het katholiek geloof zonder schroomen bekennen en toonen. Die vijandschap was reeds sinds langen tijd in haar oorkonden erkend. Beginnen wij met eene der oudsten.

De beroemde Keulsche oorkonde van 't jaar 1535, welke ook door Ph. Melanchton als broeder-vrijmetselaar ondertekend is, gewaagt van een over de geheele wereld verspreid geheim genootschap, hetwelk voor 1440 bestond onder den naam: „broederschap van den H. Johannes,” en sinds dien tijd tot 1535, „Johannesorde der vrije metselaren,” of „vrijmetselaars-broederschap” heette. In den jare 1717 hervormde zij zich, met behoud echter van het einddoel, in eene meer atheïstische en sociaal-democratische richting; haar rituaal is het nieuw-engelsche constitutieboek. (Zie Eckert, *„die Mysterienges. der alten Heidenkirche”* blz. 329). Onder A. bevat de Keulsche oorkonde het volgende: „De broederschap, of de orde der naar den regel van den H. Johannes verbonden vrijmetselaarsbroeders, vindt zijn' oorsprong noch bij de tempelheeren, noch bij eene andere dergelijke geestelijke of wereldlijke ridderorde, maar is daarentegen ouder dan alle dergelijke orden, en heeft zoowel in Palestina en

Griekenland, als in eenig ander deel van het Romein-
sche Rijk reeds lang voor de kruistochten bestaan.
Onze verbroedering dagteekent reeds uit die dagen,
toen, wegens de elkander bestrijdende
sekten der christelijke zedeleer (!) zich
een klein getal ingewijden, bekend met
de ware leer der deugd en de oorspron-
kelijke uitlegging der geheime leer, van
de menigte afscheidde. Want in dien tijd
geloofden deze geleerde en verlichte mannen, als echte
en van de heidensche dwaalleer geheel vrij gebleven
christenen, dat een met dwaalbegrippen bevelte gods-
dienst wel geloofsverdeeldheden, maar geen vrede bracht.
Daarom hebben zij zich door een heiligen eed verplicht,
de deugd kweekende grondbeginselen van dezen gods-
dienst, welke het menschelijk gemoed zijn
aangeboren, zuiverder en reiner te bewaren, en
zich dus geheel daaraan toe te wijden, opdat zich
het ware licht op deze wijze meer en meer uit de
duisternis verheffe, om het bijgeloof te bestrijden, en
door juiste beoefening aller menschelijke deugden, vrede
en voorspoed onder de menschheid te vestigen."

Onder B leest men: "Ofschoon wij bij de uitoefening
der weldadigheid op geen godsdienst of landaard letten,
achten wij het tot nog toe veiliger en noodzakelijk,
niemand anders in onze orde op te nemen, dan wie in
profane en weinig verlichte kringen tot
het Christendom bekend te behooren."
Aan het einde der oorkonde staat: "Volgens de tijd-
rekening, welke men de christelijke noemt, 1553"

Uit dit kritisch-onwederlegbaar aktestuk (1) treedt

(1) Het wordt ook door de Loge erkend. Zie Jaarboekje voor
Nederlandsche Vrijmetselaren. 5872. (1872) blz. 59.
waar onder het jaar 5819 gezegd wordt, dat de Nederlandsche loges
een facsimile der oorkonde ontvingen.

de geheele houding der Vrijmetselarij tegenover de katholieke Kerk duidelijk in 't licht.

1°. In de vroegere ketterijen erkende men slechts geschilpunten over christelijke zedeleer, ofschoon zij ten eerste en meestal dogmatisch waren; derhalve heeft men den geloofsinhoud bepaald ontkend en als zonder beteekenis, als ijdel of zelfs als in het geheel niet bestaande beschouwd.

2°. De Kerk wordt op eene lijn geplaatst met de sekten.

3°. De eigenlijke waarheid is noch bij de katholieke Kerk, noch bij de sekten te vinden, maar uitsluitend bij een klein getal ingewijden, t. w. de oude vrijmetselaars, welke zich van de menigte, namelijk van de katholieke Kerk, afzonderden. (1)

4°. Doch ook bij dezen berust de ware grondslag slechts in de zedeleer; het godsdienstige geloof is dus openlijk als dwaasheid, als een speelgoed der domme menigte ter zijde gesteld.

5°. Zelfs deze zedeleer is niet de geopenbaarde, maar „het menschelijk gemoed aangeboren.”

6°. De katholieke Kerk is door heidensche dwalingen aangestoken, en met valsche meeningen besmet; derhalve is zij de moeder der tweedracht onder de menschen, en nooit in staat, aan de wereld den vrede te verzekeren.

7°. Aldus, — en dat is het noodzakelijk gevolg — verplicht zich een ieder, die in de geheime leer is ingewijd, het katholieke bijgeloof uit alle macht te bestrijden, en door het zuiverste humanisme eerst vrede en welvaart onder de menschheid te vestigen.

(1) Deze gedachte is dichterlijk behandeld in de parabel van de drie ringen in het vrijmetselaars-tendenz-drama „Nathan der Weise” van Lessing, welke zelf lid van het geheim genootschap was.

Dit zijn de vreeselijke plannen der duisternis. Hebben wij dus te veel gezegd, wanneer wij de vrijmetselarij van aartsvijandschap tegen de katholieke Kerk beschuldigden? Of is wellicht de engelsche redactie der bondswetten van 1717 matiger te werk gegaan? Neen! Juist in dit levens-element der vrijmetselarij is zij uiterst conservatief gebleven; achter hare bedriegelijke woorden loert de oude haat tegen het geloof. Als voornaamste plichten en grondregels (*Anderson's Konstitutionsbuch. Frankfurt 1743. bldz. 298.*) gelden de volgende: „De vrijmetselaar is als echte Noachiet gehouden, aan de zedewetten te gehoorzamen, en wanneer hij zijne kunst goed verstaat, zal hij evenmin een godloochenaar als een ongodsdienstige woestaard zijn; in tegenstelling met vroeger tijden (hoe aardig!) wordt het tegenwoordig dienstiger geacht, den vrijmetselaar slechts tot dien godsdienst te verplichten, waarin alle menschen overeenkomen, dat is: tot den oudsten katholieken (!) godsdienst; goede en getrouwe mannen van eer en rechtschapenheid te zijn, en de algemeen erkende zedelijke begripswetten te onderhouden. Het staat echter iederen broeder voor zich zelf vrij, in zijne bijzondere belijdenis en godsdienstige meening te volharden. Alle godsdienstige en politieke twisten en disputen moeten worden vermeden, en de vrijmetselaars als vredelievende onderdanen aan de burgerlijken overheid gehoorzamen. Evenwel blijft een broeder, welke zich aan verzet tegen den Staat heeft schuldig gemaakt en geen ander misdrijf heeft begaan, in voortdurende verbinding met de Loge. De broederlijke liefde, behulpzaamheid en trouw gelden als vaste wet voor alle leden; allen behooren zich als gelijken en broeders te beschouwen, en het

de geheele houding der Vrijmetselarij tegenover de katholieke Kerk duidelijk in 't licht.

1°. In de vroegere ketterijen erkende men slechts geschilpunten over christelijke zedeleer, ofschoon zij ten eerste en meestal dogmatisch waren; derhalve heeft men den geloofsinhoud bepaald ontkend en als zonder beteekenis, als ijdel of zelfs als in het geheel niet bestaande beschouwd.

2°. De Kerk wordt op eene lijn geplaatst met de sekten.

3°. De eigenlijke waarheid is noch bij de katholieke Kerk, noch bij de sekten te vinden, maar uitsluitend bij een klein getal ingewijden, t. w. de oude vrijmetselaars, welke zich van de menigte, namelijk van de katholieke Kerk, afzonderden. (1)

4°. Doch ook bij dezen berust de ware grondslag slechts in de zedeleer; het godsdienstige geloof is dus openlijk als dwaasheid, als een speelgoed der domme menigte ter zijde gesteld.

5°. Zelfs deze zedeleer is niet de geopenbaarde, maar „het menschelijk gemoed aangeboren.”

6°. De katholieke Kerk is door heidensche dwalingen aangestoken, en met valsche meeningen besmet; derhalve is zij de moeder der tweedracht onder de menschen, en nooit in staat, aan de wereld den vrede te verzekeren.

7°. Aldus, — en dat is het noodzakelijk gevolg — verplicht zich een ieder, die in de geheime leer is ingewijd, het katholieke bijgeloof uit alle macht te bestrijden, en door het zuiverste humanisme eerst vrede en welvaart onder de menschheid te vestigen.

(1) Deze gedachte is dichterlijk behandeld in de parabel van de drie ringen in het vrijmetselaars-tendenz-drama „Nathan der Weise” van Lessing, welke zelf lid van het geheim genootschap was.

Dit zijn de vreeselijke plannen der duisternis. Hebben wij dus te veel gezegd, wanneer wij de vrijmetselarij van aartsvijandschap tegen de katholieke Kerk beschuldigden? Of is wellicht de engelsche redactie der bondswetten van 1717 matiger te werk gegaan? Neen! Juist in dit levens-element der vrijmetselarij is zij uiterst conservatief gebleven; achter hare bedriegelijke woorden loert de oude haat tegen het geloof. Als voornaamste plichten en grondregels (*Anderson's Konstitutionsbuch. Frankfurt 1743. bldz. 298.*) gelden de volgende: „De vrijmetselaar is als echte Noachiet gehouden, aan de zedewetten te gehoorzamen, en wanneer hij zijne kunst goed verstaat, zal hij evenmin een godloochenaar als een ongodsdienstige woestaard zijn; in tegenstelling met vroeger tijden (hoe aardig!) wordt het tegenwoordig dienstiger geacht, den vrijmetselaar slechts tot dien godsdienst te verplichten, waarin alle menschen overeenkomen, dat is: tot den oudsten katholieken (!) godsdienst; goede en getrouwe mannen van eer en rechtschapenheid te zijn, en de algemeen erkende zedelijke begripswetten te onderhouden. Het staat echter iederen broeder voor zich zelf vrij, in zijne bijzondere belijdenis en godsdienstige meening te volharden. Alle godsdienstige en politieke twisten en disputen moeten worden vermeden, en de vrijmetselaars als vredelievende onderdanen aan de burgerlijken overheid gehoorzamen. Evenwel blijft een broeder, welke zich aan verzet tegen den Staat heeft schuldig gemaakt en geen ander misdrijf heeft begaan, in voortdurende verbinding met de Loge. De broederlijke liefde, behulpzaamheid en trouw gelden als vaste wet voor alle leden; allen behooren zich als gelijken en broeders te beschouwen, en het

Evenzoo zegt de *Latomia* (deel XII. 168), dat een redenaar tot de broeders sprak: „Het is even eenzijdig een Katholiek als een Lutheraan of een Kwaker enz. te zijn. De beschaafde, en de vrijmetselaar vooral, moet geheel vrij zijn van al deze kleuren.

II. Een Bond, die lijnrecht tegen over het katholiek geloof staat en het een strijd op leven en dood heeft gezworen, moet zich ook op het gebied der zedeleer als een evenzoo verbitterd tegenstander doen kennen. Wel geeft hij altijd te kennen, dat zijn leden slechts „de algemeen erkende zedelijke geboden der rede” moeten in 't oog houden.

Maar hoe onmetelijk rekbaar moet dan toch die mantel van moraal wel zijn, in welks plooiën de Chineesche Confucius-vereerder en de Boedhistische Maleier, de heidensche Indiaan en de Turk, de vuuraanbiddende Parsen en de echtste rationalist, de Katholiek zoowel als de Calvinist huisvesten en zich als broeders beschouwen!

Wij zijn er ten stelligste van overtuigd, dat de Loge niet een der 10 geboden in denzelfden zin verstaat als de Katholieke Kerk, en dat zelfs de eerlijkheid van den rechtschapen man schipbreuk lijdt, zoodra er van kerkelijken of anderen eigendom sprake is. Zelfs de lofredenaar der Loge in het meergenoemde Duitsche Vierdejaars-verslag kan de zedelijke naaktheid niet geheel bedekken, wanneer hij het volgende ter verschooning bijbrengt. „Terwijl de Bond de dogma's onaangeroerd laat, en iederen geloofsvorm (?) uiterlijk leert achten en eerbiedigen, leidt zijn streven terug naar de hoogste doch helaas zoo dikwijls miskende leer van den verheven Stichter, welke zij in het leven tracht te vestigen en vruchtbaar te maken. Men zoude de vrijmetselarij den godsdienst der mon-

mede, dat de Kerk met al haar leerstellingen en geboden onvruchtbaar is gebleven, (1) en dat eerst hun Bond de menschheid tot zedelijke verbetering heeft genoopt.

Maar zij vergissen zich, en wij gelooven volkomen bewust. De katholieke Kerk was en is oneindig vruchtbaar tot de hoogste zedelijke volmaaktheid, maar dit in geen geval bij diegenen, welke hunne hartstochten als zedelijke begripswetten beschouwen. Wij mogen niet vooruitloopen, anders zouden wij nu reeds den zedelijken afrond kunnen aantoonen, in welken de Loge het geheele menschdom wil storten, en dien wij in het achtste hoofdstuk wenschen te bespreken.

III. De vreeselijke haat der Loge tegen de katholieke Kerk blijkt uit hetgeen wij tot hiertoe aangehaald hebben van zelf. Volgens alle kenteekenen heeft zij haren oorsprong te danken aan den diep gewortelden haat der rabbijnen tegen den Zoon Gods, die op den eersten Goeden Vrijdag ter dood gebracht werd. Onder de Keulsche oorkonde van 1535 prijken de namen van een Melanchton, van den rampzaligen Hermann von Wied, destijds keurvorst van Keulen, en

(1) Zoo zegt K. A. Menzel „*Neuere Geschichte der Deutschen*; deel 10. blz. 312. (Breslau 1843): De vrijmetselaars beproefden de, in de heerschende kerkgenootschappen lossen geworden, en ten deele door de geloofsverdeeldheden geheel verscheurde en in vijandschap veranderde banden der geestelijke vereeniging, in de vormen der broederschap weder vast te knooien. Het zoo prikkelbare belang in zinnbeelden en dogma's trachtten zij, door een' geheimzinnigen eeredienst, van den strijd der kerkelijke meeningen over te brengen op de eenstemmige, op het verstand gebouwde wetten der zedelijkheid, en in de daad legden zij er zich op toe, de machteloosheid der kerkelijke leerstellingen en gebruiken door zedelijke wetten en maatschappelijke vormen te vervangen." — Deze aanhaling erkent echter ook van den anderen kant den open strijd der Loge tegen het christelijk dogma, vooral waar het op de meest bepaalde wijzen in de Katholieke Kerk optreedt.

van Coligny, den aanvoerder der Fransche Hugenootten; de vreeslijkste christenhaters der eerste Fransche revolutie waren leden der Vrijmetselarij; al de verdere geweldenarijen tegen de katholieke Kerk gingen van de Loge uit, of werden door haar toegejuicht en zedelijk ondersteund. Zoolang het echter gold, in bij uitstek katholieke landen als Oostenrijk en Beieren, waar de katholieke godsdienst wettelijk of daadwerkelijk staatsgodsdienst was, den invloed der Hierarchie te breken en met taaie volharding jaren lang in 't geheim te ondermijnen, bezwoer men bij al wat heilig is, dat de echte vrijmetselaar „de dogma's buiten kwestie laat en iedere belijdenis uiterlijk acht en eerbiedigt.” Men prees de verdraagzaamheid als het schoonste sieraad van vorsten en burgers, (1) ten einde onder hare hoede den katholieken geloofsijver te doen verflauwen en de dwalingen den vrijen toegang te verschaffen. Waagde men nu en dan een schermutseling tegen de Katholieke phalanx, dan bedoelde men slechts de „bestrijding van Jesuïtisme en domperij.” De tijd der vermommingen is nu echter voorbij; met open vizier staat de Kerk van Christus nu tegenover de valsche kerk der duisternis. Br.: Edgar Quinet durft vrij en

(1) In 't begin namen de Oostenrijksche vrijmetselaars, — Frans van Lotharingen behoorde tot hun getal, doch buiten weten van zijne edele gemalin Maria Theresia — den schijn aan, alsof zij slechts ijverden voor de verlichting en tegen misbruiken of menschelijke instellingen in de Kerk, en om den Staat slechts weder zijn verloren standpunt tegenover de Kerk te verzekeren.

Men begon met de afschaffing van oude gebruiken, met bevelen in aangelegenheden van het onderwijs. Met den stormloop tegen de kerkelijke tucht, met de vernietiging der bestaande huwelijks wetten, en met het opheffen van het coelibaat der geestelijken moest de strijd worden voortgezet, en de verwoesting van alle grondslagen van den christelijken Staat als einddoel worden nagestreefd. Zie Brunner, „*Mysterien der Aufklärung in Oesterreich.*” Mentz 1869. blz. 151.

onverholen verklaren: „Men moet de katholieke Kerk in 't slijk doen verstikken.” (1) Daarom vinden wij de Loges in de oude en nieuwe wereld dan ook steeds in vereeniging met het kerkbestormende en revolutionaire Cecarisme, overal streven naar scheiding van Kerk en Staat, naar godsdienstloos onderwijs onder uitsluitend toezicht van den Staat, naar het burgerlijk huwelijk en het verdringen van den godsdienst uit het openbare leven, en naar den Staat zonder God. Ten einde tegenover de belijders van het Christendom ook belijders van het koninkrijk der duisternis te kunnen stellen, is, als geoorloofde afscheiding van de vrijmetselarij, het verbond der „*Solidaires*” opgericht, dat sedert de begrafenis van Br. Verhaegen te Brussel, zijne vergoding van verachting en haat tegen de katholieke Kerk viert, niet alleen in België, maar ook in de Amerikaansche Vrije Staten, in Frankrijk en zelfs in het eeuwige Rome. Waar de deftige logeman zijn handschoenen zou kunnen bevleken, draagt hij zijn taak over aan zijne stiefbroeders uit de plebeïsche dochter-vereenigingen, want er zijn in 't openbare leven altijd oogenblikken, dat de gedweëe massa de slavendiensten kan verrichten, b. v. om een meerderheid in de Kamers te verkrijgen, of om een katholiek ministerie in België te doen vallen. Is er echter eene regeering, welke, gelijk de Oostenrijksche voor 1866, het Christendom ongedeerd wil zien, dan wordt zij door de pers en langs een anderen nog veel

(1) *Il faut étouffer la religion Catholique dans la boue.* Zie *La franc-maçonnerie dans l'état, par un ancien frère de l'ordre.* Bruxelles 1859. 8 blz. 40. — „Broeder” Bello noemt onze Kerk in eene redevoering (Loge „*Le Préjugé vaincu*” te Deventer) op den 3den Sept. 1871. „Een wanstaltige Kerk en een zich zelf aanbiddeend geloof.” Jaarboekje voor Nederlandsche Vrijmetselaren 5872. blz. 174.

vreeselijkeren weg zoo lang bestookt, dat zij eindelijk aan zich zelve wanhoopt en de Bruid van Jesus Christus aan de onridderlijke helden van 't geheime genootschap uitlevert.

Deze haat toont zich in de eenvoudigste zaken van het dagelijksch leven, zelfs tot in het spoorweg-coupée, maar hij vervolgt het verwoedste den katholieken priester, met de beruchte leugens der „*Cronique scandaleuse*” en door duizende beperkingen in zijn heilig beroep. Preeken over de waarheden des geloofs is eene dwaasheid, want de godsdienst is uitsluitend moraal; tot het christelijk leven aanmanen heet onverdraagzaamheid, en zich niet alle algemeene rechten laten ontnemen, noemt men heerschzucht. Slechts de flauwe, ongodsdienstige en wereldsgezinde priester vertegenwoordigt zijnen stand op eene waardige wijze en verdient bevorderd te worden. En bij zulk een heilschen haat tegen de katholieke Kerk durven de broeders zich nog beklagen, dat zij „van alle zijden door de hebzucht der koningen en de woede der ultramontanen opgejaagd worden als wilde dieren.” (1) Maakt men hen op hunne schreeuwende onverdraagzaamheid opmerkzaam, dan geraken zij over zulk eene boosaardige beschuldiging in een staat van banale zedelijke woede, daar zij toch den waren godsdienst hoogschatten, en slechts tegen „vooordeel, domheid en bijgeloof te velde trekken;” dat zij echter met de drie genoemde lasteringen juist de katholieke Kerk bedoelen, willen zij niet bekennen. Lage huichelarij en woordenspel is de erfzonde van alle geheime genootschappen.

(1) Woorden van Br. Juge, Redacteur van het Vrijmetselaarsdagblad „*Le Globe*.” „*Traqués de toutes parts comme des bêtes jaunes par l'avidité royale et la rage ultramontaine.*” *V. Le danger de croire facilement aux prophéties.* Brux. 1272. p. 66.

De schoonste bloem van het christelijke leven is de kloosterlijke staat. Zelfs eene van den eersten ijver eenigzins afgeweken orde, zou altijd nog de steun van 't katholieke leven zijn, en nog veel goeds kunnen stichten. En hoeveel meer mag men dan niet verwachten van ijvervolle orden! En ijverig moeten zij in den tegenwoordigen tijd zijn, anders kunnen zij zich niet staande houden. Daarom worden zij door het geheime genootschap tot in het diepst zijner ziel verfoeid. „Broeder” Boulard verklaarde voor het Groot-Oosten van Brussel, dat hij de kloosters en de monniken wilde doen verdwijnen, al moest er ook geweld worden gebruikt. Een storm van toejuichingen begroette deze onverdraagzame tegen de grondwet indruisende woorden. (1) Ten tijde van den rampzalig misleiden Josef II van Oostenrijk werd een dergelijke drijfjacht tegen de kloosterorden door de toenmalige vrijmetselaars op touw gezet en helaas boven alle beschrijving doorgedreven. De invloed der kloosters op de opvoeding der jeugd en het christelijke leven moest worden gebroken, ten einde des te gemakkelijker de katholieke Kerk zelf te doen verdwijnen. Een heerleger van de beruchtste schrijvers putte zich uit in leugen, laster en hoon, en stelde de heilige huizen van het volmaakte leven voor als plaatsen van bijgeloof en duisternis, ten einde des te zekerder tot de plundering en vernietiging te kunnen overgaan. Onder hen muntte de oprichter der Weener loge *zur wahren Eintracht*, hofraad Born, een vriend des keizers, bovenallen uit door zijn cynischen haat en zijn helsche leugentaal. (2) Met hem en onder hem werkten leerlin-

(1) *La franc-maçonnerie dans l'état*. blz. 40.

(2) Hij liet zich b. v. in zijn beruchte *Monachotagia* op de volgende wijze uit: „Men kan het geslacht der monniken in drie families indeelen, n. l. in vleesch, visch en vleesch, en gelijk vischen gulzige

gen, gezellen en meesters in de uitgestrekte velden van het Donaurijk, geheel naar hetzelfde voorbeeld, en richtten het onheil aan, waaraan Oostenrijk nog thans lijdt.

monniken. In 't algemeen is de monnik een op een mensch gelijkend met een pij gekleed, des nachts huilend, dorstig dier. De mensch spreekt, overlegt en wil; de monnik, bij wijlen stom, bezit noch een denkvermogen noch een wil. De mensch zoekt zijn brood in 't zweet des aanschijns; de monnik wordt in ledigheid gevoed. De mensch woont onder de menschen; de monnik zoekt de eenzaamheid, en verbergt zich als ware hij lichtschuw. Hieruit volgt dus duidelijk, dat de monnik een soort zoogdier is, dat het midden houdt tusschen den mensch en den aap, en het meest op den laatste gelijkt, van welken hij zich ter nauwernood door spijs en stem onderscheidt. Welk eene treffende gelijkenis bezit hij niet met den aap, het verachtelijkste wezen in het dierenrijk. Het nut van den monnik is: de ruimte te vullen en te vreten." — Dit lasterschrift, oorspronkelijk in 't Latijn geschreven, werd spoedig in 't Duitsch vertaald en bij duizenden door de „broeders" verspreid en natuurlijk, gelijk het altijd gaat, gerangschikt onder de grootste voortbrengselen van den menschelijken geest. Kardinaal Migazzi, aartsbischop van Weenen, diende bij den Keizer een kernachtig protest in tegen dit pamflet, doch vruchteloos. Josef II werd daarvoor des te hooger door de „broeders" gevierd; b. v. „Als Christus nog eenmaal op de wereld verscheen, zou Hij voor alles naar Weenen tot den grooten Josef gaan, hem om den hals vallen en kussen, zeggende: Allerliefste Josef, dierbaarste zoon, gij zijt het, die door mijnen Vader als monarch op deze aarde gesteld zijt, om mijnen heiligen godsdienst, welke door goddelooze monniken en papen, die mij wellicht nogmaals zouden willen kruisigen, door talloze bijgeloovigheden bezoeeld werd, weder in zijnen vroegeren luister te herstellen. Gij Josef, gij zijt de man, welken mijn Vader voor deze gewichtige taak heeft uitgekozen; en zie! daar zoomin de Paus, mijn stedehouder, als de bisschoppen zich volgen s hunnen plicht u in uwe verordeningen, in uwe heilige ondernemingen steunen, heeft hij mij nog eenmaal op de wereld gezonden, ten einde u in deze onderneming de behulpzame hand te bieden." — Door niets kan de waardigheid eener kroon dieper in het stof getrapt en verachtelijker gemaakt worden, dan door loftuitingen van deze soort, welker onzinnigheid door den eenvoudigsten man uit het volk kan worden begrepen. „Broeder" Ratschky bezingt den misleiden Keizer over „de overwonnen Hydra van het monnikengeslacht, daar nu de grootste vorst op Duitschland's troon de vrijmetselarij door zijn schild beschermt. Zie Seb. Brunner, *Die Mysterien der Aufklärung in Oesterreich 1770—1800*,

Juist nu kunnen wij gelijke verschijnselen, die uit dezelfde bron voortkomen, waarnemen. De Jesuitenjacht is het werk der Loge; spoedig zal zij zich over alle kerkelijke genootschappen hebben uitgestrekt; het overige, zoo hoopt de onderaardsche schare, zal dan wel van zelf volgen.

Niet beter is het lot, dat het geheime genootschap aan de dienaren der Kerk en bijzonder aan den Paus en de Bisschoppen heeft toegedacht. Want, wil men eene kudde doen verstrooien, dan moeten eerst de herders worden gedood. — Laten wij ons houden aan het verleden, want in het gisteren ligt het heden opgesloten. Onmogelijk is de diepe smaad te beschrijven, welken de beste bisschoppen der monarchie van de „broeders” moesten verduren, sedert 1781, toen Josef II alleenheerscher werd. Terwijl zij zich wederzijds als „echte mannen” ophemelden en straffeloos voortgingen, trokken zij in woedende uitvallen tegen „alle tegenstanders van het licht, paapsche schurken en huicelaars” te velde, en verlangden zij van den Keizer, „den nietswaardigen paapschen mandarijnen het handwerk te verbieden, en toch de mismaaakte en gramstorige gezichten dier politieke staatsmollen aan te zien. (1)

aus archivalischen und anderen bisher unbeachteten Quellen.” Mentz 1869 bijzonder blz. 42, 274, 19. Van denzelfde: *Theologische Dienerschaft am Hofe Joseph II.* blz. 423. Deze beide werken zijn juist nu dubbel levenswaardig.

(1) De door de „broeders” uitgegeven „*Katholischer Phantasten- und Predigeralmannach*” was ieder jaar, van de eerste tot de laatste bladzijde, vol van de cerlooste uitvallen tegen godsdienst en Bisschoppen. Het leven der H. Maagd word belasterd op eene wijze, waarvoor de hier aangehaalde woorden als voorbeeld kunnen strekken: „In 't veertiende hoofdstuk worden de christelijke schaapskoppen bekend gemaakt met de volmaaktheden of deugden, welke Maria in den tempel beoefende.” Van den Bisschop van Yperen, Felix, zegt men: „Hij is een bijzonder vereerder der godsvrucht tot het vleeschelijk hart van Jesus, een godsvrucht, die reeds door ezels voor een dwaasheid wordt gehouden. Ter eere dezer godsvrucht, stichtte

Derhalve was de veronderstelde gevaarlijke meening reeds toen strafbaar en de geestelijkheid reeds voor honderd jaren geleden *„staatsgefährlich.“* Niets nieuws onder de zon! Zij bebben niets geleerd en niets vergeten. En werkte *„Nicolai's Bibliothek“* te Berlijn niet in denzelfden geest? Het ellendige Illuminaten-
dom, een stichting van den vrijmetselaar J. A. Weishaupt, vervolgde het katholieke geloof met gelijke wapenen en met denzelfden haat, en kweekte die erbarmelijke klasse van lieden, die zich juist thans in Beieren zoo op den voorgrond dringt. Wel schaamde men zich naderhand dikwijls over dien onbehouwen makker, doch het is bewezen, dat Weishaupt vrijmetselaar was, (1) en dat zijn streven, in plaats van door de Loge te worden afgekeurd, door haar is gesteund, en dat de Illuminaten zich op de bijeenkomst te Wilhelmsbad dorsten beroemen, „dat er zich onder alle wettig opgerichte loges in Duitschland, geen enkele bevond, welke niet met hunne (Illuminaten-) orde was vereenigd.“

hij voor Benedictijnen te Yperen eene afzonderlijke broederschap, die door den afluathandelaar Pius VI werd bevestigd.” — Ook de Bisschoppen, welke den edelen Pius VI bij zijn aankomst te Weenen hun eerbied kwamen betuigen, werden door de Weener Vrijmetselaarsbladen (b. v. *„Realzeitung,“* *„Wiener Freimaurerjournal“*) op de schandelijkste wijzen door het slijk gesleurd.

En niet beter ging het den Paus zelf gedurende zijne aanwezigheid in Oostenrijk's hoofdstad. G. Brunner *„Mysterien“* blz. 199; dezelfde *„Theologische Dienerschaft,“* blz. 423; dezelfde *„Auszüge aus Blumauer's und anderer Poeten Schandlibellen vor der Ankunft und während der Anwesenheit des Papstes Pius VI. in Wien,“* blz. 208.

Behalve de genoemden, Born en Ratschky, behoorden ook Reinhold, Haschka en de beruchte Blumauer tot de ijverigste vrijmetselaars. Volgens Brunner (*Myst.* blz. 12.) bestonden er reeds in 1713 meer dan veertig deelen vrijmetselaarsliederen, welke in de loges bij wijze van vrijmetselaarsgodsdienst gezongen werden, en daarom grootendeels met noten zijn gedrukt.

(1) Zie Jaarboekje voor Nederlandsche Vrijmetselaren 1872 blz. 54. onder het jaar 5785—1785.

Hun grootste haat moest zich natuurlijk tegen het pausschap richten, als het middenpunt der katholieke éénheid. Het is bewezen, dat de Loge reeds negentig jaren lang streefde naar de opheffing van den Kerkelijken Staat. Broeder Haschka (1) spoorde ten tijde van Josef II reeds dien keizer daartoe aan; andere pamphletisten uit denzelfden tijd lachten reeds bij voorbaat er over, dat hun „onsterfelijke Josef daarom zou worden geexcommuniceerd.”

(1) G. Brunner, *Mijsterien* blz. 107. — Wij willen hier slechts één strophe van Haschka aanhalen:

Volbreng uw werk! en laat geen pauselist,
 Hun oogendienst, hun neergebogen trots,
 Hun huichellach, zoomin hun vrome dolk,
 U op het ware pad een oogenblik doen wankelen.

Een ander ridder van het schootsvel schreef: „Wat zou men wel moeten beginnen, als onze keizer eens geexcommuniceerd werd? Lachen, luikeels lachen.... O Josef, groote, onsterfelijke Josef! Dien dank zullen eens de volgende natiën, wier verlichting gij alleen hebt bewerkt, bij uwe asch in tranen als wierook uitstorten (welk een bombast!) en geen waar Duitscher zal daar kunnen voorbijgaan, zonder te blijven staan en zuchtend te denken: „Hier ligt Josef, de grootste aller keizers.” Brunner, 220.

Ten bewijze, dat de haat tegen het pausschap in den tegenwoordigen tijd nog grooter geworden is, geven wij hier het volgende lied, dat bij een belgische tafeloge gezongen werd, in 't oorspronkelijke weder:

L'EXCOMMUNICATION.

A ce Banquet où l'amitié préside,
 J'avais dessein d'apporter ma gaité;
 Hélas! la peur me rend la voix timide
 Du Vatican les foudres m'ont heurté.
 Un jour l'Enfer décuplera sa dîme
 Sur les maçons que je vois assemblés.
 Frères pour vous, ah! ma pitié s'anime,
 Vous êtes tous des excommuniés.

Vous méprisez une idole pourrie,
 Devant laquelle un peuple est à genoux;
 Il existait dans son temple blottie,
 Une *Hydre obscène ayant les yeux sur vous.*

Toen in 1861, prins Murat, grootmeester van het Groot-Oosten van Frankrijk, in den Franschen senaat voor de wereldlijke macht des Pausen stemde, brak er zulk een storm tegen deze vermete anti-vrijmet-selaars-ketterij los, dat de grootmeester moest aftreden en maarschalk Magnan, zijne plaats moest innemen. *Laa-cher St.* Febr. 72. blz. 118). De heiligschennis van den 20 September 1870, was, gelijk geheel het koninkrijk der revolutie in 't Zuiden, een werk der Loge,

Le vieux serpent aujourd'hui se ranime,
Son noir venin vous a tous effleurés.
Frères pour vous, ah! ma pitié s'anime,
Vous êtes tous des excommuniés.

Quoi vous riez du courroux du Saint-Père
Et vous raillez du nouveau mandement,
Tout comme si, *pour son épouse allière,*
Dieu dût faillir au dernier jugement.
Si la créance était illégitime,
Que de dévots auraient un pied de nez.
Frères pour vous, ah! ma pitié s'anime,
Vous êtes tous des excommuniés.

Vous reveillant d'une terre maudite,
Que direz-vous au portier des Elus?
Quand près de Dieu la vertu seule acquitte,
Au goupillon St-Pierre tient bien plus.
La bienfaisance à ses yeux vous est crime,
En vain il voit les pauvres soulagés.
Frères pour vous, ah! ma pitié s'anime,
Vous êtes tous des excommuniés.

Mais je me tais, j'entends votre murmure,
Qui vient me dire: Irions-nous au taudis
Où *Borgia* promène sa souillure?
Pape infailible il est en Paradis,
A libre choix, nous préférons l'abyme
Où De Voltaire est au rang des damnés.
Point n'est besoin que ta pitié s'anime,
Nous voulons tous être excommuniés.

Par un jeune F.
de la Persévérance.

dat haar reeds voor vier en een half jaar voor elders bewezen diensten als belooning was toegezegd. Vandaar die zonderlinge volstreckte terughouding der gansche Europeesche Diplomatie na het volbrachte feit.

IV. Uitstekende bondgenooten in den strijd tegen Christus' Kerk zijn de dwalingen en geloofsverdeeldheden. Dientengevolge beschermt de vrijmetselarij iedere ketterij, welke in den boezem der katholieke Christenheid ontstaat. Gelijk vroeger de Jansenisten en Febronianen hare troetelkinderen waren, en zooals later het Josefijnistische bedrog grootendeels het langvoorbereide werk der Oostenrijksche „broeders in Beëlzebub" is geweest, zoo ging het ook in de laatste jaren met de ketterische woelingen van gevallen geesten in Duitschland. Het vreeselijke alarm, dat altijd deze erbarmelijke pogingen ondersteunde, vindt zijnen oorsprong in de plaatsen hunner nachtelijke bijeenkomsten. — Wij laten twee getuigen spreken.

Jochmus-Müller, hoofd der Duitsch-katholieke gemeente te Berlijn, schreef in zijne „*Kirchenreform*" (4de deel blz. 230) „Het is algemeen bekend, dat de vrijmetselarij een gunstigen invloed op de ontwikkeling van het Duitsch-katholicisme heeft uitgeoefend; dat zij daardoor leden gewonnen heeft en men van de wederzijdsche overeenstemming in godsdienstige gevoelens geen geheim meer maakt. Maar wij hechten aan deze bekentenis ook de vaste overtuiging, dat deze gemeenschappelijke beginselen over de toekomst beschikken, en ten spijte van ban en dwingelandij, van kunst en list, het grootste gedeelte der beschaafde wereld zich openlijk bij die beginselen zal aansluiten, gelijk het dezelve reeds in 't geheim is toegedaan."

Giese, lid der loge te Halle, en vroeger predikant bij de Duitsch-katholieke, later „vrije gemeente” aldaar, verklaarde in de *Berliner Allgemeine Kirchenzeitung* (1847): De ideeën der „vrije gemeente” bestaan in een soort van populaire vrijmetselarij. Ook alle burgervereenigingen, ambachtsgilden, polytechnische genootschappen, zondagscholen, liedertafels, enz., streefden naar hetzelfde doel; zij arbeidden slechts aan de bijzondere toepassingen en de voortplanting van het groote vrijmetselaarsbeginsel, en zijn dus allen bondgenooten en zusters.” Al kunnen wij de waarheid dezer woorden ook niet in de volle beteekenis aannemen, zoo staven zij toch meer dan voldoende onze bewering.

En nemen wij nu de afvalligen uit het jongste verleden — welk eene teedere vriendschap vereenigt hen niet met troffel en zinklood! Zelfs het koeterwaalsch der Loge hebben zij zich eigen gemaakt, en pronken daarmede gelijk een neger met de glaspaaLEN, welke hij voor zuiver goud heeft ingeruild. Zij oogsten echter daarvoor den lof der broeders, en worden van een wissende dood gered. Eén staaltje slechts van die wederzijdsche overeenstemming van woorden en gedachten. — Bij de inwijding der loge „Mataram” te Djokjokarta zeide de Br.: Redenaar onder anderen: „Het doel der vrijmetselarij is de verbetering van ’t menschedom, de ontwikkeling van menschen tot redelijke, denkende, willende en handelende wezens; vooruitgang der maatschappij op den weg der beschaving, der kennissen en wetenschappen, der zedelijkheid, verdraagzaamheid en der menschenliefde. (Jaarboekje enz. blz. 159.) Hoort men op Nederlandsch Java niet diezelfde taal als in de miniatuur-congressen der der Nieuw-Protestanten en in de werken hunner aartsvaders? *Quomodo cecidisti!*

Wanneer er stormen tegen de katholieke Kerk op-

steken, verkrijgt de geheime Bond een ongewoon aantal nieuwe leden, en wint het in macht in de toonevende kringen en aan invloed op de regeerende partijen. (1) Aan kwaden wil, om de Kerk tot met het mes te lijf te gaan, heeft het hem nooit ontbroken. Daarbij heeft hij een tallooze schare bondgenooten in de slavenharten, welke zich schamen voor Christus te zijn; in de aardsgezinden, bij wie het geld boven de deugd gaat; in de liberale Katholieken, welke, te midden van den woedenden strijd, van een' lafhartigen vrede spreken; in de van de Kerk afgedwaalden, welke in hunne confessioneele verblindheid een lek boren in het groote schip, dat hun eigen schuitje op sleeptouw heeft. Het zou echter voor ons Katholieken een strafbare achteloosheid zijn, den vijand min te achten, omdat hij juist grootendeels in stilte werkt, of zelfs thans nog gering te schatten, terwijl zijne vruchten zich reeds met zooveel gerucht vertoonen. Geheel anders oordeelden de Pausen over het geheime genootschap. Op den 1^{sten} April 1738 vaardigde Paus Clemens XII reeds eene Bulle uit, waarin de geheime sekten en inzonderheid de vrijmetselarij, met de hoogste kerkelijke straffen werden bedreigd, en welke Paus Benedictus XIV in een andere Bulle (18 Maart 1751) vernieuwde en bekrachtigde. Pius VII verhief in de Bulle van 13 September 1821 zijne stem tegen de *Carbonari*, eene der bewegingspartijen van de vrijmetselarij, en Leo XII in de Bulle van 13 Maart 1826 wederom tegen de vrijmetselaars. Ook Gregorius XVI maakte in zijne Encyclicke (15 Aug. 1832) de christelijke wereld met het dreigende ge-

(1) Onder No. III laten wij een overzicht volgen van de voornaamste Europeesche en Amerikaansche loges, volgens een officieel verslag der Vrijmetselaars.

vaar bekend. Pius IX deed verscheidene malen hetzelfde. (1) Getrouw aan de waarschuwende stem des Opperherders, verklaarden de gezamenlijke Belgische Bisschoppen alle vrijmetselaars voor geexcommuniceerd. Hoe inschikkelijker de wereldsche machten zich jegens het werk der onderwereld betoonde, des te luider moeten de Katholieken der geheele aarde er hun stem tegen verheffen, en eene vereeniging, welke de Pausen vreesden als het ernstigste gevaar voor het zielenheil en de werkzaamheid der Kerk, niet betrachten als een onschuldig eet- en drinkgezelschap.

De meergenoemde vrijmetselaar in het Duitsche Vierdejaars-verlag bekend het zelf: „Die eer moet men aan de Roomsche Kerk geven, dat zij het doel en de strekking van den Bond en het gewicht daarvan eerder en duidelijker begreep, en getrouwer aan hare opvatting bleef, dan vele leden van het genootschap zelf.”

Zoo zijn de dagen gekomen, van welke de eerste Paus reeds schreef: „Er waren ook valsche profeten onder het (Joodsche) volk, gelijk er ook valsche leeraren onder u zullen opstaan, welke sekten des verderfs stichten, en Hem, hunnen Heer, die hen heeft terugggekocht, loochenen. Hunne wellustige uitspattingen zullen velen volgen, waardoor de weg der (christelijke) waarheid zal worden gelasterd, en in zelfzucht zullen zij door verdichte woorden met u handel drijven (2 Petr. 2, 1—3.)

Reeds is de Kerk in de Europeesche landen van bijna elke openbaarheid beroofd en het werk is nog

(1) In de Encycieliek *Qui pluribus* van 9 November 1846; in de Allocutie *Quibus quantisque* 20 April 1849; in de Encycieliek *Noscitis et nobiscum* 8 December 1849; in de Allocutie *Singulari quadam* 9 December 1854; in de Encycieliek *Quanto conficiamur moerore* 10 Augustus 1173. — Zie Syllabus § IV.

met volbracht; zij moet geheel en al in de Catacomben worden teruggedrongen, en daar, als ware zij een misdadigster, in 't geheim hare bijeenkomsten vieren; terwijl de nachtvogels het valse schemerlicht, in 't welk de menschheid hare bangste uren doorleeft, als een heerlijke middagzon begroeten. Wederom staan Maxentius en de groote Constantijn tegenover elkander; en wederom zal hij zegepralen, die getrouw het woord des Heeren volgt:

„Door dit teeken des Kruises zult gij overwinnen.”

III.

STATISTIEK DER VRIJMETSSELARIJ IN HET JAAR 1871.

AANMERKING. De volgende lijst maakt geen aanspraak op volledigheid. Het is ons streven, slechts datgene mede te deelen, wat volgens de vrijmetselaars-adresboeken als zeker kan worden gehouden.

A. OVERZICHT DER VOORNAAMSTE

LAND.	GROOTE LOGE.	BESCHERMHEER (ORDEMEESTER, HONORAIR GROOTMEESTER.)
Pruissen	a. Groote Nationale Moederloge „zu den 3 Weltkugeln” te Berlijn.	a. b. c. Wilhelm I, Duitsch keizer en koning van Pruisen.
„	b. „Royal York zur Freundschaft,” Berlijn.	Plaatsvervanger: Fr. Wilhelm kroonprins van 't Duitse Rijk en van Pruisen.
„	c. Groote Landsloge v. Duitsland te Berlijn.	Honorair Grootmeester: Ludwig Wilhelm August, Prins v. Baden.
		Ordemeester, Fr. Wilhelm, kroonprins.
Saksen	Groote Landsloge te Dresden.	
Hamburg	Groote loge van Hamburg.	
Frankf. a/M.	„Vom elect. Bunde.”	
Hessen-Darmstad	„Zur Eintracht.”	Ludwig III, Groothertog.
Beieren	„Zur Sonne” in Bayreuth.	
Zwitserland	„Alpina.”	
Oostenr.:Cisleithanie	Niet bekend.	
Transleithanie.	Groote loge van Hongarije te Pesth.	
Luxemburg.	Suprême Conseil.	

EUROPEESCHE LOGES IN 'T JAAR 1871.

WERKELIJKE GROOTMEESTER.	PROVINCIALE LOGES.	Aantal der on- derhoorige Loges.
C. F. von Mes- serschmidt.		108
J. F. Schna- kenburg.		46
C. von Dachrö- den.	<i>Preussen</i> te Koningsbergen. <i>Mecklenburg</i> te Rostoch. <i>Schlesien</i> te Breslau. <i>Nieder-Sachsen</i> te Hamburg. <i>Pommern</i> te Stettin. <i>Rheinland-Westfalen</i> te Crefeld.	77
G. H. Warnatz		18
H. W. Buck.	Daartoe behoort de prov. loge van Mecklenburg-Schwerin en Strelitz, te Rostock.	29
H. Weismann.		10
A. Pfaltz.		9
F. Feustel.		15 (1)
A. Humbert te Neufchatel.		28
F. Pulszky.		14
M. L. Schrobil- gen.		2

(1) Buitendien bestaat nog de „Vereeniging van Duitsche Vrijmetse-
laars”; Voorzitter B. Seydel, Secretaris J. G. Findel.

A. OVERZICHT DER VOORNAAMSTE

LAND.	GROOTE LOGE.	BESCHERMHEER (ORDEMEESTER HONORAIR GROOTMEESTER.)
Nederland	Nederl. Nationale groote loge.	Willem Frederik Karel, Prins der Nederlanden. (1)
België	<i>a. Suprême Conseil.</i>	
Frankrijk.	<i>b. Grand Orient.</i> <i>a. Grand Orient.</i>	Het Grootmeesterschap in 1871 (September) opgeheven.
Groot-Brittanie	<i>b. Supr. Conseil.</i> <i>a. Groote loge van Engeland te Londen.</i> <i>b. Groote loge van Schotland te Edimburg.</i> <i>c. Groote loge v. Ierl. te Dublin.</i>	
Zweden	Groote nationale loge te Stockholm.	† Koning Karel XV.
Denemarken	Groote loge te Kopenhagen.	
Portugal	<i>Grande Oriente Lusitano unido.</i>	
Spanje	<i>a. Grande Oriente te Madrid.</i> <i>b. Groote loge de Espana.</i>	
Italie	<i>Grande Oriente te Rome.</i>	Koning Victor Emmanuel.
Griekenland	Groote loge van Griekenland.	

(1) Deze nam in 't najaar van 1872 zijn ontslag. De Logemannen wenschten, tot groote ergernis der geloovige bevolking, zijn plaats te doen innemen door Willem Frederik Hendrik, Broeder des Konings.

EUROPEESCHE LOGES IN 'T JAAR 1871.

WERKELIJKE GROOTMEESTER.	PROVINCIALE LOGES.	Aantal der on- derhoorige Loges.
Voor Europa, J. J. F. Noordziek te'sGravenhage.	Koninkrijk, Colonien,(Suriname, Curacao, Kaapland.)	67 werkende 15 rustende
Voor Indie: F. H. der Kinde- ren te Batavia. Wasselaer.		17
van Humbeek.		60 292
Crémieux.		50
De Grey and Ri- pon. (1)	42 prov. groote loges, waar- van 25 in de kolonien.	1334
De Dalhousie.	44 prov. loges, waarvan 14 buitenslands.	385
HertogvanLein- ster.	19 prov. groote loges, waar- van 6 buitenslands.	337
Kroonprins Os- car Fred., tegen- woordig koning, Trap.	3 Provinciale loges.	16
Graaf v. Paraty.		4
R. M. Calatrava.	Onbekend.	33
M. R. Zorilla.	"	onbekend.
Jozef Mazzoni.	"	id.
		150
		12

(1) Den 2 Sept. 1874 nam deze ziju ontslag. — Geen gebeurtenis had in Engeland sinds lang zoo algemeen de aandacht getrokken als dit feit, vereenigd met den terugkeer in den schoot der kath. Kerk van een man als Lord Grey, marquis of Ripon, die als chef der „hooge

B. OVERZICHT DER VOORNAAMSTE AMERIKAANSCH E LOGES IN HET JAAR 1871.

I. VEREENIGDE STATEN.

STAAT.	GROOTE LOGE TE	GROOTMEESTER.	Aantal der onderhoorige Loges.
Alabama	Montgomery	G. D. Norris	244
Arcansas	Little Rock	A. A. English	234
Californie	San Francisco	Prutt	175
Colorado	Central-City	H. M. Feller	15
Columbia	Washington	R. B. Donaldson	19
Connecticut	New-Haven	E. S. Quintard	94
Delaware	Wilmington	E. J. Horner	18
Florida	Tallahassee	S. Benezet	54
Georgia	Macon	S. Lawrence	268
Idaho	Idaho-City	G. Coe	8
Illinois	Springfield	D. C. Gregier	650
Indiana	Indianapolis	N. H. Rice	419

vereenigde Commissie," de voornaamste politieke gebeurtenissen leidde, welke ons uit de laatste jaren der Engelsche geschiedenis bekend zijn. Zijne benoeming tot grootmeester der machtige en talrijke loges van Engeland geeft genoeg te kennen, van welk een groot gewicht de vrijmetselarij het achtte, hem onder hare leden te tellen. En des te beter zal men daarom kunnen beseffen, welk een indruk het op de broeders van het schootsvel moet gemaakt hebben, toen zij op den 2 Sept. van hem moesten vernemen: dat een verdere leiding hunner werkzaamheden hem onmogelijk was geworden. — Eene weigering om hem te ontslaan, zou weinig gebaat hebben, en niemand minder dan de toekomstige koning, prins Albert van Wallis zelf, moest zijn opvolger zijn. — 't Is overigens algemeen bekend, dat er in den laatsten tijd meer bekeeringen van dien aard hebben plaats gevonden, eveneens in de hoogste standen, zooals b. v. de Moeder van den koning van Beieren, Marie, dochter van prins Wilhelm, en nicht van koning Fred. Wilh. van Pruissen. — Om één enkel voorbeeld uit ons land te noemen, vermelden wij de bekeering van den zoowel in het bijzonder als in het openbaar leven en ook in de pers onzer tegenstanders zoo lang geroemden Aug. van Daehne, die niet alleen de dwalingen zijner sekte afzwoer, maar ook lid wilde zijn en is geworden van de Societeit van Jesus, het voornaamste mikpunt der aanvallen van alle zelfs onderling verdeelde partijen. (De Vert.)

STAAT.	GROOTE LOGE TE	GROOTMEESTER.	Aantal der onderhoorige Loges.
Jowa	Des Moines	J. Scott	281
Kansas	Leavenworth	J. H. Brown	93
Kentucky	Louisville	W. C. Eginton	481
Louisiana	New-Orleans	C. M. Todd	145
Maine	Portland	J. H. Lynde	154
Maryland	Baltimore	J. Coates	76
Massachusetts	Boston	W. S. Gardner	183
Michigan	Adrian	J. W. Champlin	288
Minnesota	St. Paul	C. W. Nash	87
Mississippi	Jackson	Th. S. Cathright	184
Missouri	St. Louis	W. D. Muir	368
Montana	Mountain	L. W. Frary	14
Nebraska	Piottsmouth	H. P. Deuel	48
Nevada	Virginia-City	G. W. Hopkins	14
New-Hampshire	Concord	A. M. Winn	71
New-Jersey	Trenten	W. E. Pinne	118
New-York	New-York	J. H. Anthon	696
North-Carolina	Raleigh	R. B. Vance	220
Ohio	Cincinnati	A. H. Newcomb.	263
Oregon	Portland	D. G. Clark	45
Pennsylvanie	Philadelphia	A. R. Lamberton	310
Rhode-Island	Providence	T. A. Doyle	24
South-Carolina	Charleston	J. Comer	132
Tennessee	Nashville	J. W. Paxton	307
Texas	Houston	P. C. Tucker	252
Vermont	Burlington	L. B. Englesly	91
Virginia	Richmond	F. Th. Owens	190
Washington	Olympia	W. H. Troup	12
West-Virginia	Wheeling	W. J. Bates	36
Wisconsin	Milwaukee	G. Bouck	157

II. ANDERE AMERIKAANSCH E STATEN.

STAAT.	GROOTE LOGE TE	GROOTMEESTER.	Aantal der onderhoorige Loges.
Nieuw-Brunsw.	St. John	L. Peters	24
Canada	Toronto	Stevenson	185
Quebec	Montreal	J. H. Graham	29
Nieuw-Schotl.	Halifax	A. Keith	17
Britsch-Columb.	Victoria	Heistermann	4
Peru	Lima	P. Galvez	10
Chili	Valparaiso	J. de Dios Artegui	4
Brazilie	Rio-Janeiro	J. M. da Silva	56
	(Valle do Lavradio.)	Paranhos	
Venezuela	Caraccas	S. J. Sanavria	40
Columbia	Bogota	J. de Dios Riomalo	onbek.
Nieuw-Grenada	Cartagena	F. de Zubirias	224
Uruguay	Montevideo	E. Perez	17
Argentina (La Plata.)	Buenos-Ayres	D. M. Gazon	12
Haïti	Port-au-Prince	A. T. Boucherou	18
San-Domingo	dezelfde naam	J. de Castro	6
Cuba	Santiago	de Castro	onbek.
Mejico	dezelfde naam	J. C. Lohse	12
Liberia. Noord-Amerikaansche vrije Negerkolonie in Afrika.	Monrovia	J. J. Roberts	

IV.

DE STILLE KRIJG VAN HET GEHEIME GENOOTSCHAP TEGEN HET CHRISTENDOM.

In haren strijd tegen zuiver katholieke instellingen, kan de vrijmetselarij steeds rekenen op het bondgenootschap van het Protestantisme. Overigens kan zij bij haren wereldbouw alle mogelijke werklieden gebruiken, van den liberalen Katholiek af tot den verklaarden godloochenaar toe; daarvoor juist bestaan de verschillende graden. Om alle mogelijke tweedracht in den kring harer handlangers te vermijden en tevens het geheime genootschap aan de oningewijde menigte te doen voorkomen als eene onschadelijke vereeniging van menschevrienden, zoo wordt in de voor openbaarheid toegankelijke regels verboden: „godsdiens- tige punten in den kring der broeders te bespreken.” Aanvallen tegen de katholieke Hierarchie, de onfeilbaarheid van den Paus, de kerkelijke orden en in 't bijzonder tegen de Sociëteit van Jesus, behooren natuurlijk tot het gebied der zuiver menschelijke aangelegenheden.

Reeds het verbod van elke godsdienstige discussie moet ons opvallend toeschijnen in een vriendenkring. Dat men in gezelschappen met gemengden godsdienst, bij vereenigiugen ter bevordering van het tijdelijk welzijn der burgers, dergelijke voorzichtigheidsmaatregelen

neemt, begrijpen wij, maar onbegrijpelijk is dat bij de vrijmetselarij, die er zich zoo hoog op beroemt, de volkomenste overeenstemming ten opzichte der gewichtigste vraagstukken bij hare leden te beoogen. Slechts een enkel voorbeeld strekke tot bewijs. — Het rituaal ter opneming van een Schotschen Oud- of Oppermeester bij de groote Rijksloge van Deutschland zegt woordelijk: De band der vriendschap is de geheiligde band van onze bonds-broeders, die, ofschoon ze over de geheele oppervlakte der aarde zijn verspreid, toch slechts een enkel genootschap uitmaken, daar ze één oorsprong hebben, één doel beoogen, in hetzelfde geheim zijn ingewijd, langs dezelfde wegen worden geleid, volgens denzelfden maatstaf en dezelfde wet behandeld en door denzelfden geest zijn beziel." (Eckert, *die Frage der staatl. Anerk.* § 12.

Bijgevolg kunnen wij het geheime genootschap slechts beschouwen als eene vereeniging, die bepaaldelijk tegen elken positieven godsdienst en wel het meest tegen den christelijken te velde trekt, en daarom in de gewone zamenleving harer leden van godsdienst hoegenaamd niets wil hooren. Of geven wij hier lucht aan schuldigen argwaan? De ambtelijke bescheiden onderrichten ons daaromtrent.

In het „Weener dagblad voor Vrijmetselaars,” (Jaarg. 2de deel bladz. 143) spreekt een redenaar der Loge tot zijne broeders de volgende woorden: „Wat is de valsche godsdienst, die den menschen in moskeën, synagogen, tempels en kerken met zooveel angstvalligheid wordt opgedrongen, anders dan Imans-, popen- en papienspel? En dat alles zouden wij verzwijgen totdat eene domperige opvoeding, slaafsche gewoonten, een bijgeloovig vooroordeel, domme gelatenheid, — zelfs

de mogelijkheid, om dit slechts te denken, heeft doen verdwijnen?"

Wij blijven volhouden: De vrijmetselarij is de gezwoeren vijandin van het Christendom in 't algemeen. Wij weten zeer goed, hoe zwaar deze aanklacht weegt, en dat wij tot de strengste bewijsvoering uit de stukken der Loge zelf verplicht zijn. Gelukt het ons evenwel, dat bewijs te leveren, en hieraan twijfelen wij niet, zoo volgt daaruit dat het voor elken Christen, van welke belijdenis ook, gewetenszaak is, gezamenlijk tegen den gemeenschappelijken vijand op te treden. Dan zal de vrijmetselarij noch in 't verborgen, noch in 't openbaar iemand meer overhalen met den ijdel en troost, dat het slechts te doen is om het Ultramontanisme, het Jesuitisme en het Pausdom te sloopen. Want in dit geval zijn alle Christenen gebonden. Wanneer aan den ijverigsten Jesuit ooit door de Loge het aanbod werd gedaan van het Protestantisme volkomen te vernietigen, zoo zou zij ongetwijfeld ten antwoord bekomen: „Uit uw hand wil ik het Griekengeschenk niet aannemen; door u zal, in zooverre het van mij afhangt, aan het protestantsche geloof zelfs niet het geringste leed geschieden; want gij zijt niet tegen dat geloof, omdat het van de eenige ware Kerk is afgedwaald, maar omdat het daaruit nog veel te veel heeft medegenomen, wat u, juist omdat het christelijk is, mishaagt.”

Wij mogen hier natuurlijk slechts punten bespreken, waarop het christendom in zijn geheel en in 't algemeen, overal en ten allen tijde steunen moet en waarin bijgevolg alle belijdenissen overeenkomen, en wij behooren aan te toonen, dat de houding der Loge ten opzichte van deze punten vijandig is. Nu komen alle christelijke belijdenissen in de volgende vier punten overeen:

1°. De christelijke godsdienst is heilig en moet dus in zijne uiterlijke vormen in eere worden gehouden; daarom moet ook het maatschappelijk leven der christen volkeren volgens zijne voorschriften worden geregeld.

2°. De bijbel is een heilig boek en een bron des geloofs.

3°. Christus is waarachtig God en Gods Zoon.

4°. Het werk van Christus moet worden onderhouden en uitgebreid. —

Hieruit volgt van zelf de verdeeling van dit hoofdstuk.

I. Het standpunt van de vrijmetselarij ten opzichte der uiterlijke kenteekenen van het Christendom. — In plaatsen, waar het voorzichtigheidshalve raadzaam is, zich in het uiterlijke als Christen voor te doen, is het den vrijmetselaar niet alleen geoorloofd, maar wordt het ook van hem verlangd, dat hij zich schikke naar de godsdienstige gebruiken van het land, waarin hij zich bevindt. Zoo moest niet alleen voor den rampzalig gestorven Verhaegen in Brussel, maar ook voor alle loge-broeders er veel aan gelegen zijn, dat hij door het volk werd beschouwd als de braafste man van het land en als de waardigste raadsman des konings, weshalve hij dan ook geregeld alle zon- en feestdagen met een groot kerkboek onder den arm, met veel vertooning naar de hoogmis ging. Iets dergelijks gebeurt in België nog tegenwoordig en juist in zulke steden, waar de Loge, zoo als algemeen bekend is, vele aanhangers telt. Eveneens had de groote nationale moederloge *zu den drei Weltkugeln* te Berlijn, voorzichtigheidshalve vele jaren achtereen slechts Christenen als leden toegelaten, totdat ze in 't jaar 1868 besloot, ook aan niet-christelijke broeders als „geregelde bezoekers” den toegang te verleen. (1) Israëlieten moeten zich daarom

(1) Jaarb. voor Ned. Vrijm. 1872 bl. 85. Over het jaar 5868 (=1868.)

tot nader order, maar alleen voor den vorm, in Leipzig of in *den drei Nesseln* te Hamburg laten opnemen, als zij in Berlijn wenschen mede te doen. (1) Evenmin wordt den aankomenden „broeder” iets in den weg gelegd, wanneer hij meent zijne godsdienstige plichten te moeten vervullen; want, ofschoon hij niet tot hoogere graden wordt toegelaten, zoo kan hij toch in zijnen kring medewerken, al is het maar om den gehaten godsdienst-ijver tegen te werken. — Wij kunnen met zekerheid aannemen, dat in de eeuwen, waarin de Staat christelijk was, de uitwendige kenteekenen van het Christendom niet in 't openbaar werden aangevalen, maar dat aan het werken in 't verborgen de voorkeur werd gegeven. In 't algemeen wroeten mollen niet gaarne bij 't hooren van regiments-muziek.

Reeds duidelijker spreekt het nieuw-Engelsche konstitutieboek (Eckert. blz. 25:) „In oude tijden waren de christelijke metselaars verplicht, zich geheel te schikken naar de christelijke gebruiken van elk land, waarin zij woonden, of waarmede zij iets te maken hadden. Tegenwoordig evenwel is een vrijmetselaar slechts verplicht, de zedenwet als een waar Noachide in acht te nemen.” (2)

Wat moet nu onder deze noachidische geboden worden verstaan? Het nieuw-Engelsche konstitutieboek zegt: „Een vrijmetselaar is plechtig verbonden, de zeden-

(1) Werkelijk is deze laatste hinderpaal voor de zonen Israëls verdwenen. Den 28 November 1872 werden de eerste vier Joden direct in de Grootte Loge *zu den drei Weltkugeln* te Berlijn aangenomen.

(2) Dat overigens Noach niet als de bijbelsche aartsvader, maar in een naturalistischen zin, zoowat als de Grieksche Bacchus of de Egyptische Osiris wordt opgevat, blijkt uit de schrijvers der Loge. Zie Eckert, *die Frage der staatl. Anerk.* bl. 34.

wet als een waar Noachide in acht te nemen, en zich aan dien godsdienst te houden, waarin alle menschen overeenkomen; want allen erkennen de drie groote artikelen van Noach." Volgens de Yorksche oorkonde en het bovengenoemde konstitutieboek onderscheidt men drie geboden, door God vóór den zondvloed aan Noach gegeven, en drie daarna. Die welke na den zondvloed zijn gegeven, worden zoo ongeveer, volgens Genesis 9: 1, op de volgende wijze uitgedrukt: 1. De wereld is den mensch gegeven om te genieten, hetgeen epicuristisch genoeg wordt opgevat. 2. Men moet zich onthouden van bloedvergieten, en 3. van bloed nuttigen. Doch de eigenlijke, de „groote" Noachidische geboden zijn die, welke vóór den zondvloed zijn gegeven:

1. De ark te bouwen (= help onze ark, de Loge, als orde- en wereldgebouw, oprichten);

2. In haar de groote wrekende gerechtigheid af te wachten (= Verwacht met zekerheid in onze Loge de vernietiging der profane wereld, zooals die tot nu toe bestaan heeft);

3. Na den zondvloed de aarde weder te bevolken (= het geslachtsgenot zij uw hemel).

Het nieuw-Engelsche konstitutieboek voegt hierbij nog ter verklaring: „Toen eindelijk de ondergang der wereld naderde, beval God aan Noach, de groote ark of drijvende vesting te bouwen, waarbij zijne drie zoons, een als Meester-afgevaardigde en twee als voorzitters, hem behulpzaam waren. Hoewel dit gebouw slechts uit hout bestond, was het zoo meetkundig volmaakt, als of het van steen was, en een heerlijk en merkwaardig bouwkunstig stuk. Dit wonderbare gebouw was 300 el lang, 50 breed en 35 hoog. De ark was van cederhout. Zij had vier verdiepingen, die elk vele door schotten afgescheiden vertrekken bevatten. En zoo is uit deze vier vrijmetselaars of vier Groot-Officianten

het geheele tegenwoordige menschengeslacht ontstaan." —
 „Na den zondvloed bewaarden Noach en zijne drie zonen de kennis der kunsten en wetenschappen en droegen die aan hunne nakomelingen over. Zij woonden te samen in het land Sinear als Noachiden. Volgens eenige oude berichten is dit de eerste naam der vrijmetselarij.”

Wat ons hier vooral in het oog moet vallen, is het koud-deftige ignoreeren niet alleen van het geheele Christendom, maar ook van de Mozaische openbaring, welke laatste zeker wel uit sluwe berekening is weggelaten. Zeer opmerkelijk, en tevens tot sleutel voor het geheele geheim dienende, is de stelling, dat een vrijmetselaar plechtig verbonden is, de zedenwetten als een waar Noachide in acht te nemen, en zich aan dien godsdienst te houden, waarin alle menschen overeenstemmen, hetgeen juist de drie artikelen van Noach zijn.

Van geloofsleer wordt in 't geheel niet gesproken; zij wordt gerekend niet te bestaan; de geheele godsdienst van den vrijmetselaar bestaat in de „zedenwet,” en ook deze wordt teruggebracht tot de drie beruchte artikelen, die alleszins, zoowel door den Rationalist als door den Boeddhist in gemoede kunnen worden onderteevend. Daar God ons evenwel later door Mozes en eindelijk ook Zijnen eeniggeboren Zoon geloofspunten heeft geopenbaard en zedenwetten heeft voorgeschreven, zoo is het uitsluitend vasthouden aan die wetten, welke vroeger waren gegeven, en het weerspanning niets willen weten van hetgeen later werd geschonken, een daad van verzet tegen den Oppersten Wetgever. Evenmin als ik een regeeringspresident met „mijnheer de referendaris” mag aanspreken, ofschoon hij dit voor jaren wel is geweest, — evenmin mag ik, nu het licht van het Christendom ons beschijnt, nog spreken van

de Noachidische artikelen als den waren godsdienst; en doe ik het toch, dan lever ik het onomstootelijke bewijs, dat ik het geheele Christendom verwerp. Voorts is het Christendom een bakersprookje voor de domme menigte. Doch deze verlaging van het heiligste wat er bestaat mag door geen enkel christelijk genootschap worden gebillijkt; zij is de handschoen der uitdaging, dien een ieder moet opnemen, over wien het water van 't heilig doopsel is uitgestort.

Wij zien verder, dat de mensch beschouwd wordt uitsluitend in dien toestand, waarin hij zich bevond, toen Noach uit de ark was getreden, d. i. in den zuiver natuurlijken toestand, als een wezen met twee beenen en met verstand begaafd. Hij, die meer van hem verlangt, zondigt tegen den eenigen waren godsdienst, de drie Noachidische artikelen. Daarom mag men ook aan het maatschappelijke leven van het menschedom geene hoogere eischen stellen dan de zuiver natuurlijke. Daarom moet alles, wat bovennatuurlijk is, uit Staat en maatschappij worden uitgeroeid, of hoogstens, en wel als eene bijzondere gunst, voorloopig als en persoonlijk genoeg worden toegestaan aan de holbewoners, die zich Christenen noemen. Verder is een christelijke Staat, de confessioneele school, het christelijk huwelijk, de geheele invloed van het Christendom op het openbare leven eene onverdragelijke tirannie van de stompzinige paria's der menschheid ten opzichte der zonninnende en scherpziende adelaars. Eindelijk moet de man zich met geheel zijn verstand er op toeleggen, het sociale leven van die vernederende ketenen te bevrijden en niet rusten, voordat de Staat zonder God, het van wege den Staat gegeven verplicht onderwijs zonder Christendom, het burgerlijk huwelijk en nog vele andere zaken daarenboven onschendbare grondwetsartikelen zijn geworden.

De verschijnselen in het staatkundig leven van den tegenwoordigen tijd moeten van dit gezichtspunt uit worden beschouwd. Het zijn eigenlijk niet de liberalen, die zoo onstuimig naar den radicalen omkeer tot den tijd voor 5000 jaren verlangen; de meesten hunner zijn hemelsbreed daarvan verwijderd; maar het is de Loge, waarvan die stoot komt en waarmede men half tegen wil en dank meêgaat, terwijl men zich neêrlegt met den troost, dat het Christendom daarbij toch altijd nog zal kunnen bestaan. Het verzuim der goeden en en de lafheid der halfslachtigen heeft de christelijke volkeren onder het juk der vrijmetselaars gebracht. Het Christendom mag zich niet meer openlijk toonen.

Met onze bewijzen hiervoor gaan wij voort:

Broeder Gothold Salomon, Dr. Philos, spreker aan den nieuwen israëlietischen tempel te Hamburg, lid der loge *zum aufgehenden Morgen* in 't Oosten te Frankfort a. M., enz., schrijft in zijne „Stemmen uit het Oosten,” handschrift voor broeders: „Waarom bevindt zich in het geheele vrijmetselaars-rituaal zelfs geen spoor van eene christelijke kerkinrichting? Waarom wordt de naam van Christus zelfs geen enkelen keer genoemd, noch in den eed, noch in het gebed, dat in de Loge of de tafelloge wordt verricht? Waarom tellen de vrijmetselaars de jaren niet van de geboorte van Christus af, maar evenals de Joden van de schepping der wereld? (1) Waarom is er in de vrijmet-

(1) Ook de Keulsche oorkonde uit de 16de eeuw is gedateerd met de volgende veelbeteekenende woorden: „Volgens de tijdrekening, die de christelijke wordt genoemd, in 't jaar 1535.” De Loge maakt zich overigens de tijdrekening zeer gemakkelijk, daar zij den tijd voor Christus als 4000 jaren rekent, zoodat 5872 beteekent 1872 na Christus. Overigens komen wij later op deze veelbeteekenende ontkenning der christelijke jaartelling dikwijls terug, daar de dokumenten der Loge zelf daarop meer dan genoeg pochen.

selarij geen enkel christelijk symbool? Waarom cirkel, winkelhaak en waterwaag? Waarom niet het kruis en de andere foltertuygen? Waarom in plaats van wijsheid, schoonheid en kracht niet het christelijk trio geloof, hoop en liefde?"

Wat is het Christendom voor de mannen der Loge? Hetzelfde wat de christelijke Staat voor hen is, namelijk een keten van bedrog en geweld, de uiteenrukking en de vernietiging waarvan de vrijmetselaar zich tot levenstaak heeft gekozen. In het 2^{de} deel der „Latomia," blz. 176, wordt medegedeeld, dat het gedenkschrift: „Feestgeschenk ter gelegenheid van het 25jarig jubilee 1833 der loge *zur aufgehenden Morgenröthe* te Frankfort a. M.", als handschrift slechts in weinige exemplaren is gedrukt en aan enkele broeders is afgegeven. Het bevat onder anderen een opstel „Geest der vrijmetselarij" van den joodschen letterkundige Dr. Hesz, waarin 't volgende voorkomt: „Als vrijmetselaarsloges zich als christelijke instellingen beschouwen, dan vergeten zij de eigenaardigste bestemming der vrijmetselarij: namelijk in het menschdom weder te vereenigen, wat door kerkelijke meeningen zoowel als door burgerlijke verhoudingen van elkander is gescheiden. Verliest de vrijmetselarij deze hare bestemming uit het oog, dan dient zij slechts om dwalingen en vooroordeelen te bevestigen. Wel is waar stort de eene steen na den andere van den dikken muur, wiens levensbeginsel de duisternis is, en die door heiligbedrogen heilige leerstelling uit sprookjes en legenden, uit voorgewende overleveringen en heilige symbolen is opgebouwd, om aan het licht van 't gezonde verstand den toegang te beletten, en het blinde geloof benevens zijn kind, de blinde

gehoorzaamheid, ongeschonden te bewaren. Opdat niemand het zoude wagen, de hand te slaan aan het gebouw hunner dwalingen en hunner macht en de grondvesten daarvan te ondermijnen, hadden zij een bondgenootschap aangegaan met de wereldlijke macht, en het denkbeeld van den staatsgodsdienst verzonnen; met den uiterlijken vorm der godsdienstige belijdenis waren aardsche voordeelen verbonden, de huichelarij werd wetelijk in de maatschappij ingevoerd en door belooning opgewekt." — "Maar de schatten der voorwereld, de openbaringen der groote mannen van Griekenland, van Rome en van het kleine landje Judea werden voor het menschdom toegankelijk, en zie: daar stonden geheel andere dingen geschreven dan de priesters, monniken en rabbijnen onderwezen; en de eene Simson na den andere stond op, en zij schudden met geweld aan de zuilen, waarop het oude gebouw rustte, totdat zij kraakten en de stralen van het helderste hemellicht door de openingen drongen, — en het werd licht! — En het waren de zalen der vrijmetselaars, waar, onder bescherming des geheims, edele mannen uit alle klassen en standen de grondbeginselen leeraarden en in 't leven riepen, die in de oningewijde burgerlijke maatschappij nog als ketterrijen en misdadige nieuwigheden op straffe waren verboden. Het was in de zalen der Engelsche vrijmetselaars, dat de menschen weder het eerst in de rechten werden hersteld, waarvan de verjaarde aanmatiging van bevoorrechte kasten en de geheiligde gewetensdwang der priesters hen hadden beroofd; en lang voor dat de groote genieën en de gebeurtenissen der vorige eeuw de leer der rechten van 't menschdom tot grondslag gaven aan de staatswetten, had de **echte** vrijmetselarij ze reeds in hare statuten erkend."

Zoo is dan wederom de geheele christelijke ordening in Staat en maatschappij als een ramp voor het menschdom verworpen, de grondbeginselen der groote revolutie als het ideaal, ja zelfs als de verdienste der vrijmetselarij geroemd, en aldus de verbanning der laatste christelijke denkbeelden uit het maatschappelijke en het openbare leven niet alleen goedgekeurd, maar ook als het einddoel erkend van het streven der Loge. Dikwijls verwondert men zich er over, waarom de partij, die tegenwoordig den toon aangeeft, in weerwil der gestadige lofliederen op de vrijheid, altijd gestemd is voor despotische maatregelen ten opzichte van christelijke instellingen, en aldus den smaad der snoodste inconsequentie op zich laadt, ja zelfs daardoor hare eigen toekomst twijfelachtig maakt. Uit het boven aangevoerde kan reeds die tegenspraak worden verklaard: er is hier namelijk geen spraak van de vrijheid des Christendoms, maar van *vrij* te zijn van het Christendom. Als eenmaal de schillen van de oogen der menigte vallen, dan zullen er in 't burgerlijk leven nog slechts twee partijen bestaan, eene christelijke en eene modernheidsche. Dit „Een of het Ander” wordt het thans levende menschengeslacht langzamerhand te gemoet gevoerd; de partijen daartusschen zijn slechts vlinders van een' dag.

II. Standpunt der vrijmetselarij ten opzichte van de H. Schrift. — Voor alle christelijke belijdenissen is de H. Schrift van het oude en het nieuwe Verbond een heilig boek, geschreven met Gods hulp, dat zich juist daardoor wezenlijk onderscheidt van alle andere boeken van bloot menschelijk gezag. Wel is waar ligt zij thans open op de zoogenaamde altaren der Loge (1) en wordt zij ook gebruikt

(1) Toch niet overal, z. Jaarboekje blz. 192 en volgende.

bij de beëdiging van een nieuwen aanhanger van het licht. Maar uit het bovenstaande blijkt, dat dit slechts een uiterlijke ceremonie is, aan 't Christendom ontleend, alleen met het doel om den nieuwelings te misleiden, wiens oogen te veel licht op eens niet zouden kunnen verdragen. Volgens het christelijke gebruik wordt namelijk de eed op de H. Schrift en wel bepaaldelijk op het begin van 't Evangelie van Johannes afgelegd. Wanneer nu de Bijbel in de Loge dezelfde beteekenis had als in het Christendom, dan kon hij toch nooit of nimmer op zijne plaats zijn in eene orde, die leden uit alle godsdiensten aanwerft. Wat moet de Jood denken, voor wien het Nieuwe Testament een gruwel is? Wat de Muzelman, die slechts zijn Koran als echt erkent? Wat de Indiër, voor wien slechts zijne heilige Veda's eenige waarde hebben?

Neen, de Loge erkent den Bijbel niet als een heilig boek, maar als eene ritualistisch hulpmiddel, zonder de minste inwendige waarde. „Broeder” K. Chr. Fr. Krause, die wegens het verklappen der geheimen in 't jaar 1810 uit de Loge gebannen en tot aan zijnen dood door zijne vroegere broeders werd vervolgd, zeide: „Hoe ook de vroegere vrijmetselaars den Bijbel mogen hebben beschouwd, hier (in de Loge) staat hij in ieder geval op de rechte plaats. Gelijk echter Jesus optreedt vrij van elk blind geloof aan een of ander gezagsgeloof, zoo moet de vrijmetselaar het ook doen.” (1) Met andere woorden: wij beschouwen de Schrift als een interessant maar niet als een heilig boek en schenken haar daarom geen geloof. — Uit de loge-redevoering van den Voorzitter Marbach van de Leipziger loge *Baldwin zur Linde* (2e druk Leipzig 1862) zien

(1) Deze en de volgende aanhaling nemen wij uit Eckert bl. 38.

Zoo is dan wederom de geheele christelijke ordening in Staat en maatschappij als een ramp voor het menschdom verworpen, de grondbeginselen der groote revolutie als het ideaal, ja zelfs als de verdienste der vrijmetselarij geroemd, en aldus de verbanning der laatste christelijke denkbeelden uit het maatschappelijke en het openbare leven niet alleen goedgekeurd, maar ook als het einddoel erkend van het streven der Loge. Dikwijls verwondert men zich er over, waarom de partij, die tegenwoordig den toon aangeeft, in weerwil der gestadige lofliederen op de vrijheid, altijd gestemd is voor despotische maatregelen ten opzichte van christelijke instellingen, en aldus den smaad der snoodste inconsequentie op zich laadt, ja zelfs daardoor hare eigen toekomst twijfelachtig maakt. Uit het boven aangevoerde kan reeds die tegenspraak worden verklaard: er is hier namelijk geen spraak van de vrijheid des Christendoms, maar van *vrij* te zijn van het Christendom. Als eenmaal de schillen van de oogen der menigte vallen, dan zullen er in 't burgerlijk leven nog slechts twee partijen bestaan, eene christelijke en eene modernheidsche. Dit „Een of het Ander” wordt het thans levende menschengeslacht langzamerhand te gemoet gevoerd; de partijen daartusschen zijn slechts vlinders van een' dag.

II. Standpunt der vrijmetselarij ten opzichte van de H. Schrift. — Voor alle christelijke belijdenissen is de H. Schrift van het oude en het nieuwe Verbond een heilig boek, geschreven met Gods hulp, dat zich juist daardoor wezenlijk onderscheidt van alle andere boeken van bloot menschelijk gezag. Wel is waar ligt zij thans open op de zoogenaamde altaren der Loge (1) en wordt zij ook gebruikt

(1) Toch niet overal, z. Jaarboekje blz. 192 en volgende.

bij de beëdiging van een nieuwen aanhanger van het licht. Maar uit het bovenstaande blijkt, dat dit slechts een uiterlijke ceremonie is, aan 't Christendom ontleend, alleen met het doel om den nieuwelings te misleiden, wiens oogen te veel licht op eens niet zouden kunnen verdragen. Volgens het christelijke gebruik wordt namelijk de eed op de H. Schrift en wel bepaaldelijk op het begin van 't Evangelie van Johannes afgelegd. Wanneer nu de Bijbel in de Loge dezelfde beteekenis had als in het Christendom, dan kon hij toch nooit of nimmer op zijne plaats zijn in eene orde, die leden uit alle godsdiensten aanwerft. Wat moet de Jood denken, voor wien het Nieuwe Testament een gruwel is? Wat de Muzelman, die slechts zijn Koran als echt erkent? Wat de Indiër, voor wien slechts zijne heilige Veda's eenige waarde hebben?

Neen, de Loge erkent den Bijbel niet als een heilig boek, maar als eene ritualistisch hulpmiddel, zonder de minste inwendige waarde. „Broeder” K. Chr. Fr. Krause, die wegens het verklappen der geheimen in 't jaar 1810 uit de Loge gebannen en tot aan zijnen dood door zijne vroegere broeders werd vervolgd, zeide: „Hoe ook de vroegere vrijmetselaars den Bijbel mogen hebben beschouwd, hier (in de Loge) staat hij in ieder geval op de rechte plaats. Gelijk echter Jesus optreedt vrij van elk blind geloof aan een of ander gezagsgeloof, zoo moet de vrijmetselaar het ook doen.” (1) Met andere woorden: wij beschouwen de Schrift als een interessant maar niet als een heilig boek en schenken haar daarom geen geloof. — Uit de loge-redevoering van den Voorzitter Marbach van de Leipziger loge *Baldwin zur Linde* (2e druk Leipzig 1862) zien

(1) Deze en de volgende aanhaling nemen wij uit Eckert bl. 38.

het is een strijd zelfs tegen het laatste christelijke denkbeeld.

III. Standpunt der Vrijmetselarij ten opzichte der Godheid van Christus. — Daar de geheime bent van de geheele geloofsleer niets wil weten en onder godsdienst slechts eenige algemeene voor de reden blootliggende zedenwetten verstaat, waarin alle menschen overeenstemmen, zoo is het gemakkelijk te begrijpen, dat hare verhouding ten opzichte van de Godheid van Christus uit den aard der zaak vijandig is. Wie zou — na den Bijbel als heilig boek verworpen te hebben — aan dit hooffdogma van alle christelijke genootschappen, die ook slechts de twee oudste geloofsbelijdenissen aannemen, zelfs nog een oogenblik iets kunnen hechten? Indien het zou blijken, wat wij niet willen onderzoeken, dat de vrijmetselarij eene instelling der Synagoge is en wel uit den tijd, toen het Christendom na heldhaftige offers zegevierde, dan zou het gemakkelijk te begrijpen zijn, dat het hoofddoel van het genootschap altijd gericht was tegen de leer der goddelijke natuur in Jesus. Buitendien moet alle godsdienstig geloof van de aarde worden verdelgd, „moet de zoo gemakkelijk op te wekken deelneming der menschen aan symbolen en leerstukken, door eenen eeredienst vol geheimen van het dogmatisch gebied worden overgebracht naar eene uitgeloopte zedeleer (1) en de christelijke liefde vervangen worden door bepaalde maatschappelijke vormen. — Wij houden dus vol: de Loge loochent de Godheid van Christus. Dit is reeds gemakkelijk uit hare hersenschimmige legenden te erkennen.

(1) K. A. Menzel. Nieuwere geschiedenis der Duitschers, Breslau 1843. D. X. bl. 312.

Prins Frederik van Oranje, tweede zoon van Willem I, Koning der Nederlanden, werd den 4^{den} Juni 1816, toen hij nauwelijks negentien jaar oud was (geb. 28 Febr. 1797), voor geheel zijn leven benoemd tot nationaal Grootmeester der groote loge in den Haag. Het volgende jaar werd hij ook in 't Groot-Oosten te Brussel tot Grootmeester der zuidelijke, thans Belgische loges gekozen. Ofschoon hem slechts de hersenschimmige joodsche legenden der Loge waren medegedeeld, zoo begreep toch zijn oprecht en echt christelijk gemoed den rabbijschen haat tegen het Christendom, welke daarachter verscholen lag en bedankte voor zijnen eerepost. Van zijne verklaring, die hij aan de hoofden der loges zond, halen wij slechts eenige plaatsen aan, waarin hij zich over den vierden hoogen graad, dien der rozenkruisridders (*Souverain prince Rose-croix*, op de volgende wijze uitlaat: „Ik ben Christen en wil het eeuwig blijven. Zou het dus niet hartverscheurend voor mij zijn, hier te moeten spreken over het misbruik, dat men (in de vrijmetselaarslegende) van de leer van mijnen grooten en goddelijken Meester maakt, van dien Hemelschen Zoon, die onder eene menschelijke gedaante als 't ware op het hoogste punt der menschheid was gebleven, om ons van daar Zijne heilige geboden te geven, welke ons menschen eerst de geheele waarde verleenen; die zonder aarzelen den vreeselijken kruisdood stierf en met recht zeggen kon: „het is volbracht!”” Ik zou dus hier uwe geschiedenis, o goddelijke Jesus, moeten neerschrijven; en die geschiedenis zoude ik de legende van den graad eens rozenkruisridders moeten noemen! Zij die het niet beter weten, zullen misschien uitroepen: Kan men iets beters voor eene legende verlangen? Maar het gezonde verstand en eene onbegrensde vereering beletten mij meer te schrijven. Hoe dan? Moeten

wij deze hemelsche geschiedenis zoo diep verlagen, dat wij daaruit eene legende maken? En bemerkt men dan niet, dat zij in dit geval slechts een eenvoudig zinnebeeld zou worden en gelijk zou staan met het sprookje van Zorobabel? Zoo zouden de dood van Jesus Christus en die van Adoniram op dezelfde lijn worden geplaatst? Waar is evenwel de ware Christen, die de geschiedenis van Jesus, zooals zij in 't Nieuwe Testament staat, in twijfel trekt? Welke Jood waagt het Zijne kruisiging te loochenen? De Mahomedaan zelfs zal haar niet ontkennen. Beschouwen dus de broeders vrijmetselaars dezen dood niet als een zinnebeeld en stellen zij hem dus niet gelijk met de menigte verdicht-selen, die men hun onophoudelijk opdischt? Doch mijne broeders, laten wij het niet verzwijgen, dat de legende van den graad „eens verheven rozenkruisridders” niets anders is dan de geschiedenis van Jesus-Christus! Dit zij genoeg omtrent dit punt, misschien is het te veel. Want wie zal loochenen, dat wij het leven en den dood van Jesus Christus nooit met sprookjes mogen gelijk stellen. En vinden wij niet, bij de lezing der legende van dien graad, met ergernis ceremoniën, welke met de leer en het karakter van Gods Zoon, ja zelfs met Zijne goddelijke geboden strijdig zijn? Zoo moet b. v. de kandidaat zijnen eed afleggen juist op het oogenblik, dat eene bijl boven zijn hoofd wordt gezwaaid. Men vindt in de woorden van Jesus de taal van zachte overtuiging, bij den „hooge vorsten van 't rozenkruis daarentegen het zinnebeeld der macht, van den dwang, en van het geweld.” — Het spijt ons, dat wij, om van den lezer niet te veel te vergen, hier de woorden van den negentienjarigen Prins moeten afbreken, dien zijn jeugdig onbedorven hart de sluipgangen van den haat tegen Christus deed ontdekken. Verder bewijst de Prins, tegenover de

voorwendsels der vrijmetselarij, dat de aanhangers der verschillende godsdiensten den rang van rozenkruisridder niet kunnen aannemen, daar het ceremonieel, dat daarbij wordt gebruikt, evenzeer Joden en Turken als Christenen tegen de borst moet stuiten. Hij zegt: Vraagt een Jood of hij rozenkruisridder kan worden en hij zal antwoorden: Hoe kunt gij van mij verlangen, dat ik te goeder trouw aan Jesus hulde zal bewijzen? Onze geschiedenissen en overleveringen leeren ons, dat hij een bedrieger was, zelfzuchtige doeleinden beoogde en zich tot den hoogsten rang in de maatschappij wilde verheffen. Gij zelf geeft het te kennen, daar gij hem I. N. R. I. noemt, en hem met dezen naam in uwe rituelen bestempelt. Wat moet de Mahomedaan antwoorden? Ongeveer hetzelfde als de Jood." "Waarom zoude ik, vervolgt de Prins, mij de belofte laten afpersen, om de leer van mijnen goddelijken meester voor mijne medemenschen te verbergen? Heeft hij niet gezegd: Gaat en leert alle volkeren? Waartoe dient dus deze geheele zinnebeeldige omhaal van ceremoniën van den „hoogen vorst van 't rozenkruis?" "Het leven en de dood van Jesus en voornamelijk Zijne leer zijn zoo duidelijk beschreven in 't Nieuwe Testament, dat ze geene andere verklaring behoeven. Waartoe heb ik dus uwe zinnebeelden noodig, waarvan er eenige, om niet meer te zeggen, bedenkelijk zijn?" Later weigerde de Prins nog, gevolg te geven aan het hem door de Loge opgelegd verbod, om iets van deze leer te openbaren. Is het de leer van Christus, die men in de Loge hoort, dan mocht en moest hij haar openlijk belijden; is zij het niet dan mocht hij haar niet aannemen. „Gij zegt, bijv.,” schrijft de Prins, „dat de naam van uwen hoogsten meester d. i. Jesus Christus, is: Jesus Nazarenus Rex Judaeorum. Neen! mijne broeders! gij bedriegt u.

Jesus zelf zegt: „Mijn rijk is niet van deze wereld;” en als deze woorden u niet duidelijk genoeg waren, weet gij dan niet, dat de zachtmoedige Jesus niet Zijn eigen voordeel maar dat van het menschdom beoogde? (1) De vroegere Grootmeester der rozenkruisridders had het juist ingezien. Voor zoover in het genoemde rituaal der Loge de goddelijke Verlosser voorkomt, is Hij niets anders dan een zelfzuchtige volksmenner, die op het oogenblik, dat hij de hand naar de kroon uitstak, door de gerechtigheid werd achterhaald: — geheel volgens den waan van het verblinde Jodendom van den eersten Goeden Vrijdag af, de leus van de anti-christelijke bende in den heiligschennenden oorlog tegen God en Zijnen Gezalfde.

Maar het ontbreekt niet aan duidelijkere verklaringen van de zijde der vrijmetselarij. Later zullen wij een Fransch dokument aanhalen, waarin geheel in den pantheistischen geest van Spinoza een God wordt geïdeëerd, „die even eeuwig is als alles wat bestaat, die zich niet in meer personen kan verdeelen; die niet onderworpen is aan de menschelijke ellende, bijgevolg noch gestorven is noch kon sterven;” waar verder zonder blozen in naam der Loge wordt verklaard, „dat Christus geen God kon zijn,

(1) *Annales maçonniques*, vol. II, 89; III, 610. De legende der rozenkruisridders, IV. 60—144. — Een goed uittreksel uit het gedenkschrift van den Prins in *La Franc-maçonnerie dans l'état. Brux.* 1859, p. 58. suiv. — Baruel, *mémoires pour servir à l'histoire du Jacobinisme*. In de voor mij liggende Hamburgsche uitgave van 1803, vol. II, blz. 203. Maar waarom had de Prins niet alles begrepen? Zie Baruel blz. 214.

maar een wezen met een meer verheven verstand begaafd, een filosoof, een wijze." Indien het nu der vrijmetselarij, zooals ze voorwendt, werkelijk ernst was, om geene godsdienstige verhandelingen in haren kring te dulden en zoo zij zelfs in hare hoogere graden niet van dezelfde meening was omtrent den persoon van Christus, dan had zij als één man tegen dergelijke verklaringen moeten opkomen. Maar zij deed het niet en kon het niet doen. Eerst in 't jaar 1865 gaf het Groot-Oosten van Parijs aan de toenmaals opgewekte openbare meening althans in zoverre toe, dat het na eene herziening der Statuten het bestaan van God en de onsterfelijkheid der ziel erkende. (1)

Dezelfde verschijnselen vinden wij in Duitschland.

Broeder Jochmus-Müller, voorganger der voormalige Duitsch-katholieke gemeente te Berlijn, zegt (*Kirchenreform*, 3 D., bl. 228): „Een vrij, echt heidendom is ons nader, dan een bekrompen Christendom,” d. i. dan een Christendom, dat nog aan de Godheid van zijnen Stichter geloofst.

Zijn geestverwant Bastide sprak in de *Allg. Berliner Kirchen-Zeitung* (Eckert, z. 51) haren redacteur op deze wijze toe: Gij moet toch weten, dat de moeder van den Heiland de plaats van Isis en Alkmene heeft ingenomen; dat de viering van de geboorte des Heilands de Saturnalien vervangt, waarbij men zich verheugde over den omkeer der winterzon; dat de Goede Week en de paaschtijd in de plaats zijn gekomen van de mysteriën van den dood en de opstanding van Adonis,

(1) Jaarboekje enz. blz. 73, v. h. jaar 5865. Overigens was ook dit dekreet vol bedrog en vatbaar voor elke pantheistische verklaring.

en daarmede het ontwaken der natuur bij de lentedag wordt gevierd." Zoo wordt Christus dan een zinnebeeld, een Herkules, een Adonis of Osiris, of hoe men ook in eene personifikatie den zonneloop moge noemen.

Het ligt voor de hand, dat door dergelijke leeringen het geloovige Protestantisme van het begin af met het grootste gevaar werd bedreigd. Daarom nam het protestantsche Consistorie te Hannover slechts een hoogst noodzakelijken maatregel, toen het in 't jaar 1745 besloot, „dat, wanneer een predikant vrijmetselaar was geworden, hij nadrukkelijk moest worden berispt; dat hem moest worden opgelegd zich onmiddellijk aan de vrijmetselarij te onttrekken en zich te onthouden van de bij haar in zwang zijnde gebruiken; dat het voor het vervolg onder bepaalde straffen, aan geestelijken werd verboden tot haar toe te treden, daar geestelijken het minst bevoegd zijn, zich onder eeden aan eene vereeniging aan te sluiten, wier wetten en regels zij niet vooraf mogen kennen, al wordt ook voorgewend, dat het voornaamste doel der vereeniging bestaat in eenen liefdeband, daar de Christenen in de H. Schrift een zoo sterken liefdeband bezitten, dat zij geen anderen noodig hebben." Desniettegenstaande heeft de vrijmetselarij, zooals de protestantsche kerkgeschiedenis-schrijver, Guerike, klaagt, eenen onmetelijken invloed op de vernietiging van het positieve Christendom uitgeoefend en heeft zij met haren hamer naar haar vermogen getracht het positieve Christendom in duizend stukken te verbrijzelen. Zij heeft het er op aangelegd, om in de plaats van den door Christus gebouwden tempel eenen nieuwen godsdienst-tempel op te richten, en tot bereiking van dit doel haar grondbeginsel van broederlijke liefde, hulp en trouw gebruikt tot een groot omkooings-systeem en tot een monopolie van ambten, die op

Christendom, Kerk en wetenschap invloed konden uitoefenen. (1)

Om aan de verloochening van de Godheid van Christus, in naam der zoogenaamde wetenschap een hoe langer hoe grootere uitbreiding te geven, is de Duitsche protestantenvereeniging gesticht geworden en wel door algemeen bekende hoofden der vrijmetselarij, en in verrassende overeenstemming met de godsdienstige meeningen van den Bond. Zelfs hare taal herinnert verwonderlijk aan de brabbeltaal der Loge. Wel verzet zich hier en daar het christelijk gevoel tegen het openlijk optreden zelfs van predikanten dezer partij; doch de tijden zijn voorbij, waarin het geloof aan Gods Zoon ook door de overheid werd beschermd; de vrijmetselarij daarentegen wordt niet alleen toegelaten en niet meer tot verborgenheid gedwongen, maar is zij zelfs trotsch op eenen invloed, grooter dan zij ooit heeft gehad. Dien toestand juist inziende heeft de oud-Luthersche vergadering te Kammin, den 4 Sept. 1872 onder N^o. 2, besloten, dat aan de predikanten moet worden verboden, zich bij de protestanten-vereeniging en bij de vrijmetselarij aan te sluiten.

Dezelfde strekking, namelijk om ter verwezenlijking der democratische revolutie het geloof aan de Godheid van Christus uit te roeien, en de meeningen der Loge omtrent datgene, wat godsdienst moet zijn, tot staatswetten te verheffen, toonde zich op het geheime internationale vrijmetselaarscongres van den 1—3 Nov. 1872, dat zijne zittingen hield op eene villa bij Lucarno van des namiddags 4 uur tot middernacht, en dat ook beraadslaagde over den nieuw in te voeren eeredienst. Men kwam overeen, om den demokra-

(1) Guerike, *Handbuch der Kirchengesch.* 4 druk. Halle 1840. D. 2, bl. 553. — S. Schrödl. *über Freimaurer im Wetzter-Weltischen K. L.*

tischen bijbel van den Christus-loochenaar Renan (4 deelen, 41 hoofdst.) in den vorm van een katechismus in te kleeden en als openbare godsdienstleer der op te richten sociaaldemokratische wereldrepubliek in te voeren. (1)

Wij laten het nu aan den van de Kerk gescheiden Christen over, zelf te beoordeelen of de vrijmetselarij alleen tegen de Roomsche Kerk plannen smeedt.

IV. Standpunt van de Loge ten opzichte van het behoud des Christendoms. Reeds de aartsengel Gabriël had aan de Heilige Maagd, bij de aankondiging der menschwording van Gods Zoon, geboodschapt: „Zijn Rijk zal geen einde hebben.” (Luk. I, 33.) In jubelend vertrouwen op hun geloof werd het herhaald door de te Nicea verzamelde Kerkvaders en werd het christologisch gedeelte hunner belijdenis met dezelfde woorden (*cujus regni non erit finis*) besloten. Alle christelijke genootschappen streven er naar, om den godsdienst van Jesus Christus te behouden en volgens hunne beste krachten uit te breiden. „Ons toekome Uw Rijk,” bidden zij allen zonder uitzondering. — Ook hier betrappen wij den metselaars-Bond wederom op heeterdaad als den tegenvoeter van het Christendom.

Volgens de eigene bekentenis vertegenwoordigt de vrijmetselarij het heidendom en wil zij nog eens den strijd opleven en dood met het Christendom voeren.

(1) Dit kongres, dat als inleiding diende tot de op den 24 Nov. 1872 voor Rome beraamde gebeurtenissen, werd door de voorvechters van de „partij van de daad” der vrijmetselaars bezocht, doch zijn geheim werd in verscheidene brieven aan den *Univers* verraden, voornamelijk in de nos van den 12 en 19 Nov. 1872. Het kongres werd bijeengeroepen door de Groote loges van Palermo, Napels, Rome, Florence, Turijn en Genua en door die van Frankrijk, Hongarije, Duitschland en Zwitserland.

Van het jaar 1839 tot aan 1843 gaf de in de hoogste graden ingewijde vrijmetselaar L. Th. Juge het Loge-dagblad *Le Globe* (2) uit, hat door de hoogste overheid van 't genootschap werd geroemd als de getrouwste uitdrukking der geheime leer. Daarin wordt bericht gegeven van eene rede, den 8 Aug. 1839 in de Loge der kruisridders gehouden, die door den „broeder” de Branville (*Ex-officier du Grand-Orient de France*) naar de volgende hoofdpunten werd voorgedragen.

1. „De godsdienstige leerstukken der vrijmetselarij zijn slechts het vervolg der Egyptische leerstukken, die door de priesters der Isis-tempels werden voortgeplant.”

2. „Deze leerstukken werden aan de vrijmetselaars overgeleverd door de tempelridders, die, om de vervolgingen te ontkomen, zich met het metselaars-schootsvel bekleedden.”

3. „De geschiedenis der tempelorde en van den bloedigen dood van Jakob Molay wordt bij de vrijmetselaars voorgesteld onder het dubbele zinnebeeld

(2) De geheele titel luidt: *Le Globe, archives des initiations anciennes et modernes, publiées par une société de Franc-Maçons et de Templiers, sous la rédaction principale du Frère Juge, Grand-Inspecteur général 33. degré; officier du Grand-Orient de France, en son Conseil des rites; Grand-Maitre du Conseil philosophique des Kadosch de la Clémentie-Amitié. Vallée de Paris; Bailli Grand-Croix de l'Ordre du Temple, etc.* Bovendien verzekert de hoofd-redacteur ons (*Le Globe* I, bl. 431), dat hij in 't jaar 1836 in de orde der Tempeliers zeer goed bekend was onder den titel en den naam: „*Commandeur Grand-Croix Louis Theodore de Tulle, vénérable doyen de la grande maison métropolitaine d'initiation, ministre grand-chancelier de l'Ordre.*” Bovendien zegt Juge (*Le Globe* II- 53) in Dec. 1839 dat de beginselen van zijn dagblad door de Fransche en buitenlandsche loges formeel goedgekeurd zijn geworden, en dat men de *Globe* met den naam van „officieel dagblad der fransche vrijmetselarij” bestempeld heeft. Zie andere hooge onderscheidingen in *Le danger de croire facilement aux prophéties.* Bruxelles, 1872, p. 67. suiv.

van Salomo's tempel en van Hiram's geschiedenis; van daar het strenge gebod tot zwijgen."

4. „Het is uitgemaakt, dat de door de Grootmeesters der Tempeliers en door een bepaald aantal ingewijden in 't geheim uitgeoefende godsdienst uit Egypte komt, en dat de vrijmetselarij opklimt tot aan de mysteriën der goede godin (Isis).” (1)

Wij behoeven ons hier niet met de schuld of onschuld der Tempeliers, noch met de sprookjes omtrent de herkomst der vrijmetselarij bezig te houden; (2) voor ons doel is de bekentenis geheel en al voldoende, namelijk dat hun eigenlijke godsdienst met dien der oude Egyptenaren overeenkomt. Nu was Isis het zinnebeeld der maan, van de vrouwelijke vruchtbaarheid en van die der aarde; haar echtgenoot Osiris (in de Loge verborgen onder den naam van den oud-

(1) Men vindt de aangevoerde en nog volgende uittreksels uit de Globe bijeen in *Neut, la franco-maçonnerie au grand jour de la publicité à L'AIDE DE DOCUMENTS AUTHENTIQUES*, 2 v. gr. in 8°. 2, éd. Gand. 1867. (I, p. 38—50). Van denzelfden schrijver verschenen: *Attentats de la Fr.—M. à l'ordre social*. Gand, 1868. *De la Bienfaisance maçonnique*, later in de 2e uitgave van 't eerstgenoemde werk opgenomen. *De la nécessité d'étudier la Fr.—M.* Gand, 1870. Reeds 1856—57 had Neut in zijn blad *La Patrie* vele gebeurtenissen in de Loge der „*Philantropes*” te Brussel benevens aktestukken openbaar gemaakt, tengevolge waarvan de voormalige broeder Armand Tardieu in de zitting der loge van den 11 Januari 1858 uit de Loge als verrader van 't geheim verbannen werd en zijn laam tusschen de beide zuilen, (B. en J.) werd verbrand. Dit laatste document is afgedrukt in „*Le Danger*” p. 70, note 1.

(2) *Baruel, MEMOIRES POUR SERVIR à L'HISTOIRE DU JACOBINISME*, Hambourg 1803, vol II, p. 277suiv. brengt hoogst belangrijke opgaven aan 't licht omtrent het verband tusschen de vrijmetselarij met het bedorven gedeelte der tempelorde, en van de laatste met de aanhangers van Manes, die zooals bekend is, ook nog in de middeleeu wenonder verschillende vormen optreden. Zelfs de geheime naam der vrijmetselaars, „kinderen der weduwe” wijst op Manes, die door de weduwe van een Scyth tot kind is aangenomen en haar erfgenaam is geworden. (p. 290, note).

Egyptischen koning Busiris) (1) het daarmede overeenkomende beeld der zon, der mannelijke kracht en van den bevruchtenden Nijl. Derhalve vinden wij als eigenlijke geloofsbelijdenis het nieuw-heidensche materialisme met de daarmede overeenkomende zedeleer, waarop wij later terug komen.

Maar dit heidendom wil met het Christendom strijd voeren op leven en dood. Ofschoon daadzaken spreken, zoo willen wij toch het bewijs hiervoor uit de bovengenoemde bronnen aanhalen. In zijne *Globe* bespreekt Juge eene, in de Engelsche vrijmetselaars kwartaal-revue (*the free-maçons quarterly review*) verschenen verhandeling van den Br. Nash, die eveneens het geheime genootschap tot de mysteriën van Isis en Osiris terugbrengt, in de volgende hoofdstukken:

1. Broeder Nash verklaart zeer goed den oorsprong der vrijmetselarij van de geheimen van Isis en Osiris.

2. In de voorafgaande oorkonde bewijst Br. de Branville, dat de orde der vrijmetselaars afstamt van die der Tempeliers.

3. In 't besprokene werk (van Nash) wordt bewezen, dat de orde der Tempeliers hare leerstukken en voorschriften aan de priesters van Isis en Osiris heeft ontleend.

4. „Zoo is men, staat er letterlijk, evenals Matter 't reeds zegt, (2) geplaatst voor het laatste optreden der oud-heidensche maatschappij, die zich nog eens tot den

(1) Daarom hebben de beide zuilen in elke Loge den naam I en B; de Hebreuwsche namen Jakin en Booz, waaronder ze bij de „leerlingen” bekend staan, zijn slechts ritualistische beuzelarij.

(2) *Histoire critique du Gnosticisme*, 2 vol, in 8°. Paris 1821.

strijd met haren opvolger (het Christendom) gereed maakt, voor dat zij aan hem de toekomst overlaat".... Op dit verheven standpunt moet men zich naar onze meening plaatsen, als men wil opstijgen tot den oorsprong der instellingen, welke naderhand onze zoogenaamde vrijmetselarij hebben gevormd. Van hieruit moet men het grootste schouwspel, dat de menschelijke geest kan omvatten, beschouwen. Daar staan ons evenzeer eeuwen als instellingen voor oogen: aan den eenen kant het oud-heidensche Oosten en het oud-heidensche Westen, aan den anderen kant het Christendom, die elkander den grond betwisten. Daar vertoonen zich voor ons, volgens Matters woorden, de diepzinnigste beschouwingen van Azië, Egypte en Griekenland, die door het Christendom zijn aangegrepen en omvergeworpen; deze leerstelsels zijn weder verzezen en wortelen met alle kracht tegen hunnen overwinnaar, verbinden zich zelfs met hem, om hem dan des te zekerder te verpletteren. (2) Dat is het verheven schouwspel.... Voorbereid wordt het door de leer van Zoroaster, welke zich aan het Jodendom mededeelt.... Het Jodendom verbindt zich met de leer van Plato en doet de Grieksch-philosophische wijsbegeerte ontstaan; eindelijk treden de kweekelingen van dit leerstelsel in het Christendom en brengen het een gedeelte hunner taal over. Door dezen weg te vervolgen, zal men spoed-

(1) Zoo zal men begrijpen, waarom verdraagzaamheid, het zich niet bemoeien met afzonderlijke belijdenissen, het toelaten, ten minste van een gezuiverd Christendom, wordt voorgewend, ja zelfs in de lagere loges de Bijbel op 't „altaar" gelegd wordt.

dig en onfeilbaar opmerken, dat men zóó voor het laatste optreden der oudheidensche wereld staat, die zich nog eens tot den strijd met haren opvolger gereed maakt, voordat zij aan hem de toekomst overlaat." Dan volgen de woorden: "Wanneer men nu op deze wijze ontdekte, dat de oude instellingen, of ten minste de leerstukken, die aan hunne mysterien ten gronde liggen, zich, in weerwil van dien verbitterden strijd, in 't morgenland tot in de eerste dertien eeuwen der christelijke tijdrekening hebben staande gehouden, en wanneer daarbij vooral het bewijs werd geleverd, dat de gnostische denkbeelden zich met roem hebben gehandhaafd tot aan den tijd der eerste kruistochten, dan zou men inzien, dat van toen af Christenen van het morgen- of het avondland, in 't kort kruisvaarders, in aaraking met deze gnostische Christenen kwamen en heel goed eenige hunner leerstukken en geheime zeden-voorschriften, waaronder ook de opklimmende inwijdingen in de geheimen, konden aannemen. Wanneer men evenwel tot de ontdekking van dit alles kwam, hoe zoude dan onze onderstelling (bewezen) zijn, indien zich plotseling onder deze krijgslieden van 't avondland eene vereeniging vormde, die op de gedachte kwam, om tegenover het Roomsche geloof, dat toen het geloof van geheel Europa was, slechts het bestaan van een' eenigen God aan te nemen, die even eeuwig is met alles wat bestaat, die zich niet in meerdere personen kan scheiden, die aan de menschelijke ellende niet is onderworpen en dus niet gestorven is noch sterven kon!"... "Wat werd er verder uit onze onderstelling, wanneer men aan die eerste geloofsleer nog deze toevoegde, dat Christus geen God zijn kon, maar slechts een wezen

van hooger inzicht, een wijsgeer, een wijze, een weldoener van 't menschedom was; als men zag, dat de wonderen worden verworpen als eene onmogelijke verkrachtig van eeuwige en onveranderlijke wetten, en dat men beweert, dat God zulke middelen niet noodig heeft om zich te doen gehoorzamen." — "Zijn nu alle deze leerstellingen, die geheel en al van 't gnosticisme afkomstig zijn, niet de grondslagender vrijmetselarij? Verdeelt de vrijmetselaar het onbegrijpelijke wezen, dat hij den grooten bouwmeester van 't heelal noemt (in meerdere personen)? Gelooft hij, dat het ooit sterven kon of kan, en dat zijn enkele wil niet eene wet voor alle menschen is?" — Naast hevige uitvallen tegen de kerkelijke hiërarchie, godgeleerdheid en tucht, die in dergelijke geschriften nooit ontbreken, beroept Juge zich ook op een geschiedkundig en volgens zijne meening onomstootelijk bewijsstuk, dat zich nog in de handen der Tempeliers te Parijs zou bevinden en het onwederlegbaar bewijs voor de juistheid van zijne bewering zou leveren.

Zoo is dan in naam en onder goedkeuring der Loge, de heilige Drieëenheid, de Godheid van Christus met alles wat daaruit volgt, de mogelijkheid der wonderen, kortom het Christendom geloofhend en het laagste naturalisme als eenige leer door het geheime genootschap aangenomen en uit zijnen naam een onverzoenlijke oorlog aan 't Kruis verklaard. De Belg Neut had behalve andere bewijsstukken ook het bovenstaande geleverd en het genootschap met alle openbare middelen uitgedaagd het te wederleggen, maar hij kon na tien jaren ongeveer, op de vergadering van Katholieken te Mechelen in 1867 verklaren: "Ik heb iedereen uitgedaagd, om tegen mijne bewijs-

stukken, als zij soms niet echt mochten zijn, de verval-
 sching aan te toonen; ik heb mijne geschriften *gratis* aan de
 redacteurs der vrijmetselaarsbladen gezonden en heb hen
 verzocht mij te wederleggen, als zij het konden. ZIJ
 HEBBEN GEZWEGEN.... Ik sta in voor de volkomene
 échtheid van alles wat ik liet drukken, en daag elken
 tegenstander uit, mij hierin eene enkele onwaarheid
 aan te toonen. Ik heb luidkeels (*à cor et à cri*) eene
 vermelding of eene wraking verlangd. 't Was alles
 te vergeefs; men heeft mij niet geantwoord." (*Assem-
 blée gén. des Catholiques de Malines* 1867. Brux. 1868,
 p. 340.)

Voorzeker zullen de leden der gewone aanne-
 mingsloge, de in 't halfdonker rondtastende leerlingen,
 gezellen en meesters, de aangevoerde getuigenissen — daar
 zij ze niet kunnen wederleggen noch loochenen — voor
 overdrijvingen van enkele vrijmetselaars verklaren. Om
 dus opheldering te verkrijgen, moeten wij tot een' der
 hoogere graden van 't genootschap opstijgen, alwaar
 het volle „licht" wordt medegedeeld, in dien der
 Rozenkruisridders, de achttiende onder de schotsche
 graden, waarvan reeds boven in de verklaringen van
 Prins Frederik van Oranje gesproken is. De zinne-
 beeldige legende behandelt de wraak aan den moor-
 denaar van den meester Adoniram en de terugvinding
 van het met hem verloren gegane meesterwoord, dat
 het woord Jehova blijkt te zijn, hetgeen in den
 graad eens „schotschen meesters" als een geheim
 wordt medegedeeld. Juist daardoor wordt ook de
 schotsche meester „opperpriester." Wanneer wij de
 fabelachtige inkleeding weglaten, zoo hebben wij hier
 het naakte Deisme, waarin ieder zijn eigen priester
 is en onafhankelijk wordt verklaard van elken geopen-
 baarden godsdienst. Maar hij moet toch ook weten,
 wie als moordenaar van Adoniram het meesterwoord,

het Deïsme, heeft begraven, en aan wien hij dus levenslang den grootsten haat moet toedragen en met wien hij onophoudelijk strijd moet voeren. Hiervoor dient de graad van Rozenkruisridder. Hoe ongaarne wij ook het dwaze ceremonieel van 't genootschap behandelen, zoo kunnen wij er ons toch niet altijd van onthouden; en wel het minst, als wij de opname in dezen hooger trap van vrijmetselaarskennis noodig hebben ter verklaring der zaak zelf. (1) De muren der Loge zijn met zwarte doeken bekleed; op den achtergrond is een altaar; daaroverheen een transparant, waarop men drie kruisen waarneemt, waarvan het middenste het gewone opschrift J. N. R. J. bevat. De broeders zitten daar in de diepste droefenis, elk met een misgewaad aan, want in den natuurgodsdienst is immers mensch en priester hetzelfde; treurig en terneergeslagen, het voorhoofd op de hand steunend, spreken zij geen woord. Dat dit bepaald op den eersten Goeden Vrijdag betrekking heeft zal niemand ontgaan. Eindelijk vraagt de voorzitter aan den eersten assistent of wachter (surveillant): „Hoe laat is het!” Het antwoord luidt: „Het is het eerste uur van den dag, het oogenblik dat het voorhangsel des tempels scheurde, duisternis en schrik zich over de oppervlakte der aarde verspreidde, toen het licht uitging, de werktuigen der vrijmetselarij in stukken braken, de vlamme de ster verdween, de kubieke steen barstte, het woord verloren ging.” Met andere woorden: de moordenaar van Adoniram, de doodvijand van de leer der vrijmetselaars en van hun einddoel is hij, die op

(1) Zie *Les grades des Maîtres Écossais*, Stockholm 1784. *Baruel, memoires...* vol II, p. 207 suiv., p. 212.

den Goeden Vrijdag den kruisdood stierf. Ook het opschrift van het kruis wordt verklaard en wel: „De Jood van Nazareth door den Jood Raphaël naar Jeruzalem gevoerd.” Derhalve is Christus de Heer slechts de eenvoudige Jood, die door andere Joden naar Jeruzalem wordt gevoerd, om zijne rechtvaardige straf te ontvangen, want Hij is de doodvijand der vrijmetselarij. (1) Zoodra de kandidaat door zijne antwoorden bewezen heeft, dat hij J. N. R. J. goed verstaat, roept de „Eerbiedwaardige” verheugd: „Mijne broeders, het woord is teruggevonden!” Deze uitroep wordt door de ingewijden met handgeklap ontvangen, (2) want weder is hun aantal met één vermeerderd, die den misdadiger van Nazareth haat en zijn werk bestrijdt, en die daarvan ook, als 't noodig is, openbare belijdenis aflegt, door

(1) Wij willen de plaats uit het geheime geschrift „*Thuilleur portatif des 33 degrés de l'Ecosisme*” (Paris 1819) woordelijk volgens p. 64 vertalen:

De vrijmetselaars halen de letters J. N. R. J. uit de volgende woorden: Judea, Nazareth, Raphael, Juda.

Vanwaar komt gij? — Uit Judea.

Door welke stad zijt gij heen gegaan? — Door Nazareth?

Wie heeft u geleid? — Raphael,

Uit welken stam zijt gij? — Uit Juda.

De laatste vraag schijnt eene afwijking van Jeruzalem te zijn. In beide gevallen blijft de zaak dezelfde.

(2) Dezelfde uitroep J. N. R. J. is ook het herkenningsteeken der Rozenkruisridders bij wederkeerige begroeting. *Baruel* p. 213 *suiv.*, alwaar de schrijver volgens eigene ervaring mededeelt, dat niet alle Rozenkruisridders den eigenlijken zin der legende en van de ceremonien begrijpen, en dan in hunne goede meening worden gelaten. Ook de bovengenoemde Prins van Oranje had er niet de *geheele* gevolgtrekking uit gemaakt; dit is zeer natuurlijk, want ook in 't genootschap der Rozenkruisridders bestaan nog verschillende onderafdeelingen, om het laatste geheim slechts aan de beproefdsten te ontsluiten. (*Baruel*, p. 215 *suiv.* — *Thuilleur portatif*, p. 64.), namelijk 1. *Chevalier de Heredom*, 2. *Chevalier ou garde de la tour*, 3. *Rose-croix proprement dit*. Elke dezer onderafdeelingen (*points*) moet een afzonderlijk vertrek hebben.

deel te nemen aan een vleeschmaaltijd, die bij wijze van demonstratie op Goeden Vrijdag gehouden wordt.

Het godsdienstige einddoel der vrijmetselarij is de grondslag van geheel het tegenwoordige streven van het liberalisme op kerkelijk gebied, ofschoon ook misschien het grootste aantal der gemoedelijke Logebroeders het niet kent. Met doortrapte geslepenheid wordt buitendien de sluier slechts zoover opgelicht als ieder verdragen kan. De door den heer Haller uitgegevene „Onthullingen van eenen vrijmetselaar op zijn sterfbed” (1) bevatten de bepaling: „De verklaring onzer moraal (d. i. godsdienst) door onze zinnebeeldige middelen en teekens, moet geheel en al overeenkomen met de mate van bekwaamheid van elken aspirant; men moet zich daarom wachten eenen zin te verklaren, wiens dubbelzinnigheid onze oogmerken zou kunnen veraden of zelfs de goede uitlegging, die de kandidaat daaraan kon geven, eenigzins zou kunnen verminderen. Gelooft niet, dat elke broeder na zijne opname voor eens en voor altijd het vooroordeel aflegt, wiens slaaf hij tot nu toe was. De atmosfeer der Loge kan hem niet dadelijk die genade doen inademen, die wij de genade van den staat noemen.

(1) *Révélations d'un Franc-Maçon au lit de mort; pièce authentique publiée par M. de Haller, et accompagnée de quelques notes explicatives. Courtrai chez Beyaert-Feys, 1826, 8°.* In de voorrede leest men: „Ik getuig, dat dit aktestuk door eenen stervenden vrijmetselaar aan een' zijner vrienden is gegeven, met de volmacht er elk willekeurig gebruik van te maken. De aanmerkingen daarop moeten strekken tot tegenmiddel tegen het vergif, en kunnen misschien meer dan eenen verdwaalden of bedrogenen broeder de oogen openen.” — Hetzelfde werkje is in 't Nederlandsch vertaald, onder den titel: „Ontdekkingen van eenen vrijmetselaar op zijn sterfbed;” een authentiek stuk, vertaald door Mr. B. Berenda, *jur. rom. et hod.* doctor. s' Gravenhage, Langenhuisen, 1826, 8°.

De Katholiek en de Protestant, de Mahomedaan en alle andere verschillende godsdiensten moeten zich hier onder hetzelfde vaandel vereenigen, zonder zich van dat hunner geloofsgenooten te verwijderen."

Als vergelijkende proef onzer bewijsvoering tot nu toe, moge nog het volgende dienen, dat in de geheele vrijmetselarij tot zelfs in den laagsten graad als wet geldt:

1. Elke Loge-katechismus en elke opgenomene broeder geeft op als einddoel der Loge, "tempels voor de deugd en kerkers voor de ondeugd te bouwen," of ook "aan het nieuwe lid het licht mede te deelen," dus de duisternis te doen verdwijnen, waarin de geheele overige menigte, de profanen gedompeld zijn. Dus bestaat er in de vrijmetselarij eene leer, men moge ze zedeleer of godsdienst noemen, waarbij alle positieve godsdiensten, ook elke christelijke, slechts dwaling en duisternis zijn.

2. De tijdrekening der vrijmetselaars is niet de christelijke; maar de tijd van 't "ware licht" wordt gerekend van de schepping der wereld af; een bewijs, dat het "licht" der vrijmetselarij ouder is dan alle positieve godsdiensten en dus niet anders zijn kan dan de natuurgodsdienst, waarmede het volstrekte ongelooft zich bemantelt.

3. Volgens de kunstmatige taal der ingewijden zijn alle loges "tempels," die zelf weder het heelal voorstellen en daarom hun Oosten, Westen, Zuiden en Noorden hebben. Toegang tot dezen tempel verkrijgen zonder onderscheid Jood, Christen, Muzelman en Fetischdienaar, kortom aanhangers van elken godsdienst. Allen zullen daarin het licht, d. i. de kennis der ware deugd, van 't echte geloof en 't oprechte geluk ontvangen, maar zij kunnen ondertusschen de gebruiken van hen, die tot nog toe hunne geloofsge-

nooten waren, in acht nemen. Datgene, wat den goedelijken vrijmetselaar als eene vereeniging van liefde voorkomt, die boven godsdienstige dwaling en waarheid, boven Christendom, Jodendom en heidendom verheven is, is eigenlijk niets anders dan het praktische aanwennen van godsdienstige onverschilligheid in het dagelijksche leven, totdat langzamerhand en kelen een nieuw licht opgaat omtrent de nietswaardigheid van elk en godsdienst, en zich voor hem, naarmate hij dit erkent, een hoogere graad der Loge ontsluit, totdat eindelijk het tijdstip komt, waarop aan het geheele menschengeslacht datgene als wet wordt opgedrongen, wat vroeger het geheim van enkele ingewijden was.

4. De vrijmetselarij deelt haar licht mede onder de afgrijselijkste en afschuwelijkste eeden (1) van geheimhouding. Als deugd en waarheid van machtige tirannen alles hebben te vreezen, zooals b. v. het Christendom onder de Caesars, dan begrijpt men gemakkelijk, dat hare leer niet in het marktgewoel maar in stilte wordt geleeraard. Maar deugd en waarheid verplichten hare beoefenaars ook, om haar in voorkomende gevallen openlijk te belijden, en maken dan juist de geheimhouding tot een groote misdaad. Is nu de leer der vrijmetselaars in overeenstemming met de wetten van het Christendom en met den vrede der staten, wat heeft zij dan van den Paus en den Koning te vreezen? Maar is zij het niet, dan moeten wij kortweg zeggen: onmogelijk kan datgene

(1) De Kandidaat zweert, dat, in geval hij iets verraaft, hem het hoofd afgeslagen, hart en ingewanden uitgerukt, het lichaam verbrand en de asch naar alle winden zal worden verstrooid. Z. het bericht van den oor- en ooggetuige Baruel, bl. 197.

goed zijn, wat zich verbergt en zich moet verbergen.

5. Hetgeen door de Loge wordt geheim gehouden, is niet het prijzenswaardige, namelijk de geest van broederliefde en werkdadige hulp, zooals zij nog beter wordt waargenomen door hen, die het Evangelie naauwgezet betrachten; het zijn ook niet hare vroolijke feesten, zelfs wanneer deze niet geheel en al zonder ergernis waren. Integendeel de ingewijden spreken er zelfs zeer gaarne van in openbare bladen. Dus moet aan het genootschap iets ten gronde liggen, dat men niet mag en kan openbaren.

6. Maar hij, die met Napoleon I de vrijmetselarij beschouwt als het „grootte Niets,” bedenke, dat juist dan eerst een echt bedriegelijk spel met de menschheid sedert langen tijd werd gespeeld, de eed het meest werd geschonden, de voorname mannen, die op goed geloof zijn togetreden, aan den algemeenen hoon van 't gemeen waren overgeleverd, en de misdaad dus niets geringer werd.

Maar laten wij ons niet bedriegen. Wij kunnen aan de ingewijden onder de „broeders” geen grooteren dienst bewijzen, dan door de geheele zaak als kinderspel te beschouwen en het kraken der zuilen van 't heiligdom voor onschadelijk geknal aan te zien. De teekenen des tijds zijn al te duidelijk. Het betreft een' stelselmatigen oorlog tegen het Christendom. Doch dit kan natuurlijk nooit of nimmer ten gronde gaan; maar de Heer waarschuwt ook een flauwhartig volk (Math. 21, 43): Het rijk Gods zal u worden ontnomen en aan een ander volk gegeven worden, dat daaruit vruchten voortbrengt.

V.

DE STILLE KRIJG DER VRIJMETSSELARIJ TEGEN HET KONINGSCHAP.

Hoe dieper wij in de eigenlijke geheimen der vrijmetselarij doordringen, des te meer moeten wij op onze hoede zijn, om niet alle leden over eenen kam te scheren. Wij kunnen integendeel getuigen, dat juist in de drie laagste graden vele getrouwe onderdanen der overheid zijn ingeschreven; — mannen, die geen oogenblik zouden aarzelen, de geheime bent te verlaten, wanneer de doek voor hunne oogen werd weggenomen. Juist uit hun midden hoort men dikwijls de klacht opgaan, dat zij niet tot hoogere graden (1) in de Loge worden toegelaten, en menigeen heeft, het eeuwige wachten eindelijk moede, den Bond weder verlaten, waarin hij zoovele ophelderingen ver-

(1) Daar het velen lezers aangenaam zal zijn, de verschillende graden der Loge te leeren kennen, geven wij ze hier volgens den Schotschen ritus. Als bron gebruiken wij: *Thuilleur portatif des trente trois degrés de l'Ecosisme du rit ancien et accepté, suivi du Thuilleur des trois grades symboliques écossais, tels qu'ils sont pratiqués dans la grande Loge d'Ecosse à Edimbourg. Paris, au magasin de Librairie Maçonnique, rue S-André-des-Arcs, n. 57, 1819.* — 1 *Apprenti*; 2 *Compagnon*; 3 *Maître*; 4 *Maître Secret*; 5 *Maître parfait*; 6 *Secrétaire intime*; 7 *Prevôt et Juge*; 8 *Intendant des Bâtiments*; 9 *Maître élu des Neuf*; 10 *Illustre élu des Quinze*; 11 *Sublime Chevalier élu*; 12 *Grand-Maître-Architecte*; 13 *Royale Arche*; 14 *Grand-Ecossais de la voule Sacrée*; 15 *Chevalier d'Orient*; 16 *Prince de Jeruzalem*; 17

wachtte en toch zoo weinig ontving. Wij kunnen ons echter niet bepaald met personen bezig houden, maar moeten bij de zaak zelve blijven.

Om zijne voornaamste plannen ten uitvoer te leggen heeft het genootschap drie soorten van wapenen noodig: de wetenschap, in gunstige omstandigheden de openbare macht en eindelijk de stille propaganda in de meest uitgestrekte en invloedrijkste kringen. Zoo ontstaan de drie hoofdsoorten van Loges: de doctrinaire, de Loge van de daad en de aannemingsloge.

De doctrinaire Loge omvat de geleerde wereld, voor zooverre zij òf werkdadig òf ten minste naar den geest het geheime genootschap toebehoort. Steunende op de vrijheid van onderwijs, een der zoogenaamde palladimus van onzen tijd, kan zij in het gewaad der wetenschap de volkomen onafhankelijkheid van den mensch in alle opzichten voordragen, en van de universiteiten en kunstakademiën maken, wat zij thans grootendeels zijn. Hoe onverdeelder de hoogleeraar de ideën der bent is toegedaan, des te meer wordt hij onmisbaar voor de voornaamste postjes, des te meer wordt hij beroepen en des te meer invloed heeft zijn oordeel in de beschaafde wereld. Vooral heeft hij het beslissende woord in de verschillende samenkomsten van geleerde en halfgeleerde vereeni-

Chevalier d'Orient et d'Occident; 18 *Rose-Croix d'Hérédóm de Kilwinning*; 19 *Grand Pontife*; 20 *Vénéralé Grand-Maitre ad vitam*; 21 *Noachide, ou Chevalier Prussien*; 22 *Chevalier Royale-Hache*; 23 *Chef du Tabernacle*; 24 *Prince du Tabernacle*; 25 *Chevalier du Serpent d'airain*; 26 *Ecoissais, trinitaire, ou Prince du Liban*; 27 *Grand-Commandeur du Temple*; 28 *Chevalier du Soleil*; 29 *Ecoissais de St. André*; 30 *Chevalier Kadosch*; 31 *Grand-Inspecteur, Inquisiteur-Commandeur*; 32 *Sublime Prince du Royal Secret*; 33 *Souverain Grand-Inspecteur-Général*. — De drie laatste graden zijn wel alleen *honoris causa*.

gingen en in de Kamers, die het volk moeten vertegenwoordigen. Hij moge een aanhanger zijn van Galenos of Justinianus, hij wordt rijk aan eer en goud. Het valt licht te begrijpen, dat hij, wat de tucht der Loge betreft, op de meest voorkomende wijze van de groote menigte wordt gescheiden.

De Loge van de daad, ook wel de roode genaamd, omvat de mannen der absolute omwenteling; die niets willen weten van het langzaam geregelde invoeren van de geheime leer in de wetenschap, in het maatschappelijke en het staatkundige leven, maar die den appel aan den boom als rijp beschouwen en hem door een stouten greep willen inpalmen. De vroegere *Carbonaria* en het „Jonge Zwitserland” waren zijtakken dezer Loge: de Internationale zelf is niets anders dan haar staande leger. (1) In Italië is en was zij vertegenwoordigd door Mazzini en Garibaldi, in Spanje door Zorilla, in Frankrijk door de mannen van het radikalisme; in België is zij nagenoeg heerschend en wordt zij slechts door de katholieke gezindheid van het volk in bedwang gehouden. Waar zij ooit met de gedweë of blauwe Loge in eene onvermijdelijke botsing mocht komen, kan zij zeker zijn van de minzaamste behandeling. Men denke slechts aan het „verschuilertje” spelen tusschen de twee roode hanen van Italië en de verschillende ministeriën van het vereenigde koninkrijk. Maar waarom zouden zij elkander ook kwaad doen? In hunne meeningen en hun einddoel zijn zij het eens als Orestes en Pylades; alleen verschillen zij van gevoelen over het tijdstip en de manier van uitvoering.

De aannemingsloge, de blauwe vrijmetse-

(1) Zie Laacher St. Jaarg. 1871. 2de Afl. p. 114.

larij, is de toevlucht van den man der wereld, van den stadsburger, die zich beschaafd wil voordoen; van den handelsreiziger en den beginnenden industriëel en den jongen op avancement belusten woelgeest in den ambtenaarsstand en in het leger. Zij politiseert niet openlijk, maar leeft onder een zoogenaamd reaktionair ministerie voor de weldadigheid en de onderlinge bevordering en den feestdisch. Onder een liberaal ministerie sterft zij weg in onderdanige vereering, oefent den dienst van geheime politie uit en is onvermoeid in het ophemelen van de wijsheid der Excellenties en van de welvaart des volks. Zij vormt eigenlijk den liberalen tros en vervangt het volk, wanneer eens aan de dieper ingewijden de groote worp zal mogen gelukken. Want dat in den achtergrond de eigenlijke leiders uit de hoogere graden staan, die de kudde het langzame of snelle tempo in den draf aangeven, zal zeker de onnoozelste weten. Mochten zij ooit ter ongelegener ure en te ver zijn doorgedrongen, dan weet de liefde der broeders steeds een goed woord bij de overheid te doen, en evenmin worden zij daarom uit de Loge gebannen. Anderson's *Konstitutionsbuch* (Duitsche uitgave, Frankfurt, bldz. 298) bepaalt namelijk, dat „een broeder, die zich heeft ingelaten met een oproer tegen den Staat, maar geene andere misdaden heeft begaan, voortdurend met de Loge blijft vereenigd.” Dit bewijst tevens, dat het voor de drie laagste of symbolische graden gegeven verbod, om zich met de politiek te bemoeien, niet zoo ernstig wordt gemeend.

Is dit onderscheid tusschen wetenschappelijke, handelende en meêloopende agenten van den geheimen Bond uit de lucht gegrepen? Wij kunnen het ook bewijzen. — In het reeds genoemde aktestuk „Ont-hullingen (*Révélation*s etc., bldz. 11—14) lezen wij woordelijk de volgende hoogst gewichtige mededeeling

„Groot is de macht onzer (vrijmetselaars-) leer; maar laten wij er wel van overtuigd zijn, dat wij dezelve nooit plotseling iederen aspirant in het volle licht, noch in zulk een' bepaalden vorm mogen blootleggen. Een ontluisterde geest zou daaruit gevolgtrekkingen kunnen maken, die voor onze geheime oogmerken maar al te nadeelig zouden zijn. Nauwelijks hebben wij dus den nieuweling de twee heilige woorden: vrijheid en gelijkheid, doen hooren, of wij moeten er op uit zijn, den loop zijner gedachten te voorkomen of te stuiten. Onze zinnebeelden en hieroglyphen bieden daartoe een zeker hulpmiddel, om op het juiste oogenblik zijnen geest door de menigvuldigheid der opengelegde voorwerpen te verstrooien. Dit is een wonderbaar redmiddel en eene vrucht der fijne politiek van onzen beroemden stichter, die te diep was doorgedrongen in de kennis van het menschelijk hart, om ons niet met alle denkbare bekwaamheid den betoooverenden en geheimvollen beker te bereiden, dien wij voortdurend moeten aanbieden, en zóó moeten uitstorten in de ziel van iederen broeder, dat hij toch altijd verborgen blijft en onder een onschuldig uiterlijk den waren inhoud omsluiert. Wij moeten dus in onze waarlijk verhevene orde de leer toepassen in verhouding tot de vatbaarheid van den mensch. Om haren vooruitgang zoo gemakkelijk mogelijk te maken, en de volle beteekenis meer of minder te doen kennen, verdeelen wij die vatbaarheid in drie verschillende en geheel afzonderlijke klassen: de eerste omvat de doordringende geesten, de tweede de onstuimige en onrustige hoofden, de derde de bijgeloovige en geloovige zielen. Wij moeten aan elke dezer drie klassen opheldering geven over eene en dezelfde leer, maar dezelve niet meêdeelen op hetzelfde oogenblik en op dezelfde manier. Voor de

eerste klasse moet de ware inhoud onmiddellijk blooliggen voor geest en hart; en daar hare verlichte leden terstond de omhullende wolken doen verdwijnen, hebben zij slechts een enkelen blik noodig om te begrijpen. Bij hen moeten wij dan zoo haastig mogelijk met alle middelen en de fijnste gevatheid de geestdrift opwekken en voortdurend versterken, terwijl wij hen het stralende lichtgesternte doen kennen als eene hoofdzuil en als den eersten steun onzer Vereeniging. Ten opzichte der tweede klasse, die der onstuimige en onrustige hoofden, rust op ons de plicht, deze slechts trapsgewijze op te voeren tot het verhevene begrip, zoodat zij onder de voorgelegde zinnebeelden en gelijkenissen moeten raden en rondtasten, en door deze hinderpalen hunne levendige verbeeldingskracht, wier dwalen eenige wanorde zou kunnen veroorzaken, wordt beteugeld. — Van de derde en laatste klasse, de geloovige en bijgeloovige zielen, waartoe ook nog die domkoppen worden gerekend, welke eigenlijk zijn geschapen voor schuilplaatsen der onwetendheid, kunnen wij natuurlijk niets verlangen, dan dat zij blind en onbeschroomd den oppervlakkigen geest der leer volgen. Deze leer echter mogen wij hun steeds slechts mededeelen naar den maatstaf van hun verstand, opdat zij dezelve met ijver aannemen, met bezorgdheid zich daaraan houden en haar onwrikbaar aanhangen, uit vrees voor schending van den heiligen eed. Deze eed is vooral een hoofdpunt, waardoor wij altijd elken nieuweling moeten binden. (1) Op deze wijze moeten

(1) Welk eene armzalige positie voor den alledaagschen Logeman! Hij zweert bij hoog en bij laag, dat hij in den „tempel” nooit het minste kwade woord heeft gehoord, en zal natuurlijk de oorkonde, die onze woorden staft, oogenblikkelijk verklaren voor het werk van een Belgischen Ultramontaan. Geeft hem zijn rang in de

wij dan ongemerkt het licht mededeelen, dat eens den geheelen aardbol zal verlichten. Zoo voltooit zich het groote en wondervolle systeem, dat de aarde zal reinigen en haar de oorspronkelijke heerlijkheid (1) zal wedergeven. Maar wij zullen er ons altijd voor wachten, het ware einddoel zonder achterhouding te ontsluiëren. Wij zouden immers de in den beginne nog al te zwakke geesten door een levendig en doordringend vuur kunnen verblinden. Van tijd tot tijd kunnen wij wel eens eenige stralen laten schieten, om de oogen ongemerkt aan het groote licht te gewennen, dat eens toch de geheele aarde moet verlichten. Maar wij moeten op onze hoede zijn, hun oog niet te verzwakken door een te schel licht, dat voor hen en voor onze orde vreeselijker zou zijn dan de duisternis, waaruit wij hen willen redden." — Tot zoover de ophelderingen van het geheime aktestuk. Onwederlegbaar blijkt daaruit, dat men de Loge in de drie genoemde klassen moet indeelen en naar deze moet onderscheiden, om zoovele schijnbare tegenstrijdigheden op te lossen.

Voor al is dat onderscheid noodzakelijk ter beoordeeling van de ware en eigenlijke verhouding der vrijmetselarij tot het koningschap, dat wij hier verstaan in een wijderen zin, niet slechts bedoelende den rechtmatigen drager der kroon, maar ook de gezamenlijke burgerlijke autoriteit, in zooverre deze

maatschappij eenen hooger graden graad in de Loge, dan kan hij misschien wel doordringen tot in den 33sten graden, terwijl hij altijd, vooral indien hij zelden „medewerkt," dezelfde onnoozelheid blijft behouden. De Grieksche tragicus heeft gelijk zls hij zegt: Tegen de domheid worstelen zelfs de Goden te vergeefs.

(1) Bijgevolg heeft de aarde door de Openbaring van het Oude en Nieuwe Testament en de daarop gebouwde burgerlijke orde veel verloren; er moet dus *tabula rosa* worden gemaakt.

op enkele punten de plaats van den Koning inneemt, en in den naam Gods van de onderdanen de gehoorzaamheid als eene gewetenskwestie eischt.

Gelijk in alle geheime bonden speelt ook in de vrijmetselarij het woord eene gewichtige rol. Het is hier de kunst, het geheele einddoel zoo beknopt mogelijk uit te drukken op eene wijze, dat de profane wereld geen argwaan koestert, de edelere naturen zelfs daarmede worden ingenomen, en de nog slechts half ingewijde en argelooze niets kwaads kan vermoeden; voorts dat de ingewijde bij zijn optreden als redenaar door allen volgens hunnen graad ten halve of geheel wordt verstaan, en dat nochtans alle hoorders tevreden zijn in de vaste overtuiging, dat zij den geheelen inhoud hebben begrepen. De twee sakramentele woorden zijn vrijheid en gelijkheid. Zij liggen reeds opgesloten in den naam der vrije metselaars-broeders. Alle redevoeringen en liederen der Loge draaien om deze twee middenpunten. Vroeger was het ten strengste verboden, die twee woorden naast elkander te schrijven en te bespreken. Op eenige plaatsen is dit nog het geval, weshalve bijna altijd óf de eene óf de andere gedachte op zich zelf wordt verheerlijkt. — Maar onverwachts moest toch de sluier vallen!

Op den 12 Augustus 1792 werd de ongelukkige Lodewijk XVI, sinds acht en veertig uren vervallen verklaard van zijne rechten op den troon, gevankelijk naar den *Temple* gevoerd. Op denzelfden dag besloot de „wetgevende macht,” dat voortaan naast den datum der vrijheid ook die der gelijkheid zou worden geplaatst, en werkelijk droeg het aktestuk der gevangenneming van den koning de dagtekening: „vierde jaar der vrijheid, eerste jaar en eerstedag der gelijkheid.” Op dien dag, verhaalt Baruei, een ooggetuige van die gebeurtenis en die met veel

vrijmetselaars van Parijs intiem was, meenden de „broeders” hun door den eed vergezeld geheim zonder schroomen te kunnen openbaren en zij riepen: „Eindelijk zijn wij aan het doel! Geheel Frankrijk is thans ééne groote Loge! Alie Franschen zijn vrijmetselaars en het overige gedeelte der wereld zal het weldra met ons zijn.” Hij zelf heeft met eigen ooren gehoord (deel II, bldz. 188), hoe de achterhoudendste vrijmetselaars voor geheel de wereld verklaarden: „Ja! Eindelijk is het groote doel onzer Vereeniging bereikt: Gelijkheid en vrijheid; alle menschen zijn gelijken en broeders, allen zijn vrij; dat was de geheele werkeheid van ons wetboek, het doel onzer wenschen, ons groot geheim!” Lang voor deze gebeurtenissen was Baruel tegen zijnen wil en zonder den gewonen eed af te leggen, in de orde opgenomen en eens was hij getuige van eene meer ordelijke opneming dan de zijne. Na de aanneming sprak de Eerbiedwaardige tot den nieuw beëdigden en als broeder erkenden kandidaat: „Mijn dierbare broeder, het geheim der vrijmetselarij bestaat in de volgende woorden: Gelijkheid en Vrijheid; alle menschen zijn gelijk en vrij; alle menschen zijn broeders.” (Zie bldz. 197.) (1)

Deze woorden kunnen in den edelen zin blijmoedig door iedereen worden onderteekend. Wij zijn vrij en verlost van de slavernij der zonde, vrij in den burgerlijken zin onder de heerschappij der wet, niet onder die der willekeur. Wij zijn gelijk, als kinderen

(1) Gelijke stemmen uit Duitschland zie *Astrea*, zakboek voor vrijmetselaars. Jaarg. 1828; 1845 vooral op bldz. 85.

Bechstein, zakboek voor vrijmetselaars. Jaarg. 1849 *Weiherede des Konsistorialraths Gieseler*. *Latonia*, b. 12, Jaarg. 1848, bldz. 225. Kortom, alle vrijmetselaarsgeschriften bekenen, dat vrijheid en gelijkheid hun hoofdogma is.

van denzelfden Hemelschen Vader. De menschen moeten elkander daarom broederlijk liefhebben en in nood ondersteunen. — Zoo begrijpen wij, hoe in sommige gevallen de edelste menschen zich door de Loge laten vangen, gelijk Baruel zelf van zijne Loge zegt, dat de gewone leden in die dagen van schrik toonden echte koningsgezinden te zijn, terwijl de Eerbiedwaardige daarentegen bleef wat hij altijd was, een woedende Jacobijn.

Zelfs eenen koning, die toch zoo zelden ware vriendschap ondervindt en zich aan zijn hof meestal naar de etikette moet richten, kan het leven in dien kring van schijnvrienden en loyale broeders eene uitspanning zijn, daar hij niets kwaads vermoedt en men hem de afschuwelijke keerzijde van den Bond met fabelachtige behendigheit verborgen houdt. Nog meer waarde hecht deze er zelfs aan, den vorst of een' zijner naaste bloedverwanten als beschermheer, zijne raadslieden tot leden te winnen, of ook, wanneer het hem gelukt, een der meest ingewijden op een groenen zetel verheven te zien. Aan de meer genoemde „Onthullingen” (*Révélations* bldz. 18) leest men: „Om zonder ophouden te arbeiden en tot ons groot, verheven doel te geraken, is een der machtigste middelen, wat wij onzen stichter te danken hebben, namelijk de vrijheid en gelijkheid in het beeld van den tempel van Salomon. Voor het slagen van ons grootsch plan, en om de uitvoering daarvan gemakkelijk en zeker te maken, is het van het grootste gewicht, al onze krachten in te spannen, om hooggeplaatste leden der geestelijkheid, der burgerlijke en militaire overheden, de opvoeding der jeugd, ja zelfs koningen en prinsen en vooral hunne kinderen, hunne raadslieden en hunne ministers, kortom allen, wier belang in strijd mocht

zijn met onze leer, in onze orde te trekken."

Zoo laten zich de walgelijke kniebuigingen van den Bond verklaren voor elke bestaande macht, voor de omverwerping waarvan hij nog te zwak is. Toen de eerste Napoleon het erfdeel der instortende revolutie aanvaardde, dreven de „broeders" zijne vereering tot in het avontuurlijke, maar na den val van den veroveraar vernietigden zij ook weder zoo spoedig mogelijk alle op hem betrekking hebbende namen en zinnebeelden, en het Groot-Oosten vereerde Lodewijk XVIII met niet minder toewijding. Toen Karel X met zijnen zoon was verjaagd, ontvingen de „broeders" Lafayette en de „koning-burger, die het zich eene eer rekent, tot de onzen te behooren," de uitbundigste logeovaties, evenals de republiek der blauwe vrijmetselaars van 1848 en later de staatsgrepen-fabrikant, Br.. Napoleon. (1) Door bewijzen der opofferendste burgertrouw en een vurig patriotisme tracht men de hoofden der burgerlijke overheid in den „tempel" te lokken, opdat men zich later zou kunnen beroemen: „Wij wandelen, in driedubbele duisternis gehuld, te midden onzer tegenstanders. Hunne hartstochten dienen ons als drijfveeren, waardoor wij hen, zonder dat zij iets bespeuren, op het spel zetten, om hen ongemerkt te noodzaken, gemeenschappelijk met ons te werken. In den eigen schaduw eener autoriteit arbeidt de vrijmetselarij aan het groote, haar toevertrouwde werk." (2)

De loyale jubel der orde moet nooit of nimmer als gemeend worden beschouwd, maar als een dekmantel

(1) *Laacher Stimmen*. 1872, 2de afl. bldz. 115.

(2) *Wiener Journal für Freimaurer. Manuscript für Brüder*. Jaarg. II, 1ste afl. bldz. 66.

van het uiterste radikalisme. Het sprekendste bewijs hiervoor vinden wij in de „Onthullingen” (bldz. 27) in de volgende woorden: „Wachten wij ons wel, ons te duidelijk (over de absolute vrijheid en gelijkheid) uit te drukken, voor dat wij de meening en de karaktersterkte van den aspirant goed kennen. Vinden wij hem niet standvastig genoeg, vreezen wij dat de toestand moeielijk wordt, dan moeten wij dadelijk een nieuwe batterij aanvoeren, met alle list en gevatheid een' zachteren toon aanslaan, de beteekenis van elk woord verzachten, of zelfs het eigenlijke oogmerk geheel daaruit doen verdwijnen. Dan heeft die tempel van Salomon, de vrijheid en gelijkheid, alleen betrekking op ons genootschap; men denkt in geen opzicht aan enige uitbreiding; er is geen sprake van oproer, onafhankelijkheid of ontkenning van eenig gezag. Alles moet in een oogwenk een ander kleed ontvangen. Nu zijn er nog slechts plichten te vervullen als: één God te erkennen, de deugd te beoefenen, gehoorzaam en onwankelbaar getrouw te zijn aan iedere overheid. Deze monsters, deze tyrannen, die geesels der menschheid zijn de vaders des vaderlands, de levende afbeeldsels der godheid, de koningen, wier ware en persoonlijke roem, wier noodzakelijke grootheid en verhevenheid slechts achting, hulde en vereering verdienen. Kortom, dan heeft het (vrijmetselaars-) genootschap nog slechts het doel, vrees in te boezemen voor den Eeuwige, gehoorzaamheid en trouw aan de heerschers, achting en onderwerping aan de overheid, haat tegen het kwaad, liefde voor het goede en voor alle deugden. Men moet zich in een gegeven oogenblik kunnen voordoen, alsof men den kolossus, die ons met vernieling dreigt, bewierookt en aanbidt, om

des te zekerder te kunnen voortwerken aan zijnen val.

Het valt den geschiedkundige, den oplettenden waarnemer der gebeurtenissen van den tijd niet moeielijk, het geheele weefsel van list te ontrafelen, waarmede de Loge de wettige monarchien heeft ondermijnd. Men denke slechts aan de vernederende loftuitingen, waarmede keizer Jozef II van Oostenrijk werd bestormd, en die het geheiligde aanzien zijner waardigheid evenveel nadeel berokkendende als zijne mislukte maatregelen. Uitdrukkingen als: „Liefste Jozef, dierbaarste zoon, groote, onsterfelijke Jozef,” van welke de pamfletten der broederschap wemelden, 1) moesten nooit kunnen doordringen tot op de verhevenheid van een troon. — Heeft eene regeering zich eenmaal door de geheime orde vrijwillig op sleeptouw laten nemen, of is zij haar voor bewezen diensten werkelijk dank verschuldigd, dan moet al zeer spoedig de weg der beruchte vrijheid en gelijkheid worden ingeslagen. Maatregelen tegen de Kerk zijn altijd het begin. Hierdoor toch wordt een tweevoudig doel bereikt. Wanneer namelijk eens het altaar, de voornaamste steun van den troon is aangerand en van zijnen invloed beroofd, wordt aldus het christelijk geloovige volk door de overheid gekrenkt in het heiligste wat het bezit, zijn' godsdienst; bijgevolg wordt ook het vertrouwen op zijne regeering, en zijne trouwe liefde tot het stamhuis zijner heerschers geschokt. Wel kan eene omkoopbare pers en de onvermoeide schrijfsucht der „broeders” de weeklacht van het goede volk dood-zwijgen of door overdreven lofzangen op de nieuwe

(1) Brunners *Mysterien der Aufklärung in Oesterreich*, bldz. 220, 274 en *Hist. Pol. Blätter* 1869. II, bldz. 53.

wijsheid doen overstemmen, door betichting en laster de getrouwsten der getrouwen machteloos maken; maar juist daardoor dringt de ontevredenheid tot in de fijnste aderen der bevolking door, en zij lost zich op in eene sleepende ziekte in het leven van den Staat ten gunste der gedroomde omwenteling. — De tweede stoot wordt gericht tegen den adel, den ver-tegenwoordiger van het recht en de geschiedenis, den ridderlijken voorvechter der kroon. Mocht zich eindelijk eene regeering, door dieper inzicht tot bedenking gekomen, willen ontrukken aan hare doodelijke omarmingen, dan legt men de knopen eerst vaster in den strik, waarin zij werd gevangen. Toen Jozef II door zijn besluit van 16 December 1785 aan de „zoogenaamde vrijmetselaars-geenootschappen” eenige hinderpalen in den weg legde en van hunne goochelarijen gewaagde, (1) brak er van de geheele Europeesche Logewereld een storm tegen hem los. — De Turksche oorlog was het werk der Loge, op touw gezet door Herzberg en diens goeden vriend Pitt. Een der voornaamste vrijmetselaars, de Hongaarsche graaf Nicolas Forgatsch, onderhandelde persoonlijk in Berlijn met Herzberg, om in de landen der kroon van Stephanus de rol der Fransche Orleanisten te spelen. In Hongarije werden gedichten gedrukt, waarin dezelfde graaf werd bezongen als koning van het land. Wraak tegen Jozef II spoorde de Europeesche „broeders” aan, den franschen Orleans te ondersteunen in zijn plan op het regentschap, en in de beruchte halssnoergeschiedenis zelfs de zuster van den nu zoo gehaten keizer, en door haar

(1) De aanleiding daartoe hadden de beruchte politieke munitie-rijen der verlichten en der Noord-Duitsche vrijmetselaars gegeven. De hoofdleider daarvan was de beruchte Herzberg. Een gewichtig aktestuk hierover geeft Brunner, bldz. 516, afgedrukt in de *Hist. Pol. Blatt*, bldz. 59.

ook dezen zelf prijs te geven. (1) In de laatste dagen van zijn leven erkende de overigens goedgehartige vorst zijne fouten en zijne geheime tegenstanders; maar te laat! Een onmetelijk moreel kapitaal ten gunste der monarchie was over boord geworpen. — Wij gewagen hier niet van de helaas gelukte pogingen der Loge, om den Picmonteeschen koning Karel Albert te omstrikken en zijne dynastie te ondernemen, nadat zij eerst hare hand had moeten leenen tot de omverwerping der overige Italiaansche troonen. Wij willen ook niet spreken van de verdrijving van Isabella van Spanje, juist toen zij er op bedacht was, eene betere regeeringswijze in te voeren. Wij houden het tegenwoordige geheel buiten onze besprekingen.

Van veel grooter gewicht is het voor ons te bewijzen, dat de broederschap in beginsel de vijandin der kronen en der burgerlijke autoriteit is. Hierdoor is tevens blootgelegd, dat de onwederlegbare revolutionaire woelingen geen mislagen waren van eenige ongehoorzame leden, maar een noodzakelijk gevolg van de beginselen der geheele Loge, en dat slechts oningewijde „broeders” klaagden over schennis der wetten, waar juist de strengste *ob-servantia regularis* werd uitgeoefend.

1. Uit hetgeen wij tot hiertoe betoogden, blijkt duidelijk, dat de ziel van dat wezen der duisternis slechts is: vrijheid en gelijkheid in alle opzichten. Die vrijheid is niet die edele heerschappij

(1) Zie de genoemde bronnen. — Rohan was vrijmetselaar van de hoogste graden, evenzoo Cagliostro, Orleans, Grootmeester der fransche Loges. — Over den invloed der Loge op den loop van den zevenjarigen oorlog zie *Hist. Pol. Blätter*, 16e b. bldz. 477, 29ste b. bldz. 577. — Over de nieuwste politieke werkzaamheden der Loge de „*Klageschrift eines Berliner Freimaurers*, in hetzelfde tijdschrift, b. 50, bldz. 427.

van den verheven mensch over alles wat laag en gemeen is in onze gevallen natuur, gelijk zij door het Evangelie wordt genoemd; maar het is de ontkenning van elke beperking in het godsdienstige, staatkundige of familieleven, de vrijlating der harts-tochten en van den eigen wil, die ten slotte slechts leidt naar de slavernij van al hetgeen in de menscheid nog goed is. Vrijheid voor het kwaad, knechtschap voor het goede, ziedaar ook het devies van het uit de Loge geboren Liberalisme. Evenzoo moet ook de „gelijkheid” worden verstaan in den streng sociaal-demokratischen zin. Kortom, wij hebben voor ons een geheel politiek systeem in twee woorden, die alles zeggen. In de „Onthullingen” lezen wij op bldz. 14: „Vrijheid en gelijkheid zijn altijd de twee voornaamste voorrechten, die altijd aan het hoofd onzer plannen moeten staan, natuurlijk met gebruikmaking van alle mogelijke geslepenheid en misleiding; de huichelarij moet ons hare nuttige hulp leenen. Voortdurend moeten wij de aarzelende harten doorgronden en doorzien, dezelve zoo zacht in beweging brengen, dat zij nauwelijks den minsten drang gevoelen. Men moet hen aangenaam onderhouden, voorttrekken, ter goeder ure misleiden, hunne eigen dwalingen doen liefhebben, in de zoete gewoonte aan hunne nieuwe positie als vrijmetselaar doen insluimeren, en hun de plannen, die wij ten hunnen opzichte koesteren, eerst dan blootleggen, wanneer zij bijna tot het doel zijn genaderd en, zich verliezend in de dwaalwegen van een vleiden en niet te ontwarren doolhof, geen anderen weg kunnen noch willen inslaan. Terwijl zij zich standvastig aan hunne tegenwoordige gidsen houden, zullen zij eindelijk zoover komen, dat zij de verrassendste en vreemdste revolutie beschouwen als het

eenvoudigste en natuurlijkste gevolg.” Deze vrijheid en gelijkheid behooren niet slechts de ziel te zijn van den nauweren vriendschapsband, gelijk men het aan de zwakkere of twijfelende geesten doet voorkomen, maar zij moeten ter goeder ure over de geheele wereld worden verspreid en de grondslag zijn tot vernieuwing der menschheid. Dit kosmopolitisch streven wordt reeds aangetoond door de namen der vier muren der Loge, als Oost en West, Zuid en Noord. Bij de buitengewoon ijverige propaganda der orde in alle landen zou het dwaasheid zijn te denken, dat een eenvoudige verbroedering in een vriendenkring het doel der vereeniging is; de vriendschap immers moet verflauwen, naarmate het vriendental toeneemt. Eene vereeniging, die zich beroemt op meer dan 16 millioen leden, kan, al gaf men ons ook de heiligste verzekering, onmogelijk een vriendenkring zijn, maar wel eene politieke club, die in naam der vrijheid en gelijkheid geen koningschap of autoriteit mag erkennen. Het *Wiener Journal, Manuscript für Brüder*, 1 Jaarg. 2^{de} afl., bldz. 163, zegt: „De orakels der orde werden opgeroepen om de zonderlinge vraag op te lossen, wat dan toch eigenlijk haar doel was. Zij gaven ons ten laatste ten antwoord, dat weldadigheid in den ruimsten zin, of beter gezegd, dat bevordering van het menschelijk welzijn door de weldadigheid het eigenlijke doel onzer orde was. Maar laat ons dit doel eens opsporen in de grondwet onzer orde. Werp ten dien einde een blik op den zwaren eindeloozen keten van moreele ziekten, dien de menschheid door alle streken der aarde met zich moet voortsleepen. Onderzoekt en gij zult zien, dat die ziekten bijna allen zijn ontstaan uit den rampzaligen invloed, dien het vooroordeel eener vreemde geboorte, de ongelijkheid der standen en de menigvul-

digheid der godsdiensten hebben voortgebracht. Tracht deze over alle hemelstreken verspreide orde te leeren kennen en gij zult zien, dat het welzijn der menschheid inderdaad haar doel moet zijn. Het is eene vereeniging, wier eerste en onvermijdelijkste streven het is, al die nietswaardige, in hare gevolgen zoo vreeselijke meeningen omtrent vreemde geboorte, stand en godsdienst onder hare leden (1) geheel te onderdrukken. Daarom is het een harer eerste beginselen, de geheele waarde van den mensch buiten zijne deugd slechts te bepalen naar de hoedanigheden, door welke ons de natuur heeft gemaakt tot wezens van ééne soort, tot burgers van ééne wereld, tot bezitters van ééne aarde en tot kinderen ééner moeder." — De sibyllinische sluijder woorden is hier tamelijk doorschijnend. Met het vooroordeel tegen vreemde geboorte vervalt ook de scheiding der staten, en met de ongelijkheid der standen de voorrang van het koningsehap. De geheele waarde van den mensch ligt, behalve zijne deugd — vooral geene christelijke — juist daarin, dat hij mensch is gelijk anderen het ook zijn. Bijgevolg zijn alle menschen gelijk, niet in de christelijke beteekenis als kinderen van éénen Hemelschen Vader en gelijkelijk door Christus verlost, maar in den zuiver natuurlijken, menschelijken, maatschappelijken zin.

Hetzelfde vinden wij onder andere bewoordingen in in de „Onthullingen”, bldz. 6: „Juist een zoo groote geest als onze stichter was er noodig, om met goed

(1) En niet slechts onder hare leden, maar consequent op het gegeven oogenblik ook onder de geheele menschheid, gelijk ook duidelijk uit den slotzin blijkt. Verdere bewijzen voor dit universele streven van den Bond volgen onder n°. 4.

gevolg en op eens de nacht, waarin het menschdom lag gehuld, te doen verdwijnen, den mensch uit zijne duisternis te leiden en hem de volle kennis der waarheid te ontsluiten, trots de haar omgevende schaduw. Derhalve moeten wij de ons door dien grooten geest nagelaten middelen vereeuwigen, en onophoudelijk er op uit zijn, dezelve in stand te houden en vruchtbaar te maken tot de verrassende ontknooping, die door de vreeselijkste maar tevens de gelukkigste van alle omwentelingen de bewondering der wereld zal opwekken, en die den roem van dezen wijzen vijand der koningen tot in het graf zal kronen. Met alle middelen moeten wij er dus naar streven, onder den bedriegelijken titel van broederschap een onafzienbaar getal personen onder elkander en tot dezelfde bedoelingen te vereenigen, zonder dat het verschil der neigingen, der karakters en der godsdiensten een hinderpaal wordt. Eene wonderdadige politiek in onze leerstellingen moet deze vereeniging bezielen en in stand houden; zij moet zich niet slechts uitstrekken over onze verbonden broeders, maar over alle bewoners der aarde, zoo dat zelfs de wildste en ruwste stammen in de binnenlanden van Afrika niet uit het oog moeten worden verloren. Deze verhevene leer, die de ziel onzer orde is en al hare leden vervult, is niets anders dan het natuur-principe, de door de natuur in alle harten gegrifte wet, die altijd de grondslag moet zijn van al onze handelingen: Vrijheid, Gelijkheid!"

Wat is dus de Koning in buiten de Loge? Eenvoudig Br.: „die en die,” niets meer en niets minder dan ieder ander vrijmetselaar, dan ieder ander mensch. Zijne koninklijke waardigheid behoort slechts aan de profane wereld, maar deze is ook de onbehouwen steen, die door den hamer des metselaars moet worden gekloofd, en door zijn zinklood

tot een' kubus, tot gelijkheid aan alle zijden wordt gevormd. De Koning staat in de Loge als gelijke onder gelijken, als een vriend onder dat millioental van vrienden. Wij weten zeer goed, dat ook de vorst in een' vriend een' onb taalbaren schat heeft, dat de edeiste monarchen eenen kleinen kring van bevriende mannen om zich heen verzamelden; maar dat is de ware vriendschap, waarin de vorst vorst blijft, en zijne vriendschap draagt den stempel van goedgunstige bejegening: eene vriendschap, waar de bevoorrechte voor het koningschap goed en bloed zou wagen. Voor de Loge echter is de heer des lands slechts een gelijke, een broeder met de gezamenlijke ingewijden, eventueel met alle menschen der aarde. Men moge hem deze bittere vrucht der geheime leer verbergen door het luidruchtigste en onderdanigste gejubel, — onder de rozen der loyaliteit kronkelt zich de giftige slang van de trouwbreuk. De Loge erkent geen koningschap.

2. Als broeder en gelijke heeft de Koning naar de leer der vrijmetselarij geen recht om te gebieden. Dit volgt logisch noodzakelijk uit hetgeen wij reeds zeiden. Daar wij het echter op ons hebben genomen, alles te bewijzen, zullen wij het ook hier weder doen. Br.: Lamartine, volstrekt geen der roodsten, lid en president der „voorloopige Fransche regeering” in 1848, was er van overtuigd, „dat uit den schoot der vrijmetselarij die verheven denkbeelden waren ontsproten, die den grondslag vormden van de volksbewegingen in de jaren 1789 en 1830.” (1) Maar deze zoogenaamde grootsche ideeën loochenden het recht van het koningschap. De in dienst van den Bond schrijvende joodsche Br.: J. Weil

(1) *Geheinnisse der Freimaurerei*. Paderborn 1871, biz. 73.

roept in een geheim schrijven: Wij werken machtig op de beweging van den tijd en op den vooruitgang der beschaving tot de republikeinsch-wording der volken. (1) Dat wil zeggen: door verspreiding onzer vrijmetselaars-beginzelen worden de volken eindelijk mondig en tot het bewustzijn gebracht, dat geen Koning het recht heeft om over hen te gebieden. Br.: Börne zegt: „Wij schudden met krachtige hand aan de zuilen, waarop het oude gebouw rustte, zoodat zij kraakten.” (1) Maar dat oude gebouw is de oudste op het Christendom steunende staatsinrichting, de troon en het altaar. Onbewimpeld zeggen hierover de „Onthullingen,” bldz. 10: „Door de gelijkheid en de vrijheid, die twee kostbare voorrechten, moeten de vergiftige bronnen opdrogen, waaruit alle kwaad der menschheid voortvloeit. Elk vernederend spoor van eene overheid, dat zich vertoont, moeten wij daarmede uitwisschen en den mensch herstellen in zijne oorspronkelijke rechten, zonder eenen rang of eene waardigheid te erkennen, die op het zien alleen reeds het oog des menschen kwetsen en zijn eigenliefde verwonden. De gehoorzaamheid is slechts eene hersenschim en komt niet voort uit de verstandige plannen der Voorzienigheid, maar berust slechts op de luimen van het toeval (der vorstelijke geboorte) en op de uitspattingen van den overmoed, die wil, dat alles zich voor hem neêrbuigt, en die de op aarde

(1) Zie bovengenoemde *Klageschrift eines Berliner Freimaurers*, over de vervalschingen van den Bond door de Joden, in de *Hist. pol. Blätter*.

wonende schepselen (mensen) slechts beschouwt als lage, verachtelijke en tot zijne slavendiensten veroordeelde wezens." Daar dus de mensch door elke overheid wordt gekrenkt in zijne oorspronkelijke rechten; daar het koningschap niets is dan eene luim van het toeval in de geboorte en eene bovenmatige zelfverheffing boven de gelijke rechten hebbende medemenschen; daar iedere gehoorzaamheid eene dwaasheid en eene zelfvernedering is, zoo heeft bijgevolg geen Koning het recht om te gebieden. (1)

3. Wanneer nu een vorst in weerwil daarvan mocht meenen het recht te hebben om te heerschen, dan is hij naar dezelfde leer een misdadiger. Want de volkomen politieke gelijkheid is immers gewaarmerkt tot een onvervreemdbaar natuurlijk recht van den mensch; gevolgelijk is ook iedere aanranding daarvan eene schreeuwende misdaad. Daarom spreekt Br.: Judge, in het reeds aangehaalde uittreksel uit zijne verhandeling, over "koninklijke hebzucht" (*avidité royale*); daarom hoorden wij tot nog toe zoo dikwijls de namen "despoten" en "tyrannen;" dat is ook de "kolossus" die moet worden omvergeworpen. De "Onthullingen" bldz. 25, sluiten met de woorden: "Vestigen wij altijd onze blikken op den Salomonischen tempel (het weder opbouwen der menschelijke maatschappij) en op

(1) Als eene ophelderende bijlage geven wij hier een woord van den man der revolutie Gregoire, in den *Moniteur* van den 28 Nov. 1782, *Rapport sur la Savoie*: Hij zegt namelijk: Alle regeeringen zijn onze vijanden, alle volken onze vrienden; of wij gaan te niet of zij worden vrij. Zij zullen vrij zijn. Nadat de bijl der vrijheid de troonen heeft verbrijzeld, zal zij neêrkomen op het hoofd van een ieder, die zou willen pogen, de overblijfselen weder in elkander te zetten.

onze zinnebeelden, maar laten wij aan niemand onze leer duidelijk verklaren, behalve in de Loge van uitverkoren broeders!..... Moed, broederschap, eenheid, volharding! Laten wij ons wapenen met dit onzichtbare licht, en toonen wij eene kracht gelijk die der verhevenste ziel! Wij moeten er van overtuigd zijn, mijne broeders, dat wij de lantaarn van Diogenes zijn. Kortom, wij zijn het vreeselijke teeken des vuurs voor de tyrannen. Wij zijn onsterfelijk door opvolging, onverwinbaar door eenheid. „Ja onder onze slagen moet de kolosus bezwijken.” — Het is echter duidelijk, dat deze slagen worden beschouwd als werken van deugd en heldenmoed; bijgevolg moeten zij gelden als eene bestraffing wegens een' slechten en misdadigen toestand in de menschelijke maatschappij, wegens de misdaad van het koningschap.

4. Volgens de eigenlijke leer der Loge moet dus het koningschap en elke andere autoriteit worden uitgeroeid. Dan zou er een tweede gouden tijdperk over de menschheid komen. Hooren wij weder de eigen woorden, („Onth.” bldz. 15): „Deze onafhankelijkheid, die afwerping van elke autoriteit en van elk gezag mag aanvankelijk onder ons slechts worden voorgesteld als de terugvoering van dat gouden tijdperk, van die door de dichters zoo hoog geroemde regeering, toen eene goedige Godheid op de aarde was neêr gedaald en de eerste bewoners daarvan vereenigde onder eenen scepter van bloemen. Da' gouden tijdperk zijn die gelukkige eeuwen, toen de harten, vrij van alle kwade neiging, ook niet den minsten drang tot ijverzucht gevoelden; toen de hoovaardij, de hebzucht en alle zonden nog onbekend, de menschen vrij en gelijk waren en zich slechts richtten naar de wet-

ten der natuur, terwijl zij geen ander onderscheid erkenden, dan hetgeen moeder natuur zelve onder hen had gesteld. Daar er echter tot zulk eene plotselinge gedaanteverwisseling een waar wonder zou moeten geschieden, en eene overhaaste uitvoering ook nog gevaarlijk zou zijn, moeten wij met list en met groote omzichtigheid te werk gaan, totdat de menschen zijn bevrijd van die oude en lage (n. l. godsdienstige) vooroordeelen, die de oorzaak zijn van de zwakheid en de onrust der eenvoudige geesten, en die dezelve wegvoeren in die diepe kloof van dwalingen, waardoor zij zijn onderworpen aan de hartstochten van die heerschende tyrannen, (de koningen), die door eer- en hebzucht worden verteerd.... Onze politiek moet den aspirant steeds met genoegzame bedrevenheid worden ontfouwd in het schemerlicht, zoodat het ons naderhand mogelijk is, hem deze vrijheid en gelijkheid slechts te doen voorkomen als een aannemelijk iets, en als een geluk, dat alleen voor onze orde is weggelegd, zonder dat wij ons eigenlijke doel daarom uit het oog verliezen. Wij moeten hem daarvan voortdurend trachten te overtuigen, hem daaraan gewinnen, totdat eindelijk ons genootschap krachtig genoeg is, om de geheele wereld onder zijne banier te vereenigen. Tot zoolang moeten wij hem onze broederschap voorhouden als eene uitverkorene familie, vrij van die hartstochten en die knagende zorgen, waaraan de mensch wordt opgeofferd; als eene familie, die in den schoot der schoone natuur dagen doorleeft gelijk die van het gouden tijdperk, en van daaruit vol medelijden hare oogen richt op die wijde zee van dwalingen, waarin de menschheid worstelt. Wij moeten onwrikbaar vasthouden aan het principe onzer orde, dat al onze broeders-vrij-

metselaars (uit de laagste graden) steeds slechts onze soldaten en arbeiders, en wij daarentegen hunne aanvoerders en de groote bouwmeesters zijn, die in naam der vrijheid het groote werk voltooien: de hervorming van het menschelijk geslacht door vernietiging der koningen, de geesels der menschheid."

Nadat het geheime aktestuk verder den raad heeft gegeven, om voor de orde uit de hoogere en hoogste standen, maar voornamelijk uit de jeugd, aan te werven, gaat het op de volgende wijze, (bldz. 19) voort: „Bij de opvoeding moet men onder de meest misleidende vormen behoedzaam de kiem onzer leer doen ontwikkelen, en op deze wijze de hooggeplaatsten ongemerkt, zonder dat zij wantrouwen, voorbereiden op den stoot, die hen moet vernietigen. Door beroemde schrijvers, wier zedeleer overeenstemt met onze plannen, zullen wij het aanzien en de macht, die zij (de hooggeplaatsten) zich onrechtvaardig boven hunne gelijken hebben aangematigd, doen verminderen en nederwerpen. Den onderdanen moet meneerzucht en jaloezie inboezemen tegen hunne overheden, ja verachting en haat tegen alien, die door het toeval boven hen zijn gesteld. Op deze wijze brenge men hen allengs tot ongehoorzaamheid, terwijl men voorgeeft, dat onderdanigheid en trouw slechts eene usurpatie zijn van de heerschzucht en de macht tegen de rechten der menschen Zoo zullen wij de jonge harten, die nog te zwak zijn om het ware doel te begripen, er toe brengen, dat zij ons helpen aan de voltooiing van het groote werk, om den mensch die edele onafhankelijkheid

terug te geven, die hem door den Schepper als eene bijzondere gunst werd geschonken, en welke ons alleen boven de overige schepselen verheffen."

Uit zulke woorden zal men duidelijk erkennen, in welk een nauw verband de moderne schoolwetgeving staat met de plannen der vrijmetselarij tegen troon en overheid. Zij mogen duizendmaal beweren, dat zij alleen den invloed der geestelijkheid willen breken en de macht van den Staat willen vermeederen; maar hoe meer woorden zij verspillen om toch hunne trouw aan den Staat te bewijzen, des te vaster gelooven wij aan het tegendeel in hun hart.

De uitroeing der monarchie en van iedere overheid wordt in de vrijmetselaarslegende zinnebeeldig voorgesteld als de Salomonische tempelhouw. De tempel, te Jerusalem op Gods bevel door den wijste der koningen gebouwd, stond langen tijd in wondervolle heerlijkheid voor den dienst van den waren God. Maar na vele eeuwen komt het machtige leger uit het Oosten, verwoest het gebouw en sleepte de aanbidders van den eeuwigen, waren God in zware gevangenschap naar Babylon. Eindelijk sloeg het uur der bevrijding. Een heidensch koning laat op Gods ingeving de gevangenen vrij, en staat hun niet slechts toe, den tempel op te bouwen, maar hij verschaft hun zelfs de middelen daartoe. Luisteren wij nu eens naar de verklaring van deze uit de H. Schrift ontleende geschiedenis volgens de eigen woorden der Loge: "De tempel in zijn' eersten glans is een afbeeldsel van den oorspronkelijken toestand des menschen, toen hij uit het Niet te voorschijn kwam. De toenmalige godsdienst en zijne ceremoniën vermelden slechts die gemeenzame natuurwet in alle harten, die haren grondslag heeft in de ideeën der billijkheid en der liefde, waartoe de menschen onder elkander verplicht zijn. Onder

de verwoesting van den tempel en de slavernij der aanbidders van den waren God verstaan wij den overmoed, de hebzucht en de eergierigheid, die de afhankelijkheid en de slavernij hebben ingevoerd. Onder de Assyriërs, en dat meedoogenloos heerleger verstaan wij de koningen, de vorsten en de beambten, wier macht zoovele ongelukkige en door hen onderdrukte volken onder hun juk heeft gebracht. Maar het uitverkoren volk, waaraan het is toevertrouwd, den tempel weder op te bouwen, — dat zijn onze verlichte broeders-vrijmetselaars, die den aardbol in zijne oorspronkelijke waardigheid moeten herstellen door die vrijheid en gelijkheid, die het eigenlijke wezen des menschen zijn." (*Révélations*, bldz. 21).

Hierop komt dan ook geheel de zoo hoggeroemde weldadigheid der Loge, „het weldoen in den meest uitgebreiden zin,“ eigenlijk neer. Om het volk zand in de oogten te strooien, worden er bij algemeene rampen bijzondere kollekten in de loges gehouden en met veel omhaal wordt vervolgens het resultaat daarvan openbaar gemaakt. Men richt, gelijk b. v. in Nederland, opvoedingsgestichten op voor de weezen van „broeders.“ Van de overvloedige opbrengst uit handelsondernemingen, die in de handen van logebroeders zijn vereenigd, zondert men een gedeelte af voor zuivere vrijmetselaars-doeleinden, zoo gezegd „ten algemeenen nutte.“ Zodoende verkrijgt men bescherming, terwijl men den tegenstander tot zwijgen noopt, en oefent men eene misleidende propaganda uit bij het onnadenkende, beschaafde publiek. Maar de eigenlijke weldadigheid is en blijft het streven, om door de uitroeiing van alle autoriteit dat gouden tijdperk van

volkomen vrijheid en gelijkheid uit te breiden over de geheele aarde. In de feestrede bij het honderdjarig bestaan der Middelburgsche loge, „*La Compagnie durable*” zeide Br.: A. F. Siffle: Onserkende einddoel is verbetering van geheel het menschedom, niet door proselietenmakerij voor ons zelf of voor den eenen of anderen vorm in Kerk of Staat, maar uitsluitend door weldadigheid in den ruimsten zin. Onze werkplaatsen zijn de opvoedingsscholen van onderling onderwijs in de koninklijke kunst, die ons leert, onze daden zoo in te richten, dat zij ieder verstandig wezen tot voorbeeld en tot regel dienen. Van de vensters onzer tempels uit moet het eeuwige licht, dat op onze altaren met even zoo warme als heldere vlammen brandt, zijne stralen werpen langs de oppervlakte der aarde, en alle volken moeten zich bewegen in zijn' zuiveren glans. Zoo zullen langzamerhand alle scheidsmuren niet worden neergerukt, maar van zelf invallen, en dit zal het loon zijn van de vrijmetselarij, die allen, zeker ook onze zusters, (het vrouwelijk geslacht) in haren schoot zal vereenigen.” (1) — Uit deze aanhaling blijkt de beteekenis der wenken van den redenaar Siffle volkomen duidelijk. Wij weten nu tevens, waarom de vrijmetselarij zich de koninklijke kunst noemt; zij namelijk meent het geheim te hebben gevonden, hoe de menschheid met goed gevolg kan worden geregeerd: door de afschaffing van het koningschap en van alle autoriteit, door de terugvoering van absolute gelijkheid en vrijheid.

5. Om tot dit doel te geraken, moet ook de basis

(1) Jaarboekje voor Ned. Vrijmetselaars, 1872, bldz. 140.

der autoriteit, de godsdienst, worden uitgeroeid. Gelijk wij reeds vroeger hebben aangetoond, zijn de bedoelingen der Loge tegen het Christendom geheel en al dezelfde als die van Voltaire. Dat men echter ook het altaar wil omverwerpen, en wellicht des te eerder, omdat dit het bolwerk van den troon is, is uit vele van de tot hertoe aangehaalde bewijsstukken genoegzaam aangetoond. Vooral duidelijk zijn de volgende zinnen uit de „Onthullingen” (bldz. 23 :) „Wanneer de mensch het verlies zijner voorrechten (vrijheid en gelijkheid) heeft moeten beleven; wanneer hij is neergezonken uit dien roemvollen toestand der onafhankelijkheid en thans wordt verdrukt en met schande gebrandmerkt, daar de eergierigheid van zijns gelijken en het vergeten van zijn eigen welzijn hem hebben geworpen in den afgrond, dien de hoogmoed en de heerschzucht hem hebben gegraven, — dan is het zijn plicht, zich weder daaruit te verheffen en eindelijk den door de tyrannen geroofden standaard van gelijkheid en vrijheid weder te doen verrijzen, en hem te planten op de puinhoopen der meedoogenlooze wezens zelf, die hem dien afgrond groeven. Is hij in 't andere geval zelf schuld aan zijn ongeluk (door de vrijwillige keuze van een' koning); is zijne vernedering het werk van zijn eigen hand, dan moeten toch eindelijk zijne oogen de ketenen zien, waartoe hij zich zelf heeft veroordeeld, en hij mag de hulp niet weigeren van de hand, die wij hem toesteken, om zijne boeien te verbreken en er die wreede tyrannen zelf mede te binden. Het volbrengen van dit wonder is alleen aan onze broeders voorbehouden, namelijk om in eene universeele corporatie al de verschillende (volks-) familiën te vereenigen, die, naar gelang zij zich van haren gemeenschappelijken oorsprong hebben verwijderd — hoewel zij toch slechts één geheel uitmaakten — zich ook wederzijds zoozeer miskenden,

dat zij zich niet meer wilden vereenigen tot dat geheel, waarvan zij toch slechts deelen waren. Het is onze taak, mijne broeders, om die fakkels der tweedracht, die de wereld verteren, uit te dooven, en daarvoor dat licht te ontsteken, wiens bevruchtend schijnsel ons geslacht weder volmaakter en zuiverder moet herscheppen. (1) Als navolgers van Mozes zullen wij weldra deze zuchtende volken bevrijden; spoedig zullen alle tyrannen en hunne machten ineenstorten bij het aanschouwen der nieuwe wonderen, die door de kracht en de gerechtigheid van onze zielskracht worden verricht.... Niet slechts de macht was de hoofdrijfveer, die men liet spelen om den mensch van zijne vrijheid en gelijkheid te berooven, maar onwetendheid en bijgeloovigheid werden tevens gebruikt, om zijn oog te betooveren en zoo de goederen in bewaring te nemen, dien men hem onrechtmatig had ontfroofd. De koningen, die gelukkige tyrannen, wilden hunne tronen, welke zij op die puinhoopen hadden opgericht, ook standhoudend maken, en verstonen daarvoor de kunst, met behendigheid de leer te verspreiden, dat de godsdiensten en de vereering, die het aangenaamste aan God is, bestaat in eene blinde onderwerping en onderdanige trouw aan alle vorsten der aarde, en dat de mensch zonder heiligschennis niet in die verschuldigde verkleefdheid mag te kort schieten. Met sluwheid heeft men den mensch dezen strik gespannen en door dit

(1) Zou men niet wanen, een' der stichters van de *Internationale* te hooren spreken? En toch dateert het aktestuk op zijn laatst uit de eerste twintig jaren dezer eeuw; ten minste is de naar eene tweede Fransche uitgaaf gemaakte hollandsche vertaling in 1826 gedrukt.

wonderdadige geheime middel heeft men hem gelokt, terwijl men hem een op valsche beginsels steunend dogma voorhield, dat elk verzet onderdrukte en het verstand deed insluimeren. Zelfs het zoo zuiver logische verschil tusschen het goddelijke en het natuurlijke recht en elke verandering in zijnen (politiek-socialen) toestand hield hij niet alleen voor geheel onmogelijk, maar hij beschouwde dit zelfs als eene schending van het heiligste recht." — Hier volgt nu de raad, alle afgodsbeelden van den godsdienst te verbrijzelen. Niemand zal hun hierin, van hun standpunt uit, ongelijk geven, want de godsdienst van Jesus Christus is het fundament van den troon. Een christelijk volk laat zich niet medesleepen in een verzet tegen den rechtmatigen vorst; daarom moet in Europa elke revolutie beginnen met de Kerk. Zijn de altaren omvergeworpen, de geloovigen weder teruggedrongen in de Catacomben, dan zullen de tronen van zelf vallen. In Duitschland en Oostenrijk zien wij de oningewijde vrijmetselarij, de liberale partij, een hevigen strijd voeren tegen het positieve Christendom en zijne gezegendste levensuitingen. In de achterste gelederen zien wij, ter nauwernood gedekt, de mannen der Loge, als generalen staf. Wij weten ook, waarom het hun eigenlijk te doen is. De toezeggingen ten koste der Kerk zijn slechts afbetalingen in mindering op de groote rekening; zij verzadigen het monster niet, maar prikelen zijn' honger nog meer!

6. Tot bereiking der beoogde wereld-republiek moet er eene universeele revolutie worden voorbereid. De oude toestand, gebouwd op vooroordeelen in den godsdienst en op de tyrannie der regeerenden, moet worden omvergeworpen, en op het fundament der algemeene vrijheid

moet een nieuwe tempel der menschheid verrijzen, zonder koningen of overheden. Met andere woorden, de universeele republiek moet worden opgericht. Voorzeker is deze slechts mogelijk door de krampachtigste stuiptrekkingen eener wereldrevolutie; maar deze hervorming, hoewel de vreeselijkste in de geschiedenis, zal tevens de heilzaamste van allen zijn. De ontelbare loge-redevoeringen verkondigen ons dat streven. (1) Een deel der „broeders” meent dat doel te kunnen bereiken door uitbreiding van den geheimen Bond langs alle zijden, en vooral door het toezicht over de opvoeding der jeugd, zoodat ten laatste de heerschers vrijwillig hunne kronen, de beampten hunne betrekkingen nederleggen. Het andere gedeelte daarentegen is verre van zulke droomen over een kinderlijk paradijs, en juist de leden der hoogste graden zijn door hun ceremonieel volkomen bewust, dat slechts de gewelddadigste revolutie over puinhoopen en lijken hen kan voeren tot het gouden tijdperk der vrijmetselaars. In *Astrea*, zakboek voor vrijmetselaars, van Br.: Sydow, 1845 bldz. 85, zegt een redenaar: „Wanneer de bouw der humaniteit moet vorderen, dan moeten ook die oude stellingen vallen, welke dit vorderen in den weg staan, al zouden ook alle machten der wereld zich daaraan vastklampen om dezelve te redden. Wat aan den ondergang is gewijd, moet ook in den loop der omstandigheden ondergaan; en indien menschelijke macht zich verzet tegen deze wet, dan treedt op den wenk van het noodlot (zeker van de regeering der orde?) eene sterkere

(1) Eene bloemlezing daarvan vindt men in: *Eckert, die Frage der staatlichen Anerkennung der Freimaurerei*; 2de druk, bldz. 68.

macht te voorschijn, die de eeuwige besluiten der Voorzienigheid ten uitvoer legt. Deze wet vinden wij zoowel bewaardheid in de kerkhervorming als in de Fransche omwenteling. De oude stellingen worden dan met geweld vernield, en mocht dit vernielen ook strafbaar zijn volgens menschelijke wetten, dan wordt daarmede toch gehandeld overeenkomstig de eeuwige wet, die de geschiedenis der menschheid beheerscht. Omwentelingen zijn noodzakelijke ontwikkelingsmomenten."

Minder professoraal-abstract wordt dezelfde gedachte weergegeven in de "Onthullingen" (bldz. 25), waar men zegt: "Niets is moeilijk voor hem, die iets waagt te ondernemen. De tegenstelling moet vallen door hare tegenstelling, de revolutie moet volgen op de gehoorzaamheid, de wraak op de zwakheid, de macht moet zich tegen de macht opwerpen en het rijk van het bijgeloof doen instorten, omdat van den eenigen waren natuurgodsdienst op te richten..... Vernietigen moet men de betoovering, die den mensch door verblindheid en een valsch vooroordeel reeds zoo lang terughoudt in de schandelijke afhankelijkheid. Vernietigen moet men een schouwspel, dat de godheid zoozeer onteert, en de beelden der tyrannen moeten worden verbrijzeld. Zoo moet de van natuur vrije mensch den mensch weder herstellen in het bezit zijner voorrechten, die zijn heilig eigendom zijn. De vrijheid en gelijkheid, zonder welke hij niet gelukkig kan zijn, moeten wij heroveren door alle middelen, en met eene onwrikbare standvastigheid en volharding. Laten wij vast overtuigd zijn, dat reeds hierom alleen, elke voor het algemeen welzijn bedreven misdaad eene daad van deugd en van moed wordt, die ons vroeg of laat den goeden uitslag waarborgt."

Derhalve moet de nieuweling de meest onvoorwaardelijke gehoorzaamheid aan zijne onbekende overheid zweren; een eed, die bij de opneming van Baruel luidde: „Mijn broeder! Zijt gij bereid, alle bevelen van den Grootmeester der vrijmetselarij te volbrengen, zelfs wanneer gij tegenovergestelde bevelen ontvangt van een koning of keizer of onverschillig welken anderen gebieder?” (1)

Reeds eenmaal heeft de Loge al hare krachten uitgeput, om eene wereldrevolutie te doen ontbranden in de dagen der groote Fransche omwenteling, wier golven verre over de grenzen van het land sloegen en geheel ons werelddeel dreigden te overstroomen; ja, wier dwaallichten nog ten huidigen dage door het heerschzuchtige en tyrannieke Liberalisme worden vereerd. Twee stroommen werkten toen te samen: de valsche zoogenaamde filosofie der encyclopedisten in de schrijverswereld en de organisatie van dezelfde beginselen in de Loge, zonder welke de eersten nooit hun doel zouden hebben bereikt. Wij weten wel, dat niet alle encyclopedisten vrijmetselaars waren. Voltaire zelf liet zich eerst in zijn vierentachtigste jaar, op den 7 Juni 1778, opnemen; maar zeker is het, dat zij alleen evenmin de dagen van het schrikbewind hadden kunnen doen aanbreken, als een zwerm muggen de zon kan verduisteren. Even zeker is het, dat hunne leer reeds lang te voren door de Loge in stilte was aangenomen en uitgebreid, maar eindelijk in het gunstige oogenblik ook door haar in praktijk en op de straten van Parijs werd gebracht. De hoofdleiders, een Mirabeau, Sieyes, Gregoire, Robespierre, C ondorcet, Fauchet, Guillotin bloediger gedachtenis, Bonneville, Volney, Philippe Ega-

(1) Baruel, *Memoires etc.*, vol 2 p. 193.

lité, enz. waren in de hoogere graden ingewijd. De Fransche revolutie was de souverain geworden vrijmetselarij, en deze bekroonde haar werk op den 21sten Jannari 1793 met den dood van Lodewijk XVI, of, zooals zij zelf zeide: „van den burger Capet, den laatste der tyrannen.” Zelfs Rotteck en Welker moeten in hun Staatslexicon bekennen, dat de vrijmetselaars hebben deel genomen aan de Fransche revolutie en gedurende den tijd der restauratie in Frankrijk, Spanje, Italië en andere landen eene groote politieke werkzaamheid hebben aan den dag gelegd; en Wachsmuth merkt in zijne geschiedenis van Frankrijk in het tijdperk der revolutie op (bldz. 51, 1ste Deel), dat de literatuur der oppositie tegen Kerk en Staat vóór het begin der revolutie eene ijverige en nuttige helpster in de vrijmetselarij heeft gevonden.

Deze oordeelen zijn voorzeker vol verstandige terughouding; men merkt de slinheid in dezelve al te duidelijk; 't is derhalve raadzaam te hooren hoe de Loge, als eene hoofddeelhebster, zelve spreekt over haren invloed op de gebeurtenissen in de laatste decennien der vorige eeuw.

Br.: Louis Blanc geeft ons in zijne *Histoire de la Révolution française* (II, Hoofdst. 3) een denkbeeld van den arbeid der vrijmetselaars tot het revolutionair-maken der naties. Hij zegt: „Het is van hooge waarde, den lezer te plaatsen voor de onderaardsche mijn, die toen onder de tronen en altaren werd gegraven door geheel anders degelijke en werkzame revolutionairen dan de encyclopedisten waren. Eene vereeniging van mannen uit alle landen, uit alle belijdenissen, uit alle rangen waren onder elkander door overeengekomen geheime teekens verbonden, onder een zwaren eed verplicht tot ongeschonden geheim-

houding van hun verborgen bestaan en aan vreese-
lijke proefnemingen onderworpen; zij hielden zich be-
zig met phantastische ceremoniën, maar oefenden ook
werken van weldadigheid uit en beschouwden zich als
gelijken, ofschoon zij waren verdeeld in drie klassen:
leerlingen, gezellen en meesters! Deze vrijmetselarij
nu had onmiddellijk vóór de Fransche revolutie eene
ongehoorde uitbreiding verkregen. Terwijl zij zich
over geheel Europa uitstreckte, kocht zij den denken-
den geest van Duitschland om, hitste in stilte Frankrijk
ten opstand aan, en toonde overal het beed van een
genootschap, dat op beginselen rustte, ge-
heel tegenstrijdig met die der burgerlijke
maatschappij. Reeds door het enkele feit van
den konstitutieven grondslag van haar bestaan (d. i.
door hare eigenlijke konstitutie) streefde de vrijmetselarij
er naar, de instellingen en den loop der gedach-
ten der haar omgevende wereld in een kwaad daglicht
te stellen. Wel pronkten de inrichtingen der vrij-
metselarij met gehoorzaamheid en trouw aan de wetten,
met inachtneming der uiterlijke vormen en gebruiken
der profane wereld en met eerbied jegens de vorsten!
Wel dronken de vrijmetselaars bij hunne tafel-loges
op het welzijn van den Koning in de monarchiën en
op den hoogsten beambte in de republieken! Derge-
lijke handelwijze van sluwe terughouding echter was
noodzakelijk voor eene vereeniging, die zoovele achter-
dochtige regeeringen bedreigde, maar niet voldoende,
om den van natuur revolutionairen, hoe-
wel in het algemeen vreedzamen, invloed
der vrijmetselarij te vernietigen." (1)

Het waren juist die afschuwelijke revolutionaire

(1) *La Franc-maçonnerie dans l'état*, bldz. 51.

plannen der geheime orde, die den provincialen grootmeester en prussischen minister, graaf von Haugwitz, noopten den Bond te verlaten. In zijne meermalen herdrukte mededeeling aan het kongres van monarchen te Verona in 1830, waarschuwt hij de Europeesche vorsten voor de „hydra.” — „Ik ben thans vast overtuigd, zoo schreef de tot inkeer gekomen Grootmeester, dat al hetgeen in 1788 begon en kort daarna uitbrak: de Fransche revolutie, de koningsmoord met al zijne gruwelen, — niet allen was besloten, maar reeds door komplotten, eeden enz. was voorbereid, en God weet hoe lang reeds bestond.”

Om te bewijzen, dat graaf von Haugwitz niet te zwart had gezien, laten wij hier twee officieele beken- tenissen der Loge volgen. Wij weten wel, dat rede- voeringen als deze, vooral wanneer er hooggeplaatste personen bij tegenwoordig zijn, overvloeden van de meest loyale vleierijen en juist het tegenovergestelde bevatten van de eigenlijke geheime besprekingen. Maar wanneer de golven der politieke beroering hooger rijzen, dan waait ook de sluier een weinig meer op, dan het naderhand den sprekers wel lief is. Zoo zong de Loge vooral na de gebeurtenissen van Febru- ari 1848 hymnen op het gelukken der geheime aan- slager. De Belgische Br.: van der Heijm zeide: „Op den dag na de Februari-revolutie verbrijzeide een ge- heel volk den troon en plaatste in den gevel van het koninklijk paleis het opschrift: V r ij h e i d, g e l i j k h e i d, b r o e d e r s c h a p. De geheele burgerlijke maatschappij had juist de fundamentele beginselen der v r ij m e t s e l a r ij a a n g e n o m e n. De vechtenden behoefden slechts eenige oogenblikken te worstelen, om te zegevieren over de onderdrukking,

en om de vrijheid te heroveren, die door de vrijmetselarij sinds zoovele eeuwen wordt verkondigd. Wij, de werklieden der broederschap, hebben den eersten steen voor de republiek gelegd!" (1)

Br.: Peigne, Eerbiedwaardige van de Loge der volksvrienden, sprak in dezelfde dagen in gelijken zin: "In onze zeer luisterrijke revolutie van 1792 kon de loge de negen zusters (*Neuf Soeurs*) aan de profane wereld mannen leveren als Garat, Brissot, Bailly, Camill Desmoulins, Condorcet, Champfort, Pétion; de loge van den ijzeren mond (*Bouche-de-fer*) leverde Fouchet, Goupil de Prefeln, Sieyes; de loge der oprechtheid (*de la Candeur*) een' Custine, de twee Lameth's en Lafayette. Zonder zich voor de toekomst uit te putten, kon de vrijmetselarij al die groote geesten leveren, die de wereld hebben verlicht. De toenmalige banier der vrijmetselaars, waarop vrijheid, gelijkheid, broederschap stond, verzekerde Frankrijk van hare moreele leiding en zij werd de nationale vlag... Wij, jonge vrijmetselaars, moeten toonen, waardige zonen onzer vaders te zijn." (2)

Niet alleen in Frankrijk werkte de geheime orde als comité der revolutie, maar ook in Duitschland. Aan haar moet het grootendeels worden toegeschreven, dat toen, gelijk het spreekwoordelijk is geworden, de grootste geesten in Duitschland de verheffing aan gene zijde van den Rijn toejuichten. Eerst toen het bloed in stroomen vloeide, werden de Brs.: in Weimar,

(1) *Le franc-maçon, première année*, Juli 1845, bldz. 39.

(2) Als voren, pag. 205. *Discours prononcé le 13 Janvier 1849, par le Fr. Peigne, Vénérable de la Loge des „Amis du peuple,” Orient de Pontoise.*

Gotha, Brunswijk, Berlijn en de overige plaatsen nuchter. Toen, in het jaar 1794, trad het Berlijnsche Directorium der vereenigde tempeliers en rozenkruisridders van het bestuur af met het beroemde manifest: „Nauwelijks hadden wij het bestaan dezer verwoestende bonds-leer kunnen waarnemen, of zij was reeds de afgod geworden van eene talrijke menigte leden van den Bond. Hier is de eigenlijke bron ontdekt, waaruit de theorie van vrijheid en gelijkheid is ontsproten, die reeds nu is overgeslagen tot de onzinnigste praktijk. Nog nauwere kringen van sektevereenigingen vormden zich, die het nieuwe (?) geheim verder verfijsden. Eene groote sekte ontstond, en een ieder kent dezelve. (1) Haar streven is even bekend als haar naam; zij is het, die de grondvesten van den Bond tot op instorten heeft ondermijnd. Wij beken openlijk voor vorsten en volkeren: Het misbruik van onzen Bond heeft al die politieke en moreele dwalingen te voorschijn geroepen, waarvan de wereld nu zoo vol is. Niemand dan afvallige sektegeesten van onzen Bond zijn de bewerkers van alle tegenwoordige en toekomstige revolutiën geweest, en zullen het nog altijd zijn” — Die goede, trouwe harten! Zij kenden juist de orde niet, hoewel, of liever omdat zij de ostensibele bestuurders waren. Zij beschouwden haar als een gemoedelijk partijtje om te keuvelen, te drinken en om bevordering te vinden, waarvoor zoovele duizenden haar ook thans nog houden.

Een vonk van den vreeselijken wereldbrand, die het

(2) Deze sekte zijn de Illuminaten, welke overigens op het convent te Wilhelmsbad door de gezamenlijke Duitse vrijmetselaar zijn erkend als vleesch van haar vleesch, als been van haar been. Maar daar er altijd één de schuld moet dragen, zoo werden zij van het helse spektakel der revolutie beticht. Maar door wie geschiedde het dan wel in Frankrijk, Italië, Spanje, Portugal?

eerst door de ingewijden der hoogste graden moet worden ontstoken, ligt reeds in de laagste graden. Bij zijne opneming wordt den leerling o. a. gevraagd: „Welke mensch moet een metselaar worden?” Het antwoord luidt: „Die vrij geboren is.” Hij draagt bij dezen ritus een koord om den hals, het teeken der slavernij in de profane wereld, en om hem nog eens op den eigenlijken zin van het woord opmerkzaam te maken, wordt de vraag herhaald: „Hoe durfde gij het wagen, om de opneming te hopen?” Het verplichtende antwoord is dan: „Daar ik vrij geboren ben.” (1) Natuurlijk zullen vele kandidaten voor het schootsvel door den omhaal van *lokus pokus* het eigenlijke woord niet hooren en later zeer verwonderd zijn over de revolutionaire woelingen van de zijde der Loge. Maar dit doet niets ter zake. De dichter zegt: „Wat uit de vrouw geboren is: kogel is het of kegel.” Zijn het geene kogels, dan dienen zij toch altijd als kegels en zij vullen hunne plaats. Men zal zich ook niet veel moeite geven, om hunne pachydermen-natuur te verfijnen. De regel luidt: „Om iedere onaangenaamheid te voorkomen, die het plan van onze orde zou kunnen blootleggen, moeten wij iederen nieuweling door eenen eed, onder bedreiging met de geheimste en vreeselijkste straffen, tot het onverbreekbaarste stilzwijgen verplichten. Maar nog bovendien en onafhankelijk

(1) Wij deelen voor eens en voor altijd mede, dat wij het ceremonieel der drie laagste of symbolische graden aanhalen uit: *Instructions des trois degrés symboliques écossais du rit ancien et accepté. Paris, à la librairie maçonnique de Caillot, rue St. André-des-arcs, no. 57.* De terminologie, waarvan gewoonlijk in populaire geschriften zooveel ophef wordt gemaakt, (p. 22) wisselt in de hoogere graden af en gaat ons om haren onverschilligen aard niets aan. Het ware overigens goed, hieruit niet meer te maken, dan zij voor de Loge zelf zijn: Bijzaken en allegoriën. Men moet het masker niet voor den man nemen.

van den eed, moeten wij door middel onzer allegorien het eigenlijke wezen onzer leer altijd verbergen, en in verhouding met den toestand van iederen aspirant het gedeelte der moraal afmeten, dat hem met goed gevolg kan worden medegedeeld; en nooit mogen wij hem naar eigen goedvinden in eene klasse opnemen, maar slechts in dien graad, welke met zijne bekwaamheden overeenkomt, die hij ons bepaald heeft getoond." (*Révélations* bldz. 17.)

Werpen wij een oog op de wereldkaart; doorloopen we met een vluggen blik de geschiedenis sinds 1800, dan moeten wij bekennen, dat een groot getal vorsten zijnen troon, ja zelfs gewelddadig het leven heeft verloren, — dat nog in den jongsten tijd de oudste en rechtvaardigste van alle koningstronen, die van den H. Vader Pius IX, geheel werd omvergeworpen. Het grootste ongeluk daarbij is, wanneer het koningschap zich door de vrijmetselarij tegen andere vorsten laat misbruiken. Niet deze of gene drager eener kroon, maar den Koning geldt de strijd. Men streeft naar de socialistische universeele republiek zonder God. In de blindheid des harten sluit de kerkvervolging een geheim verbond met de Loge en vindt natuurlijk bij deze de ruimste hulp, eene slagvaardige publieke meening, eene dweepende schare medewerkers. Maar men vergisse zich niet! De werkman wil ook zijn loon hebben; maar dit ontvangt hij eerst als de laatste troon is gevallen. Met diepe smart konstateeren wij, dat het ten minste allen schijn heeft, alsof de avond der Monarchie is aangebroken en het woord van Napoleon, over het republiekeinsch of kosaksch worden van Europa, werkelijkheid wordt.

Vroeger had men ten minste nog den moed, het grootste vergrijp tegen het publieke leven: een geheimen Staat in den Staat, te verbieden. In het jaar 1735

verboden de Generale Staten van Holland, en twee jaren later Lodewijk XV in Frankrijk den geheimen Bond. De Groote Raad van Bern verbood hem in het jaar 1748; in Beieren geschiedde hetzelfde in 1799 en in 1845 volgde de geheele onderdrukking. Het regentschap van Milaan en de goeverneur van Venetië vaardigden een verbod tegen hem uit in het jaar 1814. Johannes VI van Portugal verbood in 1816 de vrijmetselarij ten strengste. In 1824 werd dat verbod vernieuwd, wat echter niet lang heeft stand gehouden; sinds 1845 is de Loge in Portugal ten minste op ongehoorde wijze toegenomen en eene wezenlijke macht geworden. In Pruissen werden in 1820 verscheidene loges, en wel wegens politieke woelingen, gesloten. In hetzelfde jaar werd de orde in Rusland door Alexander I geheel verboden. Hetzelfde geschiedde vier jaren later in Modena en Spanje. Ten tijde van het kongres te Verona werden de duisterlingen in de meeste Europeesche staten met een groot gevaar bedreigd. Maar wat zijn zij thans geworden? Het gevreesde *noli me tangere* voor de staatslieden en de pers.

VI.

HET GROOTE GEHEIM EN DE DERTIGSTE SCHOTSCHEN GRAAD. (KADOSCH.) (1)

De bedoelingen der vrijmetselarij, ten opzichte van de politieke herschepping van het menschdom, zijn den lezer in het laatste hoofdstuk in al haar afschuwelijkheid ontsluitend. Nu verontschuldigen zich echter de meer zachtgeaarde leden dikwijls met te zeggen, dat zulke helse plannen niet het werk zijn van de ge-

(1) Wij raadplegen hierover: Baruel, *Mémoires du Jacobinisme*; 2de deel, bldz. 199—226. Daar de schrijver zelf, zonder den eed af te leggen, den graad van meester had verkregen, kort voor het uitbreken der Fransche revolutie, in een tijd toen de Broeders het geheim niet zoo streng behoefden te bewaren, en hij verder veel omgang had met Brs. uit de hoogste graden, zoo is zijne getuigenis van hooge waarde. Het stemt voorts volkomen overeen met den *Thuilleur*, dien wij als tweede hoofdbron bezitten, en die naar het schijnt niet in de handen van den schrijver was, daar hij ook niet aan ieder lid wordt gegeven. Als het meest eigenlijke geheime werk der Loge kan hij door niemand worden gewantwoord. (Volledige titel bldz. 77 (1)) Als derden helper hadden wij den kleinen vrijmetselaars-cathechismus, bestemd voor de drie laagste graden, de reeds genoemde: *Instructions des trois degrés symboliques écossais*... (Paris s. a.) Ten overvloede merken wij hier nog aan, dat alle ritussen der vrijmetselarij in hoofdzaak en einddoel hetzelfde zijn, en dus slechts verschillen in niets beteekenende vormen en gebruiken. Omtrent het laatste punt, zie Baruel, bldz. 227—247. De in dit werk voorkomende hebreuwsche woorden schrijven wij in het latijn en verbeteren dezelve uit den vulgair text naar den oorsprong, voor zooverre dit somtijds, met het oog op de slechte vocalisatie en spelling, mogelijk is.

heele orde, maar slechts een misbruik zijn van den regel door enkele leden, of dat zij voorkomen in landen en tijden, waar de gemoederen op politiek gebied in onrust zijn, en dus niet ten laste der geheele orde komen. Wij moeten daarom het bewijs leveren, dat dergelijke verontschuldigen niets afdoen, maar dat daarentegen de vreeslijkste wereld-revolutie in hunne geheimen wordt gepredikt, al worden deze ook niet door allen begrepen.

Bij het verkrijgen van den graad van Meester is de Loge met zwart bekleed; op het doek zijn doods-hoofden en tranen geteekend; in het midden der zaal staat op vijf trappen een met zwart overdekte doods-kist; de broeders zijn er om heen geschaard met tekenen van rouw en wraak. De hierop betrekking hebbende vrijmetselaarslegende is de volgende: — Salomon, de menschelijke wijsheid, gaf het plan tot den bouw des tempels. Hiram van Phenicie leverde de materialen; Adoniram of Hiram Abif (Abiv=zijn vader) bestuurde den bouw en betaalde het loon aan meesters, gezellen en leerlingen. Toen laatstgenoemde op een avond den tempel wilde sluiten, verlangde een gezel, van hem het meester-woord te vernemen. Elke der drie klassen had namelijk een geheim wachtwoord, dat niet mocht worden verraden en moest dienen tot herkenningsteeken. Drie gezellen hadden samengezworen, om Hiram op dien avond het geheime woord der meesters af te dwingen. Hiram bleef echter zijnen eed getrouw, ontving van den gezel een hevigen stokslag op het hoofd, vluchtte naar de tweede poort, waar hem hetzelfde wedervoer, en eindelijk naar de derde, waar hij door den derden saâmgezworene om dezelfde reden werd doodgeslagen. De drie moordenaars begroeven zijn lijk onder eenen steenhoop, en legden als herkenningsteeken eenen accacia-tak op de plaats neder.

Vol bezorgdheid gaf Salomon aan de andere meesters bevel, den vermiste op te sporen. Eindelijk vond men het lijk in staat van volkomen ontbinding, waarbij een der zoekenden uitroept: *Mac-benac*, volgens de verklaring der Loge: „Het vleesch verlaat het gebeente;” maar eigenlijk: *Mac-ben-akak*, d. w. z. „De zoon der ellende verrot.” — Daar men vrees, dat Hiram het wachtwoord heeft verraden, wordt het als verloren beschouwd, en *Mac-benac* als het nieuwe wachtwoord aangenomen, hetwelk nu nog als heilig woord alleen in de Loge en slechts door de meesters onder een dom ceremonieel wordt gebruikt. — De beteekenis der fabel is: De meester heeft een tweevoudigen plicht, ten eerste het verloren woord des meesters op te zoeken, dat in hogere graden „Jehova”, d. i. de godsdienst der natuur blijkt te zijn; ten tweede, den op Hiram gepleegden moord te wreken, waarop het herkenningsteeken van de meesters betrekking heeft, welke zich schijnbaar met den duim doorsteken, terwijl de vier vingers in een rechten hoek horizontaal zijn uitgestrekt. De nieuw op te nemen Meester wordt op den grond uitgestrekt, als eene afbeelding van Hiram, en onder het uitspreken van het genoemde woord langzaam opgeheven. (1) „De zoon der ellende (de mensch) verrot (in de profane wereld)”; maar door wier schuld? Dit wordt duidelijk in den gewichtigsten graad der vrijmetselarij: in den dertigsten.

Nadat de jonge vrijmetselaar de woorden „vrijheid en gelijkheid” slechts half gehoord heeft, maar zich

(1) Het nauwkeurige ceremonieel, dat wij voor ons hebben, laten wij als nevenzaak ter zijde. M. B. is ook op het schootsvel van den meester gestikt.

daaraan ten minste in de Loge zelve gewend en geleerd heeft te zwijgen, hoort hij als Meester voor het eerst gewagen van een stichter, wiens vermoordning moet worden gewroken. De volgende graden, vooral van den 9den en 10den graad af, gewennen hem aan de gedachte der wraak, zoodat hij dezelve tot zijne tweede natuur ziet worden. Onder duizend vreeselijke eeden is hij volkomen onoverwinnelijk in het bewaren van het geheim. Als rozenkruisridder heeft hij, zoo hij den vollen graad bezit, het geloof aan Christus en iederen geopenbaarden godsdienst afgezworen, en hij is volkomen naturalist. Wanneer zijn geest de eigenschappen toont, welke volstrekt noodzakelijk zijn, kan hij eindelijk in den dertigsten graad *Grand-Inspecteur-Grand-Elu, Chevalier Kadosch* (1) worden. De *Thuilleur* geeft als vereischten leeftijd op „Eene eeuw of meer, of ook: Ik tel niet meer;” (2) een duidelijk bewijs, dat er niet vele uitverkorenen worden opgenomen en dan vrijstelling bekomen van den gevorderden leeftijd, terwijl den afgewezenen wordt geantwoord, dat zij nog te jong zijn. „Deze graad wordt dikwijls buiten den schotschen ritus (enkel als eeregraad voor misleiden) toegekend; men telt ongeveer acht „verschillende onderafdeelingen daarvan, naar gelang „het voorgestelde doel meer of minder duidelijk wordt „aangetoond; de door de meeste Fransche loges aangenomene (graad) is geheel verzacht.” Met andere woorden: velen bekomen dezen graad slechts om de eer of in schijn, zonder ooit in zijne beteekenis te worden ingewijd.

(1) Ook genaamd: Ridder van den witten en zwarten adelaar.

(2) De woorden, die letterlijk uit den *Thuilleur* overgenomen zijn, worden door aauhalingsteekens vóór aan de regels aangetoond.

„Het woord *Kadosch* beteekent heilig, gewijd, ge-
 „reinigd. Men moet (echter) daarom niet gelooven,
 „dat de ridders van den witten en zwarten adelaar aan-
 „spraak maken op heiligheid; zij willen met dit woord
 „slechts te kennen geven, dat zij alleen de uitverko-
 „renen, de mannen bij uitnemendheid zijn, zuiver van
 „welke smet van vooroordeelen. Deze graad geldt als
 „het eindpunt van den schotschen ritus;” d. w. z. de
 drie volgende graden zijn slechts eeretitels voor hooge
 leden, maar nemen niet deel aan de administratie der
 orde.

Huiveringwekkend zijn de voorbereidingen tot de
 toekenning van den achtsten graad. Zij maken den
 indruk van een noviciaat voor het schavot. Baruel
 (p. 219) zegt: „Eenige ingewijden van dien graad
 hebben mij medegedeeld, dat er onder de natuurlijke
 middelen en in het machinespel niets zoo afschuwelijk
 is of het wordt aangewend, om de standvastigheid der
 nieuwelingen op de proef te stellen.” Monjoie spreekt
 van eene ladder, die de hertog van Orleans (Br.: Ega-
 lité) moest beklimmen, om zich dan weder naar be-
 neden te storten. Maar dat is nog niet genoeg. Men
 verbeelde zich een diepen onderaardschen bouw, een we-
 zenlijken afgrond, uit welks diepte zich een nauwe
 toren verheft tot aan de loges. In die diepte wordt
 de kandidaat neergelaten, en rondgeleid door alle
 mogelijke vertrekken, waar alles afgrijsen opwekt. Daar
 beneden wordt hij opgesloten, gebonden en gewurgd.
 In zulk een toestand alleen gelaten, gevoelt hij zich
 eindelijk door werktuigen, die een akelig gedruisch
 doen hooren, omhoog geheven. Hij stijgt, in de don-
 kere schacht zwevend, langzaam, soms vele uren lang,
 en valt plotseling weder naar beneden, als of alles
 gebroken is. Dikwijls moet hij weder naar boven zwen-
 ven, dan weder in de diepte zinken, en nog eens alle

vreeselijkheden doorstaan, zonder één kreet te uiten of een teeken van angst te verraden. De ingewijden zeiden mij, dat zij onmogelijk eene juiste beschrijving konden geven van die proefnemingen, daar hun hoofd er nog van draaide, en dat zij dikwijls versterkende dranken noodig hadden en ontvingen, om ten minste hunne lichamelijke krachten weder te herstellen, terwijl de geest beneveld bleef." —

„Behalve deze „plaats van overdenking” — een waar nest vol helschen schrik — zijn er vier vertrekken „tot de wijding van een Kadosch noodig. Het eerste „vertrek is met zwart behangen; een driehoekige lamp „hangt boven een valdeur, die toegang geeft tot een „kelder, waarin de kandidaat wordt nedergeworpen. — „Daar ontwaart hij een doodkist, enz. Men leest (ook) „dit opschrift: Hij, die den schrik des doods kan „overwinnen, zal uit den schoot der aarde opstijgen, „en het recht hebben, in de groote geheimen te wor- „den ingewijd. — Het tweede vertrek is wit behan- „gen. Op den voorgrond zijn twee urnen geplaatst, „de eene vol brandenden wierook, de andere vol dam- „penden wijngeest, die het vertrek verlicht, waar „zich alleen de hooge offerpriester mag bevinden. — „Het derde vertrek is blauw behangen, met een ster- „rengewelf, en door drie gele waskaarsen verlicht. „Het vierde is met witte en roode kolommen versierd. „In het Costen staat een troon, waarboven een ge- „kroonde dubbele adelaar met een dolk in zijn klauwen, „een zwart lint om den nek, waaraan een driepuntig „kruis hangt. Op zijn borst is een driehoek, om „welken de woorden: *Nec proditor, nec proditur, inno-* „*ncens fovet.* (Noch verrader, noch verraden, schulde- „loos koestert hij — zeker: zijn plan.) Een draperie „van zwart-wit fluweel, bezaaid met roode kruisen, „hangt tusschen de vleugelen van den adelaar naar

„beneden en vormt een tent. Achter den troon kruisen zich twee standaards, de eene wit met een groen kruis, waaronder de woorden: God wil het, zijn aangebracht; de andere is zwart met een rood kruis aan de voorste zijde, en aan de achterste een dubbelen adelaar, die een dolk vasthoudt, benevens de in zilver geborduurde woorden: Overwinnen of sterven! In dit vertrek staat een dubbele ladder.”

Slechts het simpelste schepsel zou in deze voorbereidingen, die wij letterlijk uit den *Thuileur* overnemen, een spel om niets, een ijdele maskerade kunnen zien. Voor het overige zou ook zelfs zulk een gevoelen misdadig zijn. — Wat zou men zeggen, wanneer slechts het vierde gedeelte van die op moord en omverwerping doelende heraldieke teekenen en deviezen in een klooster werden gevonden? Welke orde in de geheele Kerk eischt zulk een blinde en halsbrekende gehoorzaamheid?

De onthullingen volgen nu zonder terughouding en onbewimpeld, wanneer de kandidaat de helse proef van onvoorwaardelijke gehoorzaamheid en onverbreekbaar stilzwijgen heeft doorstaan, en bekwaam schijnt, om die twee hoedanigheden, zoo noodig, zelfs onder de guillotine te kunnen bevestigen. Het is nu niet meer Adoniram of Hiram, wiens dood moet worden gewroken; het zijn niet meer drie metselaarsgezellen, die hij als misdadigers moet vervolgen! Een vreeselijk licht verschijnt er boven de twee instellingen der christelijke wereld, die door den haat der Loge moeten worden vernietigd, alvorens het zoogenaamde gouden tijdperk der vrijheid en gelijkheid kan aanbreken, en de mensch, die tot nog toe bij levenden lijve aan het slijk des grafs was prijs gegeven, het paaschfeest zijner verrijzenis tot zijne volle waardigheid kan vieren. Hooren wij den *Thuileur*, die zelfs in de weinige

woorden, die hij goedvindt mede te deelen, meer dan genoeg den zwarten sluier oplicht.

„In dezen graad van een Kadosch vereeuwigt men de onderdrukking van de orde der Tempeliers door Philips den Schoone en Paus Clemens V, en den bloedigen dood van den laatsten grootmeester Jacob Molay, die den 11 Maart 1314 den vuurdood stierf.... Hier, in de volkomen inwijding van den uitverkorene, verandert het tooneel; nu wordt er niet meer gesproken van een Hiram en diens tragischen dood. Deze allegorische persoon is vervangen door J. B. M. Jacobus Burgundus Molay, — wiens dood de kandidaat moet wreken, hetzij zinnebeeldig (*figurativement*) op de bewerkers van zijn dood, of, als van zelf daaronder begrepen, (*implicitement*) op degenen, tegen welke het recht en billijk is (*sur qui de droit*).”

In den katechismus van een Kadosch-ridder (*Thui-lage d'un Chevalier Kadosch*) komen de volgende vragen en antwoorden voor:

„Vr. Op welk uur wordt het kapittel geopend?”

„Antw. Bij het begin van den nacht.”

„Vr. Wien kent gij?”

„Antw. Twee verfoeilijken.”

„Vr. Noem dezelve!”

„Antw. Philips de Schoone en Bertrand de Goth. (*sic!*) Clemens V.” (Eigenlijk Bertrand d'Agoust, Aartsbisschop van Orleans, later Paus Clemens V.)

Aldus zijn aan de geheime wraak van den Bond niet alleen prijs gegeven de sinds lang overleden Clemens V en Philips de Schoone, die direct of indirect de schuld waren van Jacob Molay's dood, maar zinnebeeldig (*figurativement*) zij, die thans die waardigheden bekleeden, en als van zelf daaronder begrepen (*implicitement*) hunne aanhangers, tegen welke het

recht en billijk is," zij mogen nu Jesuiten en Ultramontanen, of feudalen en reactionairen heeten. — Welk een akelig licht gaat er na deze wenken op over het gedrag van een hertog van Orleans tegen zijn koninklijken neef Lodewijk XVI; over het gedrag van een Mazzini en een Garibaldi! Hoe duidelijk wordt zoo menige smartelijke gebeurtenis uit het jongste verleden en de dagen, die wij thans beleven!

Volgens den *Thuileur* is de dertigste graad gesplitst in twee onderafdeelingen, zoogenaamde punten; namelijk die van een ridder van den zwarten adelaar, en die van den witten adelaar of Kadosch. De paswoorden en zinspelingen der beide graden bevestigen hetgeen wij daaromtrent hebben aangevoerd. Het is voorts opvallend, hoe de *Thuileur* bij gevaarlijke woorden, meestal door het woordje „schrijf“ (*ecrivez*), een misleidende of verzachtende, maar steeds valsche verklaring toevoegt. Dat de woorden op bloedige wraak doelen is duidelijk. (1)

„Paswoord” van een ridder van den zwarten adelaar: „*Menachem*” (trooster); „antwoord: *Nechemia*” (grootte troost). „Anders ook: *Nika*” (*Nika*=hij maakt af), „*Maca*” (*Maccah*=slachting), „wat men moet schrijven: „*Nekam*” (hij wreekt), „*Maka*” (veeleer *Maccah* gelijk zoeven).

Woorden voor een ridder van den witten adelaar of een Kadosch:

„Bij de opneming van den Kadosch wordt gesproken over een geheimzinnige ladder, waarop men den „neophiet laat op- en afklimmen. Deze ladder is zinnebeeldig; elke der zeven sporten stelt het symbool „eener deugd(!) voor. Wij zullen de namen daarvan „met hunne beteekenis opgeven:

(1) De letterlijk uit den *Thuileur* overgenomen woorden staan tusschen aanhalingsteekens.

„1^{ste} sport. *Tesla Cades*” (moet zeker zijn *Thisleh Kadesch* = gij zult stil zijn, vervloekte!) „Schrijf *Tse-dakak*” (*zedakah* = Gerechtigheid.)

„2^{de} sport. *Charlaban*” (de witte brandt, hetzij met betrekking op de vermeende helder witte onschuld van Molay, of een bedreiging tegen den witgekleeden Paus); „schrijf: *Schor Laban*” (*albus bos* = de witte os), „figuurlijke uitdrukking voor oprechtheid (!)”

„3^{de} sport. *Motech* (*motheck* : uw dood), „schrijf: *Mathok*” (*dulcedo* = is zoet.)”

„4^{de} sport. *Emmunac*” (*emmunah* : waarheid, standvastigheid), „schrijf: *Emunack*” (*Veritas*.)

„5^{de} sport. *Choemul Seal*,” (*ghemul scheal*, schaal : de vergelding verlangt het), „schrijf: *Hamal Saghia* (*labor magnus* : veeleer *hamal seghiah* : moeitevolle dwaalweg), „wat men omschrijft met de volgende woorden : Vooruitgang in de deugd (!)”

„6^{de} sport. *Sabacl*” (hetzij, zoo het juist is geschreven, eene lastering, die wij niet willen uitdrukken, of zooveel als: *Zeba el* = krijgshoer, krijgsdienst Gods); „schrijf: *Sabal* (*Onus*) om het geduld aan te toonen (!)”

„7^{de} sport. *Choemul Binem Rabira*” (waarschijnlijk : de vergelding is onder hen viervoudig). „Schrijf: *Ghemul, Binah, Thebunah*” (*Retributio, Intelligentia, Providentia* = vergelding, doorzicht, beleid).

„Kolommen. Noordzijde: *Oseb Eloak*” (de van den Hoogste afvallende). „Schrijf: *Oheb Eloak*” (*Deum amans*, de den Hoogste beminnde), „Liefde tot den naaste. (!) (1)

„Zuidzijde: *Oseb Scherabal*” (*Oseb sar abel* = de van den vorst der ellende afvallende). „Schrijf: *Oheb*

(1) Volgens meening der Loge, die wij verder zullen bespreken, is namelijk de mensch in de plaats van God getreden.

Kerobo, Propinquum ei Amans, Naastenliefde." (Eigenlijk: *Oheb Kerobo*=vriend van den naaste.) (1)

"Heilig woord: *Nekam Adonai*" (wraak des Heeren;" dit woord is voor alle Kadosch van Zweden, Duitschland, Pruisen, Engeland, Frankrijk, enz. gemeenzaam.

"Paswoord bij het binnentreden: *Nekam*" (wreken).
 "Antwoord: *Menakem*" (wreker). "Bij het uitgaan: "*Phaal col.* Antwoord: *Pharas col.*"

Ook deze twee laatste deviezen vertaalt de *Thuileur* onjuist door: *operatum est omne, explicatum est omne*= Alles is gedaan, alles is opgehelderd. Zij beteekenen veeleer: Hij doet alles, hij verscheurt alles.

De werkuren van dezen graad zijn van het begin van den nacht, d. i. negen uur na den middag, tot het aanbreken van den morgen. In het ornaat van den Kadosch spelen altijd de adelaar met den dolk in de klauwen, het devies "overwinnen of sterven," de gekruiste zwaarden, de roode met goud bezette sjerp met den dolk, of ook de dolk aan een groot-cordon met bloedroode rosette, een groote rol.

Wij hebben met opzet deze weinige hierogliefen juist en breedvoerig uit het ambtelijke rituaal overgenomen, en laten alle verdere gevolgtrekkingen aan den lezer over. Deze bron stond Baruel niet ten dienste, maar uit andere geschriften en uit bekentenissen van

(1) Waarschijnlijk moeten de beide opschriften der kolommen zinnen vormen; zoo zouden wij op de kolom der noordzijde lezen: „Wie van den Hoogste afvalt, bemint den eigenlijken Hoogste, d. i. den mensch;” op de kolom der zuidzijde: „Wie van den vorst der elende afvalt, is de vriend van zijnen naaste.”

met hem bevriende vrijmetselaars uit hoogere graden, maakte hij de conclusie: „Het diepste geheim berust in den graad van een Kadosch en heeft ten doel: het weder invoeren der meest volkomen vrijheid en gelijkheid, door de vernietiging van het koningschap en de uitroeiing van allen godsdienst. p. 222.” Aan een zijner vrienden, die zich als rozenkruisridder op het volkomen vrijmetselaarsgeheim wilde beroemen, merkte hij op, dat dezelve, ondanks zijn hoogen graad, toch nog niet aan het doel was, en hij bewees hem dit door het voorleggen van hierogliefen der Loge, die wel is waar den vriend de bekentenis afdwongen, dat hij reeds zelf om de verklaring daarvan had verzocht, maar dat die hem was geweigerd; hij meende echter zeker, dat zij dezelfde waren als de winkelhaak, het truweel en de andere. „Ik wist,” gaat Baruel voort (p. 215), „dat de vriend nog slechts één schrede te doen had, om uit zijn dwaling te worden getrokken, en teekende hem daarom een gedragslijn, waardoor men tot dien graad komt, die den sluier wegneemt, en waar men zich over de verdere beteekenis van nog hoogere graden niet meer kan vergissen. Hij verlangde zelf te zeer naar de volkomen inwijding, dan dat hij de door mij aangeraden middelen niet zou hebben aangewend, vooral ook, om mijne gewaande vooroordeelen tegen de hoogere graden te kunnen wederleggen. Weinige dagen daarna trad hij mijne kamer binnen in een toestand, gelijk hij slechts door zijne uitdrukkingen kan worden geschetst. „Mijn dierbare vriend! Mijn dierbare vriend! Hoezeer hadt gij gelijk! Hoezeer gelijk! Waar ben ik geweest, mijn God! waar ben ik geweest!” Hij kon niet voortgaan, en herhaalde nog altijd dezelfde uitroepen: „O! wat hadt gij gelijk! maar vraag mij niet verder; dat is alles, wat ik u zeggen kan!”... Ach, onge-

lukkige! antwoordde ik hem; ik zelf moet u om vergeving smeeken. Gij hebt zoeven een afschuwelijken eed afgelegd, en ik ben eigenlijk daarvan de oorzaak. Maar ik verzeker u, dat ik, toen ik u den raad gaf, volstrekt niet aan den eed dacht, of ik had anders gesproken.... Zijn vermogen was door de revolutie vernietigd. Hij bekende mij, dat hij de volkomen vergoeding daarvan kon verwachten, zoo hij één voorstel aannam. — „Wanneer ik, zeide hij, naar Londen, Brussel, Konstantinopel of welke stad ik ook mocht uitkiezen, wil vertrekken, zullen mijne vrouw noch mijne kinderen, noch ik zelf aan iets meer behoefte hebben.” — „Jawel, merkte ik op, maar onder de voorwaarde, dat gij daar vrijheid, gelijkheid en volslagen revolutie zult verkondigen.” — „Juist, zoo is het, zeide hij, maar dat is ook alles, wat ik u mag zeggen. Ach, mijn God! waar ben ik geweest! Ik bezweer u, ondervraag mij niet verder!”

Baruel sluit met de woorden: „Ik had voor het oogenblik meer dan genoeg,” en verzekert voorts, dat verscheidene leden der hoogste graden over de geheime plannen, waaraan zij in de beste meening ten offer waren gevallen, ten hoogste verbitterd waren en nog duizendmaal liever dan hij, onthullingen zouden hebben gedaan, wanneer zij het ten gevolge van aangegane verplichtingen zonder gevaar hadden mogen doen.

De uit de eerste Fransche revolutie zoo overbekende dweeper met de rechten der menschheid en de vrijmetselarij, Condorcet, schetst in zijn voornaamste werk: *Esquisse des progrès etc.* (vooral *époque 7 et 8*) duidelijk de medegedeelde beginselen van een Kadosch. Hij wil zijne lezers tot dankbaarheid opwekken jegens die oude geheime bonden, vooral jegens de tempeliers, „welke bestemd waren, stil en zonder gevaar onder eenige ingewijden een klein aantal eenvoudige waar-

heden te bewaren, als zekere behoedmiddelen tegen de heerschende vooroordeelen." In de schrikwekkende revolutie erkent hij den sinds lang voorbereiden en gewenschten triumf der geheime orde; in den dood van Molay ziet hij eene daad van barbarisme en laagheid. Volgens hem zijn de leden der geheime orde die wijzen, „die verontwaardigd stonden bij het aanschouwen der volken, die tot in het heiligdom van hun geweten door koningen waren onderdrukt; door koningen, die zelf wederom bijgeloovige of politieke slaven van het priesterdom zijn." — „Deze geheime genootschappen bestaan uit edele mannen, die het wagen de grondslagen van macht en overheid te onderzoeken; die voor het volk de groote waarheid onthullen, dat zijne vrijheid een onvervreemdbaar goed is, en dat er ten gunste der tyrannie (d. i. het koningschap) geene verjaring, geene overeenkomst bestaat, waardoor eene natie onherroepelijk aan eene familie is geketend; dat die overheden, welken titel, welk ambt of welke bevoegdheid zij ook mogen bezitten, slechts de beambten en niet de gebieders van het volk zijn; dat het volk steeds de macht blijft behouden, om die macht, door zijne hand alleen toegekend, weder in te trekken, wanneer men dezelfde heeft misbruikt; ja zelfs dan, wanneer het niet meer gelooft, dat die ambtelijke macht nog dienstig is voor zijne belangen; kortom, een volk kan zijne beambten even goed straffen als afzetten." — Nog duidelijker spreekt de Kadosch uit het wilde geschreeuw van Bonneville (*Esprit des religions* p. 156 enzv. en pag. 175 etc.) in zijn beroep op de dolken der broeders, als b. v. „Verplaatst u met ééne sprong over de eeuwen

heen, en zet de volken aan tot de vervolging van Philips den Schoone, (de koningen)! Gij allen, tempeliers of niet; leent uwen arm aan een vrij volk, om in drie dagen voor eeuwig den tempel der waarheid op te bouwen. Weg met de tyrannen! De aarde moet daarvan worden gereinigd! (Baruel p. 274 en 275.)

Men moge ons duizendmaal verzekeren, dat de tegenwoordige ritus van den dertigsten graad in Frankrijk en elders geheel en al is verzacht, — d. w. z: „dat het einddoel niet meer zoo bloedig is;” (1) wij moeten toch blijven volhouden, dat het wezen van het eigenlijke volkomen geheim hetzelfde is gebleven, en dat op zijn hoogst de menscheid in de toekomst van een schouwspel als den moord op Lodewijk XVI zal verschoond blijven. Maar behalve de lichamelijke bestaat er ook eene zedelijke onthoofding voor priesterschap en koningschap, terwijl men aan de eene zijde den godsdienst door het slijk sleurt en aan de andere zijde den erfelijken monarch uit het land jaagt of tot slaaf maakt van een cesaristisch convent, wiens dekretten hij moet onder teekenen, wil hij zich niet onmogelijk maken. (2)

(1) Ook de *Thuileur* zegt op p. 104: „*Celui (le but) qu'ont adopté la plupart des loges de France, est entierement mitigé.*”

(2) Van beteekenis is in dit opzicht de volgende ontboezeming van Louis Blanc over de jaren, onmiddellijk voor de eerste Fransche revolutie: „Dank aan het goede mechanisme harer inrichting vond de vrijmetselarij in de vorsten en den adel minder vijanden dan wel beschermers. Monarchen als b. v. Frederik II van Pruissen, gewaardigden zich, het truweel in de hand te nemen en zich met het schootsvel te omgorden. En waarom ook niet? Daar hun het bestaan der hoogere graden zorgvuldig wordt geheim gehouden, zoo wisten zij van de vrijmetselarij juist zooveel, als men hun zonder gevaar kon toonen. *Lettres à un Franc-maçon, extraites du Bien Public.* Bruxelles 1855, p. 74. *La Franc-maçonnerie dans l'état*, p. 37.

VII.

DE SOCIALE KRIJG DER LOGE TEGEN DE MAATSCHAPPIJ.

De bloedroode wereldrepubliek is niet een misbruik, dat eenige heethoofden van de oogenschijnlijk onschuldige en vrome regels der vrijmetselarij hebben gemaakt, maar vindt haren oorsprong in het eigenlijke wezen der orde. Wanneer de goedhartige „blauwe” broeders niet zoo diep in die zaken doordringen, dan ligt alleen in hen zelve de schuld daarvan.

Ieder staatkundig radicalisme toch voert naar het socialisme; dat is evenzeer eene logische gevolgtrekking als eene geschiedkundige waarheid; en in de Loge vinden wij dit weder bewezen. Haar ideaal is: de sociaal-demokratische republiek, en de socialistische woeelingen onzer dagen zijn dus niets anders dan vruchten uit haar eigen tuin en wapenen in hare hand. — Deze stellingen zullen wij in dit hoofdstuk bewijzen uit de beginselen, de gebruiken en de handelingen der Loge.

I. Beschouwen wij de hoofdgrondstellingen der vrijmetselarij, dan vinden wij daarin het socialisme, en gevolgelijk het communisme, deels daarin opgesloten, of ronduit verklaard en als den eigenlijk wettigen toestand der maatschappij voorgehouden. De thans bestaande orde van zaken wordt daarentegen voorgesteld als misbruik van macht en booze heb-

zucht. — Het eene idool is de vrijheid! Deze echter is volgens de meening der Loge volstrekt onmogelijk, zolang het verschil der standen en vooral de grondslag daarvan: de rijkdom van enkelen, blijft bestaan. Men moge duizendmaal alle inwoners van den Staat voor de wet gelijke rechten toekennen, de rijkdom der weinigen en de armoede der velen zal de vrijheid volgens de opvatting van het naturalisme altijd slechts schijnbaar maken. Daarom moet hij, die de vrijheid in dien naturalistischen zin, zooals zij door de Loge wordt geleeraard, op zijne banier voert, gevolgelijk de ongelijkheid der standen en der maatschappelijke rangen, vooral met betrekking tot het vermogen, verafschuwen als eene vijandige vesting in 't eigen vaderland! Dat erkenden reeds in 1790 eene rij van ingewijden, „de Phanteons-vereeniging van gelijken,” onder Babeuf, Darthe en Sylvan Marechal. De twee eersten lieten daarvoor hunne hoofden onder de guillotine, (1796). Derhalve erkent de vrijnietseleerij geen verschil der standen, of, zooals zij zich uitdrukt: „De Bond wil vereenigen wat door maatschappelijke bevoorrechting is gescheiden;” hij wil de ongelijkheid der standen, als eene „medeoorzaak der zware en eindelooze rampen in het menschdom”, opheffen. De vernietiging van het koningschap, den adel, het priesterschap en van elken godsdienst zijn nog slechts de eerste schrede op den weg dier bedriegelijke vrijheid. Wanneer dan de afschudding van het goddelijke juk van den mensch wordt gevergd als eene verdere hoofdwaaarde zijner persoonlijke vrijheid, en hij uitsluitend als bevrijder dezer aarde wordt erkend, dan heeft hij ook het recht, zijn deel van die „gemeenschappelijke moeder” op te eischen, dan is de armoede schande en slavernij, de rijkdom een schreeuwend vergrijp der hoogere standen.

De andere afgod is de gelijkheid, wederom in zuiver naturalistischen zin, niet slechts als gelijkheid in rechten en plichten, maar ook in het genot des levens, gelijk men het onmogelijk anders kan opvatten, wanneer er officieel wordt afgekondigd: „De Loge beschouwt de menschen als wezens van ééne soort, als burgers van ééne wereld, als eigenaars van ééne aarde, als kinderen van ééne moeder.” Volgens de christelijke leer is de rechtvaardig verworven rijkdom een onvervreemdbaar bezit, dat den eigenaar evenmin kan worden betwist als de overige lichamelijke of geestelijke voorrechten of gebreken. Alleen rust op den bezitter de plicht, eene geevenredigde milddadigheid te beoefenen ten opzichte van de behoeftige medemenschen. — Geheel anders denkt echter de echte vrijmetelaar. Voor hem zijn de rijkdommen slechts misdadige hebzucht; de goederen der aarde moeten voor allen gemeen zijn. Doch laat ons liever terstond hunne stelling vooropzetten: „De gelijkheid moet den kostbaren vrede en het aangename vertrouwen voortbrengen, welke zoo benijdenswaardig zijn, maar die met de hebzucht niet kunnen samengaan, en veeleer moet zij alle plannen van dit kwaad vernietigen, en den mensch het gemeenschappelijk gebruik wedergeven van alle goederen en rijkdommen, welke te bezitten hem zooveel zorgen en waarvan het verlies zooveel kommer baart.” Zelfs de ongelijkheid der begaafdheden des geestes mag geen onderscheid meer doen ontstaan. Hiervoor neemt men deze grondstelling aan: „Dwazelijk geloofde men vroeger, dat eene meerdere begaafdheid en scherpzinnigheid des geestes bij een gedeelte van het menschedom, hoogachting en vereering van de overigen mocht vorderen. Maar alle deze, bij een gelijk wezen in hooger grad dan in hem, vereenigde voorrechten rechtvaardigen niemands goddeloosheid. De ijverzuchtige God, die

den mensch schiep, duldt nooit eene verdeeling, en de wierook des menschen is onrein in Zijne oogen, zoodra men ook slechts weinige korrels daarvan brandt op het altaar dezer onvolmaakte en vergankelijke afgoden, welke zulke edele offers niet waardig zijn. Kortom, het is vernedering van de natuur des menschen, hare waardigheid vertrappen, al hare waarde vernietigen, wanneer men in den eenen of anderen mensch meer erkent dan een gelijke." (*Révé.* p. 11. 12.)

Bijgevolg absolute opheffing van onderscheid in het menschedom! Geene standen, geene rijken, geene armen, geene geleerden of ongeleerden meer! De lafhartige is gelijk aan den held, de koning aan den bedelaar, de kortzichtige aan den diepen denker, de heilige aan den slaaf der hartstochten! Den eene meer achting te schenken dan den andere is goddeloosheid. Ja zelfs in eene werkplaats moeten plaats en loonen gelijk zijn; ook de bekwaamste werkman verdient niet een korreltje "wierook," niet eene kruimel brood meer dan de andere. Deze laatste grondstelling is reeds doorgedrongen tot in de laagste rangen. Met Argus-oogen waakt b. v. in Parijs de arbeider er voor, dat het loon van allen gelijk is, en dat niet ergens een bekwaamere hand een enkelen *sou* meer ontvangt dan een slordige en domme kameraad; en niet ten onrechte betreurt men dit verschijnsel als den doodsteek der duurzame en schoone industrie. — Hoe zou het eindelijk moeten gaan met de deugd, het geleerde navorschen en met alles, wat ons menschen kan adelen, zoo deze vrijheid en gelijkheid uit de duistere hollen der nachtelijke loges in het volle licht der markt en op de bedrijvige straten worden overgeplant! — Maar oordeelen wij misschien te streng? Zijn de aangevoerde grondregels ten slotte misschien

slechts geuit door eenige dwalende broeders, en kunnen zij wel ten laste worden gelegd van den geheelen Bond? — Maar neen, vrijheid en gelijkheid in dien zin zijn de palladiums der vrijmetselarij, zij zijn de Loge zelf. Maar wij hebben nog duidelijker bewijsgronden. — Onze stelling vloeit namelijk voort

II. uit de algemeen in zwang zijnde plechtigheden en gebruiken der Loge. Ieder, die als lid wordt aangenomen heeft den titel en den rang van „broeder;” zijn stand in de profane wereld komt niet in aanmerking.

„Wij menschen toch zijn allen broeders,
Een ieder is aan ons verwant;
Zusters met het linnen keurslijf,
Broeders met het ordeband.”

Deze broederschap is niet enkel het zinnebeeld der vriendschap, die, gelijk men weet, gewoonlijk zoo innig niet is, of der erkenning van gelijke rechten, maar de eigenlijke uitdrukking van die sociale gelijkheid in alles, zooals zij slechts onder broeders van dezelfde familie bestaat. Deze broederschap duidt het gelijke recht aan, dat allen bezitten op de genietingen en voortbrengselen der aarde; natuurlijk het allereerst toegepast in de Loge, maar deze zelf heeft weder een bij uitstek zich voortplantend en wereld-hervormend doel; hare muren zijn het juist, die de wereld moeten omvatten. Als een bewijs der sociale ongelijkheid kan men ons niet de verschillende graden tegenwerpen, als leerlingen, gezellen, meesters, enz; deze toch geven slechts den graad der inwijding in de geheime leerstellingen aan, en beteekenen voor den profanen mensch slechts het verschil van ouderdom. Ook de leerling is „broeder” van den meester, hij zit aan dezelfde

tafel, heeft hetzelfde genot van den zoogenaamden liefde-maaltijd, en hij heeft hier tevens, zonder het misschien zelf te weten, een noviciaat voor de socialistische wereldinrichting. Ieder vrijmetselaar draagt het schootsvel, den winkelhaak, kortom alle werktuigen; hij geldt slechts voor zooveel hij mede voortbrengt. De sociaal-demokratie heeft dit duidelijk verklaard: „Wie niet mede voortbrengt, zal ook niet medeëten.” Dit schootsvel, het teeken van verplichten handenarbeid, speelt in alle graden eene rol, en zelfs de verheven Prins van het koninklijk geheim in den tweecëndertigsten Schotschen graad heeft zijn wit, met rood gevoerd een evenzoo omzoomd schortje. De wereld moet eene enkele groote arbeiderskazerne worden. Deze gedachte van de Internationale vloeit uit dezelfde bron, waaruit zij zelf is voortgesproten.

Het luidst evenwel spreekt het opnemings-ceremonieel. Den kandidaat wordt alle metaal ont-nomen, en als kleding worden hem slechts het hemd, de onderbroek en kousen en schoenen gelaten. Zijne linkerborst moet ontbloot worden, de linker knie door de onderbroek steken, en de linker schoen aan de kap zijn neêrgetrapt. (1) Zoo treedt dan die nieuwe Bas-sermans-figuur in de loge binnen als het getrouwe af-beeldsel van die schare van werklieden, welke wij bij gelegenheid van straatgevechten kunnen bewonderen. — Hier ontvangt hij het schootsvel, waarmede hij alle „broeders” ziet omgord. Allen staan zij daar in eene en dezelfde arbeiderskleding, allen doen hetzelfde werk,

(1) Hierop heeft de vraag betrekking, welke den leerling wordt gesteld: „Hoe waart gij tot de opneming voorbereid? Antw.: Ik was noch naakt, noch gekleed en van alle metaal beroofd; ik had een' strik om den hals, en werd zóó naar den tempel geleid.” *In-structions des trois degrés* p. 8. — Eckert, *die Frage* enz. bldz. 62.

genieten van hetzelfde maal, ontvangen hetzelfde loon. — In het opnemingsrituaal der groote lands-loge te Berlijn (Sarsena 93) lezen wij: „Vraag: Waarom liet men u noch naakt, noch gekleed verschijnen? Antwoord: Om mij te kennen te geven, dat de pracht het volk verblindt, maar dat de deugdzame man zich boven alle vooroordeelen moet verheffen. Vraag: Waarom liet men u alle metaal afleggen? Antw: Omdat zij zinnebeelden van het kwaad zijn, en een waar vrijmetselaar niets als zijn eigendom mag bezitten”. (1) Behoeven wij nog duidelijkere bewijzen voor de grondstelling: dat eigendom diefstal is?

De in de Loge verschijnende vrouw is de „zuster” van alle vrijmetselaars. Wij zullen maar niet vragen, welke fatsoenlijke dame zulk eene allemans-zuster in eene naturalistische vereeniging wil zijn; eene daadzaak is het, dat er sinds jaren damesloges zijn, en dat iedere in eene heerenloge voorgestelde vrouw

(1) Dit was voor latere tijden echter al te oprecht, vooral nadat Babeufs pogingen waren mislukt. Daarom vinden wij in de *Instructions*, blz. 13, eene andere lezing en tevens een interessant voorbeeld van de in die kringen gezochte mommerij. — „Vraag: Waarom werd gij van alle metaal beroofd? Antwoord: Omdat men bij den tempelbouw (te Jeruzalem) geen geraas hoorde, dat door slagen van welk metalen werktuig ook zou kunnen veroorzaakt zijn. Vr.: Waarom? Antw.: „Opdat de tempel niet zou worden bezoeeld. Vr.: Hoe was het mogelijk, dat zulk een groot gebouw, zonder hulp van een metalen werktuig, werd gebouwd? Antw.: Omdat de materialen in de wouden van den Libanon werden gereed gemaakt, op wagens aangevoerd, in de hoogte geheschen en met daarvoor vervaardigde houten hamers werden aaneengevoegd. Vraag: Waarom waart gij zonder schoenen? Antw.: Omdat de plaats, waar ik opgenomen werd, heilig land was, waarvan God tot Mozes zeide: „„Trck uw schoeisel uit, want de plaats waar gij staat, is heilig.”” — De hoofdgedachte ligt in de gespatieerd gedrukte woorden; het andere is toegift. De geroepene vindt er in, wat hij vinden moet; het goede schaapje staat in vrome ontroering voor het heilig karakter der Loge en vindt niets.

bovengenoemden titel ontvangt. Toch willen wij den lezer wel in bedenking geven, wat men bij een gevolgelyk doorzetten van zulk eene gedachte van zusterschap, van het huwelyk moet verwachten? Zou het socialistische dekreet der Parijsche Commune rookender gedachtenis, volgens hetwelk het huwelyk afgeschaft en de algemeene vrije liefde ingevoerd werd, in iets anders zynen oorsprong hebben? Zou de loscheuring van den huwelyksband, bekend als het einddoel van het hedendaagsche socialisme, inderdaad reeds langer ontworpen zijn geweest? Dan zouden wij begripen, waarom ook de jeugd als openbaar goed wordt opgeeeischt, en waarom zekere bladen in 't jaar 1872, bij de behandeling van het wetsontwerp op het schooltoezicht in den Rijksdag te Berlijn, met stalen voorhoofd als axioma durfden vooropstellen, dat de Staat het uitsluitende recht bezit van het schooltoezicht, zonder dat zij zich ooit de minste moeite gaven, daarvoor ook slechts een enkel bewijs te leveren.

Ook de gelijke aanspraken der menschen op de genoegens der aarde ontmoeten wij reeds bij den graad van leerlingen in de volgende vragen en antwoorden. „Vraag: Waar staat de eerste assistent (*surveillant*)? Antw.: In het Westen. Vr.: Waarom? Antw.: Omdat de zon in het Westen ondergaat, staat ook daar de eerste assistent, om de Loge te openen en te sluiten, om de werklieden te betalen en hen met een gevoel van tevredenheid en voldoening naar huis te laten gaan.” (*Instructions* p. 5.) — Evenzoo luidt bij den afloop van den „arbeid” de vraag van den „eerbiedwaardige” aan den genoemden waardigheidsbekleeder: „Zijn de werklieden tevreden, mijn broeder?” en hij antwoordt: „Zij betuigen het aan de eene en aan de andere kolom, Eerbiedwaardige!” —

Dezelfde gedachte straalt ook door in de woorden van dezen graad: „Vr.: Waarom is de tweede assistent de vertegenwoordiger der schoonheid? Antw.: Omdat hij zich plaatst in het Zuiden, dat het glanspunt der schoonheid van den dag is, om de werklieden te laten uitrusten en hen na de uitspanning weder tot de arbeid te roepen, opdat de Eerbiedwaardige daaruit roem en eer kan putten.” — Deze toespelingen zijn natuurlijk, zooals altijd in de lagere graden, verbloemd. Die voorzichtigheid is nu eenmaal noodzakelijk, ook voor de eigen leden, omdat de uit de wereld meegebrachte „vooroordeelen” bij de intrede in de vrijmetselarij niet met een enkelen slag kunnen worden opgeheven. Zelfs zou eene vroegtijdige onthulling juist de bezittende en invloedrijke klassen, waarop men het toch hoofdzakelijk gemunt heeft, terughouden. Overigens schijnt het toch reeds, alsof althans een duister vermoeden, van wat er achter de schermen plaats vindt, zich van veler gemoed heeft meester gemaakt. Want terwijl de kleinhandelaar vóór alles tracht, in het bevorderings-salon der vrijmetselarij te worden opgenomen, trekt zich de groote industrieel, die zijne koetjes op het droge heeft, bij de eerste gelegenheid uit den kring der „broeders” terug, ofwel hij acht het, ingeval hij toch goede vooruitzichten heeft, oneindig beter, nooit daartoe te behooren.

Van nog grooter gewicht is de geheimhouding, ook van de geringste socialistische neiging, tegenover een nog altijd oningewijden Staat, voornamelijk daar, waar de nieuwe plannen, welke den mensch tot het toppunt van geluk moeten voeren, nog krachtigen tegenstand ontmoeten. Daar gebruikt echter de Loge het oude kunstmiddel, om namelijk anderen te beschuldigen, en door een gepast aanvallen, zich het afmattende, mis-

schien wel onmogelijke, verdedigen te besparen. In Duitschland was het dadelijk na den Fransch-Duitschen oorlog gevaarlijk, den liberalen dwingelanden te zeggen, dat hunne dwaasheden naar de heerschappij der Internationale voerden. Spoedig waren zij gereed met het verwijt: de Ultramontanen staan in geheime verstandhouding met den wereldbond! Zij spraken van eene roode en eene zwarte Internationale. En toch was niemand beter dan zij overtuigd van de volkomen valsheid dezer aanklacht. De „broeders” in Italië, Frankrijk en vooral in België treden daarentegen openlijker te voorschijn. In België vertegenwoordigen zij de wildste ongodisterij en het radicalisme, en het gepeupel, dat hun bij ieder oproer ten dienste staat, geeft een sprekend bewijs van hunne meening ten opzichte der regeling onzer maatschappelijke toestanden.

III. Eene derde bron voor bewijsgronden van den geheimen socialen krijg der vrijmetselarij ontspringt uit de uitspraken van voorname leiders en redenaars der orde. Haar meest eigen zedeleeraar Br.: Helvetius preekte in zijn werk *Sur l'Esprit* reeds omtrent het jaar 1758 in beginsel het socialisme, doch gebruikte daarbij voorzichtigheidshalve het woordje „geest.” Zijne grondstellingen in dien zin kunnen aldus worden zamengevat: „Daar alles natuurlijke waarneming is, zoo bestaat er eigenlijk geen verschil van geest; alle bekwaamheid en elk talent, het zedelijk karakter van het individu en dat van geheele volken, alles hangt af van zuiver toevallige omstandigheden, b. v. van in de gelegenheid te zijn om indrukken te ontvangen, van opvoeding en regeringsvorm. Wanneer er eene ongelijkheid tusschen geesten bestaat, dan vindt zij haren oorsprong daarin,

dat niet allen hetzelfde belang er bij hebben, indrukken op te nemen." De gevolgtrekking hieruit is eenvoudig: Daar alle geesten, d. w. z. alle menschen, even edel en even goed zijn, wanneer zij gelijke belangen en een gelijk genot verwachten, dan moeten bijgevolg de aardsche goederen voor allen worden gelijk gemaakt, opdat alle menschen ook in de daad gelijk goed zijn. (1)

De communist en „broeder" Fourier, wilde de gelijke verdeling der aardsche goederen op eene vreedzame wijze invoeren, toen hij zich er bij bepaalde, om groepen van menschen, zoogenaamde phalangen, in gemeenschappelijke woningen, de phalanstères, te vereenigen. De Lamartine (*histoire de la révolution de 1848*, 1. 7.) zegt hiervan met recht: „Het Fourierisme is een droom in de werkelijkheid; de door hem in den vorm van phalanstères gepredikte gemeenschap van goederen, eene soort van industriele en landbouwende kloosters, veronderstelt engelen voor de dagelijksche oefening, goden voor de leiding en geheimen voor de uitvoering dezer theorie." De nieuwste vrijmetselarij echter streeft naar een volslagen en algemeenen omkeer der maatschappij, zooals in den bloeitijd der Parijsche Commune in 1871. Reeds in het jaar 1858 had een professor-vrijmetselaar aan de liberale universiteit van Brussel gezegd: „Wanneer de Hervorming en de Fransche omwenteling eens al hare vruchten zullen toonen in de vrijmaking der maatschappelijke krachten en in de ontwikkeling der menschelijke persoonlijkheid, dan zal de nieuwe opbouw der menschelijke maatschappij naar een nieuw plan een aanvang moeten nemen." (*Bien Public de Gand*. 24 Mei 1858.)

(1) Zie Wetzler-Welte, *Kirchentex.* en het werk van Helvetius.

Gelijkkluidende stemmen, voorloopsters der Internationale, werden omstreeks dien tijd meermalen vernomen. In den geest uer vrijmetselarij schreef b. v. een New-Yorksches blad: *Le Liberaire*, de volgende bekentenis neder: „De *Liberaire* (de man der algeheele persoonlijke vrijheid) heeft geen vaderland dan het algemeene. Hij is een vijand van beperkingen. Hij is een vijand van nationale grensscheiding (internationaal); hij is een vijand van afscheiding tusschen velden, huizen en werkplaatsen, (geen privaats eigendom); hij is een vijand van grensscheidingen in de familiën, (geen huwelijks meer). Voor hem is de menschheid slechts één eenig en gelijk lichaam, waarvan alle leden één en hetzelfde recht op hunne vrije en volmaakte ontwikkeling hebben, al behooren zij ook tot het eene of tot het andere halfmond, al zijn zij van het mannelijke of van het vrouwelijke geslacht, van dit of van dat ras.... Wat den godsdienst betreft, de *Liberaire* heeft in 't geheel geen godsdienst, hij is protestant tegen elke religie. Hij verklaart zich voor de verloochening van God en van de ziel; hij is atheïst en materialist, daar hij de algemeene eenheid (het pantheïstische Alles-Eén) en den eindeloozen vooruitgang belijdt, en deze eenheid noch in enkelen, noch in het geheele kan bestaan, wanneer de materie dienaar des geestes en de geest de onderdrukker van de materie moet zijn. Evenmin kan de vooruitgang in 't oneindige vatbaar zijn voor volmaking, zoodra hij wordt beperkt door den anderen grenspaal, waarop de moordenaars der menschheid met bloed en slijk den naam „God” hebben gegrift. (*Emancipation Belge*, 22 Juni 1858). — Niet ten onrechte verklaarde Br.: Eugène Sue beruchter gedachtenis, reeds in 1845, dat de vrijmetselaarsloges aan de spits

staan van de liberaal-socialistische partij. (*Lettre du 13 Janv. 1845 à MM. les membres de la loge de la Persévérance d'Anvers, in: La Franc-maçonnerie dans l'état. p. 83.*)

Dat deze socialistische plannen in het innigste wezen der Loge wortelen, en dat al die woordenpraal over menschenliefde en weldadigheid eindelijk naar één en hetzelfde doel heenvoeren, is voor geen verstandig man nog een geheim. Maar toch is het treffend, dezelfde bewijsgronden te vernemen uit den mond van een redenaar der loge van Rouaan: „Willen wij kort en bondig het doel, dat de vrijmetselarij nastreeft, aantoonen, dan moeten wij het niet zoeken in de meeningen der wereld; wij moeten het opsporen in onze instelling zelve. Deze geeft haren ingewijden de werktuigen in de hand, en noodigt hen uit tot het wederopbouwen van eenen tempel, die het oorspronkelijkste beeld der volmaaktheid was. Daarom behoort de vrijmetselarij tot de socialistische school; zij heeft haar uitgangspunt in de onvolmaaktheid der maatschappelijke toestanden. Zij gelooft aan de mogelijkheid eener hervorming, want anders zou zij een nutteloos werk op touw hebben gezet. De vrijmetselarij heeft de zuchten gehoord van al diegenen, die gebukt gaan onder de onvolmaaktheid der maatschappelijke orde, en voor wie een welsprekend wijsgeer als redeenaar is opgetreden met de woorden: „Alle dingen op deze wereld zijn niet, zooals zij moeten zijn.”” De Loge gelooft aan den vooruitgang, zij wil de hervorming, waarvan het einddoel door denzelfden schrijver schoon is aangetoond op deze wijze: „Uwe taak? Gij zult ze hooren, zij is grootsch! — gij moet de algemeene wereldfamilie vormen.””

(*Le Globe*, deel IV, bldz. 166. — *La franc-maçonnerie dans l'état*, bldz. 81.) Wat hier slechts gedachte en plan was, heeft sedert 1864 in de Internationale eene schrikwekkende werkelijkheid gevonden. En dat deze laatste het werk der Loge is, werd in den jongsten tijd bewezen. (L a a c h e r St. 1872, 2^{de} deel.)

In de meest ingewijde graden is de volslagen omkeer onzer maatschappelijke toestanden het einddoel. Dit bekent een lid der loge te Metz: „De vrijmetselarij is in den hoogsten graad socialistisch; in de vaststelling der maatschappelijke orde is zij nog verder gegaan dan de school van Fourier. En niet in het jongste verleden zijn die socialistische denkbeelden in onze tempels aangekweekt geworden, — zij dagteekenen reeds van het oogenblik, dat het liberalisme begon vruchten te dragen. Doorloopt, om u hiervan te overtuigen, de rijen der hoogere graden, en gij zult vinden, dat hier de mensch, terwijl hij langzaam maar zeker voortgaat, wordt gevoerd tot de uiterste grondstellingen, die slechts door weinige geesten worden begrepen. Een voorbeeld (namelijk van die uiterste grondstellingen): De zedelijke en godsdienstige dwalingen en voornamelijk het zoo noodlottig gelooven aan eene natuurlijke verdorvenheid des menschen, zijn de schuld van bijna alle menschelijke boosheden. De mensch is goed geboren, de instellingen alleen zijn slecht... De Fourierist moet beseffen, dat het voor hem nog tijd is om in onze tempels te vluchten, waar hij zich tot zijne verbazing zal thuis vinden, als ware die woning voor hem gebouwd. Wellicht zal hij met ontroering de plaats aanschouwen, waar men zijne eerste wieg bewaart. Hij behoort slechts te weten, dat de onderwerping aan de moederlijke overheid, (d. i. aan

de Loge) een uitstekend middel is om te slagen in zijne pogingen, en dat zij een der beste bewijzen geeft van eigene offervaardigheid ten bate der menschheid. Reeds sinds lang heeft het Groot Oosten het plan voor eene sociale beweging ontvouwd; mogen de broeders vrijmetse-laars (d. w. z. hunne hoogere bouwmeesters) het nauwkeurig bestudeeren en gevolg geven aan den hun gegeven wenk." (1)

Maar, zal men zeggen, dat zijn getuigen uit Belgische en Fransche loges, wier radicalisme reeds lang bekend was. Welnu, wij zullen ook D u i t s c h e verklaringen mededeelen.

Het tijdschrift der Orde: *Latomia* (deel 12, blz. 237) bevat de volgende bekentenissen: „De communisten wijzen ons op twee grondstellingen, die inderdaad, zoo men dezelve juist opvat en met eenige matigheid volgt, moeten worden beschouwd als onomstootelijke waarheden, waarop de geheele theorie van het communisme is gegrond. Vooral ligt dit in het beginsel der gelijkheid van alle menschen in de eeuwige wereldregeling, en volgens hetwelk zich ieder individu voor het algemeen, ieder persoonlijk belang aan het algemeene welzijn moet opofferen. Wij kunnen toch niet nalaten, het socialisme te begroeten als een voortreffelijken bondgenoot der vrijmetselarij, in de veredeling van het menschedom, en in het streven naar de bevordering van zijn welzijn. Want, zoo de

(1) *Le Globe*, deel II, blz. 210. De theologisch zoo hoogst belangrijke stelling (gespaticerd gedrukt) luidt in den oorspronkelijken text: „*Les erreurs morales et religieuses, et surtout cette fatale croyance à la perversité naturelle de l'homme, sont cause de presque toutes les méchancetés humaines. L'homme est né bon, les institutions seules sont mauvaises.*” Zie: *La franc-maçonnerie dans l'état*. blz. 81.

vrijmetselarij reeds moet bekennen, dat het socialisme, wat de genoemde hoofdvragen betreft, in het belang van het doel om de menschen gelukkig te maken, dit beginsel op eene betere wijze dan het communisme, ja zelfs in den geest der vrijmetselarij in praktijk brengt, dan leert ons toch reeds een enkele blik op de omstandigheid, dat de mythe van den Salomonischen tempelbouw de grondslag is geworden voor onzen geestelijken tempelbouw, en ook het erkenningsteeken der leerlingen, hoe nauw verwant de regels onzer koninklijke kunst zijn met het grondbeginsel, volgens hetwelk een ieder naar zijn werk, en dit wederom naar zijne bekwaamheid moet beloond worden. Socialisme en vrijmetselarij zijn met het communisme uit dezelfde bron ontsproten." (Eckert, *die Frage* enz. blz. 62.) — Hoewel deze verklaring, die de bittere vrucht van het socialisme voor den gemakzuchtigen burger der mindere graden smakelijk tracht te maken, mank gaat, bevat zij toch kostbare bekentenissen; ja, zij laat zelfs tamelijk beschaamd de verwantschap doorschemeren tusschen het socialisme en de Loge.

In het „Zakboek voor broeders" van Br.: Bechstein (Jaarg. 1849 bldz. 270) lezen wij: „De internationale betrekkingen en werkzaamheden berusten op de verwezenlijking der waarheid, dat alle menschen broeders zijn, en dat het geheele menschdom slechts ééne familie is. Allen willen gelukkig zijn; het levensgenot is een recht van iederen mensch; dit recht wordt echter door den druk der tegenwoordige tijden zeer beperkt."

IV. De daden der vrijmetselarij stemmen ten slotte nauwkeurig overeen met de getuigenissen, waarvan wij zoeven eene kleine bloemlezing hebben gegeven.

Omtrent het jaar 1840 gaf Br.: Eugène Sue zijne goddelooze „geheimen van Parijs” uit, die er geheel en al op gericht waren, om met het zedelijke bederf ook den haat der standen onder het werkvolk tegen de gegoeden te verspreiden en aan te kweeken. De ongehoorde aftrek van dit knoeiwerk kan niet worden verklaard door eene volmaaktheid van stijl, maar alleen door de veertigduizend „broeders,” waarop zich destijds het Groot-Costen van de Seine beroemde. Haar doeleinde, het kielwater in beweging te brengen, werd volkomen bereikt, zooals weinige jaren later bleek. — In Mei 1847, toen zich het zaad der omwenteling reeds sterk ontwikkeld had, en voor de zeis der „rooden” alom rijper werd, hield men te Straatsburg een vrijmetselaars-congres, waarop onder anderen ook de hoofden van het socialisme: Caussidière, Rollin, Blanc, Proudhon, Pyat, als „broeders” tegenwoordig waren.(1) Dat de zoogenaamde werkzaamheden niet van zuiver politieken, maar ook van socialistischen aard waren, bewijst niet slechts de stemming der toen vergaderden, maar tevens het karakter der omwenteling, welke 9 maanden later, Febr. 1848, uitbrak. De opgeruide werklieden van Parijs hadden die revolutie met hunne vuisten begonnen; de laffe, in de nationale garde vertegenwoordigde *bourgeoisie* had met een van angst kloppend hart daarop „Ja” gezegd, en gevolgelijk mocht ook de Loge, toen de zaak gelukte, niet wegblijven met *haren* wierook. Het Gr.-O.: haastte zich, aan de nieuwe grootheden zijne opwachting te maken. De toespraak van den aanvoerder was van het begin tot het eind soci-

(1) Dit bericht ontleenen wij aan den verdienstvollen Eckert (zie *Hist. Pol. Blätter*, 1852, bldz. 578) die tevens zegt, dat het hem uit hoogst geloofwaardige bronnen, die hij, zoo noodig, wil noemen, uit Berlijn werd medegedeeld. (*Laacher St.*)

alistisch. Hooren wij hierover het bericht van den *Univers.* (1848, N^o. 449):

Parijs, 8 Mei, 1848. Eene deputatie van leden van het Groot-Oosten der vrijmetselaars van Frankrijk met hunne insignes omhangen, kwam in de handen der Voorloopige Regeering een bewijs van instemming met de Republiek nederleggen. Deze deputatie werd ontvangen door de heeren Crémieux, Garnier-Pagès en door den secretaris-gen. Pagnerre, die eveneens met de vrijmetselaarsteekens waren versierd. De heer Bertrand, vertegenwoordiger van den grootmeester der vrijmetselarij, begon zijne rede in dezer voege: „Tot roem van den grooten Bouwmeester van 't Heelal! Het Groot-Oosten van Frankrijk aan de Voorloopige Regeering. De Fransche vrijmetselarij, ofschoon zelf in beginsel buiten alle oneenigheid en politieke twisten geplaatst, (!) heeft de algemeene stemming harer gevoelens voor de thans ontstane sociale beweging niet kunnen onderdrukken. De vrijmetselaars hebben ten allen tijde op hunne banier de woorden gegrift: Vrijheid! Gelijkheid! Broederschap! En daar zij nu deze woorden op Frankrijks vaan terugvinden, begroeten zij dezen triumpf hunner grondstellingen, en zij verheugen zich te kunnen zeggen, dat het vaderland door U den vrijmetselaarsdoop heeft ontvangen. . . . (1) Veertigduizend vrijmetselaars, verdeeld in vijfhonderd loges, beloven U hunne hulp.”—Gelijkkluidend was het antwoord van den Br.: en minister Crémieux: „De groote Bouwmeester schonk der wereld de zon ter verlichting, de vrijheid voor haar

(1) Volkomen dezelfde taal als er gesproken werd bij de eerste Fransche revolutie, en op den dag der gevangenneming van Lodewijk XVI.

behoud; hij wil, dat alle menschen vrij zijn; hij heeft ons de aarde gegeven, om dezelve vruchtbaar te maken.... De Republiek is in de vrijmetselarij en daarom heeft zij ten allen tijde aanhangers gevonden op den geheelen aardbodem. Er is niet eene enkele loge, die van zichzelf niet de roemvolle getuigenis zou kunnen afleggen, dat zij steeds de vrijheid en de broederschap heeft bemind.... Welnu: de Republiek zal datgene doen, wat de vrijmetselarij doet; zij zal het kostbare onderpand worden van de vereeniging van alle volken over den geheelen aardbodem." Het is goed van deze redevoeringen aanteekening te houden; zij zijn eene openlijke getuigenis, dat de sociale Republiek het *Credo* der vrijmetselarij is.

Het socialistische ferment maakte in de Fransche loges onder Napoleon III altijd groote vorderingen. Van den anderen kant klaagden de meer gemoedelijke blauwe „broeders" als altijd over afgedwaalden, en toch waren het juist de laatsten, die den geest van het geheime verbond het beste begrepen en het krachtdadigste tot hunne levenstaak hadden gemaakt. In Mei 1861 brak er een volkomen opstand in het Gr.: O.: uit. Eene op zich zelf genomen onbeduidende zaak zou uit de smeulende asch den laaien gloed doen slaan. De grootmeester, prins Murat, had in den senaat voor de wereldlijke macht van den Paus gestemd; een vergrijp, dat de groote meerderheid der 269 loges van het Oosten niet ongestraft wilde laten voorbijgaan. De „roode Prins" trok natuurlijk partij voor de socialistische oproermakers. Door de omgeving van Murat werd een vlugschrift uitgegeven, getiteld: *Sédition au sein de la maçonnerie*, dat van het drijven der tegenpartij een alles behalve heerlijk tafereel

ophing. De grootmeester zelf noemde het meerendeel der leden omwentelingsgezinde en socialistische woelgeesten van de ergste soort. Blanqui en zijne volgelingen gedroegen zich in 1848 niet doller dan deze „afgedwaalde broeders.” Hierom kon in die dagen een legitimistisch blad met recht zeggen: „Wrijf eens over dat glanzende vernis van liefde, broederschap en weldadigheid, en gij zult onder dat gladde hulsel slechts staatkundig drijven, ongelooft en omwenteling vinden.” Getrouw aan de grondbeginselen der meest roode socialistischen, vergrepen men zich even goed aan godsdienst en Christendom als aan het eigendom. Terwijl de eene aanhief: „Elke godsdienst is onderdrukking van het geweten,” en een ander vasthield, „dat de katholieke opvoeding den moreelen zin vernietigde,” veroordeelde Br.: Fauvety de bezitters als menschenvreter met deze woorden: „Ieder mensch, die verteert zonder iets voort te brengen, schendt en vreet zijnen evenmensch.” (1) De roode „broeders” wilden toen prins Plon-Plon tot grootmeester; maar ofschoon zij negen-tienden der Fransche vrijmetselarij uitmaakten, konden zij toch hun verlangen niet verwezenlijken, omdat de Caesar Caligula zijn beminnesswaardigen neef verbood de keuze aan te nemen, en in diens plaats den maarschalk Magnan, een niet-vrijmetselaar en protestant, onder het grootmeesterschootsvel kommandeerde. Magnan ontving dan ook op één dag de wijdingen van alle drieëndertig graden. Zulke dingen baarden toen ook in andere landen opzien, en hadden der Loge moeielijkheden kunnen berokkenen. Daarom achtte de *Augsburger allgemeine Zeitung* van 26 Mei 1861 zich ge-

(1) Zie de zoeven genoemde bronnen en voorts de *Hist. Pol. Blatt* 1861, bldz. 417.

drongen, hare vrienden, op Duitschen bodem althans, door de volgende woorden te dekken: „Mag men daaruit (wat in Frankrijk gebeurde) niet eenigszins met recht besluiten, dat de revolutie, vooral de afgerichte democratie, toen men haar iedere andere wijze van organisatie onmogelijk maakte, zich bij de vrijmetselaars aansloot; dat haar werkend deel tegenwoordig uit hen bestaat, en dat zij in nauwe betrekking staat met de Italiaansche loges, op welke Cavour een grooten invloed hebben moet?” In deze woorden liggen twee misleidingen der openbare meening; opzettelijk of niet, dit laten wij in het midden. Ten eerste, er was in de Fransche loges geen sprake van de afgerichte democratie maar van het gevaarlijke socialisme. Voorts wordt deze revolutionaire beweging op de rekening geschreven van den toenmaligen „redder der maatschappij,” die haar door zijne beperkende maatregelen in den nacht der Loge zou hebben teruggerongen. Maar het socialisme had daar toch reeds sinds jaren het burgerrecht, en is bijgevolg niet een uit medelijden opgenomen vondeling, maar een wettig kind van het schootsvel. (1)

(1) Zelfs een medewerker der *Hist. Pol. Blätter*, 1861, bldz. 421, liet zich toen door dezelfde meening misleiden, terwijl hij schreef: „Wij besluiten hieruit, dat in Frankrijk de in het uiterlijke leven met geweld onderdrukte strijd van het socialisme tegen het kapitaal en de groote bezittingen, zich in de Loge heeft teruggetrokken, en dat hier der vroeger heerschende *bourgeoisie* het vuur aan de voeten wordt gestookt. Zoolang er slechts sprake was van de kwestien van het politieke liberalisme, was deze *bourgeoisie* volkomen meester in ministerien en kamers zoowel als in de Loge. Thaus is echter een andere tijd in aantocht, of hij is reeds daar; de *bourgeoisie* kan zich in het openbare leven nog slechts staande houden onder de bescherming van het keizerlijk absolutisme, en zelfs in de Loge moet zij zijnen sterken arm ter hulp roepen. Zoover is men echter nog niet in Duitschland, en hierin bestaat ook het verschil tusschen de wederzijdsche logewereld.” — Wij meenen te hebben aangetoond, dat het eigenlijke wezen der vrijmetselarij socialistisch is, en voerden daar-

Tot het uitvoeren der socialistische plannen evenwel was eene in de arbeiderswereld opgewekte ontevredenheid niet toereikend. De ontevredenen moesten worden geoeffend en geordend tot aaneengesloten kosmopolitische scharen. Dit geschiedde bij de stichting der Internationale in de St. Martinshall te Londen op 28 Sept. 1864. (1) Dat hierin de ingewijden der vrijmetselarij eene hoofdrol speelden, en dat de laatste doeleinden der Loge zich in den arbeiderskiel openlijk toonden, is een overbekend geheim.

En toen deze Internationale in de vreeselijke 72 dagen van 18 Maart tot 29 Mei 1871 haren eersten krijgstoct hield achter de muren van Parijs, oefende de vrijmetselarij eene moederlijke teederheid uit jegens haar eigen kind. Een optocht van honderdtwintig Fransche loges, bestaande uit minstens vijfduizend personen, begaf zich naar het stadhuis. In dezen trein waren alle graden, ook de vrouwelijke, met hunne zinnebeelden vertegenwoordigd. De aanvoerder Maillet, die de roode vlag als die van den algemeenen vrede aanduidde, (2) hield eene redevoering, die door de vergadering werd toegejuicht, en hij verklaarde openlijk, dat de tegenwoordige Commune de nieuwe tempel van

voor ook uit Deutschland sprekende getuigenissen aan. Maar dit is in elk geval waarheid, dat in de Marken op den rechter oever van den Rijn, de Kerk in het openbare leven eerst nog moet worden doodgemaakt, en juist daarom sloot de Loge dat innig bondschap met den liberalen Staat. Is echter dit laatste doel bereikt, dan mogen wij aan het verdere voortschrijden der Loge niet meer twifelen. Want dat moet van haar worden gezegd, zij heeft geduld en volharding, al moet zij ook meerdere menschenlevens lang voortwerken.

(1) Zie G. M. Pachtler, *Die internationale Arbeiterverbindung*. Essen, 1871. *Laucher St.* 1872, 2de afl. bldz. 114. *Die Freimaurerei und die Internationale*.

(2) Men gelieve zich te herinneren, dat de vrijmetselarij spreekt van eene laatste omwenteling, de allervreeselijkste, maar tevens de heilzaamste, de sociale, na welke eerst de eeuwige vrede kan volgen.

Salomon was en de hoeksteen voor de sociale werkzaamheid der vrijmetselarij. De onderhandelingen der vrijmetselaars ten gunste der socialisten met de regeering van Versailles, en het planten der loge-vaandels op de ringmuren der hoofdstad, gepaard met de bedreiging, dat men terstond in de rijen der vechtenden zoude optreden, wanneer ook slechts één vaandel door de Versaillanen mocht worden beschoten, waren de tegenhanger van het uitgesproken *Credo*. De letterkundige Elie Reclus, een hoofdmedewerker van het voornaamste vrijmetselaars-tijdschrift, de *Revue des deux Mondes*, was een der woedendste strijders in de rijen der communisten.

Wij hebben tot hiertoe den lezer voornamelijk de handelingen der Fransche vrijmetselarij voor oogen gesteld, om het socialisme van het geheime genootschap in zijne werking te bewijzen. Wij weten wel, wat de mannen der duisternis ons zullen tegenwerpen. Voortdurend is hunne uitvlucht: „Zulke dingen zijn mogelijk in dit of dat land, door de schuld van afgedwaalde broeders; maar bij ons is het geheel anders. Nergens vindt men getrouwere onderdanen dan in de loges van” — Juist daarom hebben wij steeds onze stellingen, zooveel wij vermochten, uit het wezen der Loge, uit hare plechtigheden en wetten gestaaft. Wij haalden getuigenissen aan van enkele vrijmetselaars uit verschillende landen, zoover wij slechts het geduld onzer lezers op de proef mochten stellen. Neen! Het socialisme is in de vrijmetselarij zelve geboren en grootgebracht. Natuurlijk, men was niet zoo dwaas, om op halsbreken af van de eerste sport der ladder op de laatste te springen. Eerst de liberale omwenteling, òf door bastille-bestormers, òf op den langeren regeeringsweg en door gedwongen hulp van een sinds lang niet meer vrijen eersten minister;

en wanneer deze de smetstof in de verst verwijderde aderen heeft gestort, kan er sprake zijn van eene sociale revolutie. In Frankrijk is de liberale omwenteling sinds lang voltooid; zij heeft reeds verscheidene nieuwe oplagen; daar kan men dus met de sociale beginnen. Daarom durft ook de vrijmetselarij in Frankrijk meer onverholen met hare plannen van geluksbevordering der maatschappij in het licht treden. In Duitschland echter is het liberalisme nog ver achter, en heeft de Loge dus vooreerst nog vele liberale zaken, ten koste van het christelijk huwelijk, de christelijke school, het christelijke geloof en leven, de kerkelijke vrijheid, af te doen. Is de liberale zaak geklonken, dan begint de sociale zoo zeker als twee maal twee vier is. — In België, dat sinds het jaar 1830 het lieve liberalisme als doopgeschenk verkoos te aanvaarden, toont het socialisme der vrijmetselarij zich reeds duidelijk in hare lagere aanhangsels van solidairen en vrijdenkers, die op hunne beurt de ijverigste aanhangers der Internationale zijn. In Spanje dreigde in September 1871 de grootmeester Zorilla met de loslating der Internationale, als men zijne verlangens niet huldigde; een voldoende bewijs voor de innige betrekking tusschen beiden. Volkomen hetzelfde ontmoeten wij in Italië. Sinds het jaar 1848 heeft Piemont zich in de armen der Loge geworpen, en in haar de voornaamste helpster gevonden voor de liberale omwenteling over het geheele schiereiland. Maar nu met de inneming van Rome de laatste schrede is gedaan, treedt de Loge in hare ijverigste leden als socialistische macht op, en bedreigt nu den liberalen koningstroon evenzeer, als deze vroeger de anderen. De laatste strijd in dit ongelukkige land zal gericht zijn tegen de oude maatschappelijke orde.

Uit de jongste Italiaansche gebeurtenissen noemen

wij nog de volgende als bijzondere bewijzen voor de socialistische strekking der vrijmetselarij. De twee hoofden der revolutie, Garibaldi en Mazzini, tevens hooge waardigheidsbekleeders in het eedgenootschap, verbonden zich in Nov. 1871 op het te Rome gehouden socialisten-congres, om gemeenschappelijk te handelen, d. i. tot vestiging van eene nationale sociaaldemokratische republiek Italië. (*Laacher Stimmen*, afl. 2, bldz. 35.) Toen nu Mazzini op 10 Mei 1872 stierf, en acht dagen later de socialisten te Rome ter zijner eere een plechtigen treurtocht op het Capitool hielden, namen de vrijmetselaars daaraan deel met 150 banieren en verscheidene muziekkorpsen. In den herfst van hetzelfde jaar bereidden de sociaaldemocraten zich tot een grooten slag voor, die bij de algemeene volksvergadering in het Romeinsche Coliseum op 24 Nov. 1872 zou geschieden. Weinige weken vroeger hield ook de vrijmetselarij een congres voor hetzelfde doel (1—3 Nov.) op eene villa bij het dorpje Locarno, in de provincie Novara. (1) Reeds op 29 Okt. waren in Genua de volgende personen aangekomen, als afgezanten van Italiaansche loges: Philippus Cordova (Romeinsche moederloge); Ant. de'Franchi (Napels); Ben. Mar. La Vaccara (Palermo); Andr. Giovanelli (Florence); Alb. Mario (Turijn); Quadrio (Genua). Zij reisden over Alessandria en Arona naar Locarno, waar zij den 30sten 's avonds aanlandden. Daar waren reeds aan-

(1) Wij ontleenen deze bijzonderheden aan den *Univers* van 12 en 19 Nov. 1872. De berichtgever noemt zich een in 't geheim bekeerd vrijmetselaar. Wij moeten hem natuurlijk verantwoordelijk laten voor de bijzonderheden. Dat hij echter in de hoofdzaak de zuivere waarheid mededeelde, blijkt zonneklaar uit hetgeen wij later zullen zeggen.

wezig: Felix Pyat (1) (Frankrijk); Kossuth (Hongarije); Klapka (Zwitserland); generaal Etzel (Pruisen). De zittingen op de villa duurden van vier uur 's namiddags tot middernacht, gedurende welken tijd de Br.: onder geen voorwendsel hoegenaamd het huis mochten verlaten, behalve een jonge Pruis, die Etzel's secretaris en stenograaf der vergadering was. Etzel opende het congres met eene Fransche rede over de drie punten: 1°. Zou een oorlog tusschen het Frankrijk van Thiers en het Italië der Consortia (de bedorven regeeringspartij) ten bate der democratie kunnen komen? — 2°. Welke zijn de beginselen tot vestiging eener voorloopige nieuwe regeering in Frankrijk, onder het dictatorschap van Gambetta, in Italië onder dat van Garibaldi? — 3°. Welke nieuwe godsdienst moet het Katholicisme vervangen? — De vragen werden met meerderheid van stemmen aldus beantwoord. #1. Daar alle middelen rechtvaardig zijn, wanneer slechts het doel der democratie wordt bereikt, wordt de oorlog als een geschikt middel aangenomen. (2) 2. De Commune met een nieuw godsdienstig ideaal. 3. De nieuwe bijbel der democratie van Br.: Rénan (4 deelen 41 hoofdstukken), tot katechismus omgewerkt (*ridotta a catechismo*).” — Daarna nam men nog de volgende besluiten: 1. De comitees voor den opstand in de uitgifte van 5-francs-biljetten te ondersteunen. 2. Wapenen en ammunitie te verzamelen. 3. Geheime

(1) Een der ijverigste bevorderaars der Internationale en van het socialisme in Frankrijk, de opruider der werklieden van den edelen Schneider te Le Creuzot in het begin van 1870.

(2) Nu weten wij, bij welke lieden „het doel de middelen heiligt.” In de oningewijde wereld moeten natuurlijk de Jesuiten daarvoor gehouden worden, opdat de uitstekende en deugdzame mannen der duisternis niet in onaangenaamheden geraken.

rechtbanken op te richten tot opsporing, aanduiding en bewaking van de invloedrijkste personen onder de geestelijkheid en den adel, benevens onder de katholieke schrijvers, om door alle middelen het verzet tegen den burgerlijken en godsdienstigen vorm te breken. — Het doel waarom de vergadering in het Coliseum werd belegd, was: De macht der sociaal-democratie in Italië te onderkennen, haar eens de gelegenheid te geven tot de onbewimpelde uiting harer gedachten, den graad der opgewondenheid te berekenen, en om te zien, wat met dien volkshoop kon worden gedaan!

De regeering gebruikte wel is waar ongehoorde strenge militaire en politie maatregelen, en vrijdelde het losbreken der sociaal-democratie op 24 Nov. Maar de zaamgezworenen stelden toch onder datum 22 Nov. 1872 hun programma, den *Patto romano* vast, naar dat der Parijsche Commune. Zij besloten voortaan den weg der geheime samenzwering in te slaan. — Tot dit verbond traden al spoedig 23 Italiaansche loges toe. Dit baarde opzien! Daarom zocht de *Perseveranza* van Milaan van 6 Dec. 1872 (1) de vrijmetselarij te rechtvaardigen, daar het toch maar 23 loges waren. Maar juist die verdediging is een gewichtig punt van aanklacht. Wij deelen ze hier woordelijk mede:

„Het kan niet worden ontkend, dat 23 loges toegetreden zijn; zes van het Oosten van Livorno, vijf van het Oosten van Palermo; de overige twaalf zijn de loges van Regalbuto, Genua, Ravenna, Alessandria, Messina, Rome, Gagliari, Parma, Marola, Apezia, Massa en Pietra-Santa. Zoo iemand hare namen mocht wenschen te weten, willen wij die hier wel noemen.

(1) Dat document werd uit de *Perseveranza* ook overgedrukt in de *Unita Cattolica* van 10 Dec. en in de *Civiltà*, aflev. 541, bldz. 114.

Van het O.: van Livorno de loges : De deugdzaame mannen der spits (*i virtuosi augiani*), Garibaldi en Toekomst, Nieuwe Pelikaan, Nieuwe Dageraad, Unitaria, Nieuwe Omwenteling. (1) Verder geef ik woordelijk de namen der loges van het O.: van Palermo; wanneer de Brs.: deze op die wijze schrijven, zullen zij daarvoor wel hunne reden hebben, en wie weet welk aandeel deze zal hebben in onze toekomst, zelfs meer dan wij vermoeden. De namen zijn als volgt:

1. Vrijheid, Gelijkheid, Broederschap. Algemeene Vrijmetselarij, familie Italie. Loge: George Washington; Oosten: Palermo. Ook van deze loge kent men slechts den eenigen afgevaardigde (voor den 24^{sten} Nov.) Luigi Castellazzo, tevens vertegenwoordiger van Livorno.

2. Loge: Berg Libanon, van den ouden en erkenden Schotschen ritus, O.: Palermo. Eerbiedwaardige: Ign. Catalani; 1^{ste} wijze: Vinc. Cuchiara; rede-naar: Joannes Rosa; afgevaardigde voor den 24 Nov.: Ulysses Bacci, wonende te Rome, directeur van het vrijmetselaars-tijdschrift (*Rivista massonica*.)

3. Loge: Il Rene; O.: Palermo. Waardigheids-bekleeder onbekend; afgevaardigde voor de vergadering: Napoleon Parboni uit Rome, een eerste bevorderaar van het socialisten-congres en vice-president der voorbereidings-commissie.

De overige loges zijn: Quere taro (2) (Oosten Capizzi

(1) Reeds deze veelbeteekenende namen geven ons de overtuiging, wat men van de oude vrijmetselaars-leugens moet gelooven, dat men zich namelijk in de Loge noch met politiek, noch met godsdienst bemoeit. Jammer genoeg, dat de *Perseveranza* vergat, de namen der „Eerbiedwaardigen,” der „Redenaars” en der „Wijzen” (assistenten, te noemen. 't Is nogthans bekend, dat van het O.: van Livorno de Brs.: Mauro Macchi en Luigi Castellazzo voor den socialistendag op het Coliseum waren afgezonden.

(2) De naam der Mexikaansche Vesting Querataro, waar de ongelukkige keizer Maximiliaan werd doodgeschoten, pleit sterk voor de edele getrouwheid der Loge jegens rijksbestuurders!

(1)
afg
(O.
Log
G a
Co
Vo
doo
en
M a
wij
To
lie
he
s a
gaa
die
Ap
een
ze
dri
sch
zee
uit
Sic
He
onb
mil

(
400
log
lan
ten
(
inw
(

(1); deze trad tot de vergadering toe, maar zond geen afgevaardigde. Loge Mazzini en de Toekomst (O.: Regalbuto (2). Loge: L. Caffaro (O.: Genua). Loge: De Deugdzaam (O.: Livorno). Loge: Gagliando (O.: Alessandria). Loge: Rome en de Constituyente (O.: Rome.) Loge: Vrijheid en Vooruitgang (O.: Cagliari.) vertegenwoordigd door Ulysses Bacci, tevens voor de loge Eenheid en Garibaldi van het O.: Palermo. Loge: Jos. Mazzini (O.: Parma), vertegenwoordigd door Lode-wijk Aresi. Loge: La Castellana (O.: Marola). Loge: Toekomst (O.: Spezia). Algemeene vrijmetselarij, familie Italie. Loge: Zenith (O.: Spezia.) Loge: Eenheid en Vooruitgang (O.: Massa). Loge: Versaliese (O.: Pietra-Santa (3)). — „Dat zijn dus, „zoo gaat de *Perseveranza* voort, „de vrijmetselaarsloges, die aan de vergadering deel namen. Geene enkele uit Apulie, waar toch ieder dorp eene loge, iedere stad een Oosten heeft; geene enkele uit Napels, waar men ze bij dozijnen telt, en waar zij, naar ik meen, in drie orthodoxe Oosten verdeeld zijn, afgezien van de scheurmakers; weinige loges van Sicilie en Toskane, zeer weinig uit de Emilia en Ligurie, geene enkele uit de Romagna en Venetie, ééne van Rome. Van Sicilie hebben er zich slechts vijf loges aangesloten. Het getal der togetreden „werkplaatsen,” 23, is een onbeduidend gedeelte der italiaansche vrijmetselaarsfamilie.”

(1) Capizzi, kleine stad op Sicilie, provincie Messina met slechts 4000 inw. Daar zij een eigen Oosten heeft, bezit zij ook afhankelijke loges, en men kan daarnaar de uitbreiding van den bond op het eiland berekenen. Dat is evenwel geen wonder; bijna alle staatsambtenaren en officieren gevoelen zich tot de Loge getrokken.

(2) Ook een stadje op Sicilie. Prov. Catania, met slechts 8500 inwoners.

(3) In Toscane, Prov. Lucca, 11000 inw.

Tot zoover de *Perseveranza*. Uit dit document blijken onwederlegbaar twee punten. Ten eerste, dat de vrijmetselarij in Italië zeer verspreid is, wat een onmiddellijk gevaar voor dynastie en maatschappij oplevert. Ten tweede, dat zich reeds 23 loges in 't openbaar, ondanks de gestrengte maatregelen der regeering, voor de socialistische Republiek hebben verklaard. Dit getal is onder zulke omstandigheden niet gering en een bewijs voor de socialistische strekking der geheele orde. Hoevele loges hebben zich niet enkel uit voorzichtigheid, b. v. met het oog op de ingeschreven beamten en officieren, nog voorshands achter het scherm verborgen willen houden. Waarom toch traden geene der zoogenaamde trouwe loges tegen die 23 sociaal-democratische op? Integendeel, de Italiaansche vrijmetselarij van den Schotschen ritus gaf eene bij Rechiadei te Rome gedrukte circulaire uit, die in de *Unità Cattolica* van 17 Dec. wordt medegedeeld. (1) Daarin spreekt men zonder omwegen van de „nieuwe” plichten der vrijmetselaars, namelijk te strijden tegen de Kerk en de Regeering, die zich in Rome hebben gevestigd. Men moet zich beijveren, „de bevolking op te leiden voor de ware vrijheid, en zooden dag voor te bereiden, waaroper noch godheden noch afgodsbeelden, noch tyrannen noch slaven, noch vreugdenietenden noch ongelukkigen zullen zijn; maar slechts eene Vereeniging van onafhankelijke, vrije, ont-

(1) Zij is ondertekend door den „Eerbiedwaardige” Benicelli, 18.: (van den 18den graad, dien der Rozenkruisridders), door den redenaar Ant. Petrochi en den Sekretaris Luigi Martoglio. Dat zij breedsprakig is, zal de lezer wel raden.

wikkelde, werkdadige, gelukkige families zal bestaan." (1)

De partijen in onze dagen rangschikken zich in Italië zoowel als elders naar den godsdienst; de politieke beschouwingen rusten op de godsdienstige. Alle ware en besliste Christenen zijn aanhangers der wettige en sterke regeering; alle halve, laffe en verflauwde naam-Christenen verklaren zich voor het liberalisme; de godloochenaars steunen de vanen der sociaal-democratie. Daarom oefent het geheime genootschap ter atheïseering der volken ook het sociaal-demokratische apostolaat uit in Europa, en gevolgelijk stuurt elke staat, die zich door ontchristelijking des huwelijks, der school en van het openbare leven eene vrijwaring van geheime aanvallen koopt, naar de socialistische republiek. Dat weet het eedgenootschap beter dan hij, die het vreest. Daarom werpt het, getrouw aan het oude leugenstelsel, de schuld der maatschappelijke wanorde, het verwijt der *Staatsgefährlichkeit* op de nauw aaneengesloten partij der vastberaden Christenen, en herhaalt het de aanklacht zoo lang, dat alle zwakke hoofden daaraan gelooven. Wat men

(1) Men zie hier vooral niet eene gewichtige omstandigheid over het hoofd. Zoolang de Italiaansche vrijmetselarij nog het leger van Piemont noodig had, om de andere vorsten van het schiereiland te onttrenen, vloede zij over van ontboezemingen over getrouwheid ten opzichte der dynastie van Savoye. Sedert door de heiligschennende overrompeling van Rome het einddoel: de eenheid en de centralisatie van Italië, bereikt is, graaft het geheime verbond zijne mijnen onder eene kroon, die door hare daden reeds is verzwakt, om voor de sociaal-demokratische republiek den weg te banen. Dit bleef onmogelijk, zoolang de vroegere 6 à 7 Italiaansche staten nog bestonden, die elkander konden ter hulp komen. Ontembare geestdrift voor Karel Albert of Viktor Emanuel was van 1848—1870 het wachtwoord; thans echter is het geheel anders. Men brenge dezen maatstaf in toepassing op de tegenwoordige verhoudingen in Duitschland en men begrijpt alles.

echter in onze dagen openbare meening noemt, is niets dan de bedorven pers, op sleeptouw genomen door geldzak en Loge. Zal men zich hiertegen wapenen? Of moet het lot der volken nog langer rusten in de handen der „broeders”? Wij weten het niet. Maar dit is zeker, dat naar Gods wet een ieder daarin wordt gestraft, waarin hij heeft gezondigd.

Hetzelfde zal men ondervinden in Duitschland, wanneer men niet nog ten rechten tijde terugkeert. Wel zal de gemoedelijke loge-man, die alles met het zoo algemeene liberalisme afgedaan waande, bij het aanbreeken van den socialistischen heksensabbath, en het in werking treden dezer broederlijkheid verbluft staan kijken, temeer daar hem hand en tong door duizend eeden zijn gebonden; maar in de bitter zure vrucht zal hij moeten bijten met nog grooteren spijt, naarmate hij meer te goeder trouw tot de kweeking van den slechten boom heeft meegewerkt. Van de dreigende toekomst geeft ons de ongelukkige de Laménais, reeds in 1849 in de *Réforme*, de volgende beschrijving: „Krachtens zijne souvereiniteit verheft zich de mensch tegen God; hij verklaart zich vrij en met Hem gelijk. In naam der vrijheid werpt men alle instellingen van godsdienst en Staat omver; in naam der gelijkheid vernietigt men elke hierarchie, elk godsdienstig en politiek bestuur.... Dan begint op de beenderen van priester en soeverein de heerschappij van het geweld, van den haat en van den schrik. Vreeselijke vervulling der profetie: Een geheel volk zal zich storten man tegen man, buur tegen buur, en onder een ontzettend oproer verheft zich het kind tegen den den grijsaard, het gepeupel tegen de grooten. Om dit vreeselijk schouwspel van wanorde en misdaden, van vernieling en moord, die razernij van onzinnige leerstellingen, dat gedwarrel van vervolging en gemeene

feesten, die godlasterende kreten, het doffe voortdurende geraas van den verwoestenden moker en het zwaard, dat zijn offers wurgt, die vreeselijke donderslagen van springende mijnen, de gillende vreugdekreten, welke dat eindeloos moorden vergezellen: *om dat alles te beschrijven, zou men de taal der hel moeten gebruiken, gelijk sommige monsters ook aan haar hunne woede ontleenen.*" (1)

(1) Zie *Journal de Bruxelles*, 3 Dec. 1849.

VIII.

DE STILLE KRIJG DER VRIJMETSSELARIJ TEGEN GOD.

In onzen tijd heerscht de goddeloosheid op schrikbarende wijze; als het kenmerkend teeken van zijnen geest heeft men immers reeds den vormelijken haat tegen God willen stellen. Zoo verblijdend het van den eenen kant is, dat de kinderen des kruises in wondervolle offervaardigheid, en met eene innigheid, die doet denken aan de eerste tijden van het Christendom, zich scharen om het bedreigde teeken des heils, — zoo onbeschaamd verschijnt van den anderen kant de sociale afval van God en Zijnen Gezalfde, in het openbaar, in de politiek, in de wetenschap, de pers en het gezellige leven. Zeker is het, dat er altijd en op de meeste plaatsen godloochenaars zijn geweest; maar deze diepe afval van den mensch was meestal het gevolg van verduistering des geestes of zedelijk bederf, en bleef altijd het treurige voorrecht van weinigen, die reeds zeer tevreden mochten zijn, wanneer zij nog geduld werden. Maar sinds het midden der vorige eeuw heeft het bepaalde ongelooft vreeselijke vorderingen gemaakt, zich op gelijken voet gesteld met het geloof, en het eindelijk zelfs den voorrang weten te ontrukken. De landen en natien, waar en bij welke deze ontzedelkende verbastering tot den goeden toon en het openbaar leven behoort, noemen zich trotsch „Cul-

tuur
„In
de
in d
vou
van
te r
naar
ons
man
gehe
te
stro
meer
seler
tens
hetz
aan
straa
eene
dien
draa
mins
verv
weze
dran
En
liber
gewe
schil

(1)
wort.
(2)
priva
524.

tuurlanden" en "Cultuurvolken," hun ongelooft echter "Intelligentie," en zij spannen al hunne krachten in tegen de ontzaglijke meerderheid van geloovigen, vooral in de ontchristelijking van het onderwijs, van de eenvoudige dorpschool af tot in de universiteit, om zich van de jeugd en door deze van de toekomst meester te maken. (1) Zoo wordt de menschheid medegesleept naar een in 't geheim bepaald doel. De Camille schetst ons dezen toestand in de volgende woorden: "Niemand kan ons rekenschap geven van het vreeselijke geheim, dat in den schoot dezer moderne wereld ligt te sluimeren; maar een ieder ziet, dat het reeds een stroom van valsche beschaving, van valsche publieke meening, van valsche wetenschap, van valsche beginselen en ideeën, van valsche wenschen, valsche gewetens en zeden heeft voortgebracht. Alles is reeds door hetzelfde aangestoken van het paleis des Konings af tot aan de hut des armen, de staatsman zoowel als de straatjongen, die bij eene publieke demonstratie achter eene vlag slentert. In de regeeringen heeft het den dienst der waarheid, gerechtigheid en zedelijkheid verdraaid, geschokt, misschien zelfs vernietigd, of ten minste deze moderne regeeringen zoodanig met schrik vervuld, dat het sterkste instinct, waaraan de enkele wezens evenzeer onderworpen zijn als de volken: de drang van het zelfbehoud in haar niets meer vermag. (2) En ten aanschouwe van dit dreigende gevaar kunnen liberale Christenen het van hun zoogenaamd geloovig geweten verkrijgen, dezen helschen geest onder het schild der moderne begrippen voor te staan, zich met

(1) Zie *Laacher Stimmen*, 1872, Afl. 7. „Kultur, ein modernes Schlagwort.“

(2) De Camille. *Storia della setta anticristiana* (Florence 1872 privaattuitgave, 2 dn. 8^o.) 1. bldz. 69. — Vergelijk *Civiltà cattolica*, 524. 20 April 1872, bldz. 190 enz.

hem te verbinden, en op Beëlsebubs molen water te brengen onder voorwaarde, dat hij hun huiskapelletje niet zal omduwen.

Deze sociale krijg tegen God zou nooit zulk eene uitbreiding en zulk eene macht hebben verkregen, wanneer niet zijne Janitsaren goed waren georganiseerd. Want een enkele ongeloovige kan slechts een enkelen bederven; zelfs kunnen velen, die slechts sporadisch werken, niet het eigenlijke openbare leven op andere wegen brengen; en eindelijk zullen zelfs groote scharen van ongeorganiseerde tegenstanders niets vermogen, daar op de andere zijde de streng georganiseerde Kerk staat. Nu echter treedt de afval van God veelal vervolgingszuchtig op; hij heeft de kunstmatige, openbare meening bijna geheel aan zich onderworpen, en voor de christelijke staten, die getrouw wilden blijven aan de beginselen hunner geschiedenis en van hun recht, het regeeren zoo moeielijk gemaakt, dat zij òf geheel ophielden, òf aan zich zelve wanhopend, den woesten indringer den huissleutel in de hand gaven.

De organisatie van het „afschuwelijk geheim” van den tegenwoordigen tijd vinden wij in de Loge. Wij zullen derhalve in het volgende haren krijg tegen God in de voornaamste verschijnselen blootleggen en zoo de eigenlijke laatste doeleinden onthullen.

Het is duidelijk, dat de Loge slechts trapsge wijze haar laatste antigodsdienstig doel kon bereiken, en daarin kunnen wij vier graden onderscheiden, welke zich dikwijls kruisen en ter zijde streven, als: een oppervlakkig J u d a i s m e, het D e i s m e, het P a n t h e i s m e, en eindelijk de laagste en zwartste graad: het a n t i - T h e i s m e d e r H u m a n i t e i t, waarin de mensch zich plaatst op den troon van den Allerhoogste en zegt: „Ik ben God, gij echter zijt de overweldiger!”—Wij zullen deze vier graden naar volgorde behandelen en kunnen

met de twee eerste kort zijn, daar wij in het tweede en vierde hoofdstuk reeds veel van hetgeen daarop betrekking heeft, hebben besproken.

I. Het oppervlakkig J u d a i s m e is de oorspronkelijkste vorm, waardoor de geheime Bond het geopenbaarde geloof wilde doen vervangen. Daarom beroept hij zich in zijne ambtelijke berichten zoo dikwijls op Oostersche geheime leeringen, welke het door tusschenkomst der tempelridders heeft overgenomen. Deze joodsche geloofsleer, die vooral tegen de Openbaring van het Nieuwe Testament is gericht, herinnert ons menigwerf aan de Samaritanen en Sadduceën ten tijde van Christus. Gelijk de laatsten sluit ook deze leer den loop der Openbaring af met Moses; zij heeft een epikurischen trek en erkent slechts een *Pentateuch*, die echter van den onze verschilt. Wat de vrijmetselarij beweert omtrent haren samenhang met gnostische leerstukken, rust in zooverre op waarheid, dat het verzwakte Jodendom zelf zich beperkt tot eene oppervlakkige zedeleer, en het zijne mogelijk dogmatische theoriën naar het goedvinden van enkelen opfrischt met phantheistisch-gnostische en manicheïstische elementen. (1) Want overbekend is het, dat de broederschap zich niet veel bemoeit met zulke kleinigheden. Voor zooverre zij aan een God gelooft, is Hij „de groote bouwmeester van het Heelal,” en één persoon, want de H. Drieëenheid is eene pauselijke dwaling. Van eene verlossing door Jesus Christus wil men niets weten, want het gelooven daaraan is eene ketterij der Drusen van den Libanon, die zich in het Westen verspreidde, en waarop de Paus van Rome zijne macht

(1) Zelfs de in de Fransche revolutie zoo ijverige Condorcet noemt de Katharen, Patarijnen, Albigensen en andere Manicheërs der middeleeuwen allen vrijmetselaars. Baruel, bldz. 308,

heeft gevestigd. De ware Verlosser, d. i. de politieke en sociale bevrijder is veeleer de oude Jesus of Josua, zoon van Nun en bloedverwant van Moses en Aaron, die tevens op het gebied van godsdienst verlichtingen van misbruikte gestrengheden in het uiterlijke leven invoerde. Wij staan hier dus voor eene anti-drieëenhedenleer, die over het algemeen overeenstemt met die der oude Monarchianen en Arianen en die der twee Socinussen, en vooral den loochenaars der godheid van Christus vele punten van overeenstemming oplevert. Wellicht stamt hiervan ook wel het hervormde Jodendom van onze dagen af. En dewijl bij dergelijke beschouwingen de strijd tegen den Verlosser van het christelijke geloof eene hoofdzaak wordt voor den echten „broeder,” zoo is het duidelijk, dat de strenge-loovige Israëliet, door denzelfden ijver, welke Saulus eens bezielde, wordt aangezet om in den Bond te treden. Eene langdurige ondervinding leert ons immers, dat het Jodendom naar verhouding het sterkste contingent voor de Loge levert. Het Groot-Oosten van Parijs zou zelfs voor twee-derden uit Israëlieten bestaan.

Deze judaïseerende richting vinden wij uitgedrukt in een voor ons liggend document, dat het Groot-Oosten van Brussel „tot meerdere eer van den bouwmeester des Heelals, in het jaar van het ware licht 5838” (1838) uitgaf tot aanbeveling van een werk der vrijmetselarij van Br.: *Martialis Reghellini* van Chios (Skios), getiteld: „Geschiedenis van den waren Jesus Christus den Nazareër (of Nazireer)” (1). Aan gezien wij daarin alles vinden, wat wij tot eene juis-

(1) De titel is eigenlijk: *Histoire du vrai Jesus-Christ Nazaréen, de ses chrétiens et de leurs chefs, par le F.: Martial Reghellini (de Schio). Imprimerie et librairie de F.: J. de Mat, Bruxelles.*

tere kennismaking met dezen graad noodig hebben, veroorlooven wij ons een groot uittreksel te geven, dat ons, ondanks al den ernst, toch nog menigmaal zal doen lachen.

„Ieder vrijmetselaar weet uit het ontvangen onder-richt en uit de zinnebeelden, welke onze tempels sie- ren, dat onze orde of broederschap afstamt van de tempelridders en van den doorluchtigen Jacobus Molay. Iedere broeder, die slechts iets van de geschiedenis der kruisvaarders begrijpt, weet, dat zij door den grooten Saladijn op het einde der twaalfde eeuw uit Palestina werden verdreven. Hoewel nu deze provincie door de Mohamedanen werd veroverd, konden de tempelridders evenwel, dank zij hun loyaal gedrag, eenige inrichtin- gen verkrijgen, ten einde diegenen hunner broeders te herbergen, die uit het Westen naar het graf van Je- sus Christus, den bevrijder der menschheid, trokken. Gedurende de wapenstilstanden tusschen de Mahome- danen en de kruisvaarders stroomden de tempelridders voortdurend naar Jerusalem. Door middel hunner gastvrije en vriendschappelijke verhoudingen met de Oosterlingen verkregen de ridders zeer spoedig de nauwkeurigste kennis der oude overleveringen van Arabië, waartoe Palestina behoort. Zoo konden zij zich overtuigen van de dwaling, welke het Westen meer dan twee eeuwen lang door valschen roem had betooverd en er toe had gebracht, zich in Azië en Egypte een graf te delven. Die broeders begrepen duidelijk, dat Europa door het fanatisme tot een onrechtvaar- digen oorlog was aangezet, en dat het geloof aan het graf van Jesus van Bethlehem, als bevrijder van het menshdom, eene fabel was, waarop de Pausen hunne macht hadden gegrondvest. (1) Want toen Omar na

(1) Het is toch zeker onnoodig, dit leugenfabeltje even als de volgende sprookjes te wederleggen!

de verovering van Jerusalem in het jaar 636 der algemeene tijdrekening vond, dat de tempel van Salomon sinds vele jaren was verwoest, bouwde hij hem op dezelfde plaats weder op en wijdde hem toe aan den onbegrijpelijken Eeuwige, waarom men hem den naam van Sankratus gaf. Vervolgens liet hij ter eere van Jesus (Josua), den zoon van Maria Amram en neef van Moses en Aaron, in den tempel het graf overbrengen, dat door de Arabische Christenen, die in de heerscharen van Mohamed en Omar dienden, door pelgrimstochten ter gedachtenis aan hunnen grooten bevrijder en wetgever werd vereerd. Toen kregen de broeders-tempelridders de overtuiging, dat het geloof aan een Jesus van Bethlehem, als een menschelijk en niet Zijnen Vader als God even eeuwig wezen, niets anders was, dan de oude ketterij der afgedwaalde Christenen, of een namaaksel der Drusenketterij op den Libanon, die reeds eene eeuw vóór de kruistochten, in het jaar 996, hetzelfde als thans geloofde, namelijk: dat de Kalif Hakem de eeuwige in hem vleesch geworden Schepper was. Daar nu de tempelridders de dwaling inzagen, bekeerden zij zich tot het geloof van Jesus (Josua), den zoon van Maria Amram, die zijn geheele leven lang den barmhartigen Eeuwige en de hoop op een toekomstig leven had gepreekt. Zijne vrijzinnige wetgeving was de hunne." — "Door middel van eenige fragmenten uit den waren *Pentateuch* leerden de tempelridders tegelijkertijd, dat deze Jesus, de zoon van Maria Amram, onder den geheimvollen naam van Osee (Oseas), tot opperhoofd en hoogepriester was uitgeroepen en gewijd, en wel door Moses, (*Deuteronomium* 31, 7. 8. 14. 23; — 32, 44; 34, 9;) en dat Jesus bij den dood van dezen wetgever eene wet der rechtvaardigheid en der gelijkheid afkondigde en het priester-

dom van Juda afschafte, dat zich tijdens de laatste levensjaren van Moses alle macht had toegeëigend, waardoor het de Israëlieten aan eene eerlooze slavernij, aan die van het Nazareërschap, onderwierp. Dit alles vonden onze oude broeders in de vijf boeken van Moses, in den Koran en in de Arabische overleveringen en geloofsstellingen opgeteekend. De dogmatische waarheid en de liberale leerstellingen van Jesus, zoon van Maria Amram, werden door de tempelheeren naar Europa overgebracht. De orde nam toe in aantal en macht, maar de leerstellingen verontrustten de despoten en den priesterstand, welke laatste zich reeds uitgaf voor den erfgenaam en den plaatsvervanger van het priesterschap van Juda, dat door den bevrijder Jesus was afgeschaft."

Dan volgt het verhaal der terechtstelling van Jacob Molay met het kennelijke doel, om haat te kweken tegen de bewerkers van zijnen dood, tegen den Koning en vooral — het stuk verschijnt immers in België — tegen de bisschoppen en den Paus. Trots het algemeene bloedbad gingen, zooals het sprookje meldt, de ontkomen tempelridders rustig voort met het bouwen van den tempel van den grooten wereldbouwmeester, en bestreden onder den dekmantel van hun gildewezen en hunne industrieële werkzaamheid de leenslavernij, en vonden hierin een grooten steun van de uit het Oosten aangevoerde leerstellingen van vrijheid en humaniteit. In Frankrijk, Duitschland, Engeland, Italië en elders zouden zij de schrik der grondeigenaars en der hooge geestelijkheid zijn geworden. Om zich volkomen te dekken, zouden zij zich onderling als steenhouwers en vrije metselaars hebben verbonden, en een noviciaat hebben ingesteld, om zich van den moed, de standvastigheid en de stilzwijgendheid der broeders te overtuigen. Maar door de onvoorzichtige opneming

van eenige voorname leden van den adel en der geestelijkheid werd de oude geest der orde verbasterd. Door een onvoorzichtig politiek streven ontstonden nieuwe gevaren voor vervolging. Eindelijk vond men echter de ware leer en de juiste richting weder terug. Dan gaat het dokument woordelijk voort als volgt:

„De in de leer der orde in het algemeen bewaarde overleveringen bewijzen, dat onze voorouders geene andere geloofsleer toelieten dan die van Jesus, zoon van Maria Amram. Opdat zij echter niet zou verloren gaan, hebben de eerste leeraren van de toen nog bestaande orde dezelve verzegeld achtergelaten. De echtheid der oorkonde is duidelijk en onloochenbaar. Daarin wordt verordend:

I. „Dat elke individueele of korporative akte der „Broeders” aan het hoofd het geloof van onzen wetgever Jesus, zoon van Maria Amram, moet dragen, en de onveranderlijke formule moet zijn: „Tot eer van den grooten Bouwmeester van 't Heelal.”” Deze formule wordt uitgedrukt in de negen hoofdletters (A. L. G. D. G. A. D. L. U. — *A La Gloire Du Grand Architecte De L'Univers*), en dient om de dwaling der Pausen en der geestelijken aan te toonen, wier akten den naam hunner Drieëenheid dragen.”

2. „Dat alle werkzaamheden van opening en sluiting onzer loges, alle akten der broeders of der broederschappen, de tijdrekening der wereldschepping en van het licht moeten dragen, in tegenstelling met de gewone, die door eenen Paus op het einde der 11^{de} eeuw werd uitgevonden, en waarbij hij dit geheele tijdsverloop terugtelde, om deze aera door middel van dat erbarmelijke kunststuk zonder tegenspraak in te voeren.”

3. „Dat men, ter herinnering aan het laatste avondmaal of het christelijk liefdemaal van Jesus, zoon van

Maria Amram, waarvan men in de Arabische overleveringen en in den Koran leest, een feest moet houden, waarop men brood ronddeelt; een nafeest van de oude brooduitdeeling onder de slaven en van hunne verlossing door den bevrijder (Josua). Bij de uitdeeling gebruike men deze woorden: „Dit is het brood der ellende en der verdrukking, dat onze vaders onder de Pharao's—depriesters van Juda — moesten eten; wie honger heeft, dat hij kome en ete; — dit is het paaschoffer (vanden bevrijder Josua) (1); komt tot ons allen, die bedrukt zijt: dit jaar nog in Babylon, het volgende jaar vrije menschen.”

„Dit leerrijke herinneringsfeest in het avondmaal der Rozenkruisridders staat tegenover het avondmaal der Papisten.”

4. „Dat men ter eere van onzen Jesus, die in den *Pentateuch* onder den naam van Oseas wordt voorgesteld, alle werkzaamheden moet beginnen en eindigen met een driewerf vreugdevol begroeten. Dat men dezen groet moet herhalen, wanneer een gast of eene deputatie den tempel wordt binnengeleidt; evenzoo bij de opening van een broederlijk liefdemaal en na iedereen toast. De groet bestaat in het drievoudige *Osee!* *Osee!* *Osee!* d. i. Leve de gedachtenis aan Jesus, zoon van Maria Amram!....”

„Dit zijn dus de bevelen onzer leermeesters, wier traditioneele verklaring steeds in het Oosten van Venetië bewaard bleef. (2) Dit is dus het geloof der vrijmetselarij, hetwelk steunt op dat van Jesus, den

(1) Deze haakjes komen ook in het oorspronkelijke voor.

(2) Ook de Schotsche ritus wil verscheidene geheimen langs den weg over Venetië ontvangen hebben. Baruel, bldz. 295.

Christus, den bevrijder der Israëlieten, die ons eene vrijzinnige wet naar de rechtvaardigheid gaf en het priesterdom van Juda ophief; een geloof, dat in de Arabische overleveringen, in de geschiedschrijvers, die men profeten noemt, in den Koran en den *Pentateuch* is vervat. Daaruit blijkt ten duideljkste de eigenlijke grond der pauselijke *anathema's*, welke men toch niet meer tegen vorsten en Hervormden slingert. De onthulling der waarheden, welke door de priesters zoozeer wordt gevreesd, is de oorzaak der vervolging, die zich met iederen dag tegen de vrijmetselarij hernieuwt. Want in het avondland weten de Pausen zeer goed, dat wij alleen in onze overleveringen en sakramenteele woorden de bewijzen bezitten, die vroeg of laat de hersenschimmige geestelijke macht van Rome zullen vernietigen."

Hieruit zien wij reeds op deze eerste trede den anti-theïstischen trek, die door alle hogere graden der vrijmetselarij loopt. (1) Men streeft hier niet naar een theoretisch ongelooft of naar eene loochening van hetgeen anderen gelooven, maar men vormt een aanvallend element, dat het christelijke geloof in zijn wortel bestrijdt en hetzelfde wil overheerschen. Het is de strijd tegen den God der Openbaring en gevolgelijk eene proselietenjacht onder alle klassen der maatschappij. Op grond van een onzinnig sprookje, onder voorwendsel van onbetwistbare oorkonden, waarvan men er geene enkele toont, haalt men de oningewijden over, om de heilige boeken van den Bijbel als niet bestaande te beschouwen en zelfs onze vijf Boeken van Mozes voor onecht te houden. De door ons aangebeden Verlosser

(1) Dit aangehaalde dokument, dat inderdaad van de hand eens Rozenkruisridders komt, schijnt slechts aan de Brs. van den achttienden graad af te zijn toegezonden.

wordt een gewone Jood uit Bethlehem, dien het bijgeloof der barbaarsche Drusen van den Libanon met denouden Josua, den zoon van Nun verwisselde, en die door de list der Westersche Pausen tot Christengod is gemaakt. (1) Over het algemeen wil men een Verlosser in 't geheel niet erkennen, maar uitsluitend een sociaal-democratischen bevrijder, den Josua (Jesus) van het Oude Testament, den kampvechter voor godsdienstige verlichting. Zijn godsdienst, de eenige ware, berust op twee stellingen: de barmhartige Eeuwige en de hoop op een toekomstig leven. Een bijzonder priesterdom leidt tot de slavernij van alle andere menschen, en moet dus worden uitgeroeid; en wie het doet is een menschenvriend en een getrouw navolger van Josua, die hetzelfde deed en zijn volk door eene vrijzinnige en rechtvaardige wetgeving gelukkig maakte. Hieruit volgt, dat vrijheid en gelijkheid de eigenlijke praktische godsdienst is; dat de strijd tegen despoten, adel en geestelijkheid de levens-taak van een waar vrijmetselaar is. Reeds het opschrift van het eenvoudigste diploma is een protest tegen „paapschen onzin van eene Drieëenheid.” Eindelijk wordt het heiligste geheim van den christelijken godsdienst, de Eucharistie, op de laaghartigste wijze geparodieerd en misbruikt als eene dwaasheid voor eene socialistische komedie; zij is immers „het brood der ellende en der slavernij,” waarin de profane wereld nog zucht, en het wordt daarom in de Loge uitgedeeld

(1) Werkelijk moest volgens Baruel (II. bldz. 270) hij, die van het bedorven deel der tempelheeren moest worden ingewijd, zweeren, dat hij geloofde „aan een Schepper, die nooit gestorven was, noch sterven kon.” *Receptores dicebant illis, quos recipiebant, Christum non esse verum Deum, et ipsum fuisse falsum prophetam; non fuisse passum pro redemptione humani generis, sed pro sceleribus suis.* Zie Dupuy, *traité sur la Condamnation des Tempeliers*, bldz. 38.

met de bedreiging: „Dit jaar zijt gij nog in het Babylon der politieke, sociale en godsdienstige slavernij; maar het volgende jaar zult gij vrije menschen zijn,” en vooral vrij van het juk uwer godsdiensten. (1) Bijgevolg: strijd tegen Rome, den bedriegelijken Paus en zijne hersenschimmige geestelijke macht! De oorlog aan allen, die nog iets meer gelooven dan aan de vrijmetselaarsfictie van een Josua, den socialen en godsdienstigen bevrijder der menschheid!

II. Het in Engeland uitgebroeide *Deïsme* werd eigenlijk aan de nieuwe redactie van den geheimen Bond in 1717 als doopgeschenk meegegeven; ook de drie helden der handeling waren verklaarde Deïsten. Deze oppervlakkigste van alle zoogenaamde philosophiën, die slechts als waarachtig bestaande erkent, wat zij met hare oogen kan zien en met de hand kan betasten, en welke een gevolg was van de verdeeldheid in het Protestantisme, loochent zonder omwegen alles wat geestelijk en bovennatuurlijk is. Hun naakte natuurgodsdienst, die zich overigens een ieder naar zijn eigen goedvinden kan afmeten, erkent hoogstens een hooger iets, dat de zichtbare dingen heeft geschapen of uit eene voorhanden zijnde stof als wereldbouwmeester kan hebben gevormd, maar dat zich daarna om den mensch en zijne handelingen niet meer bekommert, en nog veel minder van zijn wezen en zijn wil eene positieve openbaring aan de wereld heeft gemaakt. Het is

(1) In dien zin heet dan ook het banket der Rozenkruisridders „het geheimzinnige avondmaal (*la cène mystique*);” hunne glazen heeten niet meer kanonnen, gelijk bij de weinig beteekenende 3 laagste graden, maar „kelken (*calices*).” *Thuileur*, bldz. 68. Eene schets van de *cène mystique*, vindt men in *la Franc-maçonnerie dans l'état*, blz. 24. Den schrijver stonden echter niet zeer uitvoerige dokumenten ten dienste, weshalve hem de socialistische beteekenis geheel is ontgaan. Ook de uitdeelingsformule geeft hij onvolledig.

kortweg de „Jehova” der Rozenkruisridders, „de groote Bouwmeester” der gezamenlijke lagere graden. Men weet, hoe vreeselijk snel zich dit Idool van kale geesten in Engeland, Frankrijk en Duitschland, in en buiten de Loge heeft verspreid, en hoe het als rationalisme grooten opgang heeft gemaakt. Het was jaren achtereen het wapen van den geheimen Bond tegen God en moet nog heden als zoodanig dienst doen tegen allen, die in de waarheden des geloofs iets meer erkennen dan een stuk zachte was, dat men kan kneeden in een willekeurigen vorm. Wij hebben reeds in vorige hoofdstukken zooveel bewijzen voor dit punt aangehaald, dat wij ons kunnen bepalen met nog slechts aan te stippen, hoe het Deïsme door de Loge voor den anti-theistischen oorlog werd gebruikt en ten deele nog wordt gebezigd. Wij nemen hiervoor een werkje, dat oorspronkelijk in het Hoogduitsch is geschreven, daarna in 't Hollandsch werd vertaald en in 1792 in Amsterdam verscheen: Ernstige en trouwhartige waarschuwing aan de grooten dezer wereld. Het verdient des te meer geloof, daar het steunt op medegedeelde documenten. (1) Volgens dat werk kan het vijandelijke plan in de volgende stellingen worden samengevat:

1. „Het bijgeloof (d. i. het Christendom en het

(1) De juiste titel is: Ernstige en trouwhartige Waarschuwing aan de Grooten dezer Wereld, voor het gevaar van eenen geheelen ondergang, waarmede de tronen, de Staten en het Christendom bedreigd worden; met bewijzen en oorkonden. Amsterdam, W. Brave 1792. Op nieuw gedrukt in 1826 bij Langenhuyzen in 's Gravenhage. Volgens de meening van den vertaler was de schrijver van het werkje, dat grooten opgang maakte, de Weener Professor Hoffmann, uitgever der *Wiener Zeitschrift*.

Mosaïsme) was tot dusverre de hoofdsteen van tyrannie en bedrog, waardoor vorsten en priesters de menschen verschalkten. Uit vrees voor de toekomst, voor hel en voor eeuwigheid, gingen zwakke zielen gebukt onder den last der vooroordeelen, welke van de eerste kindsheid af waren ingezogen, en die ook den sterksten geest ontzenuwden en ongeschikt maakten voor het verrichten van groote daden. Dit wordt door het Christendom grootelijks bevorderd; het maakt slaafsche geesten, die alles verdragen, om zich met de toekomstige eeuwigheid te troosten. Deze zuil van het bijgeloof moet derhalve noodzakelijk worden ondermijnd. Daar er echter nog velen aan die godsdienstige baker-sprookjes vasthouden, en de burgerlijke en staatsinstellingen nog te diep bij hen wortelen, moet men met voorzichtigheid te werk gaan. Zinnelijkheid is de groote drijfveer der menschen; die moet men dus in beweging brengen, en het Christendom aan de belachelijkheid prijs geven, om het geloof in de harten te doen wankelen."

2. "Tot dit doel moet men eene letterkundige rechtbank oprichten, om onze geschriften zooveel mogelijk te verspreiden en die der tegenstanders van de markt verwijderd te houden."

3. "Daarvoor moet men de voornaamste uitgevers van geleerde tijdschriften in soldij hebben, die zich er op zullen toeleggen, om alles, wat tegen ons wordt geschreven, belachelijk te maken en met lage verachting te verwerpen."

4. "Die niet met ons is, is tegen ons. Men kan hem derhalve zonder tegenspraak vervolgen, lasteren, verdrukken; want zulke lieden zijn als insecten, die men van den bloeienden boom schudt en vertrappt."

5. "Weinigen kunnen het verdragen, belachelijk te worden gemaakt; wie dus met onze plannen niet

instemt, maar toch nog gezond verstand bezit, moet van die zijde worden aangetast."

6. "Opdat wij ons doel des te spoediger bereiken, moet vóór alles de middenstand met onze beginselen worden bekend gemaakt. De gemeene man en het volk beteekenen niets; in korten tijd maakt men er van, wat men maar wil. Maar de macht der regeering steunt daarentegen op den middenstand. Derhalve moet men zooveel mogelijk gebruik maken van de menschelijke hartstochten, en vooral de jeugd, welke over eenige jaren invloed hebben kan, in onze beginselen inwijden."

7. "Zinnelijkheid is het beste middel, om ons zulke aanhangers aan de hoven te verschaffen, die natuurlijk het gewicht onzer zaak niet zullen beseffen. Voor ons is het echter genoeg, hen geheel van het Christendom te onttrekken, daar toch de meesten nog slechts flauwe Christenen zijn."

8. "Om ons doel met kracht te bevorderen, is het volstrekt noodzakelijk, allen als vijanden der verlichting en der philosophie te beschouwen, die nog vasthouden aan vooroordeelen op godsdienstig of staatkundig gebied, en dit door hunne geschriften aan den dag leggen. Men moet hen beschouwen als schepselen, die het menschelijk geslacht en den vooruitgang zijner welvaart ten zeerste benadeelen, en daarom moet een ieder trachten, in gewichtige aangelegenheden hunnen invloed te breken, en hen bij de eerste gelegenheid de beste buiten werking te stellen."

9. "Alle gebeurtenissen in den Staat, in partijen, kabalen, vereenigingen en genootschappen moeten voor onze doeleinden worden gebezigd; kortom alles, waardoor slechts gelegenheid wordt gegeven om wanorde te stichten. Want alleen op de puinen der tegenwoordige maatschappij hebben wij de hoop een duur-

zaam gebouw op te richten naar het systeem der natuur, en hare aanbidders in hunne rechten te bevestigen."

Men ziet, dat dit plan eene juiste kopie was van hetgeen de geheime Bond, in overeenstemming met de zoogenaamde wijsgeeren in Frankrijk op het oog had en werkelijk op touw zette. Aan de hoven van Berlijn, Weimar en Weenen, aan den Rijn en de Isar werd door de „broeders" in denzelfden geest, met hetzelfde wapen gewerkt, en juist de christelijke geest der toongevende kringen, van den middenstand, ondermijnd. Dat het geheele werk zoo maar in eens niet gelukte, gelijk aan gene zijde van den Rijn, was geenszins de eigen schuld der „broeders," maar het taaie vasthouden der Duitschers aan het bestaande, en de schrik der Fransche omwenteling stond in den weg. Daarom verkoos men liever, den strijd tegen de Openbaring voort te zetten met het langzamer werkende wapen der wetenschap, en door de materialiseering en naturaliseering van het onderwijs een geslacht aan te kweken, dat het volle licht, het godsdienstige nihilisme, kon verdragen. De haat tegen Ultramontanen en Orthodoxen wordt waarlijk van de daken gepreekt, en men vergt daarbij van de geloovigen, voor zulk een godsdienstijver te bedanken. Op het tooneel moge men duizendmaal de vrijheid voor alle meeningen, voor iedere godsdienstige belijdenis en voor elk beter menschelijk streven verkondigen: achter de coulissen loert toch altijd de Christenvervolger Nero met uitzonderingswetten, vogelvrijverklaring en verbanning, en hij rust niet, voor dat de naam des Nazareërs is verdelgd. Daarom is het liberalisme, de exoterische leer van den nachtelijken Bond, volgens zijn eigenlijk karakter vervolgingszuchtig en onverdraagzaam; bijgevolg is ook eene overeenstemming daarvan met de christelijke belijders kortweg een onding, eene schreue-

wende dwaasheid. De Belgische Katholieken moeten hunne ongelukkige *Union* van het jaar 1830 sinds veertig jaren zwaar boeten en komen dagelijks meer tot de overtuiging van de juistheid der zooeven geopperde stelling.

Haat en oorlog aan alle Openbaring is de leus der vrijmetselarij. Reeds op het einde der vorige eeuw had zij de stelling verkondigd: (1) „De Openbaring is een heilige ziekte van zwakke geesten, eene aanstekende kwaal, die sedert het bestaan der wereld werd gebruikt tot onderdrukking der menschelijke vrijheid. Zij is onvereinigbaar met het gezonde verstand en met de ware vrijheid van den mensch; zij is de moeder der dweepzucht en van het bijgeloof.” — „De mosaische wetten en die van den christelijken godsdienst zijn de verachtelijkste uitvindingen van bedriegelijke kleine geesten, en de grootste uitspatting der menschelijke dwaling.” — „Eigenbaat van priesters en despotisme van grooten beschermden eeuwen achtereen dit (christelijke) leerstelsel, beheerschten het menschedom door eene fanatieke zedeleer als met een ijzeren schepter, en bevestigden door middel van verdichte orakelspreuken eener Openbaring hun gezag over zwakke geesten.”

Men zie bij deze ontboezemingen der deïstische „broeders” vooral de politieke omwenteling niet over het hoofd, die steeds als laatste doel wordt voor oogen gehouden, en voor welke de omverwerping der altaren slechts het noodzakelijke begin is. Geheel hetzelfde doel wordt thans nog beoogd; men is nu slechts zoo voorzichtig als in de eerste regeeringsjaren van keizer Jozef II, toen men sprak van de zegepraal over het zoo gehate ongelooft, maar zeer verstandig

(1) Waarschuwing, bldz. 11: 1, 2, 8.

elke politiek onaangeroerd liet. In het vierde deel der „*Latomia*” wordt den „broeders” het werk aanbevolen: „Dr. L. Drechsler, *Kirchenlehre und Ketzer-glaube.*” Vóór de eigenlijke beoordeeling staat deze inleiding: „Het Protestantisme is in een godsdienstig opzicht slechts half wat de vrijmetselaar geheel is. Het eerste beschouwt den inhoud van den godsdienst als een van God onmiddellijk aan den mensch medegedeeld iets, en veroorlooft slechts eene schijnbare beoordeeling der rede, om de onredelijke (!) stof te vormen. In de vrijmetselarij daarentegen moet de rede niet alleen den vorm, maar ook den INHOUD VAN DEN GODSDIENST scheppen. Het Protestantisme moet of wel naar het Katholicisme terugkeeren, of willekeurig halverwege blijven staan, of wel voorwaarts in het gebied der vrijmetselarij aanlanden. De rede toch stelt zich slechts eenigen tijd tevreden met het recht, om de stellingen, die boven alle begrip staan, in een redelijken vorm te brengen; zij tracht op verschillende wijzen die stellingen met hare eigene te vereenigen, tot dat zij door haar pogen tot de volle en heldere overtuiging komt, en de onmogelijkheid van zulk eene vereeniging inziet. Dan verlangt zij ook het andere deel van het haar toegekende recht: zij verwerpt nu ook het haar opgedrongen broze materiaal en kiest vrij of scheidt, wat voor bewerking geschikt is. Dit geeft eene opheldering voor de tegenwoordige verschijnselen het godsdienstige leven van het Protestantisme: de engelsch-allegorische verklaring der christelijke geschiedenis, de engelsch-ideale opvatting der christelijke dogma's. De laatste pogingen, om het kerkelijke Christendom te beschermen, waren oorzaak van zijne geheele verban-

ni
de
on
a r
K
me
w a
we
vro
stre
goe
den
ope
zijn
vija
het
Ker
hoo
het
dier
moe
waa
nam
der
wed
de l
dom
part
groot
chris
H
wig
T
185

ning uit het gebied der rede, want de rede werd door deze daad ook bewust van het mislukken dezer vredesonderhandelingen. Zij erkende de eeuwige vijandschap tusschen hare leer en die der Kerk..... Eene korte verklaring van hetgeen de menschheid in het kerkelijk Christendom bezit, en wat de godsdienst der natuur haar biedt, werd een behoefte voor de beschaafden."

Deze stellingen komen op hetzelfde neer als die wij vroeger hebben aangehaald. Het Christendom is volstrekt onvereinigbaar met de rede; het kan als speelgoed voor het domme volk nog wel eenigen tijd worden geduld, maar mag op geene wijze als toongevend in de openbare wereld optreden, want dat zou eene misdaad zijn tegen de menschelijke rede, die in onverzoenlijke vijandschap leeft met de leer der Kerk. Natuurlijk staat het positieve recht nog in den weg, want de christelijke Kerk is door de heiligste verdragen gewaarborgd. Maar hooger dan dat positieve recht staat het natuurrecht, het recht der menschheid op onbeprekten vooruitgang, dien het Christendom juist in den weg staat. Derhalve moet het Christendom worden gebracht in een toestand, waarin het nog tevreden mag zijn, wanneer men het namelijk nog niet geheel onderdrukt. Dit is de loop der gedachten van de moderne pers en de politiek, weder geheel dezelfde als in de tijden vóór en onder de Fransche revolutie. De belijders van het Christendom zijn in den tegenwoordigen Staat nog slechts eene partij, ja zelfs de kleinste geworden, ofschoon de groote meerderheid van ons volk nog ijverig aan het christelijke geloof vasthoudt.

Het Deïsme der vrijmetselaars erkent geene eeuwigheid.

Tegen de aanvallen van Dr. Eckert verscheen in 1852 te Leipzig van wege de Loge de verdedigings-

brochure: *Die Freimaurerei in ihrer Stellung zur Gegenwart. Offene Enthüllung des Zweckes und der Geschichte der Freimaurerei, nebst einer Abwehr der jüngsten Angriffe des Adv. Dr. E. E. Eckert zu Dresden.* Maar ondanks al zijne voorzichtigheid ontgleed toch ook de volgende bekentenis aan de pen van den schrijver: „De vrijmetselarij leert niets onmogelijks; haar geheim is dit, dat men leert in zien, wat werkelijk is. Zij leert de kunst om goed te worden, zonder de drijfveeren van hoop en vrees, onafhankelijk van hemelen hel. De vrijmetselaar verwacht zijn loon niet eerst in de toekomst, maar hij heeft het reeds ontvangen en is tevreden.”

Aldus is het dekreet van het Parijsche Groot-Oosten, dat na eene herziening der Statuten in 1865 het bestaan van God en de onsterfelijkheid erkende, niets dan eene walgelijke huichelarij tegenover de profane wereld. In de loochening der eeuwigheid echter hebben wij den socialen chaos. Onmiddellijk na den val van Robespierre in 1795 verklaarde de afgevaardigde Lecointre in het Parijsche Convent: „Een volk zonder God, zonder godsdienst, zonder kerken en openbare plechtigheden, moet zonder vaderland en zonder zeden zijn, en bereidt voor zichzelven de slavernij. De verachting van zijnen God heeft de groote natieten grondegericht, en dát zal het lot zijn van ieder volk, welks wetgeving niet rust op de altijd vaste grondslagen van zeden en godsdienst.”

III. Het zij verre van ons, in de Loge eene bepaalde geloofsbelijdenis te erkennen; uitroeiing van

allen godsdienst en van elke positieve belijdenis is juist haar doel. Tot dezen verdelgingsoorlog gebruikt zij elke verwoestende leer, die slechts op eenige wijze opgang maakt; dus ook het Pantheïsme, en dit vooral, omdat het zich, als belijder van het absolute Alles—Eén, het meest van de christelijke Openbaring verwijdert. Bovendien vindt de Loge daarin een ouden vriend terug, waarmede zij door geschiedenis en den naturalistischen cultus nauw verwant is. De vrijmetselarij toch beweet één te zijn met het Oosten en zijn pantheïstisch Manicheïsme. Gelijk reeds Almarik van Bena in de twaalfde eeuw door het lezen van de werken der Arabische volgelingen van Aristoteles pantheïst werd, zoo kan men dit eveneens zeggen van de Katharers, de „broeders en zusters van den vrijen geest,” van de Albigeners en van het bedorven gedeelte der tempelridders. De meeste sekten der middeleeuwen immers hadden eene sterke pantheïstische kleur, en losten zich op in godsdienstige en socialistisch-politieke revolutionairen van de ergste soort. En juist met hen wil de Loge geschiedkundig en volgens afstamming verbonden zijn. In elk geval is het opmerkelijk, dat de vader van het moderne Pantheïsme, Spinoza, in vele geheime betrekkingen met allerlei „vrienden” stond, en dat geheel zijn letterkundig streven daarop neerkwam, om aan de ideeën van den Bond een vrijbrief door de gansche wereld te verzekeren.

Baruch of Benedictus Spinoza werd als zoon van een Portugeeschen Jood op 23 Nov. 1632 te Amsterdam geboren en zou voor het rabbinaat worden opgeleid. Hij wijdde zich dus aan de studie van den Bijbel en den Talmud. Zoozeer zijne leermeesters het verstand van hunnen leerling moesten bewonderen, baarden zijne kritische tegenwerpingen en zijn ongeloofige richting hun toch ook bange zorgen, zoodat hij van

wege de Synagoge met den ban werd bedreigd. De eerzuchtige jongeling echter ging nu met Calvinisten om en spreidde voor het uiterlijke, door het bezoeken der Calvinistische zoowel als der Armenische kerk het geloof aan het Evangelie ten toon, hoewel hij toch innerlijk al het verhevene ontkende. Van den Duitschen geneesheer van den Ende, een verklaarden godloochenaar, die in 1647, wegens deelneming aan een zamenzwering, onder beulshanden stierf, leerde hij Latijn en Grieksch. Eerst trachtten de Joden den jongeling, die voor hunne gemeente zoo gevaarlijk was, door omkoopning weder aan zich te verbinden, en toen dit mislukte, hem uit den weg te ruimen. Bij het verlaten van den schouwburg ontving hij dan ook van een Hebreër een messteek. Door den invloed der rabbijnen werd hij in 1655 uit de Synagoge gestooten. Van nu af woonde hij meestal op het platte land, en zelfs toen hij in 1670 naar 's Gravenhage ging, verliet hij slechts zelden zijne woning, tot dat de tering in zijn 45^{ste} levensjaar, op 2 Febr. 1677, een einde aan zijn leven maakte.

Zijne „vrienden” waren talrijk en stonden hem altijd ter zijde. Eene benoeming door den keurvorst der Palts, Karel Lodewijk, tot professor der philosophie te Heidelberg, welke hij vier jaren vóór zijn dood ontving, wees hij van de hand, daar hij zich niet kon vereenigen met de gestelde voorwaarde, „om de philosophie niet te misbruiken tot de omverwerping van den bestaanden godsdienst.” De studie van het mannetje met zijn geelachtig-zwart gelaat en terugstootende trekken, waren vooral gewijd aan de theologie, de wiskunde, de natuurkunde en de philosophie. Zijne leer bouwt op de hoofdthema's: Al het bestaande, God en de wereld te samen, is slechts ééne substantie, d. w. z. God, met de twee hoofd-attributen Geest en

Stof; uit het oneindige Alles-Eén, de voortbrengende natuur (*natura naturans*), ontspruiten als verschillende soorten van bestaan de afzonderlijke dingen of de voortgebrachte natuur (*natura naturata*). Bijgevolg loochende bij den geest, de persoonlijkheid en het bovennatuurlijke wezen van God, de schepping der wereld, (1) de menschelijke vrijheid, de onsterfelijkheid der ziel en het onderscheid tusschen goed en kwaad. Wonderen zijn volgens hem volstrekt onmogelijk. Het eenige doel van een godsdienst is bij hem, gelijk reeds lang tevoren bij de geheele vrijmetselarij: het voortbrengen eener moraliteit volgens de rede. Materialistisch, gelijk zijn geheel stelsel, is ook zijne opvatting der geschiedenis, die zich slechts om het onvermijdelijke noodlot draait, en die aldus het voorbeeld is voor de moderne „realistische” geschiedschrijving. Even als de geheele Loge is ook de hoofdleider harer leer in den nieuwen tijd, Spinoza, vervolgingszuchtig. Zijne studiën waren gewijd aan de omverwerping der Openbaring langs wetenschappelijken weg; de vervolging van elken positieven godsdienst was zijn kerkrechterlijk ideaal. Zijn *Tractatus theologico-politicus* (2) bevat de zuivere vrijmetselaarsstellingen: Het doel van den godsdienst is

(1) De menschwording Gods kwam hem even dwaas voor, als dat men zou zeggen: de cirkel heeft den vorm van een vierkant aangenomen.

(2) Deze verhandeling was reeds in 1663 gereed en aan de vrienden als manuscript medegedeeld, maar werd eerst in 1670 anonyim en met eene valsche opgave der plaats van uitgave (Hamburg in plaats van Amsterdam) openbaar gemaakt. Dit geschrift werd dadelijk na het verschijnen door de Hollandsche regeering verboden, maar daarna toch nog onder een valschen titel in Nederland, Engeland, Duitschland, Frankrijk, Zwitserland en andere landen verspreid, het beste bewijs, dat daarbij nog andere krachten in het spel waren. Over Spinoza's leven en geschriften, zie Feller, *Biographie universelle; Wetzer-Welte, Kirchenlexicon*.

gehoorzaamheid, (tyrannie dorst hij nog niet zeggen), dat der filosofie is de waarheid. Tusschen beide bestaat geen eenheid of verwantschap hoege-naamd; de ware filosofische godsdienst bevat alles, wat er van een positieven overblijft, wanneer men hem van de niet wezenlijke bestanddeelen ontdoet; hij behoeft geen geloof aan geschiedenis en wonderen, geen ceremoniën en geen belooning in de eeuwigheid, daar hij zich zelf beloont. Voorts is de godsdienst slechts bestemd voor de groote menigte, omdat er namelijk weinig menschen zijn, die alleen aan de hand der rede de deugd beoefenen. Zijn kerkelijk recht regelt Spinoza, aan het slot van zijn traktaat, naar de wet van keizer Nero: „De bezitters van het hoogste gezag in den Staat hebben het recht tot alles, waartoe zij machtig genoeg zijn.” Met andere woorden: macht boven recht! Hier hebben wij die afschuwelijke caesaristische leer der staatsalmacht, die ook later door Hegel op nieuw wetenschappelijk werd gepolijst, die sinds twee eeuwen meer en meer het leven der Kerk tot een voortdurend martelaarschap maakte en ook nu weder de barten van alle rechtgeloovige Christenen met bange zorg vervult. Deze leer echter wordt juist door de mannen der Loge altijd en overal nagestreefd, zoodra zij invloed krijgen. Spinoza besluit zijne stelling met de volgende conclusies: De bezitters van het staatsgezag alleen zijn bevoegd te bepalen, wat in den Staat recht en goed is; zij kunnen de H. Schrift naar hun goeddunken uitleggen en in 't algemeene de uiterlijke Godsvereering en den eeredienst inrichten overeenkomstig het nut van den Staat. Voor den wijsgeer echter eischt Spinoza de vrijheid, om te denken, wat hij wil en

te zeggen, wat hij denkt, in zooverre hij niet optreedt tegen hetgeen rechtens bestaat, en niet aanspoort tot ongehoorzaamheid tegen de staatswetten; d. w. z. vrijheid voor ons, slavernij voor onze tegenstanders!

Zoo is dan de Amsterdamsche Jood met de hulp zijner vrienden de vader geworden van het algemeene en filosofische Rationalisme, vooral van het moderne Pantheïsme tot op den filosoof van het onbewuste: Ed. von Hartmann. Als gevolg dezer richting des geestes moesten de natuurwetenschappen de eerste plaats innemen op het gebied der bekwaamheden van den mensch; zij moesten een hoofdwapen worden tegen den positieven godsdienst. Zijn kerkelijk-politieke beginselen zijn het ideaal van alle geheime en openbare kerkvervolgers; de vroeger bestaande vriendschappelijke verhouding tusschen Kerk en Staat, die waarborg voor de instandhouding der menschelijke maatschappij en der beschaving, is niet meer; de vernielende machten der duisternis werken zonder ophouden, om ons geslacht te doen overstroomen als met een tweeden zondvloed: door de vreeselijkste aller omwentelingen.

In beginsel is de vrijmetselarij zelve altijd phantheïstisch geweest. (1) Haar zoogenaamde natuurgodsdienst, haar natuurcultus getuigen het, en uit de talrijke bewijsstukken, welke deze meening staven, deelen wij er hier eenige mede.

De *Latonia* van Leipzig, een driemaandelijksch tijdschrift der Loge, (deel 5, bldz. 55) zegt: „Wij moeten Egypte beschouwen als de bakermat onzer begin-

(1) Wij herinneren hier aan de denkbeelden van Juge in den trant van Spinoza, welke door de loge-wereld werden toegejuicht.

selen en der inlijving in den vroegeren Bond en in de bouwvereeningen of de bouwuiten-broederschap. In geheel Azie vereerde men, onder den naam van Mythras en onder het zinnebeeld van het vuur, den zonnegod Busiris. Ook in de tempels der vrijmetselarij zien wij dit levenverspreidende symbool schitteren!" Zoo heeft dan een der dwaaste Romeinsche Caesars, Heliogabalus, een groot aantal leerlingen verkregen, die, gelijk hij, zonnediensers en zonnepriesters zijn.

In het Weener *Freimaurer-Journal*, manuscript voor Brs.. (11. 3. bldz. 21) zeide de loge-redenaar tot de broeders: "De Samothraciërs hebben in den beginne slechts hemel en aarde aangebeden, daar de natuur voor hen vader en moeder was, en er nog geen papen en despoten waren, die hen door list en geweld, door bijgeloof en onderdrukking, door innerlijken en uiterlijken dwang, konden misleiden, om hun goddelijken Schepper te loochenen en te haten." Als gevolg van dezen pantheïstischen natuur-cultus telt de geheime orde niet alleen hare jaren van het ontstaan der wereld af, maar zij begint ook haar nieuw jaar op 24 Juni, de tijd van den zonnestilstand.

In "*Astrea*, Zakboek voor vrijmetselaars" (1837) van Sydow, lezen wij: "De Egyptenaren beweenden den dood van Busiris, namelijk de aankomst der zon aan het einde van haren loop bij den winterzonnestand; de Ethiopiërs betreurden Memnon, de Persen Mythras, de Grieken Bacchus, anderen Atys, de Babyloniers Adonis.... Al die verschillende volken hebben het lijden, den dood en de opstanding hunner respectieve godheid voorgesteld, welke godheid niets anders was dan de zon. Men moet de mythe van Adon-Hiram beschouwen als een der oudste vormen van de personificatie der

zon in de tempels der vrijmetselarij, welke dezen vorm hebben behouden, zooals hij bij de oorspronkelijke inrichting was." Hier hebben wij wederom het Pantheïsme der Manicheërs in eene nieuwe oplaag.

Maar zelfs dezen heidenschen natuurdienst heeft men lasterlijk met christelijke namen omkleed. De „broeders” te Weenen denken in hunne Loge *zum H. Joseph* aan niets minder dan aan den heiligen voedster-vader van Jesus, maar integendeel aan de dag- en nacht-evening in de lente, en als 't moet zijn, ook aan hun eersten beschermer, keizer Jozef II. Het feest van den H. Joannes den Dooper op 24 Jani wijst hen op den hoogsten stand der zon, haar hoogste kracht van licht en vruchtbaarheid. Die dag is dan ook een hoogfeest voor de „broeders”, en de bewoners der Rijnoevers tusschen Keulen en Coblentz zijn er jaarlijks getuigen van, wanneer op dien dag de „vrijmetselaarsbooten” in feestgewaad voorbijstoomen. De 27 December, het feest van den H. Joannes den Evangelist, is hun daarentegen een rouwdag over de verdwijnende zon en hare vruchtbaarheid, gelijk vroeger de Phoeniciërs den dag van het overlijden en der verrijzenis van Adonis vierden. Toen zich echter de helden van den nacht vroeger „Joannes-broeders” noemden, wisten zij zelf niet, wie van de twee Heiligen de hunne moest zijn, maar zij verscholen zich slechts achter dien heiligen naam, uit vrees voor profane spionnen en vervolgers (1)

(1) Eckert, *die Frage* enz., bldz. 35. Tertuliaan schrijft van de oude Heidenen (*De Præscript c. 40*): „*Diabolus ipsas quoque res divinorum Sacramentorum in idolorum mysteriis emulatur. Tangit et ipse quosdam utique credentes. Expiationem delictorum repromittit et sic adhuc initiat.... Signat illic in frontibus milites suos. Celebrat panis oblationem. Quid? Quod et summum pontificem in unis auspitiis statuit.*”

De *Leipziger Freimaurerzeitung*, manuscript voor broeders, (Jaarg. 1850, n. 18, bldz. 137) geeft een schets van de „werkzaamheden” op het feest van den winterzonestilstand en van de wedergeboorte des lichts (26 Dec. 1849), in de loge der „ware vrienden der eendracht” te Brussel. In de feestrede zeide de Br.: Redenaar:

„Slechts vier bijzondere feesten kent de vrijmetselarij, welke moeten gevierd worden op de dagen der twee zonestilstanden en der nachteveningen, dat wil zeggen: op de vier groote tijdstippen, die het jaar in vier bijna gelijke deelen scheiden. Deze verdeeling is met evenveel zorg als met overtuiging geschied; want onze feesten zijn niet willekeurig door de menschen ingevoerd, die naar goedvinden kunnen worden veranderd. Neen! mijne broeders, deze feesten zijn aan den hemel opgeteekend; zij zijn het eigen gevolg van den stand, welken onze aarde door hare verhouding tot de zon inneemt.” — „Het groote levenschenkende gesternte is zoo ingericht, dat het zijn schitterenden troon periodiek weder bestijgt. Kerstfeest! Lof aan den grooten Bouwmeester der wereld! Alles wat leven heeft, alles wat ademt, beweegt zich, om nu spoedig weer op te staan uit de voorbijgaande verstijving! Moge een algemeen gevoel van dankbaarheid onze harten vervullen, want het feest, dat wij vieren, is het hoogste van allen: het feest der wedergeboorte des lichts!” — „Ik wil eindelijk aantoonen, dat de ontroerende allegorie der twee Janussen, (1) vervangen door onze twee Joannessen, die in

(1) Het woordje „Janus” behoorde eigenlijk ook nog in dienst te zijn bij de nieuwste dwaalleer.

verbinding staan met de zonnestilstanden van den winter en den zomer, met de wedergeboorte en den triumpf van het hemelsche licht, — dat deze allegorie den wijsgeer nog meer dan den geleerde de onuitputtelijkste stof voor eene voortdurende werkzaamheid oplevert.” — Volgens het verslag bekroonde een drievoudige toejuicing het heerlijke „bouwstuk”, en werd den redenaar door den „Eerbiedwaardige” daarmee geluk gewenscht.

In den brief aan de Romeinen (1, 20 en v.) laat zich de H. Paulus hevig uit tegen de oude heidenen en noemt dezelve zonder omweg onverschoonbaar, omdat zij, trots de vele hulpmiddelen tot de natuurlijke kennis van God, hun eeuwigen en hoogsten Heer niet erkenden, maar in plaats van Hem de schepselen aanbaden. Wij kunnen daaruit de vreeselijke schuld berekenen van een vereeniging, die zich te midden van het licht der christelijke Openbaring voor de kennis der waarheid gesloten houdt; die zijn bewust en vrijwilligen afval van den Eengeborene des Vaders wil maken tot een wet voor de geheele aarde, en die alle menschelijke list gebruikt, om de gemoederen te misleiden en legioenen van aanhangers te winnen. Dit moderne heidendom moet dus in beginsel weleen oceaan van haat bezitten tegen de christelijke maatschappij. (1) Er broeit in alle kringen der maatschappij iets, dat in de toekomst moet eindigen in een vreeselijken strijd tusschen Ormuzd en Ariman, tusschen het licht en de duisternis. Het grootste ongeluk daarbij is, dat zij, die het gezag in handen

(1) Br.: Faider durfde in de loge *Fidélité* te Gent op 2 Juli 1846, de heilige geheimen van het Christendom nog „Heidensche gezichtsbegeochelingen” noemen. *La Franc-maçonnerie dans l'état*, bildz. 26.

hebben, òf wel niet vrij en door duizend ketenen gebonden, òf bang zijn voor het meer gevreesde dan werkelijk vreeselijke monster. Zoo wordt een verstandig en reddend handelen onderdrukt, terwijl de volken, in het hart nog zoo goed en zoo edel, gelijken op het lam, dat op de slachtbank ligt. Onder de hand van de allesvermogende, waaraan zij zich niet kunnen onttrekken, worstelen zij in een langen smartelijken strijd van de eene revolutionaire stuiptrekking in de andere, doodmoede, en met bange verwachting uitzierende naar een tweeden redder, die den tooverkring zal breken en het Christendom in zijn recht zal herstellen.

IV. Uit het Pantheïsme der leer en uit den Aziatischen zonne- en natuurdienst in het uiterlijke ceremonieel, ontspruit van zelf als vierde en laagste trap van den strijd der vrijmetselarij tegen God, de anti-theïstische Humaniteit, waarin de mensch zich zelf op den troon Gods plaatst. Is namelijk God de natuur en de natuur God, dan moet gevolgelijk het verhevenste in de natuur: de mensch, de volmaaktste uitdrukking van het goddelijke, hij moet zelf God zijn.

Elk der tot dusver opgesomde anti-godsdienstige stelsels heeft zijn eigen leus. Het Joodsche Anti-theïsme spreekt van verdraagzaamheid, dat tevens het parool der beginnende Loge is; het Deïsme preekt verlichting, het woord der erkende Loge; het Pantheïsme streeft naar onbeperkten vooruitgang, de leus der heerschende Loge; de Humaniteit wil beschaving der menschheid, het uithangbord der tyranniseerende Loge.

Al deze woorden hebben op zich zelf niets gevaarlijks, weshalve het onwetende publiek dezelve zonder eenig kwaad vermoeden nazegt en als heiligdommen vereert. Slechts de ingewijde begrijpt den eigenlijken zin in

zijn geheele beteekenis. Zoo is het ook met het zoetklinkende woord Humaniteit. Reeds de oude Romein bedoelde met het woord *humanitas* de schoone menschelijkheid, de hoogste beschaving en de fijnste vorming van geest en hart, en vooral die algemeene beschaving, welke een ieder moet bezitten, vóór dat hij zich aan een geleerde vakstudie wijdt. Welk volk, welk schepsel zou niet humaan willen zijn? Het woordje is dus goed, maar onder dezen honing verbergt de vrijmetselarij in hare wartaal het vergif van het meest algemeene verzet tegen God; een verzet, dat den mensch tot een tweeden Lucifer maakt en hem doet uitroepen: „Ik zal ten hemel opstijgen en boven de sterren Gods mijnen troon plaatsen; op den berg van het Verbond zal ik wonen, ik stijg tot op de hoogste der wolken! Ik wil gelijk zijn aan den Allerhoogste! (Is. 14, 13) of liever: de Allerhoogste wil ik zelf zijn!” Hetzelfde belijdt Herwegh als hij zegt:

*Aus versumpften Nationen,
Faulenden Religionen
Steige schön'res Menschenthum!*

De mensch toch is volgens de pantheïstische opvatting de hoogste ontwikkeling van het goddelijke Alles-Eén, de trap, waarop het is geworden tot geesten is doorgedrongen tot het zelfbewustzijn. Daarom is de mensch zelf soeverein Heer; aan niemand dan aan zich zelve is hij van zijne daden verantwoording verschuldigd. Voor zooverre hij in den Staat leeft, moet hij zich op zijn hoogst onderwerpen aan de wetten, als de vrucht der algemeene „rede,” of ook de straffen wegens de overtreding daarvan ondergaan. Als de volmaaktste uitdrukking van het goddelijke is de mensch-

heid uit zich zelf vatbaar voor een onbeperkten vooruitgang.

Maar, nu is de God van den christelijken godsdienst niet van deze wereld en oneindig verheven boven dezelve; Hij heeft door één woord uit Zijnen mond de dingen, en in 't bijzonder ook ons lichaam en onze onsterfelijke ziel geschapen. Hij is onze op- perste Heer, Heer over lichaam en ziel, over tijd en eeuwigheid. Als hoogste Wetgever dwingt Hij niet onzen vrijen wil, maar Hij heeft geboden gesteld, die wij niet mogen overtreden; voor den oproerigen wil des menschen bepaalde Hij eeuwige straffen, voor het goede gebruik der vrijheid een eeuwige belooning. Hij heeft Zijne Openbaring gegeven, eene onfeilbare Rechters in zake het geloof ingesteld en ons eeuwige geluk afhankelijk gemaakt van de gehoorzaamheid daaraan.

Daar echter de Loge in hare geheimste graden geen hooger wezen erkent dan den mensch, verheft zij zich in den diepsten wrok tegen den Christen-God als tegen den overweldiger, van welken zich de mensch moet ontdoen. Daarom begrijpen wij, hoe een Br.. met een vreeselijke godslastering kon zeggen: „God is het kwaad — *Dieu, c'est le mal*,” en hoe voorts de *Libertaire* de reeds vroeger aangehaalde uitdrukking kon bezigen, dat de vooruitgang der menschheid tot in 't oneindige zich niet laat tegenhouden door die grensscheiding: „waarop de moordenaars der menschheid met bloed en slijk den naam „God” ” hebben gegriift.”

Dit laatste doel van het Anti-theïsme heeft reeds éénmaal zijn dramatische en wettige uitvoering in het openbaar gevierd in de dagen der triumfeerende vrijmetselarij. In den jare 1793 werd in Frankrijk onder doodstraffe het geloof aan God verboden als een mis-

daad, en de cultus der menschelijke rede als de nationale vastgesteld. Op den 10 November van hetzelfde jaar plaatste men te Parijs en in andere Fransche steden een vrouwspersoon op een wagen, legde het een kruisbeeld onder de voeten en voerde het zoo onder begeleiding van wetgevers en filosofen naar de hoofdkerk, de *Notre-Dame*. Daar werd het op een altaar geheven, met wierookwolken omhuld en met lofzangen gevierd. Deze vergoding van den mensch met alles wat den onverloste drukt en onteert, dit schouwspel van den laagsten socialen afval van God en van de deugd, de invoering van het waanzinnigste heidendom, waarin de mensch zich zelf aanbidt, was niet een daad van voorbijgaande opgewondenheid, maar sinds lang rustig voorbereid en in het gunstige oogenblik ten uitvoer gelegd. De Loge, als antipode Gods, zal niet rusten, vóór dat zij haar werk nog eens zal hebben doorgezet en over de geheele aarde verspreid.

Dit is dus de beteekenis der woorden humaniteit, beschaving der menschheid, cultuurleven, cultuurstaat, edel menschdom, intelligentie — uitdrukkingen, die voortdurend als even zooveel strijdkreten door de kerkbestormers worden gebruikt tegen het Kruis van Jesus Christus. Wij hebben tot hiertoe reeds zoovele aanhalingen gegeven uit vrijmetselaars-dokumenten, die juist ook dit plan der duisternis onthullen, dat wij ons hier met enkele weinige moeten tevreden stellen. Zij zullen echter voldoende zijn, om onze stelling te staven. (1)

In het „Tijdschrift voor vrijmetselarij, als manuscript voor broeders gedrukt,” (Altenburg 1823, 1ste Deel, 1ste Afl., bldz. 95) wordt omtrent het onderwerp

(1) Wie geheel het heidensche plan wenschte te doorgronden, leze Eckert, *die Frage*, enz. bldz. 22—62.

van eeredienst in de Loge het volgende betoogd: „Daar de godsdienst indirect den mensch omvat; daar er een zekere graad van ontwikkeling wordt gevorderd, om zich te kunnen verheffen tot het sublieme idee der menschheid, en daar onder de beschaafden zelf het egoïsme te groot is om het te begrijpen, kunnen voorloopig de tempels, die aan de vereering der menschheid zijn gewijd, (namelijk de Loges der hoogere graden) slechts voor weinigen worden geopend. Ja! Men zou ons van afgoderij beschuldigen, wanneer wij het idee van menschheid als zedelijke persoon op dezelfde wijze wilden personificeeren, gelijk men dit gewoon is de Godheid te doen (!) — „Hierin ligt in elk geval de reden, waarom de dienst der menschheid moet worden onttrokken aan de oogen der ongewijden, totdat de tijd zal komen, dat van het Oosten tot het Westen, van den middag tot middernacht het verheven idee der menschheid zal worden behartigd, zijn dienst algemeen zal zijn verspreid en alle menschen zullen vereenigd zijn in ééne kudde.”

De mensch is God, derhalve is al het menschelijke goddelijk, en dit des te meer naarmate het vrijer menschelijk is. Dit is de ziel der vrijmetselaars-dogmatiek, het *veritus sicut Dii*” der slang in het paradijs, dat in duizend kleuren door de godenwereld der ouden, door de mysterien der geheime bonden en door de vrijmetselaars-loges heen zijn dwaallicht doet schijnen en wordt geprezen als het verhevenste begrip. Hierop doelt het schoonklinkende woord „zelfkennis,” dat den leerlingen bij de mededeeling van het licht wordt toegeroepen. Br.: N. J. Mouthaan zegt in platte woorden: „Wij moe-

ten
druk
heid
gee
bli
sta
die
het
der
me
des
is
gees
heel
zij
zij
Waa
berg
vou
geen
neli
te z
deze
Wie
geen
nen
vrij
I
telij
—
(U
kun
van
nitei
euw
alua

ten als God leven. Is deze hoogdravende uitdrukking ook van louter dichterlijke kleur, zonder waarheid?... De geest, die in ons leeft, is een geest der eeuwigheid, die geen oogenblikken kent en geen individueelen toestand aanneemt. Het is een heilige eenheid, die in het uitgestrekte firmament heerscht en gebiedt; het is één beroep, één plicht, één God! Eén God, derhalve wij God! Begrijpen wij dat wel? De mensch is van Gods geslacht; de geest des menschen is Gods geest, en de geest is ondeelbaar. Wij menschen vormen te zamen, geestelijk gesproken, met het groote Wezen één geheel. De mythen, de sagen, het duistere volksgeloof — zij zullen eens wegvallen voor het bewustzijn: Wij zijn God! En waarom gelooft men dit nog niet? Waarom worden er tegen deze grondstelling zoovele bergen opgeworpen, zoovele afgronden gegraven? Eenvoudig omdat de zinnelijke mensch nog geen lust en geen aansporing gevoelt, om zijn menschelijke (zinnelijke) natuur te ketenen, en om heer over zijn vleesch te zijn. Wie zich als God gevoelt, kan niet leven in deze lage, domperige atmosfeer, die den geest doodt. Wie zich als God gevoelt, leeft in het leven, dat geen sterven kent.” (Na een werkuur in het binnenvertrek; losse bladzijden. Jaarboekje voor Nederl. vrijmetselaren, 5872, bldz. 187.) (1)

Dien ten gevolge moeten het Christendom en de christelijke Staat tot de overwonnen punten worden gere-

(1) Waarlijk ontelbare ontboezemingen in gelijken geest zoude men kunnen nemen uit de Duitsche poetische literatuur. Bijna bij allen, van 1790 af tot in de eerste decennien dezer eeuw, speelt de humaniteit eene gewichtige rol. Vooral bij den overgang in deze nieuwe eeuw geloofde men den rijpen appel te kunnen plukken, gelijk de almanakken voor 1800 uit Weimar, Berlijn en Leipzig bewijzen.

kend. De collectieve rede van den Staat is de opperste rechtbank voor alle macht en waarheid. Daar men echter voorzichtig voet voor voet moet gaan, omdat een groote haast de belijders van het Christendom zou aanzetten tot een strijd der wanhoop, die een hoogst ongewenscht martelaarschap zou doen ontstaan, moet ook eerst de Staat zonder God klaar zijn, de scheiding van Kerk en Staat worden uitgesproken, of, wat het ergste is, de Kerk worden geboid. Nu is nog slechts de humaniteit in het perk, die naar hartelust wetten kan fabricceeren; haar Staat is tegen God. Wie een hoogere goddelijke autoriteit aanroept, pleegt bijgevolg een misdaad aan het verhevenste en meest goddelijke hier op aarde. De Staat is zelf God! Natuurlijk kan er voor de humaniteit geen geschiedkundig recht bestaan, wanneer het nu mishaaft: de meerderheid van een enkele stem is genoeg, om het te verwerpen. Slechts wat de Staat bepaalt, is de hoogste moraliteit. „De wet is het openbare geweten.” Van een natuurrecht kan geen sprake zijn, want dit stelt een algemeene menselijke wet en een bovenwereldlijken Wetgever voorop; bovendien zou het de volstreckte souvereiniteit der menschheid in den Staat, die van het volk, al te zeer beperken, want de nationale wenschen zijn een bron van het recht, die zelfs het meest gewaarborgde zouden kunnen opheffen.

De zedeleer der humaniteit bepaalt zich tot de stelling: Volg de menselijke natuur — *sequere naturam*. Wij staan hier op nieuw voor een schijnbaar onschuldig beginsel. Reeds bij de ouden hadden eenige moralisten als hoogste deugd gesteld, dat de mensch slechts zijne goede natuur moest volgen. Zelfs de Christen weet, dat de natuur door de genade niet vernietigd, maar wel gezuiverd, versterkt en verlicht

wordt. Maar de vrijmetselaars-humaniteit, die op het Pantheïsme steunt, erkent geen wezenlijk verschil tus- schen goed en kwaad. Zij beschouwt de versterving en de zelfverloochening als een christelijke dwaasheid. Want, daar de mensch goddelijk is, moeten ook zijne hartstochten goddelijk zijn, en geen overweldiger mag hierin de souvereiniteit beperken. Al het menschelijke is goed, en derhalve ook de ondeugden en de zonden van een Zeus, eene Hera, eene Aphrodite, een Hera- kles en een Ares.

Nog niemand heeft openhartiger de humaniteit der Loge ontsluitend dan Br.: Helvetius in zijne twee werken: *De l'Esprit*, Parijs 1793, 4 deelen, en *De l'Homme*, Parijs 1797, 6 deelen. (1) Hij werd in 1715 geboren, leefde en schreef als een ijverig lid der Loge, en stierf in 1771 te Parijs, waar de vrijmetselaars twee jaren later ter zijner eer een groote lijkplechtig- heid hielden. (2) Uit zijn eerstgenoemd werk moeten wij een kort uittreksel geven, om den lezer den duis- teren afgrond te doen kennen, in welken het streven van den mensch moet nederzinken.

Volgens Helvetius ligt het principe der moraal in het natuurlijke en zinnelijke belang; het zedelijk ka- rakter van het individu zoowel als van het volk is

(1) Zijn eerste werk *De l'Esprit* werd in 1758 uitgegeven en verschafte hem in de verbonden kringen (Frederik II van Pruisen, keizerin Katharina van Rusland, hertog van Brunswijk, Georg III van Engeland enz.) veel lof. Zijn tweede *De l'Homme* is eveneens in den geest der Loge geschreven, geheel en al tegen den godsdienst en tegen de Katholieke Kerk gericht, en werd eerst na zijnen dood uitgegeven. De Katholieke Kerk is bij hem een zuiver menschelijke instelling, een werktuig van hebzucht en dwingelandij. De ware cultus is die der rede, namelijk die der humaniteit, iedere andere is die der leugen. De Kerk is schadelijk voor het geluk der volken; zij vernie- tigt de menschelijke deugden, enz. Zie *Weltzer-Welte, Kirchenlex.*, en de werken van Helvetius.

(2) Jaarboekje, bldz. 53, voor het jaar 5771 en 5773.

afhankelijk van toevallige indrukken, van opvoeding en regeeringsvorm. Van deugd of ondeugd kan geen sprake zijn, maar wat voor allen nuttig is, heet deugd, wat hen benadeelt is misslag en zonde. Hier beslist het belang. Het gemakkelijkste nemen wij die ideeën op, welke het meeste onze persoonlijke neiging, ons belang vleien; dwaling en misslagen komen slechts voort uit de onbekwaamheid, om ons belang te beseffen. De opoffering van het individu is nuttig voor allen, derhalve worden groote daden in den strijd altijd geprezen; beperktheid in het persoonlijk belang is voor allen nadeelig, derhalve is lafheid eene schande. Tegenover de geheele wereld zijn er geene nadelingen, die eigenlijk nuttig of schadelijk zouden kunnen zijn. de begeerte, om de geheele wereld nuttig te zijn, is een phantoom, daar het belang van het eene volk dat van het andere weerstreeft. De hartstochten zijn slechts de verhoogde uitdrukkingen van het persoonlijk belang en daarom nooit nadeelig maar noodzakelijk; dezelve onderdrukken is het algemeen belang vernietigen. Hoe heviger de hartstochten zijn, des te edeler zijn de daden. Toen de Hollanders wraak en haat ter hulp riepen, verrichtten zij de grootste daden en maakten zij hunne landgenooten machtig. Daar de zinnelijke liefde algemeen als een groot genoeg wordt beschouwd, moet men de zuiverheid des harten voor nadeelig houden, vrouwengemeenschap invoeren en alle kinderen tot staats eigendom verklaren. (1) De beste Staat zal diegene zijn, waar men de wetten zoo inricht, dat het belang

(1) Hier hebben wij de vreeselijke leer der Parijsche Commune van 1871, sinds lang door de Loge voorbereid en door den apostel harer moraal duidelijk uitgesproken.

van het individu wordt verhoogd, het zinnelijke genoegen veredeld en dit belang met dat van den Staat wordt verbonden. — Dat is dus de moraal der Humaniteit.

Door deze grondstellingen, die nooit door de Loge werden geloofend, maar waarvoor men integendeel nog een aparte lijkplechtigheid hield, heeft Helvetius alle zedelijkheid vernietigd, en hij heeft bewezen, dat de afval te midden van een christelijk volk nog oneindig afschuwelijker is dan het oude heidendom met al zijn ellende. En dit schepsel dorst het te wagen, in zijnen haat tegen God en in den dienst van den nacht, aan de christelijke Kerk de lastering toe te voegen, dat zij de misdaad verontschuldigt naar gelang dezelve haar dient; dat zij Heiligen maakt van hen, die haar het meeste voordeel hebben aangebracht; dat zij zelfverloochening vergt en daardoor geweld pleegt aan de natuur van den mensch; dat zij ootmoedigheid verlangt en daardoor laaghartigheid en luiheid kweekt, daar slechts de hoovaardigheid kracht en moed verleent; dat zij den ongehuwden staat eischt als de hoogste volmaakt- heid, en de onschendbaarheid van den band des huwelijs, ofschoon dit een ondragelijke last is en de Afrikaansche huwelijken veel beter waren, waar men 3 jaren te zamen leefde, om zich dan eerst te verbinden of te scheiden! Buitendien is het veel beter in den echt te verwisselen, om op deze wijze verdienste- lijke mannen te beloonen en daardoor den rechter tot gerechtigheid, den soldaat tot moed aan te sporen. De heidensche godsdienst heeft volgens Helvetius minder nadeel veroorzaakt dan de christelijke, en meer bijgedragen tot de bevordering van talent en moed dan deze. De Heiligen zijn onwetende en grillige deug- nieten geweest; hunne kloosters trokken alle rijkdom- men aan zich, en de Jesuiten zijn de wreedste geesels

der naties. (1) Daarom moet de Kerk van alle gezag worden beroofd, maar dit is slechts mogelijk door een hardnekkig verzet, door hervormingen in opvoeding en wetgeving. (2)

In deze leerstellingen, die helaas niet slechts leer zijn gebleven, vinden wij reeds den hemel van den humaniteits-cultus beschreven: Het hoogste loon van den mensch bestaat in de zinnelijkheid, vooral in de zonden tegen het zesde der goddelijke geboden. Hierop komt ook de geheele cultus der vrijmetselarij neer. Haar winter-Joannesfeest komt overeen met dat van Isis en Astarte, haar zomer-Joannesfeest met dat van Adonis en Osiris. In het „Weener dagblad voor vrijmetselaars”, Jaarg. II, deel 4, bldz. 78, leest men onder anderen: „De naam Adonis is nog iets meer dan het voorwerp eener profane kritiek. Hij is de schakel, waardoor de samothracische geheimen, zoo zij niet met onze mysteriën zamenhangen, dan toch in menige betrekking daarmede staan. Ik vind het niets minder dan gedwongen, wanneer ik onzen nooit genoeg betreurden Adon-Hiram wederzie in den hoofdgod van alle geheimen der klassieke oudheid en vooral der samothracische mysteriën. Mijne broeders zullen met genoeg deze identiteit opmerken, daar zij buitendien met voldoende bewijzen kan worden gestaafd. Alles wat daarop betrekking heeft vat ik te samen, en ik leg u hiermede de geschiedenis van Busiris-Bacchus voor als een tegenhanger voor den treurigen levensloop van onzen Adon-Hiram. Ik verheug mij,

(1) Deze godsasteringen kan men vinden in *de l'Homme*, vooral in het vierde deel, bldz. 38, 233. Tweede deel bldz. 247 en op andere punten der genoemde Parijsche editie.

(2) Hetzelfde werk, derde deel, bldz. 16, 20, 23, 45, 57; vijfde deel, bldz. 155, 177.

u dit gevonden meesterstuk te kunnen medeelen in eene figuurlijke voorstelling, onder welke de ouden zich de vruchtbaarheid naarmate het vermogen dachten. Ik geloof niet, nog in herinnering behoeven te brengen, dat men boven onze valsche zedigheid (?) moet verheven zijn. Het navorschen der waarheid dus is een edele wensch, de heiligste van alle werkzaamheden in onze geheimen en in die der godin Isis, die in onze tempels wordt vereerd als de wijste en aangenaamste. Noemen wij niet om die reden onzen tempel Ision?"

Men moet hier eens denken aan de Egyptische Isis-feesten, aan de heillooze Isis-geheimen ten tijde van Julius Caesar en der Keizers in Rome, welke zulk een afschuw verwekten, dat men ze zelfs in dien tijd meende te moeten verbieden; men denke eens aan de daad van een Claudius in een der Isis-nachten, — en men zal meer begrijpen dan men wel wenscht.

Het vrijmetselaars-dagblad *Astrea*, Jaarg. 1848, bldz. 50, bevat de feestrede van den hoogwaardigheidsbekleeder, hofraad Beckstein, gehouden op het „rozenfeest” der vrijmetselarij (1) (H. Joannes de Dooper) waarin aan de broeders en zusters het volgende wordt voorgehouden: „Getooid met rozen vermeden wij ons heden in de zalen van onzen gewijden tempel (de loge); in rozengewaad scharen wij ons om zijn altaar. Hier is een teeken, dat alle vrijmetselaars gemeen hebben, dat met eene diepe symboliek van hooge

(1) „Het Joannesfeest is het rozenfeest der vrijmetselarij, het feest der beminnde (zinnelijke) vereeniging.” Zoo leest men in eene feestrede, gehouden te Leipzig; zie *Leipz. Freimaurer Ztg.; Manuscr. für Br.*, Jaarg. 1855, bldz. 227. De *Astrea*, 1852, bldz. 273, noemt het Joannesfeest een feest des lichts, der liefde en der kracht, = Busirisfeest.

waarde elke borst versieren ieders oog verblijdt. Het is de koningin der bloemen, het is de roos, het zinnebeeld der schoonheid, der maagdelijke bekoorlijkheid, de bloem der liefde, voortgesproten uit den schoot der aarde, toen uit het schuim der zee de godin der schoonheid oprees. (!)"

Bij de uitdeeling der rozen aan de broeders en zusters werd (*Astrea*, Jaarg. 1842—43, bldz. 103) het volgende lied gezongen. — Men wachtte zich echter wel, het woordje „liefde” in een christelijken zin op te vatten:

*Nehmet, Maurer, diese Rosen,
Schmückt mit ihnen eure Brust,
Was sie sagen, diese Rosen,
Ist Geweihten nur bewusst.*

*Darum birgt die duftge Rose
Bei der Blüthe süßem Spiel
Anmuth nur in ihrem Schoosse
Und gewährt der Reize viel.*

*Unschuld in bescheid'ner Krone,
Lieb im herzgeformten Blatt,
Predigt sie dem Erdensohne
Den, der so geschmückt sie hat.*

*So, an seines Meisters Seite
Sog Johannes Liebe ein, (1)
Dass er dessen Lämmer weide,
Ihnen Beispiel möge sein.*

(1) De H. Evangelist Joannes is natuurlijk slechts het christelijke masker voor Isis, weshalve dit sexueel moet worden opgevat. Vergelijk: Eckert, *die Frage*, enz. bldz. 41. Dat de goddelijke Verlosser in zulk eene vereeniging wordt gebracht, sticht den godmeenenden vrijmetselaar; de ingewijde erkent de *blasphemie* en is ook gesticht.

*Und sein Auge strahlt Entzücken
Und der Sanftmuth freundlich Bild
Alles möcht' er gern beglücken,
Drum sein Wort so liebedild.*

*Brüder, wenn der Liebe Odem
Nur das All der Schöpfung hält,
Wen nur Liebe wird geboten
Körperwelt und Geisterwelt:*

*Wenn die Gottheit nur aus Liebe
Nur zur Liebe Menschen schuf:
Sind auch ihre heil'gen Triebe
Unser würdigster Beruf.*

*Brüder, wenn die Menschheit, trunken
Von dem Wahne, froh erwacht,
Wenn der heil'ge Gottesfunken,
Liebe, jedes Herz anfacht: —*

*Dann stehn klar des Maurers Triebe
Lichtvoll über nied'rem Sumpf;
Dann ist 's grosse Fest der Liebe,
Liebe feiert den Triumph.*

Op het Joannesfeest te Weimar 1843 sprak de voorzitter bij het openen der zustersloge de aanwezige dames aldus toe: „Ja, geliefde zusters, gij ziet in ons uwe broeders. Met het innigste gevoel zijn wij u toegedaan; de hier aanwezige broeders weten, wat de Eerbiedwaardige bij elke opnemng in den vrijmetselaars-bond vermanend zegt, als hij den zoekende (lees: kandidaat) den witten handschoen toesteeckt. Elk vrijmetselaar weet, welke (zinnelijk erotische) beteekenis het tweede paar handschoenen

heeft, dat hem door den meester wordt ter hand gesteld, welke beteekenis hoofdzakelijk op U, geliefde zusters, betrekking heeft.”

Gelijke erotische uitdrukkingen komen altijd voor bij de feesten der Brs., nu geheim dan weer openlijk. In het meergenoemde Jaarboekje voor nederlandsche vrijmetselaren, van 1872, lezen wij, bldz. 228 den volgende poëtischen toast :

„Komt, Broeders, herinnert u ons leerboek opnieuw!
 „Op, broeders, het geweer aan de schouders gebracht!
 „Ons eerste vuur zij voor de wijsheid gegeven,
 „De zekere vuurbaak in den Oceaan van 't leven!
 „Het tweede vuur worde door ons dan gegeven,
 „Voor het merg dezès levens, de mannelijke kracht!
 „Om het eerst zij het laatste en heiligste vuur
 „Aan het doel van dit leven, de schoonheid,
 gewijd!

Hieruit kan men tevens duidelijk zien, dat zelfs het devies der drie laagste graden, „wijsheid, kracht, schoonheid,” in zijn eigenlijke beteekenis eene zondig strekking heeft.

De aangehaalde woorden kunnen dienen tot bewijs, dat de hemel der vrijmetselaars—humaniteit is gebouwd op het vleesch. Tot in de diepste consequentie vinden wij haar direct vijandig tegen God en Zijn Rijk.

Wien zou het dan verwonderen, dat de heldhaftigste pogingen van het Christendom nauwelijks voldoende zijn, om aan dezen stortvloed van zedebederf in opvoeding en literatuur, in tooneel en pers, in het openbaar en in het bijzonder leven, weerstand te bieden? Wij zien hier tevens het woord van den Apostel bewaarheid, dat God hen, die zich overleveren aan het heidendom, laat verzinken in de verfoeilijkste

hartstochten der zinnelijkheid. (Rom. 1, 26.) De mensch, die zich in zijn titans-overmoed wil plaatsen op den troon der Godheid, verliest daardoor het laatste overblijfsel van zijn adel en wordt „gelijk aan het paard en den muilezel, die geen verstand hebben,” hij zinkt weg in den poel der zonde.

De oude godgeleerden noemden veelal den eersten leugenaar den aap Gods. Tegenover de goddelijke instelling der Kerk heeft die aap ook zijn een tempel gebouwd en beklagenswaardige dwazen als geloovigen om zich vereenigd. Met ijzeren schepter regeert hij, en als aardewerk vernietigt hij allen, die den god der liefde weigeren te gehoorzamen. Maar alles wat van den geest der duisternis komt, kan niet blijven bestaan. Dit geeft ons reeds den grooten troost, dat de tempels van troffel en houweel zullen instorten en de menschheid zal terugkeeren tot de alleen ware, alleen heilige, alleen zaligmakende Kerk.

Mocht de Goddelijke Voorzienigheid het echter toelaten, dat de plannen der duisternis weder voor eenigen tijd zegevieren, en er nogmaals een tijdperk van marteldom aanbreekt, dan zal de Kerk — alle teekenen voorspellen het — opnieuw dien heldenmoed eener gehoorzaamheid tot op het bloed aan den dag leggen, gelijk in den eersten driehonderdjarigen strijd tegen het oude heidendom, — een moed, gelijk nog nimmer een leger heeft ten toon gespreid. De gevallen in dien ongelijken strijd zullen even zooveel boden der overwinning zijn; hun bloed is de waarborg van de eindelijke zegepraal des Kruises. Het zou ook kunnen gebeuren, dat eindelijk in de harten der koningen dezer aarde de vraag oprijst: Betalen onze onderdanen hunne belastingen, offeren zij hunne zonen op voor het doel, dat de wil der Loge worde opgevolgd? Dan voorzeker zou de beslissing zijn

gegeven voor de groote afrekening. Wij hopen het niet, maar wij smeeken den Hemel, dat Hij de verblinden moge verlichten, de verstokten moge vermurwen, opdat eindelijk de woeste storm der muiterijen ophoude, en Christus alles in alles moge zijn; dat op onze ministeriën en onze kerken wederom de spreuk van Karel den Groote moge prijken: Christus leeft, Christus regeert, Christus zegeviert! —

het
ver-
uur-
rijen
t op
reuk
eefte,

A A N H A N G S E L .

EENIGE DOKUMENTEN.

I.

v

(2)
tion
J.:
185
Hen

A
gods
de
onge
lijk
vrijn
dere
..
den
over
geko

POLITIEKE EN ANTI-GODSDIENSTIGE AGITATIE.

I. REDE VAN DEN BELGISCHEN BR.: EN GROOTMEESTER
VERHAEGEN OP HET FEEST VAN DEN ZOMERZONNE-
STILSTAND 1854, IN HET GROOT-OOSTEN TE
BRUSSEL.

(Tracé des travaux de la grande fête solstiviale-nationale, célébrée par le Gr.:.-O.: de Belgique, le 24 J.: du 4 M.:, l'an de la V.: L.: — vraie lumière — 1854. Bruxelles, établissement typographique du F.: Henri Samuel, 1854; p. 13—19).

Als een bewijs voor het zuiver politieke en anti-godsdienstige streven van den geheimen Bond, kan de volgende redevoering strekken van den later zoo ongelukkig afgestorven Verhaegen, welke als een heerlijk „Bouwstuk” op den wensch van alle vergaderde vrijmetselaars werd gedrukt. De inleiding, van mindere beteekenis, laten wij achterwege!

.... „In de profane wereld hadden nog kort geleden gebeurtenissen plaats, die onze volle oplettendheid overwaardig zijn, en naar de meening van den nieuw gekozen Groot-commandeur ligt daarin veel nut voor

de vrijmetselarij. Het kan niet zonder doel of vruchteloos zijn, dat opofferende, verlichte, vaderlandlievende mannen, beminnaars van vrijheid en vooruitgang zich in zoovele plaatsen van het land (in Loges) vereenigen. De vrijmetselaars-vereenigingen toch zouden in de hoogste mate schuldig zijn, wanneer zij zich beperkten tot een onvruchtbaren arbeid, terwijl de vijand zich overal in slagorde schaart, terwijl de verduisterende (katholieke) Liga van onwetendheid en onderdrukking in den donkeren schaduw haar strikken spant, en door vrees en eigenbaat hare dagelijks toenemende roodlottige macht vermeerdert. — Ik weet zeer goed, dat ik bij het betreden van dit terrein in schroomvallige harten angst en vrees zal opwekken. Men zal mij tegenwerpen, dat die steile baan voor de vrijmetselarij gevaarlijk is; dat onze statuten (wel te verstaan: die voor de laagste graden en voor de profane wereld) ons elke staatkundige en godsdienstige inmenging verbieden.

„Mijne Broeders! Dit punt moet nu voor altijd ernstig worden onderzocht; de vrijmetselarij moet, ten aanzien van dien bevreemdenden moeielijken tweestrijd, of zij namelijk zal zwijgen of haar eigen wet overtreden, eindelijk te kennen geven, wat zij denkt en wat zij wil.

„Laten wij ten eerste constateeren, dat de vrijmetselarij zich in vele gevallen eenstemmig boven iedere beperking heeft verheven. Zij heeft zich daadwerkelijk in de politieke twisten gemengd. En wanneer de triump van hare zaak door de geheele natie vreugdevol werd begroet; wanneer hij het bewijs leverde, hoeveel sympathie de Bond in het land bezat, wie zou het dan durven wagen, eene afkeuring

uit te spreken? (1) Dat zou een blaam zijn voor de geschiedenis, en den overgrootten dienst loochenen, die aan het vaderland is bewezen.

„Evenzoo kunnen wij met recht zeggen, dat de vrijmetselarij destijds gehoorzaamde aan een gebiedenden plicht, en dat zij in een gegeven geval wel zal doen, ook in de toekomst dezen weg te blijven volgen.

Veroorlooft mij nog de opmerking, dat het bedoelde verbod (betreffende de politieke en godsdienstige agitatie) in geen enkel opzicht gegrond is op de algemeene statuten der orde, welke hierover integendeel niets bevatten. Wanneer nu de vrijmetselaars, welke die statuten hebben ontworpen, de bedoeling hebben gehad, dit verbod volstrekt bindend te maken, zouden zij het ook als positieve wet in de statuten hebben opgenomen. — Nu vindt men die beperking echter alleen opgeteekend in het bijzonder reglement van het Groot-Oosten (art. 135); zij heeft dus ook slechts eene betrekkelijke waarde, want op verlangen van vijf afgevaardigden kan het reglement worden gewijzigd.

„Dit is dus het eenige, wat ons zou kunnen terughouden. Wanneer echter de Groot-commandeur en het Groot-Oosten het eens zijn in hun wensch, om die hinderpaal op te heffen, dan zou het toch kinderachtig zijn, daaraan nog de minste waarde te hechten.

„Bijgevolg hebben wij rechteus en werkelijk de bevoegdheid, om het ons door de letter gestelde verbod voor opgeheven te verklaren.

(1) Verhaegen schijnt hier vooral het oog te hebben op de loscheuring door België van Nederland, die door de Loge werd voorbereid en uitgevoerd.

„Indien de vrijmetselarij zich moest houden binnen den nauwen kring, welken men haar zou willen bepalen, dan vraag ik nog bovendien: waartoe moet toch hare grootste organisatie en de door haar verkregen ontwikkeling dienen? — Zou men haar het leven zoo benauwd willen maken, laten wij dan liever onze tempels sluiten; wij zullen buiten dezelve (in de profane wereld) middelen genoeg vinden, om de armzalige ons nog overgebleven taak ten uitvoer te leggen. Wat ik hier zeg, hoorde ik reeds honderdmaal van de beste, meest verlichte en meest bezielde vrijmetselaars. — Ik ben hier slechts hun echo; ik spreek slechts luide uit, wat allen in hun hart denken.

„Wie dus mocht meenen, dat ik door deze verklaring de wetten der vrijmetselarij overtreed, kan gerust weder moed scheppen.

„Vraag ik het verleden onzer orde, dan vind ik alleen, dat de vrijmetselarij altijd de opletende schildwacht was, die de richting van het staatsschip in het oog houdt. Is zij het niet, die in duisternis en stormen het bevrijdend baken ontsteekt, dat waarschuwt voor klippen? Is zij het niet, die in de dagen van gevaar den noodkreet slaakt? Is hare geheele geschiedenis niet het bewijs daarvoor? Was het niet de vrijmetselarij, die overal waar het noodig bleek te zijn, het centrum en het steunpunt vormde tegenover de aanmatigingen van dwaling en leugen, (lees: de christelijke Kerk en de christelijke Staat), van welke zijde die ook mochten opdagen? En wat zij tot dusverre heeft gedaan, moet en kan zij dat ook in de toekomst niet meer doen?

„Ik denk, ja! De Groot-commandeur en het Groot-Oosten stemmen hierin met mij overeen. Welnu, mijne Broeders, de ure des gevaars is geslagen, de vijand dreigt, wij moeten handelen..... De noodkreet is

gehoord! Gevoelt gij niet, dat de dampkring onheil broeit? Het openbaar geweten daalt, het verraad spant openlijk zijn netten; het egoïsme en de vrees (de christelijke godsdienst), die smadelijke afgoden, zien ongehinderd, hoe men op klaarlichten dag op hunne altaren den wierook brandt. Trouwelooze vijanden, waaraan eene lage en onverzadelijk eergierigheid knaagt, wagen het te droomen van een politieke almacht, van een knechtschap van het geweten en van de omverwerping onzer schoonste vrijheden. Overal organiseeren zich onze tegenstanders, overal verkondigen zij het luide als hun heiligen plicht, hun onbetwistbaar recht, zich te meugen in politieke quaestiën. (1) Onder den dekmantel der weldadigheid stellen zij regimentsgewijze hunne strijdkrachten op. Onder het schild onzer eigen beginselen strijden zij, want onophoudelijk spreken zij van verdraagzaamheid, naastenliefde en van alle deugden. De Vereeniging van den H. Vincentius à Paulo schrijft op hare banier het verheven woord „Humaniteit,” dat echter in haren mond bedriegerij (*luperie*) wordt. — En tegenover dien toememenden vooruitgang (der christenen), op den vooravond van den beslissenden slag, zou de vrijmetselarij zich laaghartig in haren tempel opsluiven en zeggen: „laten wij ons stil houden, de politiek is ons verboden?”

„Ach, mijne Broeders, laten wij de vrijmetselarij niet langer dwingen zich zelf te bezoedelen, en zich

(1) Daar hebben wij weer dat woeste geschreeuw over inmenging in staatkunde, over *Staatsgefahr*, en als gevolg daarvan noodzakelijke maatregelen van politie en wetgevers, zoodra het christelijke volk zijne konstitutioneele rechten gebruikt, wanneer het de vrijheid eischt van het christelijk geweten en de autonomie zijner Kerk en zich niet wil krommen onder de dwingelandij der vrijmetselarij.

door haar eigen toedoen onder een zoo gruwzaam onrecht te vernederen.

„Dank aan deze onverklaarbare verloochening van ons zelve gaan wij een nabijzjnden val te gemoet en begaan wij een leugen aan geheel ons verleden. Wachten wij ons wel, onze zonen de schande van zulk een afval te doen erven! Laten wij de toekomst niet noodzaken, te blozen over zulk een ellendig heden! Overtuigen wij ons wel van die ééne waarheid, dat, wanneer de vrijmetselarij ons de heiligste en verhevenste zending oplegt, zij ons niet gelijktijdig de middelen kan ontnemen, die tot de vervulling dier zending noodzakelijk zijn. Het zou bevreedend zijn, wanneer zij ons aan de eene zijde zoo hoog schatte, en ons van de andere zoo onteerend wantrouwde.

„Het is hoog tijd, m. Brs.:., dat wij al onze hulpmiddelen gebruiken. Werpt een blik om u heen: terwijl alle soorten van zwakheid en schande hare verdragen sluiten met de reactie, is het verzet daartegen overal verdeeld. Nergens een voldoende machtig middenpunt, nergens een banier, om de mannen der toekomst te vereenigen, die ondanks de verschillende kleuren toch in beginsel slechts ééne zaak liefhebben en wenschen: den vooruitgang (dat is: de revolutie). Daarom moeten zich alle eerlijke lieden op de eene of andere wijze aaneensluiten; zij, de beminnaars der waarheid, de apostelen van het goede en schoone, dat schitterend tweegesternte, dat de zedelijke en stoffelijke wereld omvat, in een tweevoudig streven naar wetenschap en geluk. (1)

(1) Het „goede en schoone”, „de vooruitgang”, „het tweegesternte” beteekenen voor de ingewijden zooveel als vrijheid en gelijkheid in politieken, socialen en godsdienstigen zin, dat wil zeggen: volkomen revolutie in alle opzichten.

Welaan dan! De phalanx van rechtschapene en verlichte mannen, die de toekomst voorbereiden of het tegenwoordige verwezenlijken, deze vrije arena, die al het goede in de verschillende hoedanigheden vereenigt, — zij bestaat reeds, gij allen kent ze! Deze edele moeder van zoovele verdwaalde kinderen, die naar het voorbeeld van Christus (!) tot alle eerlijke en verlichte geesten spreekt: „Vrede den menschen, die van goeden wil zijn;” in een woord, die moeder, welke de eeuwige is, die het groote vraagstuk des tijds kan oplossen, die de stormen kan bezweren, welke misschien in den schoot der toekomst zijn opeengehoopt, — gij hebt het geraden, m. Brs.:., gij hebt ze herkend in de volle grootheid van haar wezen, in de almogendheid harer kracht, — zij is de vrijmetselarij!!!!..... (1)

„Maar houden wij wel in het oog, dat het niet genoeg is, in een oogenblik van geestdrift te zeggen: Wij zijn sterk, wij zijn almachtig, de overwinning is ons!

„Laten wij op onze hoede zijn! Sterk zullen wij zijn, als wij één zijn; machtig, wanneer ons doel nauwkeurig is omschreven, wanneer wij verlichte en vaste beginselen hebben.

„Wij moeten weten — en ik druk op dit woord — wat wij eigenlijk willen; vóór alles door eene grondige studie der maatschappelijke behoeften, door diepere en verlichte nasporing van de ware grondslagen der sociale economie. Weten, wat men wil! Voorts eenheid, en bijgevolg vastheid en onverschrokkenheid in onzen wil! Maar eenheid, onbedwingbare eenheid! Slechts dan zullen wij het recht en de macht hebben, om te zegevieren!

(1) Zoo gedrukt in het voor ons liggende geheime dokument.

„Ik zal kort zijn. Ik zeg, de vaste regel der vrijmetselarij voor het oogenblik — dien men ook met vrucht in de toekomst kan vasthouden en volgen — is: Weten, wat men wil, en willen, wat men weet.

„Nog eenige woorden tot toelichting dezer stelling, en ik kan eindigen. Weten, wat men wil..... Dat is het werk van voorbereiding, dat ieder vrijmetselaar zich persoonlijk moet opleggen: dit moet het einddoel van iedere loge zijn. Zijn wij eenmaal bevrijd van de beperkingen van art. 135, dan heeft de vrijmetselaar het recht, zich met alles te bemoeien, en dan rust zelfs op hem de plicht, alles te onderzoeken, en zich evenzeer in de Loge als in de profane wereld te verklaren omtrent iedere stoffelijke of zedelijke, sociale of philosophische, dat wil zeggen: staatkundige of godsdienstige quaestie. — In één woord: De vrijmetselarij behoort zonder vrees, niet slechts als recht maar ook als plicht die goddelijke grondstelling te verkondigen, welke door het bloed van zoovele martelaren (der revolutie) is gestaafd; die kostbare en absolute verovering van ons openbaar recht: de vrijheid van onderzoek!

„..... Hieruit ontstaat voor den vrijmetselaar een onveranderlijke richtsnoer voor zijne handelingen: hij weet, wat hij wil!

„Hij, (de vrijmetselaar) zal dan met de hulp zijner Broeders, in de machtige organisatie der vrijmetselarij, in de beoefening der meest oprechte en principiële eendracht, die kracht der vereeniging vinden, door welke men de groote plannen kan ten uitvoer leggen. En terwijl hij, niet door het geloof, maar door het weten rekend op den triumpf der ideeën, waaraan hij onwrikbaar vasthoudt, zal hij tot hare verwezenlijking al zijne krachten inspannen: Hij zal willen, wat hij weet!

„Dan mogen zij komen, die het *anathema* tegen de vrijmetselarij slingeren! (Paus en Bisschoppen;) Dan mogen zij den strijd wagen; en de zonen van het ware licht zullen die eeuwige spotters met den geest van den mensch, die onverzoenlijke vijanden van het ware geluk der menschheid (der atheïstische sociaal-democratie) voor eeuwig in den nacht der duisternis nederstorten.”

Ondanks de in het dokument weggelaten zinsneden (aangeduid door.....) is toch de redevoering duidelijk genoeg. Zij werd met onstuimige toejuiching begroet; het daarin ontvouwde voorstel werd een besluit, dat wil zeggen, men veroorloofde den leden, ook aan die van de laagste graden, wat de 18^{de} en de 30^{ste} graad reeds sinds lang op groote schaal hadden beoefend: het agiteeren voor de godsdienstige, socialistische en politieke revolutie.

II. REDE VAN DEN GROOTREDENAAR BR.: BOURLARD IN HET GR.: -O.: TE BRUSSEL.

Op hetzelfde feest. [*Tracé etc.* P. 30—38.]

..... „Mijne Broeders van het Gr.: O.:! En gij, Brs.: uit alle loges des lands, die hier bij de indrukwekkende plechtigheid tegenwoordig zijt! Gij moet wel ongeduldig zijn, om nauwkeuriger te worden

ingelicht, hoe het Gr.: O.: in de toekomst zijne werkzaamheden denkt te regelen; en zonder twijfel wenscht gij te worden gerustgesteld omtrent de wijze, waarop ieder waardigheidsbekleeder aan het grootte vrijmetselaarswerk denkt deel te nemen. Ik zal U mijne beginselen bloot leggen, en mijn hart geheel voor U openen; ik zal mij aan U toonen met al de oprechtheid, met de meest volkomen overtuiging, met de grootste eerlijkheid, waartoe mijn karakter slechts in staat is. M.: Brs.:! Is niet ieder overtuigd van de noodzakelijkheid, dat de vrijmetselarij handelend en strijdend moet optreden (*qu'il faut, que la maçonnerie soit active, qu'elle soit militante?*) Hebben wij, mannen van het onderzoek, wij edele mannen (1), niet gedurende eenige jaren moeten verduren, dat wij de ons bezielende denkbeelden niet konden verwezenlijken, niet in het leven konden invoeren, en dat wij het moesten aanzien, hoe de door ons doorzicht en door ons hart voorgestelde uitslag niet kon worden bereikt. Op denzelfden dag dus, dat dit punt wordt te berde gebracht, moet het ook tot een beslissing komen; alle geesten en alle harten moeten zich vereenigen, opdat de vrijmetselarij tot handelen, uitvoering en tot werkdadigheid kan overgaan.

..... „M.: Brs.:! Ik wil den vooruitgang opgevat zien in de groote en verheven beteekenis van het woord en het denkbeeld. Ik wil de verheffing van het verstand, de zedelijke volmaaktheid. Ik wil de stoffelijke verbetering van het lot van zoovele miljoenen menschen, onze broeders; van zoovele ongelukkigen, die met ons onder denzelfden hemel wonen, dezelfde aarde als wij bebouwen! Ja! Daar elk

(1) Deze walgende zelfvergoding vindt men in alle redevoeringen der Loge.

wezen op aarde, zoo goed als ik, een deel der materie uitmaakt en bovendien een vonk is van den verheven geest, daarom wil ik ook, dat die vonk bij allen schittere; dat alle geesten zich ontwikkelen, en dat ieder verstand, van de onderste sport der sociale ladder tot de bovenste, verlicht zij, ieder hart gevoele en zich verheuge; kortom, dat ieder mensch zich tot een godheid verheffe. (1) [Toejuichingen.] Zoo begrijp ik den intellectueelen en zedelijken vooruitgang! Ik wil, dat de wereld het wete en dat zij erkenne, dat er een het heelal besturende zedewet bestaat, die onder alle volken in alle landen gelijk is; dat die zedewet de ware godsdienst aller volken uitmaakt! (2) [Toejuichingen.]

„Ik wil, dat men leere, voor een rechtschapen man eerbiedig het hoofd te buigen; ik wil, dat de eerlijke man die hoogte bereike, welke hem toekomt! (3) Dat noem ik vooruitgang, zedelijke veredeling; deze zou zoo gemakkelijk kunnen worden bereikt, wanneer eens het denkbeeld, het ontwerp, de inrichting der vrijmetselarij de opvoeding des volks kon besturen! (4) (Aanhoudende bravo's.)

(1) Wie herkent hier niet de atheïstische sociaal-democratie als het ideaal der vrijmetselarij? Om echter alle verdenking van zich af te wenden, was de Loge, volgens haar gewone taktiek, slim genoeg, de geestelijkheid van die socialistische woelingen te beschuldigen, en schaamde zij zich niet, voor het goedgealloovig publiek te spreken van een zwarte internationale.

(2) Bijgevolg zijn de positieve godsdiensten, die ook dogma's bezitten, en vooral het Christendom, volgens de Loge valsch.

(3) Zou hiermede niet bedoeld worden de republiek als de eenige zedelijke regeeringsvorm.

(4) Begrijpt men nu, waarom overal wordt gestreefd naar godsdienstlooze scholen, uitsluitend staatstoezicht, scheiding van school en Kerk, leekenonderwijs, en gevolgelijk een willekeurige pressie wordt uitgeoefend op christelijke ouders en kinderen?

„Welaan! Laten wij een oogenblik redeneeren; gaan wij niet van hier, alvorens overtuigd te zijn en onze besluiten te hebben genomen, om spoedig te handelen en tot uitvoering over te gaan, wanneer het oogenblik van de „daad” zal zijn gekomen.

„Ik vraag u, mijne Brs., als wij doordrongen zijn van deze gedachte, wanneer wij ons eigen bestaan op 't spel zien gezet, kunnen wij ons dan ook slechts een oogenblik, door een artikel in het reglement van het Groot-Oosten laten terughouden, of moeten wij daarin een onoverkomelijken hinderpaal zien, om de heilige en edele wenschen te vervullen, waarvan ons hart gloeit? Kunnen wij met volle overtuiging uit dat art. (155) opmaken, dat het in onze werkplaatsen (loges) onder elk opzicht verboden is, zich met staatkundige of godsdienstige vraagstukken te bemoeien? Zou dat niet voor eens en voor altijd een veroordeeling van ons zelve zijn, ons te moeten voeden met louter theoriën? Ware het dan niet beter, dadelijk onze tempels te sluiten? Hoe! Men wil niet, dat wij ons met politieke en godsdienstige quaestien inlaten? — Maar wat zijn dan die quaestien? — Het zijn onze meeningen en gedachten, uitgevoerd en verwezenlijkt! En wanneer er nu sprake is om het denkbeeld te verwezenlijken of de gedachten (der Loge) uit te voeren, dan werpt men ons een artikel van het reglement tegen, dat ons het recht daartoe moet ontnemen! Men wil ons dus wel veroorloven iets te denken, maar niet om volgens die gedachte te handelen! (Toejuichingen).

„Men wil wel is waar erkennen, dat wij ernstige mannen en met de beste gevoelens bezielde zijn; maar men zegt ons: „Gij moet achter dezen Spaanschen muur blijven, en moogt de vruchten uwer studiën en overwegingen niet naar buiten overplanten.” — De bloote

mededeeling van zulk een meening is genoeg, om oogenblikkelijk voor altijd het vaste besluit te nemen, dat de vrijmetselarij niet alleen het recht heeft, maar dat het ook haar plicht is, zich met staatkundige en godsdienstige vraagstukken te bemoeien, omdat wij alleen dáárhoor de verwezenlijking kunnen bewerken van alle theoriën, die de ziel van ons streven uitmaken. (Toejuichingen.)

„Ik vraag u, M.: Brs.:! Men staat ons het vrije onderzoek toe; maar onder welken vorm? Men geeft ons in beginsel het recht tot algemeen onderzoek, maar men zegt ons bij iedere schrede: Gij bemoeit u met regeeringszaken, met politiek; gij mengt u in godsdienst, d. i. de op Gods naam gedreven handel in datgene, wat zekere menschen godsdienst noemen! Zoo begrijpt men het vrije onderzoek! Daarom zal ik allen, die mij dit algemeen onderzoek op geheel het gebied van denken zoeken te betwisten, antwoorden: „Ik ben een mensch; en wat het menschedom aangaat, dat behoort ook mij, dat is ook mijn belang!”

„Maar, M.: Brs.:! Verstaan wij elkander wel over de wijze, hoe deze werkdadige en voortdurende tuschenkomst der vrijmetselarij in staatkundige en godsdienstige vraagstukken, naar mijn inzien, moet worden opgevat. — Het is mijne bedoeling niet, het Gr.: O.: mijne zwakke hulp (den raad als grootredenaar) in dien zin te leenen, dat ik het elk oogenblik zou willen onderhouden over de politiek van den dag en over bepaalde godsdienstige punten! — Deze toch zouden ten gevolge kunnen hebben, wat wij met al onze kracht moeten trachten te voorkomen: tweedracht en

wederzijdschen afkeer. Maar alle hoofdvraagstukken op politiek terrein; alles wat betrekking heeft op organisatie, het bestaan, het leven van den Staat — dat is op de eerste plaats ons gebied, dat is ons domein, hetwelk wij moeten onderzoeken met de vuurproef der rede en des verstands. (Toejuichingen.)

„Wanneer dus de ministers het land een ontwerp van organisatie van het volksonderwijs willen voorleggen, dan zal ik roepen: Dat gaat ons, vrijmetselaars, aan! Mij behoort de onderwijsquaestie! Aan mij het onderzoek en de oplossing daarvan! (Toejuichingen.)

„Daar de ministers het parlement spoedig de organisatie der weldadigheidsinstellingen zullen voorleggen, roep ik: Aan mij, den vrijmetselaar, behoort dit vraagstuk! Aan mij de quaestie der openbare weldadigheid! Want deze tak van bestuur mag niet overgaan in onwaardige handen, welke hem misbruiken tegen het werk, waaraan wij ons onvermoeid wijden. Aan mij dus de organisatie der weldadigheid! Zij moet naar onze overtuiging en volgens onzen geest doordacht, uitgewerkt en uitgevoerd worden. (Langdurige bravo's.)

„Voorts raakt het ons, wanneer een minister de wetten der burgerlijke gastvrijheid durft schenden. (1) Wanneer men dus door maatregelen, welke de geest der nationaliteit niet kan toelaten of aannemen, geweld pleegt aan dit groote beginsel der broederlijkheid, de gastvrijheid van den Belgischen bodem: Dan tot mij, vrijmetselaars! (Algemeene toestemming.)

(1) Destemeer moet de gastvrijheid van den Belgischen bodem worden geweigerd aan kloosterlingen, welke daar een toevluchtsoord zoeken. Zelfs in dit geval waagt het een ministerie, dat zich katholiek noemt, niet eens, dit landrecht te handhaven.

„Wanneer eindelijk de natie op een, misschien niet ver verwijderd tijdstip, zelf besluiten van de hoogste waarde moet nemen; (1) wanneer België misschien op den vooravond van groote en onberekenbare gebeurtenissen, die niet ver meer kunnen zijn, moet beslissen omtrent de houding, die het zal moeten aannemen; over de rol, welke het zal spelen, dan terug, terug! gij vrijmetselaars, die mij wilt zeggen, dat ik mij met staatkunde niet mag bemoeien! Ik zelf zal alle vrijmetselaars oproepen, van wier getrouwheid aan onze orde wij overtuigd zijn; ik zal van hen eischen, alle vreesachtige geesten te laten zooals zij zijn, en dan zullen wij te samen onderzoeken en spoedig alom verkondigen, wat ons dierbaar, edel vaderland moet doen, om aan de spits van den Europeeschen vooruitgang te blijven. (Lange daverende toejuichingen onderbreken den redenaar gedurende eenige minuten.)

„Ik vraag u versooning, M.: Brs., dat ik mij zoo laat medeslepen. Maar het is juist mijn doel, het geweten van allen te verlichten. Gij zult mij verontschuldigen, dat ik misschien (Neen! Neen!) de aandacht misbruik, die gij mij uit goedheid leent.

„Wat de godsdienst aangaat, M.: Brs., gelooft toch niet, dat ik ooit in den boezem van het Groot-Oosten of in den schoot onzer tempels dogmatische quaestiën, scholastische stellingen, als b. v. de gewichtige quaestie der transsubstantiatie (gelach!) zal opwerpen. Nooit zal ik het ontleedmes aanzetten, om die duistere vraagstukken te onderzoeken, omtrent welke men naar mijne meening in de oude tijden de vaste wet maakte: het

(1) Naar het schijnt, zinspeelt de redenaar hier op de waarschijnlijke toetreding van België tot de beraamde sociaal-demokratische wereldrepubliek.

is verboden, zich ooit met godsdienstige stoffen bezig te houden. Wanneer echter de heeren bisschoppen, om wille van den schijn, bij gelegenheid van den vastentijd, hunne herderlijke brieven afkondigen, die in werkelijkheid in bedekten vorm eene hooge en fijne politiek bevatten; wanneer, gelijk wij helaas moeten zien, het land wordt overstroomd met inrichtingen, die godsdienstig moeten heeten, maar welke ik inrichtingen voor de luiheid noem (toestemmend gelach); wanneer geheel volwassen, krachtige menschen voor onze oogen zonder te werken het brood onzer arme broeders wegnemen en eten, — het brood onzer goede en rechtschapene werklieden — dan zeg ik, dat het ons recht en onze plicht is, ons met de godsdienstige quaestie, met de kloosters, te bemoeien, dezelve openlijk te bestrijden en te ontleden. En geheel het land moet aan hen eindelijk zijn recht in beoefening brengen, al moet men ook geweld gebruiken, om zich van dit uitvaagsel te ontdoen. (1) Welaan dan, onophoudelijke werkzaamheid der vrijmetselarij tegen de nuttelooze kloosters, tegen die inrichtingen voor luie wezens! (Toejuiching.)

„Wanneer wij midden in de 19^{de} eeuw, in het jaar 1854 moeten hooren, dat men nieuwe wonderen verkondigt; dat men het volk, het Belgische volk een nieuwen Heilige proklameert; dat de zalige, heilige Babola (*sic.*) uit het graf opstaat en het Belgische volk zijn onsterfelijkheid afsmeekt, — zou men dan

(1) Dit ruwe beroep op het betaalde en opgehitste gepeupel, en vooral op het staande leger der Loge, de sociaal-democratie spreekt duidelijk. Jammer genoeg is dit plan reeds dikwijls een feit geworden. Overigens vreest de vrijmetselarij niet zoozeer de luiheid, maar eigenlijk de werkdadigheid der geestelijke orden; vandaar haar haat tegen de Jesuiten, welke nog door niemand van lediggang zijn beschuldigd.

niet aan de mogelijkheid daarvan twijfelen? En toch is het waar; het geschiedt nog heden in mijne vaderstad Bergen, waar de loge *la parfaite Union* zetelt. Ja nieuwe Heiligen staan er op, juist in het oogenblik dat ik spreek, overdreven door de Jesuiten gevierd, terwijl men nog het volk aauraadt, dat het zijne ziekten moet doen genezen door het water van *La Salette*. Welaan! moet de vrijmetselarij zich bemoeien met godsdienstige vraagstukken! Ja of neen? Moeten wij ous niet vereenigen, om zulke misbruiken tegen te gaan?

„..... Nu een woord, M.: Brs.:, over de wijze, hoe wij moeten willen, wat wij weten. Wij moeten het vooral willen door naauwgezette arbeid in het binnenste onzer werkplaatsen, door gemeenschappelijke studie, en verder door het gebruik maken van de wettige middelen tot verwezenlijking der met algemeene overtuiging vastgestelde beginselen.

„Zoo hoop ik, dat de pers spoedig een deel harer roeping zal vervullen, door de waarheden der Loge voor het volk bevattelijk te maken. Wanneer ik zie, dat men naast elk Jesuitenklooster een hut huurt voor de plaatsing eener pers en voor de uitgave van een slecht dagblad (*méchant Journal*), dan zeg ik, dat wij ook naast elk onzer tempels deze wettige, constitutioneele kracht, de pers, moeten hebben, en dat zij voor de waarheid moet spreken, gelijk men ze voor de leugen en de schande heeft doen hooren. (Stormachtige Bravo's.)

„Hoe moeten wij verder doen, wat wij willen? Door onze handelingen. Dat wil zeggen, in alle omstandigheden moeten wij gereed zijn, het met onze tegenstanders op te nemen. Een ieder moet op zijne plaats, in zijn huis, overal waar er slechts iets goeds (lees kwaads) kan worden gedaan, waar zich de gelegenheid

slechts aanbiedt om zich nuttig te maken, kortom overal moet er een vrij metselaar zijn. De Loge moet vertegenwoordigd zijn in alle openbare betrekkingen, in alle besturen van openbare ondersteuning en armenverzorging; daar moet zij waken en in geval van nood strijden voor den triumpf der waarheid."

Het minder belangrijke slot der redevoeving kunnen wij overslaan. Wij stippen nog slechts aan, dat een der uitgebrachte toasten aldus luidde: «Op de heerschappij der vrijheid, gelijkheid en broederschap! *Au règne de la liberté, de l'égalité et de la fraternité!* Tracé bldz. 42.

Men moet niet denken, dat alleen in België de Loge op deze wijze te werk gaat. Neen, hare be-
ginselen zijn overal dezelfde; alleen is men in andere landen verplicht, het masker van het geheim dichter voor het gezicht te drukken, en het handelen over te laten aan de diepst ingewijden. Daar echter in België door de konstitutie en nog om eene andere oorzaak, die wij hier niet willen noemen, die voorzorgsmaatregelen niet noodig zijn, mag men er ook openlijker van spreken. Juist om die reden zijn de dokumenten uit Belgische loges van het grootste gewicht en het meest geloofwaardig.

DE VRIJMETSSELARIJ VOOR DE INTERNATIONALE.

I.

VOORSTEL TOT EEN VRIJMETSELAARS—ARBEIDERS— CONGRES. (1)

[*Le Monde maçonnique*, tome VII. p. q. Mai 1865.
La Patrie de Bourges. 27 Juin 1865.]

Dit congres zou in Augustus 1865 te Brussel vergaderen, en uit Engelsche, Fransche, Duitsche, Italiaansche, Belgische enz. arbeiders bestaan.

De Parijsche Loge, *Temple des familles*, onder leiding van Br.: Garnier, had het volgende voorstel aangenomen, dat uitging van Br.: Fribourg, een Jood, lid der Loge *Avenir*, en Parijsch korrespondent der Internationale Arbeidersvereeniging :

Daar de vrijmetselarij eene algemeene, philosophische en humanitaire vereeniging is, moet zij oock, om de aangegeven redenen, elk streven, wat het verbeteren

(1) Klaarblijkelijk betrof dit de propaganda der in 1864 te Londen opgerichte Internationale, waarvan het eerste eigenlijke algemeene kongres echter eerst in 1866 te Geneve (3—8 Sept.) kon worden gehouden.

van het lot der werklieden ten doel heeft, aanmoedigen, beschermen en uitbreiden. Tot dit doel, mijne waarde Br.:., neem ik de eer op mij, u te bidden, uwe zedelijke en geldelijke ondersteuning te willen leenen aan het grootsche werk, dat over eenigen tijd te Brussel zal worden uitgevoerd, namelijk de emancipatie der werklieden. In deze stad zal namelijk het internationale werklieden-congres vergaderen. In de kosten nu, welke eene vereeniging van alle mogelijke werklieden onvermijdelijk maakt, zal door onze geldelijke bijdragen moeten worden voorzien. De werklieden zijn arm, derhalve moet men hen ondersteunen."

De verhandelingen en dokumenten, welke de vruchten van dit congres zullen zijn, zullen zonder twijfel een voldoende bijdrage van (vrijmetselaars-) licht aanbrengeu, dat den weg van den maatschappelijken vooruitgang zal verlichten. Daar de onlangs gesloten internationale verdragen de volken door de drijfveer der industrie nauwer met elkander hebben verbonden, zoo moeten de groote vergaderingen der mannen uit alle landen, de volken vereenigen door de verheven beginselen der broederschap!"

De oproeping van den Joodschen Br.:. Fribourg vond een gewillig oor bij de loges, als b. v. bij de Schotsche: *La Ligne droite*, *Les Hospitaliers de St. Quen*, de Loge n°. 133; bij de loges van den Franschen ritus: *La rose du parfait silence*, *L'Avenir*, *La Renaissance*.

Nu weten wij dus, van waar een deel der geldmiddelen van de internationale komt, en vooral hoe de niet geringe uitgaven voor hare groote congressen worden betaald!

Toch blijft het altijd nog opvallend, hoe ongestoord de sociale democratie zich mag verheugen in het recht

van vereeniging en vergadering, al is dan ook haar algemeen bekend streven gericht op de volkomen omverwerping van al het bestaande. Mocht een godsdienstige vereeniging zich ook slechts het honderdste gedeelte daarvan veroorloven, zij kon er zeker van zijn, binnen weinige dagen haar banvonnis te vernemen.

II.

HET OPTREDEN DER VRIJMETSSELARIJ VOOR DE PARISCHE COMMUNE.

[Een artikel van Saint-Genest in den *Figaro*, overgenomen in: *Gautrelet, La Franc-maçonnerie et la révolution*. Lyon 1872. bldz. 618.]

Eerst op den 26^{sten} April 1871 hield de eerste loge te Parijs haar buitengewone zitting in den tempel N., om zich openlijk voor de commune te verklaren. Den volgenden dag werd reeds een deputatie naar de leden der commune-regeering gezonden. Br. Thirifoque nam het woord en berichtte: „Alle middelen tot een vreedzame verzoening zijn uitgeput; derhalve hebben de vrijmetselaars besloten, hunne banieren op de wallen te planten. Zoo het leger niet ophoudt met schieten, zal het Groot-Oosten aan de regeering van Versailles den oorlog verklaren.” — „Burgers!” riep hij, „de commune is de meest verheven revolutie, die ooit der wereld werd te aan-

schouwen gegeven. Zij is de nieuwe tempel van Salomon, dien de vrijmetselaars verplicht zijn te verdedigen."

Bij deze woorden ontdeed zich burger Jules Vallès van zijn roode sjerp, overhandigde haar aan Br.: Thirifoque, en de deputatie verwijderde zich, nadat zij haar vaan met bovengenoemde roode sjerp omwonden, en drie batterijen (driewerf: vivat!) volgens den Schotschen en den Franschen ritus had afgegeven. — Op den volgenden dag, 29 April, dien voor de vrijmetselarij zoo gedenkwaardigen dag, trok demonstratief een vrijmetselaars-processie door de straten van Parijs, en wel in deze orde:

Voorop de Rozenkruisridders (18^{de} graad) met het azuur-blauwe cordon om den hals.

Vervolgens de Kadosch (30^{ste} graad), die hunne met zilver-franje omzoomde sjerpen in den vorm van een Andreas-kruis droegen.

De leden der *Royale Arche* (13^{de} graad).

De *Frère terrible* (novicenmeester der orde).

De vorst van den Libanon (26^{ste} graad).

De verheven Meester van den verlichten ring.

De Schotsche Grootmeesters van het H. gewelf van Jacobus VI.

Eindelijk de Brs.: Felix Pyat, Lefrançais, Fränkel en Clement Potier.

Met theatrale ernst en een blik van moreele overtuiging trokken zij tot aan de *Avenue Friedland*, n^o. 59, waar vervolgens het Groot-Oosten een nieuwe zitting hield, en renboden naar de regeering van Versailles zond, om haar te beteekenen, dat zij oogenblikkelijk het schieten moest doen ophouden.

Daarna zette zich de trein met ontvouwde vaandels en een tamboer voorop weder in beweging, terwijl een onafzienbare menigte volk hem naliep, roepende: "Leve de commune! Leve het Groot-Oosten!"

Aan den wal gekomen, gingen de twee meesters „onderzoekers” (1) voorop; hen volgden de leden der „negen zusters” (*neuf soeurs*) en de „ridders van Iris.” De aalmoezenier der loge, tusschen zijn twee acolieten, draaide den winkelhaak naar het Oosten. De „Vorsten van de H. Tent” (*princes du tabernacle*) plaats-ten zich in de gewijde houding en spoedig daarna zag men de azuur-blauwe standaards midden onder de vlaggen der commune op de bastions wapperen.

Had het leger van Versailles van deze vertooning, die toch zooveel indruk moest maken, dan volstrekt niets vernomen? De Br.: aalmoezenier had ten minste reeds driemaal zijn winkelhaak naar het Oosten ge-keerd, en toch wilde het kanongebulder niet zwijgen. —

Daar roept de Eerbiedwaardige: „Welaan dan! Daar het dan moet zijn, zoo zal de geheele stam van Mis-raïm voorwaarts rukken, en dat men spoedig beginne het hooge bevel te geven!”

Langzaam rukt, te midden der algemeene be-wondering, de gewijde stam tegen de wallen op; zijn hoofdman keert zich naar het Westen; Br.: Thirifoque neemt het vlammeende zwaard in de linkerhand en roept driemaal: „Oogenblikkelijk legge het leger van Versailles de wapenen neder! Want, indien één onzer standaards mocht worden getroffen, dan zweren wij bij den grooten Bouwmeester der Natuur....” — Daar komt midden in den voizin, die hem nog op de tong ligt, een leelijke kogel, die hem den winkelhaak uit de hand rukt, en in de gelederen der vrijmetselaars verwarring brengt. Stom van schrik, snelt de menigte terug naar de *Avenue de la grande armée*.

(1) *Thulleurs*; deze zijn anders belast met het onderzoek van het karakter als vrijmetselaar van hen, die den tempel zijn binnenge-getroden, en tevens met dat van iederen graad.

„En zij verzetten zich nog! roept de Eerbiedwaardige uit. Laat nu de Broeders Kadosch aanrukken!”

Bij het zien der plechtig en schrikwekkend tegen de wallen oprukkende Kadosch verkeerde de menigte in de vaste overtuiging, dat nu de booze oorlog ten einde was en zij barstte in jubelende kreten los. Reeds stijgen er ballons op, voorzien van het teeken der vrijmetselarij, om in de provincie het einde van den strijd aan te kondigen; maar op eens worden zij door een regen van kogels op nieuw teruggejaagd.

„Afschuwelijk!” roept de Eerbiedwaardige. Maar welaan dan! Daar nu de reactie niet wil wijken, moeten de ridders van het heilige gewelf van Jacobus VI hunne banieren voor het heiligschennende leger ontvouwen!”

Bij dit bericht verspreidt zich een onuitsprekelijke ontroering door Parijs. Een eerbiedige stilte heerscht onder de menigte; een ieder beseft, dat er nu eindelijk een macht aanrukt, waaraan geen menschelijke kracht kan weerstaan.

Langzaam treedt de colonne der ridders van Jacobus naar de bastions, met de wapperende groote vlag van Useda. Op den top van den wal vereenigen de ridders de punten hunner zwaarden in de lucht, en vormen aldus het „groote stalen gewelf,” terwijl hun muziekkorps den zegemarsch doet hooren, en Br.: Thirifoque en Fabreguette in vereeniging met Felix Pyat en Jules Vallès den „keten der vereeniging” (1) beginnen te vormen.

Hoera! Hoera! schreeuwen de Broeders Kadosch.” „Mirra!” antwoorden de ridders. „Leve de Commune! Leve het Groot-Oosten!” brult het gepeupel.

(1) De verklaring van dit woord volgt later.

Maar ziet! Op het oogenblik, dat de Eerbiedwaardige driemaal zijn staf zwaait, ten teeken dat de vrede is gesloten, daar vliegt een granaat suizend midden in het „stalen gewelf” en werpt den „keten der vereeniging” in groote wanorde uiteen. (1)

Een panische schrik maakt zich van den *frère terrible* meester. Het blinkende zwaard valt op den grond. Hij „concentreert” zich achterwaarts naar het Oosten, in zijn wilde vaart alles medeslepande: de „ridders der stalen slang” met den vorst van den Libanon; de „meesters van den verlichten ring” en de Kadosch. De verwarring is zoo groot, dat de ridders van het H. gewelf van Jacobus VI van de wallen tuimelen en plechtig verklaren, dat het meer dan tijd is, een nieuwe zitting te houden. — Na een beraadslaging van één uur wordt eindelijk medegedeeld, dat er een maatregel van het hoogste gewicht is genomen.

Overwegende namelijk, dat Frankrijk zich in het uiterste gevaar bevindt, had de Eerbiedwaardige bepaald, dat de opperste Grootte Raad der souvereine en absolute Grootmeesters van den 33^{sten} graad (volgens een andere telling van den 90^{sten} graad) in hoogstdezelfs eigen persoon op den wal zou verschijnen. Wanneer ook dan nog een kogel het vaan mocht vaderen, zou het Groot-Oosten evenzeer den heer Thiers ter dood veroordeelen, als het voor zemaanden den koning Wilhelm had gedaan.

Nu zou zich een schouwspel vertoonen, dat door het Parijsche volk nog nooit was gezien. „Eeuwig gedenkwaardig schouwspel!” riep een toen verschenen vrijmetselaars-brochure uit in verheven bombast:

(1) Geen wonder, want het meerendeel van het Parijsche Groot-Oosten is inderdaad van Oosterschen oorsprong.

„een schouwspel, dat eeuwige bewondering waardig is.” De geheele colonne der opperste Macht (de hoogste graad) trad, met den verheven uitverkoren ridder aan de spits, zwiġgend en met diepen ernst door de verbaasde menigte vooruit. Aan den voet van den wal gekomen, ontsteekt de Eerbiedwaardige zelf de drie sterren (kaarsen) aan den grooten gouden luchter, neemt den luchter van het Oosten en draait dien naar het Westen. De colonne der Harmonie (muziekkorps) doet de tonen van den Noachietenmarsch hooren, terwijl renboden met losse teugels aan de troepen der voorhoede het bericht overbrengen, dat de vanen, welke men op de wallen ziet, die van den Hoogsten Raad der souvereine Grootmeesters zijn.

Maar in het plechtigste oogenblik, toen de verheven uitverkoren ridder den gouden hamer opnam, en aan zijn hemelsblauw lint vasthechte, daar nadert een stoet van kloosterlingen, die juist uit het nabijliggend klooster waren verjaagd. Dit brengt een zekere wanorde te weeg in de rijen der verheven mannen des lichts. Een onuitsprekelijken indruk van diepe verachting maken die lieden van het „christelijk bijgeloof” op de aanwezige schare. De meesten toch hielden zelfs een kruis, dat teeken van bijgeloof en afgoderij, in de hand. Moest dat niet door allen, die zooeven van de bombastische, verheven plechtigheden der sociaal-democratie getuigen waren, worden aangezien als een uitdaging van de zijde dier duisterlingen, die het waagden, zóó de Brs.: Kadosch en de Schotsche ridders van het H. gewelf van Jacobus VI voorbij te trekken?

Deze onberispelijk zedelijke verbittering van het aanwezige „volk” kon betreurenswaardige tooneelen ten gevolge hebben. Om de oproerigen gerust te stellen, zeide men, dat er reeds een aanzienlijk getal gijzelaars uit die lage klasse van menschen was genomen,

die zeker konden zijn van hun dood, zoodra het leger van Versailles het mocht wagen, Parijs binnen te trekken. „Welnu, dan kunnen deze gaan!” riep het souvereine gepeupel. „Weg, gij mannen der duisternis, uw tijd is voor altijd voorbij, thans is het volk te geleerd, te verlicht! Het wil niets meer van uw geheimen en uw belachelijke ceremonien!”

Terwijl nu de schandelijk gehoonde priesters onder deze verwenschingen van het gepeupel moeten voortvluchten, zet de colonne van den oppersten Grooten Raad van den 33sten graad zich weder zegevierend in beweging, met den tamboer voorop. Zeven gekruiste zwaarden vormen het stalen gewelf; Br.: Thirifoque keert den cirkelmaatstaf driemaal naar het Oosten en zegt: „Absa! Absa! Absa!” De colonne der Harmonie speelt de aria van den groote Bouwmeester der natuur. Eindelijk verspreidt zich het gerucht, dat het leger van Versailles zich overwonnen verklaart. Een Br.:, een der officieren van de voorhoede der regeeringstroepen, verlangt oogenblikkelijk met de leden van het Groot-Oosten te onderhandelen.

Aangaande dit punt konden wij niets naders vernemen; maar zooveel is zeker, dat het hart der groote menigte buitenmate was geroerd en de soldaten ten hoogste verwonderd waren, toen zij hun officier plotseling de geheiligde (vrijmetselaars-) houding zagen aannemen, terwijl de parlementair naderde, die den eenen arm naar het Oosten uitstreckte en met den anderen den stalen staf vasthield. Op het bericht, dat de leden van den Oppersten Raad van den 30sten graad hun banieren hadden geplant, „wordt onmiddellijk een wapenstilstand toegestaan en een deputatie naar het hoofd der Republiek afgezonden.”

Wat geschiedde er tusschen de Brs.: en den sceptischen president Thiers? Wie weet het? — Zeker is

het echter, dat alle pogingen vruchteloos waren. Te vergeefs sloeg de *frère terrible* driemaal met den witten staf; te vergeefs hadden de Kadosch, zich naar het Oosten keerende, over het hoofd van Thiers het groote stalen gewelf gevormd; te vergeefs hadden de „ridders der stalen slang” hem den gouden voorzittershamer onder een driewerf hoera aangeboden. — Vreeselijker dan te voren begon de strijd na 24 uren opnieuw.

Nu mogen anderen zich over den bond van het Groot-Oosten met Jules Vallès en Felix Pyat verwonderen en verontwaardigd er over zijn, dat onmiddellijk na de vermoording van twee Fransche generaals en vóór den brand der hoofdstad, tienduizend vrijmetselaars te Parijs verklaarden, dat de *commune* de nieuwe tempel van Salomon is: — voor den ziende is het geen geheim, dat de vrijmetselarij met de sociaal-democratie verwant is als de moeder met de dochter. — Maar wanneer men later eens zal vernemen, dat — midden in de negentiende eeuw, te midden van een godslasterlijk geslacht, dat van God noch Christus iets wilde hooren, — voor een vijand, die van de hoogten der Fransche vestingen neerzag, oogenblikkelijk de meest ernstige en beklagenswaardige oorlog werd onderbroken, en het Fransche leger met het geweer aan den voet moest staan, omdat Br.: Thirifoque in gezelschap van twee Kadosch den heer Thiers den gouden hamer van het opperste Gezag (der vrijmetselarij) aanbod — dan durf ik wedden, dat men het zal houden voor een bakersprookje en het niet zal willen gelooven.

(*Figaro.*)

VRIJMETSELAARS - FEESTEN.

[Met eenige verklaringen van geheime woorden,
welke echter niet in alle graden noch in
alle loges dezelfde zijn.]

I.

EEN VRIJMETSELAARS-BANKET TE PROVINS.

(*Dep. Seine et Marne.*)

(Uit het dagblad *le Franc-Maçon*, Jaarg. I. bldz. 121.)

De feestzaal was geheel nieuw geschilderd. Evenzoo was al het overige prachtig, aangenaam, bekoorlijk, bloeiend, en bood dus een feestelijk aanzien. De bedienden waren ijverig, oplettend, ernstig, goed georganiseerd, en zij bewogen zich vlijtig langs de lange plank (de tafel) in den vorm van een hofijzer. Het net (tafellaken) en de vanen (servetten) waren glanzend wit; de onbehouwen steen (het brood) was van de zuiverste tarwe; het witte zand (het zout) en de gele mortel (de peper) van de fijste soort. Schoppen (soeplepels), houweelen (vorken) en troffels (lepels) schitterden van het kostbaarste metaal. De doorschijnende kanonnen (drinkglazen), die men expres in een driehoekigen vorm had gegoten, en de vaatjes (fleschen) stonden in gelid (gereed-

gezet) op een blauw cirkelvormig lint over de geheele lengte van het net (tafellaken), zoowel langs de binnenste als de buitenste lijn der werkplaats (tafel). Honderd kleine kandelaars, elk met een ster (kaars), waren tegenover de couverts geplaatst. De zwaarden (messen), de drietanden (grootte vorken), de tichels (borden) en schijven (shotels) deden een niet onaangenaam gedruisch hooren. Een ieder schoof zijn bank (stoel) en zijn kanon (glas) dicht bij die van zijn buurman, om een aangenaam onderhoud te beginnen. Het roode en het witte kruit (wijn) blonk in de handen der vroolijke broeders, het slappe kruit (water) in die der logebedienden, die voor alles moesten zorg dragen, de werkzaamheden leiden, den onbehouden steen (brood) behouwen (snijden), de andere bouwstoffen (spijsen) toedienen, hun monsterend oog over de geheele plank (tafel) doen gaan, het sterke kruit (wijn), het donderpoeder (likeur) en den witten steen (suiker) uitdeelen, en de gebruikelijke kanonnades en batterijen (toasten) commandeeren.

Niets kon juister naar het reglement der vrijmetselarij geschieden, dan dit schoone banket van Provins. De Eerbiedwaardige(1) zat in het midden der werkplaats, de twee assistenten aan de einden, de redenaar aan het hoofd der kolom (de rij der aan den zuidelijken muur zittenden) van den middag.....

(1) Deze Eerbiedwaardige was volgens hetzelfde dagblad (Juli 1851) de zoon van Mocquard, destijds geheimschrijver van Napoleon III. Soortgelijke feesten naar den smaak van den brasser zijn het lokaas voor profanen (ongewijden) en de troost van hen, die in de vrijmetselarij niets zien dan een inrichting voor de bevordering van het levensgenot, maar die nooit tot de kennis der eigenlijke geheimen komen; overigens zijn die feesten door hun vermociend ceremonieel eindelijk ook den liberalen aannemings-vrijmetelaar lastig.

II.

VRIJMETSELAARS-FEESTMALEN EN TOASTEN.

(Clavel, (1) *histoire pittoresque de La Fr.-M.*
Paris, 1843, p. 30.)

Jaarlijks worden er twee feesten gevierd; het eene op St. Joannes in den winter, het andere op St. Joannes in den zomer. Beide feesten worden besloten met een banket, waaraan alle vrijmetselaars zonder onderscheid moeten deelnemen.

De feestzaal moet zóó zijn gedekt (slechts toegankelijk voor vrijmetselaars), dat het niet regent (dat er geen profanen aanwezig zijn). Meestal versiert men de wanden met guirlandes van bloemen; aan de muren hangt de banier der Loge en die der werkplaatsen (loges), welke deputaties hebben gezonden. De tafel heeft den vorm van een hoefijzer. De Eerbiedwaardige (Voorzitter) heeft de eereplaats in het midden. De assistenten zitten aan de twee einden. De verschillende voorwerpen op de tafel zijn gerangschikt in vier evenwijdige lijnen; in de eerste, van de buitenzijde gerekend, de borden, in de tweede de glazen, in de derde de flesschen, in de vierde de schotels.

De tafelloge heeft haar eigen woordenboek: k a u w e n of metselen beteekent eten; een kanonnade

(1) Deze schrijver werd op verzoek van het Groot-Oosten van Parijs voor altijd buiten de Loge gesloten, „omdat hij in zijn *Geschiedenis der Vrijmetselaars* een gedeelte der geheimen had verklapt.” P. Gautrebt, *la Fr.-M.* Lyon 1872, bldz. 4.

losbranden: drinken; batterij: toast. Men is verplicht, die uitdrukkingen te gebruiken; iedere spreekfout wordt gestraft met een kanonnade met slap kruit (een glas water). Dezelfde straf wordt opgelegd voor iedere andere bij de tafelloge begane fout. De ceremoniemeester overhandigt daarvoor den schuldige het straf-instrument.

Gedurende den maaltijd worden er plichtmatig zeven toasten uitgebracht; wanneer men de gezondheid afschiet (drinkt), houdt het metselen (eten) op. Op bevel van den Eerbiedwaardige worden de kanonnen geladen (ingeschonken); de Brs.: staan op commando op en werpen hunne vlag (servet) over den linker schouder. De Eerbiedwaardige begint: „Mijne broeders. Wij willen een ons oneindig dierbare gezondheid drinken op N..... Wij zullen vuur, goed vuur, het allerhevigste vuur geven. Mijne broeders! De rechterhand aan het zwaard! (mes.) Omhoog het zwaard! Groet met het zwaard! Het zwaard in de linkerhand! De rechterhand aan het wapen! (glas.) Omhoog het wapen! Aan de wang! (voor den mond.) Vuur! (men drinkt een slok.) Goed vuur! (Tweede slok.) het allerhevigste en het heetste vuur! (Men drinkt uit.) Het wapen in rust! (Men houdt het glas aan den rechter schouder.) Het wapen vooruit! Toonen wij de wapenen! Een! (Men brengt het glas aan den linker schouder.) Twee! (aan den rechter schouder.) Drie! (Glas voor de borst.) Neder de wapenen! Een! Twee! Drie! (Bij ieder commando wordt een beweging met het glas naar de tafel gemaakt, tot dat alle glazen bij „Drie!” zoo gelijktijdig op tafel worden gezet, dat men slechts één slag hoort.) (1) Het zwaard in de linkerhand! Omhoog

(1) Zou men niet wanen, kleine knapen te hooren exerceeren? Dit kinderachtig ceremonie-rucoco moet toch den ernstigen man tegeu

het zwaard! Groet met het zwaard! Het zwaard in rust! (De messen neergelegd.) Tot mij, broeders! (De vrijmetselaars maken naar het voorbeeld van den Eerbiedwaardige het teeken, de batterij en den toeroep!)

Tamelijk algemeen is het gebruik, om voor elk v u r de goede bedoeling en den gelukwensch voor den broeder, dien de toast geldt, in woorden uit te drukken. Men antwoordt op alle toasten. De ceremoniemeester spreekt in den naam van hen, die afwezig zijn, en voor de nieuwelingen. Zoodra v u r voor de monarchen wordt gegeven, plaatst de ceremoniemeester zich tusschen de twee assistenten, hij vraagt het woord en spreekt in naam van den vorst des lands. (1) Op het einde der rede van dankzegging lost hij een batterij op de aangetoonde wijze, en werpt het glas op den grond, tot teeken, dat het voortaan niet meer voor een minder plechtig doel mag worden gebruikt. (2)

De zevende toast geschiedt gewoonlijk op het einde

de borst stuiten. — Al is deze ritus in vele loges gelijk b. v. in de Belgische, vereenvoudigd, hij blijft toch altijd kinderachtig. En deze lieden maken zich vroolijk over den verheven ritus der Kerk!

(1) In de buitengewone vergadering der loge te Bergen in Belgie zeide b. v. de ceremoniemeester na den op den koning uitgebrachten toast: „Uwe wenschen en uwe uitroepen zijn doorgedrongen tot voor den troon. (!) Het vrijmetselaarshart van onzen vorst is er door getroffen. Zelf in zijn hart vrijmetselaar en vol toegenegenheid, is hij zeer gevoelig voor de woorden der vrijmetselaars. Hij weet, dat uwe beginselen die der orde en der wettigheid zijn, en dat van oudsher de kinderen van het ware licht de hechtste steunpilaren zijn geweest van den constitutioneelen troon. (?) Twijfelt er niet aan, de prinsen van Lowton (of Louvetons=vrijmetselaarszonen) zullen vroegtijdig in deze beginselen worden gevormd, en hun bestaan zullen zij verbinden met het geluk en het welzijn des vaderlands.” — (Wij vragen: Zijn zulke woorden overeen te brengen met de waardigheid der kroon? Komen zij voort uit koningsgezinde harten?) Zie *Tracé de la tenue extraordinaire du 12. j. du 3 mois 5839, Mons, F.F. Masquillier et Lamir*, bldz. 57.

(2) Wellicht beteekent dit bewijs van groote verknochtheid voor de diepst ingewijden juist het tegendeel.

der tafelloge. Zijn de wapenen geladen en slagvaardig opgesteld, dan staan de broeders op en vormen een kring. Elkeen geeft een punt zijner vlag (servet) aan den buurman rechts en links, en krijgt evenzoo een punt van de hunne in zijn handen. Zoo vormen zij den keten der Vereeniging (teeken van aaneensluiting).

III.

BANKET EENER DAMESLOGE.

(Clavel. *Hist. pitt. Introduction*, p. 33.)

De banketzaal is verdeeld in vier luchtstreken, (muren). Het Oosten heet Azie, het Westen Europa, het Zuiden Afrika en het Noorden Amerika. De tafel staat in den vorm van een hoefijzer; het overige is gelijk in de mannenloges. De presidente of Grootmeesteresse, die door een Grootmeester wordt geholpen, zit in de streek Azie. De zuster-inspectrice, geholpen door den broeder-inspecteur, en de zuster-schatmeesteres (*dépositaire*), geholpen door den Br.-schatmeester, zitten aan de twee einden der tafel, de eerste in de streek Amerika, de andere in Afrika. — Ook de damesloges hebben haar eigene terminologie. De tempel (loge) heet eden; de deuren: barrieres; het protocol: ladder; het glas: lamp; de wijn: roode olie; het water: witte olie; flesschen en karaffen: kruiken. De lamp volgieten is zijn glas inschenken; de lamp uitblazen: drinken

In de vijf ophouden: het glas aan den mond brengen; v u u r. drinken.

Het herkenningsteeken is: De handen op de borst brengen, zoodanig, dat de rechter over de linker komt te liggen en de duimen den driehoek vormen, terwijl men deze tegen elkander houdt. De toeroep is: vijfmaal „E v a.”

De gezondheden drinkt men bijna op dezelfde wijze als in de mannenloges. De Grootmeesteres voert dan ook den hamer (1), om haar bevelen aan te kondigen; deze worden door de tusschenkomst der mannelijke en der vrouwelijke bedienden der Loge rondgebracht aan de verschillende tafelgroepen. Men laat de lampen in orde brengen, in een rechte lijn opstellen, en wanneer dan alles gereed is, drukt de Grootmeesteres zich in de volgende woorden uit: „Mijne broeders en zusters! De gezondheid, welke ik u voorstel te drinken, is die van..... Ter eere van een ons zoo dierbare gezondheid, laat ons de lampen in vijf teugen uitblazen! De rechterhand aan de lamp! Blaas uit de lamp! Naar voren de lamp! Neder de lamp! 1. 2. 3. 4. 5! De Grootmeesteres en alle aanwezigen houden bij 1—4 de lampen voor de borst en zetten dezelve bij „vijf!” met een harden slag allen te gelijk op de tafel neder. — Wij willen niet spreken over de gevolgen van dat herhaalde lampen uitblazen door geëmancipeerde vrouwen in tegenwoordigheid van den mannelijken *libertin*. Maar de katholieke wereld zal wel begrijpen, waarom de kinderen der weduwe (de leden der loge) niet willen gelooven aan de mogelijkheid der zuiverheid des harten bij anderen.

(1) Van daar den naam den hamer voeren, d. i. als voorzitter de loge besturen.

IV.

LIJKPLECHTIGHEID VAN HET GROOT-OOSTEN TE BRUSSEL,
 VOOR BR.: LEOPOLD VAN SAKSEN-COBURG, KONING
 DER BELGEN, 1866.

De zaal is zwart belangen. Op den achtergrond versieren witte guirlandes, tranendruppelen en zilverfranjies de draperie. Aan de zijmuren hangen schilden met spreuken in zilveren letters, die op den dood betrekking hebben.

In het midden op drie trappen verheft zich het praalgraf. Rechts en links wordt het bewaakt door vier grootwaardigheidsbekleeders, met het zwaard in de hand en het zwarte Groot-Cordon van den *Maître élu des Neuf* om den hals. Aan het gewelf hangt de grafslamp.

Het geheele schip van den tempel is in het halfduister. Het met zwart bekleede altaar staat in den linkerhoek ter zijde van het graf; in den rechterhoek staat het met zwart krib gesluerde standbeeld des overledenen. Voor het graf staat een antieke driehoet, waarop een brandende lamp rust; rechts en links een pan met kolen, waarop wierook en welriekende kruiden branden. Op een tafel een mand vol ontbladerde bloemen, een kan met wijn, een tweede met melk, en een derde met reinigingswater (Naäping van het wijwater.)

Br.: van Schouw, Grootmeester, treedt naar het altaar, waar het h. vuur brandt en spreekt:

„Eerbiedwaardige schaduw van onzen grooten broe-

der, hoor mijne stem! In den naam der in dezen tempel vergaderde vrijmetselaars offer ik u dit water, door hetwelk voortdurend de natuur wordt vernieuwd, dat in de volgorde zijner verschillende veranderingen van alle onreinheid wordt gezuiverd, en dat het zinnebeeld der reinheid is.

„Ik offer u den wijn, dien de mensch heeft gewonnen van den wijnstok. Hij is het zinnebeeld der kracht.

„Ik offer u de melk, des menschen eerste voedsel. Zij is het zinnebeeld der vrijmoedigheid.

„Even als de vlam, die deze dingen te samen verteert, heeft de dood u doen verdwijnen. Maar hij ontnemt ons niet de herinnering aan u. Die herinnering zal, gelijk deze liefelijke geur, die zich door de lucht verspreidt, onzen moed doen herleven, onzen ijver vermeerderen en ons geleiden tot de vervulling van de ons opgelegde taak.”

Hierop volgde de rede van den Br.: Groot-Redenaar, waarna de Grootmeester voor het altaar trad en driemaal welriekende kruiden verbrandde, onder het uitspreken der woorden: „Moge de ziel van onzen Br.: opstijgen naar haren hemelschen oorsprong, gelijk de geur van dezen wierook zich verheft.” (1)

Tot den troon teruggekeerd, begint de Grootmeester weder: „Mijne broeders van het Oosten! Vereenigt u met mij! Wij zullen bloemen strooien op het graf van onzen geachten broeder, ten teeken onzer vriendschap en als zinnebeelden onzer smart.”

De Grootmeester en de aan de Oostzijde zittende

(1) Men merke wel op, dat de geheele ritus zich beweegt binnea de pantheïstische onsterfelijkheid (terugkeer tot het absolute en voortleven in de herinnering der wereld) en dat er geen sprake is van een persoonlijk voortbestaan.

broeders begeven zich naar het praalgraf en werpen driemaal een hand vol ontbladerde bloemen er op. Op de broeders van het Oosten (Oost-metselaars) volgen de Br.: Groot-assistenten aan het hoofd hunner colonnes.

Na dit doodsoffer noodigt de doorluchtige (*sérenissime*) Grootmeester de Vergadering uit, volgens de orde op te staan, waarna hij den afscheidsgroet tot den doode spreekt. Dan roept hij de twee Groot-assistenten, om hem behulpzaam te zijn bij de sluiting van het graf.

Aan de voet van het praalgraf gekomen, slaat hij met den hamer driemaal op den hoek van het graf, zeggende: „Vaarwel! vaarwel, vaarwel!”

Nu neemt hij weer plaats op den troon en zegt: „Mijne Broeders! Rechtop en in orde! Onze vereerde broeder Leopold van Saksen-Coburg is niet meer! Deze doorluchte vrijmetselaar zal niet meer in ons midden verschijnen! Maar de ziel van onzen teerbeminden broeder is teruggekeerd naar haren hemelschen oorsprong. Laten wij hopen! Laten wij hopen!”

Eindelijk wisselt de decoratie van gedaante. De loge verandert in den tempel der onsterfelijkheid en schittert van licht. In het midden prijkt de buste van Br.: Leopold van Saksen-Coburg, en rondom staan allegorische figuren, die kronen en palmen der onsterfelijkheid aanbieden. Op den achtergrond ziet men eenige door Br.: Willbrandt gemaakte coulissen, die de Elyseesche velden voorstellen. De muziek speelt. Wanneer hare laatste accoorden weggestorven zijn, roept de Br.: Gr.:—M.: „Mijne broeders! Onze hoop is vervuld! Onze broeder heeft plaats genomen onder de weldoeners der menschheid. Hij schittert voor eeuwig in den tempel der onsterfelijkheid!”

EED DER PAUSELIJKE ZOUAVEN ,

DAT ZIJ NOOIT IN DEN GEHEIMEN BOND ZULLEN TREDEN.

(Afgelegd onder generaal Lamoricière in
St. Jan van Lateranen.)

Ik zweer bij den Almachtigen God, getrouw en gehoorzaam te zijn aan onzen Oppersten Herder en Heiligen Vader, Paus Pius IX en aan zijne rechtmatige opvolgers. Ik zweer, Hem eerlijk en trouw te dienen en zelfs mijn leven te offeren voor de verdediging van zijn verheven en heilige persoon, voor de handhaving zijner Souvereiniteit en zijner rechten. Ik zweer, nooit te zullen behooren tot een geheimen bond of een vereeniging, die rechtstreeks of zijdelings de Roomsche Katholieke Kerk aantast en de omverwerping der maatschappelijke orde ten doel heeft. Ik zweer, dat ik zelfs in de toekomst niet zal toetreden tot een secte of een vereeniging, die door besluiten der Pausen van Rome is veroordeeld. — Zoo waar helpe mij God en zijn H. Evangelie, door Jesus Christus onzen Heer. Amen.

UIT EEN TOESPRAAK VAN DEN
H. VADER PIUS IX.(In de Kerk *delle stimmate*, 1867.)

Geen punt in de pauselijke allocutie van 25 Sept. 1866 vond een zoo groote tegenspraak bij de mannen van den geheimen Bond, als dat, waarin de H. Va-

der de geloovigen waarschuwt tegen de strikken der geheime vereenigingen. Maar vrij van elken invloed dier schreeuwers kwam de opperste Herder der Christenheid op dit punt terug in een toespraak, welke Hij in het jaar daarna te Rome in de Kerk *delle stimmate* hield. Daarin kwamen ook deze hoogst belangrijke zinsneden voor, die wij uit de *Osservatore Romano* overnemen: „O mijne zonen!” zeide de Paus tot de jongelingen; „aanschouwt de gevaren, die u omgeven, en klampt u vast aan den kostbaren schat des geloofs. De slechte menschen zullen u voordeelen aanbieden, — verwerpt dezelve; zij zullen u raad gaven, — vlucht dien raad; zij zullen u met zich willen medeslepen, — ontrukkt u aan hunne handen. Hoeveel menschen zijn er niet, die in de jaren der jeugd, waarin gij u bevindt, geloovig waren en hun geloof met den dood zouden willen bevestigen, maar waarvan men later moest beleven, dat zij door de boozen werden verleid en in dwaling en zonde wegzonken! Ik zelf ken een dezer treurige beroemdheden onzer dagen, een jongeling, die voor twintig jaren met mij sprak over de christelijke volmaaktheid, en er ernstig aan dacht, in een orde te gaan. Ik moest later beleven, dat hij door zijn makers werd medegesleurd en zich van den eenen afgrond in den anderen stortte, totdat hij eindelijk een herostrastische vermaardheid in Europa, ja in de geheele wereld verkreeg en zijn hoofd op het schavot moest verliezen. Wacht u, en houdt dit voorbeeld voor oogen. Bid voortdurend om de volharding in het goede!”

Het offer der slechte gezelschappen en geheime vereenigingen, waarop de Paus hier zinspeelt, was Br.: Felix Orsini, de bewerker van den beruchten moordaanslag op Napoleon.

DE VRIJMETSSELARIJ EN DE INNEMING VAN ROME.

Dat de vrijmetselarij ook bij de laatste inneming van Rome nauw betrokken was, is voor de ingewijden sinds lang geen geheim meer geweest. Hooren wij slechts eenige juistere berichten hieromtrent. Het *Journal de Florence* zegt (*Univers*, 31 Jan. 1873); „Na den slag bij Sedan waren onze (Italiaansche) ministers nog besluiteloos over de quaestie der bezetting van Rome. Hoogst waarschijnlijk zou deze volstrekt niet hebben plaats gevonden, wanneer niet voor den minister Lanza een deputatie (vrijmetselaars) was verschenen, die hem een kleine strook papier overhandigde, waarop in zeer lakonieke woorden stond geschreven: Indien de regeering niet onverwijd naar Rome iaat oprukken, dan breekt er in alle Italiaansche steden een revolutie uit. — Lanza las het strookje papier en onderzocht de onderteekeningen. Hij zag, dat het allen hoofden van loges waren en gaf aan generaal Cadorna het bevel tot oprukken. Deze petitie is openbaar gemaakt met de namen. Men behoeft slechts het *Annuario della frammassoneria Italia* ter hand te nemen om de namen te vergelijken. — Na dit alles komt het ons voor, gelijk het ook aan alle heeren redacteuren moest voorkomen, dat men zich in de Loge toch nog met iets anders bezig houdt, dan met onschuldige banketten en grillige ceremoniën.”

N A W O O R D

TOT DE TWEEDE OPLAAG.

Het is niets ongewoons, vooral in den tegenwoordigen tijd, dat van een werk nieuwe uitgaven noodig worden, zelfs ondanks den overvloed, waarin de boekenmarkt zich steeds kan verheugen. Er bestaat reeds een soort artikelen voor dagelijksche consumtie, zekere pikante geschiedenissen enz., die nooit te sterk op die markt kunnen worden aangevoerd, en voortdurend „vlug van de hand gaan.” Maar verblijvend is het toch voorzeker, dat er een nieuwe oplage verschijnt van een boek, 't welk zijn lezers onthaalt op alles behalve zulk soort van lectuur, om hen alleen bezig te houden met de wonden en de hoofdoorzaak van de kwalen der hedendaagsche maatschappij, en hen vervolgens den weg der beterschap aan te toonen, zooals dit geschiedt in „de Stille Krijg der Vrijmetselarij tegen troon en altaar,” waarvan hiermede de tweede oplage der vertaling uit het Hoogduitsch het licht ziet.

Het was vooral in de laatste tijden gebleken, dat er in de leiding der gebeurtenissen een hoofdelement moest voorzitten, hetwelk men niet kende; een onbekende factor, dien men bij alle onderzoek scheen te verwaarloozen. Voor een groot gedeelte lag dit wel is waar aan dien factor zelf, welken dit incognito scheen te behagen, niet zoozeer uit nederigheid, maar uit zekere voorliefde voor de duisternis. Daardoor toch kon hij zich van alle verantwoordelijkheid ontheffen; met alles kon hij zich zoo bemoeien, zonder opgemerkt of gekend te worden. Deze factor wilde onbekend blijven,

opdat men zijn invloed niet zou kunnen vermoeden. (1) Doch de vruchten moesten eindelijk den boom verranden; zij toonden den weg en voorzeker komt in de opsporing en aanwijzing niet het kleinste deel toe aan dit werkje. Het beste bewijs voor de juistheid der medegedeelde feiten en der beschouwingen is de menigte van geschriften, die van de zijde der vrijmet-selarij uitgingen, om met allerlei fraaie voorstellingen en onwaarheden van haar standpunt „Haar leer, doel en strekking in 't licht van onzen tijd” 2) duidelijk te maken. In plaats van wêérlegging hoort men niets dan variaties op 't oude thema van menschenverdrukking, slavernij, blinde middeneeuwen, bijgeloof, Ultramontanisme, Jesuitisme, enz; de vrij-metselarij is natuurlijk geroepen om „alle leemten aan te vullen, welke de staat moet openlaten;” haar doel is „om het menschdom beter te doen worden door de hoogstmogelijke zelfvolmaking van het individu.” Van haar zegt men, „dat zij alle elementen des modernen levens in zich opneemt en op den bodem der zedelijkheid verwerkt.” — Een ander geschrift: *Wat is Vrijmetselarij*, ook uit het Hoogduitsch, schijnt met het eerstgenoemde te wedijveren, om het in onzin en tegenspraak nog te overtreffen. Maar die pogingen zijn tevergeefs, sinds de feiten ons anders hebben overtuigd dan zij ons willen leeren. Hun daden verkondigen te luide hun helse bedoelingen, dan dat er nog iemand aan die praatjes geloof zou hechten.

(1) Zie hierover eenige interessante artt. in den *Courrier de la Meuse*, 23 Febr. 1875 en v.: *Le facteur inconnu*, en in den *Gelderlander*, 1 Aug. 1875 en v.: „Van waar de strijd?”

(2) Naar het Hoogduitsch van J. G. Findel, door S. H. ten Cate. Findel is medewerker in de *Bauhütte*, een bekend vrijmetselaars-orgaan.

Naar het schijnt, hebben de Brs.: vrijmetselaars sinds de ontmaskering het dan ook eens willen probeeren, hoe 't wel zou gaan, als zij met een zeker vertoon hun feesten en vergaderingen wat meer in 't daglicht stelden. Maar de uitkomsten hebben be-
wezen, dat, wat voor de duisternis is geschapen, ook daar alleen eenig leven vinden kan. Zij kunnen het licht niet verdragen, het zou en zal ook hun ondergang zijn. Wij laten hier nog eenige mededeelingen volgen van feiten, welke sinds de verschijning van „de Stille Krijg” bekend zijn geworden en die een bijzondere aandacht waardig zijn, terwijl zij wederom de beschouwingen staven, die hen in dit werkje voorafgingen.

Op Donderdag den 27 Juli 1875 werd te 's Gravenhage door de Nederlandsche vrijmetselarij het zestigjarig bestuur herdacht van Z. K. H. Prins Frederik der Nederlanden, Grootmeester-Nationaal der orde van vrijmetselaren in het koninkrijk der Nederlanden, onderhoorige koloniën en landen. Dat dit feest voor de buitenwereld geen geheim kon blijven, werd erkend tot zelfs door den gedeputeerd-Grootmeester Nationaal in zijn toespraak tot den feestvierenden Grootmeester. Iets nieuws is er omtrent het streven der vrijmetselarij op dit feest niet verteld, maar wel is het voor het eerst, dat in een plechtige bijeenkomst der loge, onder verwachting, dat het overal verspreid en bekend zou worden, dat streven nu eens onbewimpeld is erkend. De bijzonderheden omtrent het feest zijn ontleend aan de *N. R. Ct.*

„Ten 12 ure waren de groot-dignitarissen, afgevaardigden en bezoekers bijeen in de groote zaal van het gebouw voor Kunsten en Wetenschappen, die op zeer smaakvolle wijze was versierd met groen en bloemen, tropeeën, vaandels en banieren, alsmede

met op het feest zinspelende jaartallen en initialen. Op den achtergrond een prachtige troon van purper en goud."

"Even na 12 ure werd, door de daartoe benoemde Commissie, de jubilaris binnengeleid, die zelf ten geleider strekte van Z. K. H. den kroonprins van Pruisen, beschermheer van de Vrijmetselarij in het Duitse Rijk, alsmede van prins Alexander, die den vorigen dag tot de Orde toegetreden was. Toen de jubilaris met den kroonprins van Pruisen ter rechterzijde en prins Alexander ter linkerzijde plaats genomen had, leverde de zaal een waarlijk schitterenden aanblik op, waartoe de afwisseling van burger- en militaire kleding het hare bijdroeg. Niet slechts de groote zaal maar ook de gaanderijen waren met belangstellenden gevuld."

"Na de uitvoering van een jubel-ouverture, voor deze gelegenheid door den heer F. Dunkler vervaardigd, werd den feestvierenden Grootmeester-Nationaal het welkom toegeroepen door den heer J. J. F. Noordziek, gedeputeerd Grootmeester-Nationaal. Hij nam aan, dat deze feestviering voor de buitenwereld geen geheim zou blijven en — zeide hij — als men eerlijk is, dan zal men bekennen, dat het doel der Orde goed is. (!) Het bewijs daarvan vond spreker hierin, dat een man als prins Frederik anders tot op dit oogenblik niet aan het hoofd van de Orde zou staan. Spreker begroette verder prins Alexander en sprak den kroonprins van Pruisen in de Duitse taal aan. Op maçonnicke wijze en met geestdrift werden daarop de vorstelijke personen ook door al de aanwezigen begroet."

"Hierop volgde de uitvoering van het eerste gedeelte eener cantate, woorden van den heer J. Ter Gouw, muziek van den heer W. F. G. Nicolaï. Tusschen

de drie deelen van deze cantate ter eere van den Grootmeester-Nationaal, voerde de heer L. Ed. Lenting, grootredenaar der Orde, het woord, wiens uitvoerige rede zich alzoo in twee deelen splitste. Het kan natuurlijk niet in onze bedoeling liggen, eene poging te wagen hier den inhoud van deze rede te omschrijven. Het spreekt van zelf, dat de spreker op waardige wijze hulde bracht aan den jubilaris. Hij deed dat door een blik te werpen op de laatste 60 jaren, en we bepalen ons er toe aan te stippen, dat het politiek gedeelte zeer zeker niet den minsten indruk maakte. (!) Zelden zal een spreker in eenige vergadering meer geestdrift hebben gewekt en onstuimiger zijn toegejuicht dan de heer Lenting, waar hij in herinnering bracht, hoe prins Frederik den laster van de ultramontaansche pers logenstrafte, door te besluiten als Grootmeester-Nationaal te blijven fungeeren. Zijne persoonlijkheid en de geliefde naam van Oranje — zeide spreker — hebben de Orde tegen dien laster tot schild verstrekt. Niet minder geestdrift verwekte de spreker, toen hij de Orde in beginsel stelde tegenover de onverdraagzaamheid en heerschzucht van het ultramontanisme. Een nieuwe strijd is in aantocht. De orde blijft arbeiden aan de ontwikkeling des volks. Het ultramontanisme strijdt in het belang van de duisternis. Op maatschappelijk, staatkundig en kerkelijk gebied heerscht onrust. Eene nieuwe beweging is waar te nemen. De Orde der vrijmetselaren, wier invloed op dat alles in het belang van verlichting en beschaving niet kan miskend worden, zal blijven voortwerken in het belang van eene toekomst, die aan het nageslacht behoort. De Vrijmetselarij strijdt niet tegen de Katholieke Kerk maar tegen het ultramontanisme, dat den Staat ondergechikt wil maken aan de Kerk en dat de vrije ontwikkeling

van den geest wil tegengaan. Daartegen heeft het voorgeslacht strijd gevoerd. Op de lauweren van hunne voorvaderen zullen de hedendaagsche vrijmetselaren niet insluimeren, maar in het belang van vrijheid, van rede en geweten, moet het zijn, een strijd op leven en dood aanvaarden. Gelijk gezegd, deze en soortgelijke beschouwingen van den spreker lokten telkens een storm van toejuichingen uit. Het slot zijner rede was nogmaals eene betuiging van hulde en dank voor de groote diensten, die prins Frederik in een tijdsverloop van 60 jaren aan de Orde bewees."

"Na afloop van de cantate werd den jubilaris namens de Orde een huldeblijk aangeboden met het daarbij behorende album, alsmede afdrukken in goud, zilver en brons van den voor deze gelegenheid uitgegeven gedenkpenning.....

"Prins Frederik nam nu zelf het woord. Met warmte betuigde hij zijn dank voor de ontvangst, die hem ten deel viel. Evenals voor 60 jaren betuigde hij zijne hooge ingenomenheid met de Orde. De belofte, toen afgelegd, verklaarde hij tot zijn laatsten snik getrouw te zullen blijven."

"Na hem nam de kroonprins van Pruisen het woord. Hij wenschte den jubilaris op de hartelijkste wijze geluk en wende zich toen tot de aanwezige vrijmetselaren. De forsche, statige man in zijn prachtige huzarenuniform, waarboven hij zijn maçonnieke insigniën droeg, bleek over een orgaan te beschikken, dat de gansche ruimte beheerschte. Zijn fier en mannelijk woord sprak voor vrijheid en verlichting. Hij had verstaan wat de feestredenaar zeide en vereenigde zich er mede. De nationaliteiten hebben grenzen in het leven geroepen. De vrijmetselarij wil liefde, verdraagzaamheid en vrijheid zonder inachtneming van grenzen. Het was hem lief op dezen voor hem onver-

getelijken dag juist in Nederland het woord te kunnen voeren, ten einde van zijne instemming met de beginselen der Orde te kunnen doen blijken en de hoop uit te spreken dat zij, in den strijd voor volksontwikkeling en vrijheid des geestes, de eindelijke zegepraal zal behalen.

„Geen pen is in staat de geestdrift te beschrijven, waarmede de woorden van prins Frederik en van den Duitschen Prins werden begroet.”

„Er had nu nog de aanbieding plaats van adressen aan den jubilaris door of namens de vertegenwoordigers van de buitenlandsche Groot-Oosten en Groote Loges; de afgevaardigden van de binnenlandsche werkplaatsen defileerden vervolgens voor den jubilaris, aan wien ten slotte met de vorstelijke personen, die hem vergezelden, werd uitgeleide gedaan.”

„Kort na deze plechtigheid had in *Diligentia* een feestmaal plaats, dat onder meer door den jubilaris en prins Alexander der Nederlanden werd bijgewoond. Niet slechts de toepasselijk gedecoreerde concertzaal, waar acht tafels aangericht waren, maar ook de gaanderijen waren door dischgenooten in civiel en militair costuum bezet. Een flink orkest verlevendigde den feestmaaltijd, die de deelnemers van des namiddags 5½ tot des avonds 10½ uur bijeen hield. Bescheidenheid verbiedt ons, van al hetgeen bij die gelegenheid gesproken werd, uitvoerig melding te maken. Wij bepalen ons tot het bericht, dat de sprekers, die Koning en Vaderland in herinnering brachten, met ongewone geestdrift werden toegejuicht, terwijl ook de toosten op de vrouwen in het algemeen en op de Koningin en de prinses von Wied in het bijzonder met groote ingenomenheid werden ontvangen. De held van den avond was prins Frederik, niet slechts omdat hij het uit den aard der zaak was, maar omdat hij, op tachtigjarigen leeftijd, in het beginsel der Orde

kra
her
Vri
Voo
kra
Fre
te
Ale
ten
tig
All
dig
gen
wa
dat
zij
me
in
de
ze
da
tot
sch
sch
be
aa
als
va
ein

da
de
't
tig
g

kracht, opgewektheid en geest zocht en vond, om herhaaldelijk het woord te voeren in het belang der Vrijmetselarij, aan welke hij verklaarde, zoolang de Voorzienigheid hem het leven schouk, zijne laatste krachten te zullen blijven wijden. Na hetgeen prins Frederik sprak, werd, zonder eenigen spreker tekort te doen, het meest effect teweeg gebracht door prins Alexander. Hij beantwoordde een op hem uitgebrachten dronk en verraste alle aanwezigen door de krachtige, alles overheerschende macht van zijn orgaan. Alhoewel het van zelf sprak, maakte het een weldadigen indruk te ontwaren, dat de Prins tot in de geringste bijzonderheden was doorgedrongen in alles, wat den vorigen avond met hem was voorgevallen en met datgeen, waarvan hij thans getuige was geweest. Met zijn forsche, welluidende stem verklaarde hij, onder meer, dat hij niet geacht wilde worden in alle opzichten te onderschrijven wat de heer Lenting des morgens had gezegd, maar dat hij het stellig met hem eens was, dat alle rechtgeaarde lieden behoorden mede te werken tot bevordering van volksontwikkeling en volksbeschaving, terwijl ook naar zijn oordeel de openbare school tot verdraagzaamheid in het algemeen volksbelang kan en moet leiden. Werd prins Frederik aanhoudend met betuigingen van liefde en gehechtheid als het ware overladen, de onverwachte improvisatie van prins Alexander stemde tot geestdrift, die zich in eindelooze toejuiching lucht gaf."

Hier is voorzeker alle betoog overbodig: Nederland dankt aan de edele Broederschap der vrijmetselaren de hartverheffende vertooning, dat met open deuren in 't bijzijn van een buitenlandschen Prins, den machtigen Pruis, wiens rijk aan ons vaderland grenst, en op een feest ter eere van een Neder-

landsch Prins aangericht, door een Nederlandsch spreker, tegen de Ultramontanen, dat is tegen anderhalf millioen landgenooten een strijd op leven en dood, de burgeroorlog, wordt gepredikt. Het dementi, dat Z. K. H. Prins Alexander, de nieuw-opgenomene, den broeders te midden hunner toejuichingen van de woorden des heeren Lenting gaf, heeft het smartelijk gevoel, dat zich bij deze gelegenheid van alle vaderlandlievende weldenkende katholieken meester maakte, niet kunnen verlichten. Wat wonder ook, dat de Prins den burgeroorlog niet wilde: niets ondermijnd zoozeer de troonen der vorsten dan verdeeldheid onder de onderdanen.

Wat het politiek gedeelte van het feest betreft, de oogmerken der loge zijn gebleken juist dezelfde te zijn, welke de liberale partij bij de verkiezingen en andere gelegenheden, wanneer zij de hartstochten der menigte in gisting poogt te brengen, als de hare uitbazuïnt. Ieder weet nu, waar zij haar programma vandaan haalt, zelfs de voorwendsels en leuzen zijn gelijkkluidend. (1) 't Was trouwens reeds lang gebleken, welke groote eenheid er tusschen liberalisme en vrijmetselarij bestond. Zelfs meer dan eens is dit onbewimpeld van beide zijden erkend, en vooral België levert ons daarvan het sprekendste bewijs.

Wat hier volgt, is een bloemlezing van liberale en maçonneïke ontboezemingen, ontleend aan Belgische liberale bladen en redevoeringen van de leiders der partij. Wat het Belgische liberalisme bedoelt, is ook het streven dier partij overal elders en geldt voor de gansche wereld. Men behoeft slechts de toestanden te vergelijken en men zal daarvan overtuigd zijn.

1. Hoofdbeginsel van het liberalisme: „Het libe-

(1) Vgl. *de Tijd* van 31 Juli 1876.

ralisme is vrijmetselarij of volstrekt niets." (*Journal de Gand*.)

2. Het liberalisme en de vrijmetselarij: "De vrijmetselarij heeft de liberalen bij haar troepen ingelijfd, en hun een banier, leiders en een strijdplan gegeven." (De Facqz, vrijmetselaar.)

"Het liberalisme zijn wij (vrijmetselaars); wij zijn voor hetzelfde gedachte, leven — wij zijn het zelf." (Emile Grisar, vrijmetselaar.)

3. Katholicisme en liberalisme: "Alle schakeeringen der liberale meeningen zijn noodzakelijk aan het katholicisme vijandig gezind." "Voltaire's leus: *«Ecrasez l'Infame!»* — de kath. Kerk — is natuurlijk en overal het wachtwoord van het liberalisme, of dat nu wordt toegegeven of niet." (Emile de Laveleye, prof. aan de Universiteit van Luik.)

"Als Lutheraan, Calvinist, Oud-Katholiek, Israëliet, Rationalist of wat gij ook zijn moogt, kunt gij goede burgers en uitstekende liberalen zijn. Maar gij moet weten, dat logisch niemand tegelijk in de politiek een liberaal en in den godsdienst Roomsch-Katholiek zijn kan." (*Revue de Belgique*, orgaan der vrijmetselarij.)

"Het liberalisme en het katholicisme staan tegenover elkander in een strijd op leven en dood." (Uit een circulaire der Antwerpsche loge.)

4. Fanatieke onverdraagzaamheid van het liberalisme: "Alle wapenen zijn goed, als het er op aan komt, den vijand te vernietigen, dien men haat, en deze vijand is Rome." (*Indépendance Belge*.)

"Gevangenis, geldboeten, verbanning, zijn wettige middelen. Waarom van dezelve geen gebruik gemaakt tegen de Katholieken? (*Revue de Belgique*.)

"De liberale partij zal niet terugschrikken en zich niet verdeelen, als het geldt, het godsdienstonderwijs uit de school te verbannen." (*Flandre liberale*.)

„De dag zal aanbreken, en wij hopen spoedig, waarop de Belgische wetgeving de religieuze orden, die zich met de opvoeding bemoeien, niet meer zal dulden.

„De geestelijkheid en de geloovigen hebben het recht niet, op de publieke straat te verschijnen, daar hun tegenwoordigheid er telkens wanorde teweeg brengt; maar de vereenigingen der liberalen moeten er steeds worden toegelaten en beschermd, dewijl dat de wil des volks is. Zoo behoort de Constitutie, die groote misleiding van 1830, te worden uitgelegd.”

„Zij, die dom genoeg zijn, bedevaarten te houden, en aan wonderen te gelooven, verdienen slechts afgeranseld te worden.” (*Journal de Gand.*)

„Wanneer gij (priester) het waagt, keer dan nog eens weder op de bedevaart met uwe horden; wij allen zullen u verworgen! Keer weder, en gij zult het liberale canaille aan 't werk zien. Kom weder en het bloed zal stroomen.... Gij zult er uw soutane in doopen. Wij verwachten u, (priester)!..... (*Journal des Etudiants*), 20 Mei 1875.

Luider sprekende bewijzen voor de eenheid van liberalisme en vrijmetselarij kunnen er wel niet worden gevonden. De Novemberzittingen der Belgische Kamer hebben er nog nieuwe aan toegevoegd. De liberalen, gebelgd over eenige nederlagen in de verkiezingen, verweten natuurlijk als gewoonlijk der geestelijkheid, dat zij een onwettige pressie op de kiezers zou hebben uitgeoefend, waarop van katholieke zijde werd bewezen, dat juist de liberalen en de vrijmetselaars zich daaraan hadden schuldig gemaakt. Een der heeren liberalen, Jottrand, trachtte in de hitte van den strijd nog zelfs propaganda te maken voor de vrijmetselarij, terwijl hij den katholieken afgevaardigde Woeste toeriep: „Gij kunt het (ingewijde der Orde) worden op twee voorwaarden:

de eerste is, dat gij niet gelooft aan de onfeilbaarheid van een mensch, en de tweede, dat gij geen afstand doet van de rechten van uw geweten. De vrijmetse-larij is volstrekt niet zoo geheim of men kent hare beginselen wel. Zij eischt verdraagzaamheid; zij eischt van hem, die toetreedt, dat hij een eerlijk man zij; zij vormt eene maatschappij van menschen, die ver-bonden zijn door den band van broederschap en die den vooruitgang der menschheid bevorderen.""Ik kan den heer Woeste verzekeren, dat hij bij ons (liberalen-vrijmetse-laars) kan worden opgenomen, zon-der Christus te verloochenen, en als hij naar Indië ging, zou hij in de loges personen vereenigd zien, die tot alle godsdiensten behooren....."

Dit zijn de gewone phrasen, die niets nieuws be-helzen, maar 't feit der eenheid van vrijmetse-lrij en liberalisme wordt daardoor toch in 't helderst licht geplaatst.

Eindelijk kwam de *Courrier de la Meuse*, het voor-naamste Kath. blad in Limburg, in zijn kerstnummer van 't afgelopen jaar '76 nog met een nieuw docu-ment voor den dag, dat wederom ten duidelijkste voor die eenheid pleit. Dat stuk was voorzeker niet voor de openbaarmaking langs dezen weg bestemd, maar 't verkrijgt door die omstandigheid nog meer waarde. Het is een schrijven van den Secretaris der loge *la Persévérance* te Maastricht aan zijne medebroeders in Limburg en luidt als volgt.

"De machtigste hefboom naast dien van het onder-wijs, is ontegenzeggelijk de Pers. Al naar de richting, waarin die hefboom wordt aangewend, hetzij om ver-lichting te verspreiden en duisternis te verdrijven, of om de opflikkerende vlam onder den domper te hou-den en den geest aan kluisters te leggen, zij blijft een machtig wapen.

„De ridders van den Syllabus en de Encycliciek begripen dat volkomen. Met koortsachtigen ijver wordt door hen gearbeid om het *Huisgezin*, de *Maasbode*, de *Tijd*, de *Katholieke Illustratie*, de *Courier de la Meuse*, de *Maas- en Roerbode* en tal van andere blaadjes, waarvan het vooral in Limburg wemelt, zoo algemeen mogelijk te verspreiden. In hunne voorstellingen wordt een Philips tot een beminnelijk vorst; Willem de Zwijger tot een verachtelijk en dubbelhartig huichelaar; Maria Stuart tot de gemartelde en blanke onschuld; Paus Alexander VI tot den zoo zeer gelasterden Heiligen Vader; Gustaaf Adolph tot een infamen schurk en Louise Lateau tot eene heilige gemetamorphoseerd. De kapelaan Duchesne — om van de onafzienbare lange lijst van geestelijken en broeders maar één te noemen — die gedreven door hunne lusten de hun tot het geven van godsdienst-onderwijs toevertrouwde kinderen niet hebben ontzien, was de blanke onschuld; terwijl de kinderen, die van dien wellusteling het slachtoffer werden, voor deugnieten werden uitgekreten, die door liberalen zijn opgestoot en de rechters, die zoo'n ellendeling veroordeelden, voor schurken.”

„In het naburige België is echter de vreugde der Loyola-mannen niet onverdeeld. De door hen zoo zeer gevreesde liberale pers heeft reeds op menige plaats den kleinen burger en werkman tot een zelfdenkend wezen gevormd.

„Bij onze naburen toch worden, naast de groote vrijzinnige courauten, legio van kleine liberale blaadjes uitgegeven en bij tienduizendtallen verspreid. Tal van abonné's zenden die dan, na lezing, met een halven cent francature, gratis aan een of ander bierhuis, waar ze nieuwe lezers vinden. Dit is practisch en doet meer af dan onze prachtigste redeneeringen, die

geen echo vinden buiten onze kringen. Die wijze van handelen doet de vrijzinnige en heldere begrippen tot in de onderste lagen der maatschappij doordringen en helpen er zich vasthechten."

"De *Volksvriend* van Roermond eerbiedigt volkomen den godsdienst, die door de overgrootte meerderheid der Limburgers wordt beleden, maar treedt met scherp versneden pen diegenen onder het oog, die hun geestelijk ambt vergeten en zich tot kies-agenten verlagen, om het even of zij kiesmandementen schrijven of langs de deuren stemmen gaan afdwingen. Allen hebben menige bittere pil van hem te slikken gehad.

"Maar ook juist door die onafhankelijke houding heeft het de *Volksvriend* bij de hoog- en andere eerwaarde heeren zeer verbruid. De kansel en de biechtstoel hebben onverpoosd gedaverd om den liberalen uitgever van dat liberale blad te verpletteren en, zoo het kon, voor immer te doen zwijgen. Wee hem, die, al was het ook maar voor een stuiver, in den gevloekten winkel van den uitgever besteedde.

"Dat hem daardoor een onnoemelijk nadeel wordt toegebracht, is gemakkelijk te beseffen. Wij roepen dan ook een ieder op, de werking van den *Volksvriend* te helpen bevorderen. Hoewel te Roermond door het flinke en deftige deel der bevolking gesteund, en in Limburg onder dezelfde klassen reeds veel verspreid, moet de kring zijner lezers zich nog verder uitbreiden en moeten wij hem steunen en handhaven tegen het geweld waaraan hij blootstaat.

"De abonnementsprijs kan geen bezwaar opleveren, daar dezelve slechts bedraagt voor Nederland 75 cents en voor het Buitenland f 1.— per kwartaal. Wij vertrouwen dan ook, Br.:., dat gij door het nemen van een of meerdere abonnementen ons blad zult steunen

in zijn moeielijke taak en verzekeren u, dat het dit overwaardig is."

"Uw u heilw... Medebr..."

Van Frankenbergen Boschletz,
Iste Luitenant der Infanterie.
Secretaris der loge *la Persévérance*.

Het hoofddoel van dit schrijven is dus, abonnées te werven voor een liberaal blad, de *Volksvriend* van Roermond. Genoemd blad zegt Roomsch te zijn, en, volgens ons luitenantje "veerbiedigt het volkomen den godsdienst," terwijl ieder nummer te klein is, om zijn haat tegen de Kerk en haar bedienaars lucht te kunnen geven. Dat is koren op den vrijmetselaarsmolen, en alles wordt door hen in 't werk gesteld, om dien veelbelovenden telg uit hun geslacht voor ondergang te behoeden!

Ten slotte valt er nog een interessante gebeurtenis te vermelden, die in de Duitsche vrijmetselarij heeft plaats gevonden in de laatste drie maanden des vorigen jaars. Wanneer in Duitschland een bisschop, krachtens de hem door den H. Stoel verleende macht iemand in den ban doet, wordt hij door den Staat vervolgd, "omdat hij den aldus geëxcommuniceerde in diens burgerlijke rechten schaadt." Vrijmetselaars en liberalen juichen dan dien maatregel toe, en spreken hun diepe verontwaardiging uit over die "roomsche banvloeken." En toch heeft men het midden in den *Culturkampf* moeten beleven, dat een Duitsch vrijmetselaar heel plechtig door zijne broeders geëxcommuniceerd is. De *allgemeine Evangelisch-Lutherische Kirchenzeitung* verhaalt er het volgende van:

"De groote Landsloge van Duitschland (een der acht Grootloges van Duitschland, waartoe in het geheel 3 provinciale, 54 schotsche en 228 St. Johannes-loges behooren) heeft reeds sinds jaren aan vele aanvallen

blootgestaan. Evenals elke andere Grootloge in het bezit van een eigen systeem zijnde, „werkt” de Landsloge naar Zweedsch systeem en bezit dientengevolge niet alleen, gelijk de overige, zoogenaamde „hoogere graden,” maar ook nog vele symbolen en gebruiken, en heeft, naar Fransch systeem, nog hooger stijgende graden. De tegen haar gerichte aanvallen begonnen met een artikel van den heer J. G. Findel in de *Bauhütte*. Het stuk was getiteld: „De School van de hiërarchie en het absolutisme,” en daarin werd het systeem der Landsloge „het werk van een maçonnieken zwendelaar” (zekeren Eckleff) genoemd, terwijl zij zelve werd beschuldigd van „leugen, bedrog, aanmatiging en beschimping der van Englands Grootloge afstammende grondloges.” De Duitsche Kroonprins, die met de Landsloge in verbinding stond, legde na een voorloopig onderzoek der akten zijn waardigheid als ordemeester neder, om, naar het heette, „het beschermheerschap over de gezamenlijke duitsehe vrijmetselarij te aanvaarden,” gelijk werkelijk geschiedde op den 1 Mei 1874. Op Hoogstdezelfs verzoek begonnen intuschen de Meester van den Stoel der St. Johannesloge *Drei goldene Anker zur Liebe und Treue* (de aartsdiaken Schiffmann te Stettin) en de voorzitter der Loge van Rostock een formeele enquête of „geschiedkundige navorsching met alle middelen”, zooals de Kroonprins het gewenscht had. Na lang beraad maakte Schiffmann het resultaat zijner bevinding openbaar, ’t welk ongelukkig voor de Landsloge even nadeelig uitviel, als de uitspraak van den heer Findel; ook hij erkende, dat inderdaad de Landsloge op zwendel en leugen berustte. Maar wacht, dat zou hem betaald gezet worden! Tot straf voor deze openbaarmaking werd hij door de groote Landsloge uitgesloten, en de daartegen bescheidenlijk protesteerende St. Johannesloge

van Stettin met nog een paar andere in de zaak betrokken loges werden formeel *in den grooten ban gedaan!* d. i. zij kunnen nu niet meer "werken", geen besluiten nemen en geen andere loges bezoeken.

Deze handelwijze der Landsloge verwekte een waren storm in het geheele metselaarskamp. De *Bauhütte* overstelpte de Landsloge met een reeks fulminante artikelen, en de gezamenlijke Loge-meesters van Silezië willen zich van haar emancipeeren; de beambten der silezische provinciale Loge protesteerden tegen het vonnis; de Loge van Frankfort a/M. nam Schiffmann weder als Broeder op en de loges uit de meest verschillende streken sluiten zich aan bij dit protest.

Tot zoo ver de *Allg. Evang.-Luth. Kir.-Ztg.*

Sedert is echter keizer Wilhelm in eigen persoon zich met de zaak gaan bemoeien.

Een der jongste nummers der *Bauhütte* bevatte namelijk de volgende onder verschillende opzichten hoogstmerkwuurwaardige "Circulaire aan de hoogwaardige Br. Br. Logemeesters der Gr. L.-L. v. D. (Groote Landsloge van Duitschland):

"Uit de Gr. L.-L. der vrijm. van D. Berlijn, den 27/9 1876.

(De hoogwaardige Brs. vertegenwoordigers worden met broederlijke genegenheid verzocht, deze circulaire ingevuld aan de Hoogw. Brs. Logemeesters persoonlijk te verzenden).

"Hoogwaardige meester! Hoogvereerde en geliefde O.-Br.!

"Onze allerdoorluchtigste beschermer, Z. M. de Keizer en Koning, heeft de genade gehad, de levendige belangstelling, die hij voor de Vrijmetselarij en alle gewichtige voorvallen in de Orde koestert, opnieuw te doen blijken, doordien Hoogstdezelve zijn meening

over
dem
uitg
"
onze
gen.
lijk
jong
van
pers
gren
tens
bij
tot
maa
zerli
dat
mee
gen
"
ridd
1
de
moe
2
zult
over
3
de o
vatte
Broe
den
dit
inpr
4

over de zaak Schiffmann in een aan de zeer wijze Ordemeesters gericht eigenhandig schrijven heeft uitgedrukt.

„Bij het hooge gewicht van dit document is het onze wensch, het ter kennis van onze Loges te brengen. Uit hoofde van de allerouwerantwoordelijkste onbescheidenheid echter, welke in den jongsten tijd de geheimste inwendige aangelegenheden van ons loge-leven in de maçonnieke en de profane pers bespreekt en daarbij zelfs niet meer let op de grenzen der piëteit en der eerbiedige houding opzich- tens onzen allerdoorluchtigsten beschermer, zien wij ons bij het toezenden van het gesloten document aan u tot de navolgende geheel bijzondere voorzichtigheids- maatregelen genoopt, om ons het in ons gestelde kei- zerlijke vertrouwen — waarbij van ons verwacht wordt, dat wij deze open uitdrukking van Zijner Majesteits meening slechts ter kennis van bevoegden zullen bren- gen — niet onwaardig te toonen.

„Wanneer gij ons derhalve op uw vrijmetselaars- riddertrouw en rechtschapenheid belooft :

1) Dat gij het bijgaande gesloten schrijven eerst in de loge, waarin gij het ter kennis uwer broederschap moet brengen, zult openen.

2) Dat gij noch zelf een afschrift van dat schrijven zult maken, noch zult gedoogen, dat een afschrift of overschrift door iemand anders gemaakt worde.

3) Dat gij, onder bijzondere verwijzing naar de in de chronologische wetsverzameling n°. 252 p. 30 ver- vatte bepalingen van den 20^u September 1858, den Broeders de strengste geheimhouding van den inhoud en zelfs van het bestaan van dit keizerlijke handschrift met den meesten ernst zult inprenten.

4) Dat gij, terstond na voorlezing van het docu-

ment, hetzelfde, met het bekende teeken der lezing voorzien, op het origineele ingevuld aan ons zult zenden.

dan machtigen wij u, met goedkeuring der zeer wijze ordemeesters, het ingesloten document te openen en in de loge ter kennis van de Broeders te brengen.

„De opening van het document zal door ons worden aangemerkt als een door u afgelegde verplichting tot vorenstaande vier punten.

„Meent gij om een of andere reden vóór het openen geen verplichting daaromtrent te kunnen aangaan, dan verzoeken wij u om onmiddellijke terugzending van het ongeopende document.

„In elk geval moet de terugzending ingevuld geschieden en verwachten wij ze tot vereenvoudiging br. m. zonder begeleidend schrijven in handen van den medeondergeteekenden Landsgrootmeester (profaan adres generaal von Ziegler, Berlijn SO. Elisabethufer 26) of van den Lands-Gr.-Secretaris (profaan adres assessor Nikisch, Berlijn SW. Hollmannstrasse 30).

Met hoogachting en liefde groeten wij u enz.
als uw getrouwe Orde-Broeders

NEULAND,
afg. L. Gr. Meest.

(g e t.) v. ZIEGLER,
Lands-Grootmeester.
v. SCHLEEBENDORFF,
subst. 1 L. Gr. Opz.
HILDEBRANDT,
2 L. Gr. Opz.
NIKISCH,
L. Gr. Secretaris.”

Is dat nu de vrijheid, die men overal door de mannen der loge hoort verkondigen, en die uitsluitend eigendom van de vrijmetselarij zou zijn? Het feit dezer „excommunicatie” van een Br. bewijst wederom het tegenovergestelde. Men ontzegt aan de Kath.

Kerk het natuurlijk recht, om diegenen harer leden, welke uit eigen beweging openlijk tegen haar in verzet komen of haar leer verloochenen, en dus feitelijk reeds hebben opgehouden tot haar te behooren, ook officieel van haar gemeenschap uit te sluiten, en in hun eigen boezem ontzien de vrijmetselaars zich niet te doen, wat zij in de katholieke Kerk zoo zeer verfoeien.

Inconsequentie is een hoofdelement van alle kwaad en zoo ook van de mannen der Loge. *Eenheid* in alle opzichten daarentegen een eerste kenmerk voor 't *goede* en *ware*, het uitsluitend eigendom der Kath. Kerk. In deze eenheid vooral vindt die Kerk de kracht, haar door den Goddelijken Stichter verzekerd, om alle aanvallen te trotseeren, en in den strijd tusschen het licht en de duisternis te blijven zegevieren. Volgen wij, die ons verheugen in de aanschouwing van dat licht, den weg der H. Driekoningen; volgen wij de Ster die ons den weg toont, maar ook met even veel volharding en goeden wil, en de dag zal aanbreeken, waarop nog eens de Herodessen beschaamd zullen staan voor hetzelfde licht, dat opging uit Bethlehems stal.

Feestdag der H. Driekoningen, 1877.



I

II

I

V

VI

VII

I

I

I

I N H O U D.

	Bldz.
I. Inleiding	5
II. De stille Krijg der Vrijmetselarij tegen de Katholieke Kerk.	10
III. Statistiek der Vrijmetselarij in het jaar 1871.	37
IV. De stille Krijg van het Geheime Genootschap tegen het Christendom	45
V. De stille Krijg der Vrijmetselarij tegen het Koningschap	82
VI. Het groote geheim en de dertigste Schotsche Graad (Kadosch)	124
VII. De socialistische Krijg der Loge tegen de maatschappij	139
VIII. De stille Krijg der Vrijmetselarij tegen God.	172

A A N H A N G S E L.

EENIGE DOKUMENTEN.

Politieke en anti-godsdienstige agitatie.

- I. Rede van den Belgischen Br.: Gr.: M.: Ver-
haegen 221
 - II. Rede van den Gr.: -Redenaar Boulard . . . 229
- De vrijmetselarij voor de Internationale.
- I. Voorstel tot een vrijmetselaars arbeiders-congres. 239

I N H O U D.

	Bldz.
• II. Het optreden der Vrijmetselarij voor de Pa- rijsche Commune	241
Vrijmetselaarsfeesten.	
1. Vrijmetselaars-Banket te Provins	249
2. " Banketten en toosten	251
3. Banket eener Damesloge	254
4. Lijkplechtigheid te Brussel voor Leopold I .	256
Eed der Pauselijke Zouaven	259
Uit eene toespraak van den H.	
Vader Pius IX	259
De vrijmetselarij ende inneming	
van Rome.	261
Nawoord	262

f. 100

ddz.

241

249

251

254

256

259

259

261

262

243

244











